

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

„Службени лист АПВ“ излази по потреби, на шест језика: српском, мађарском, словачком, румунском, русинском и хрватском. – Рукописи се не враћају: – Огласи по тарифи	Нови Сад 23. децембар 2014. Број 54 Година LXX	Годишња претплата 7.300 динара – Рок за рекламације 15 дана. – Редакција и администрација: Нови Сад, Војводе Мишића 1. ISSN 0353-8427 COBISS.SR-ID 17426178 Email: sl.listapv@magyarszo.com
--	---	---

937.

Члан 2.

На основу члана 31. алинеја 2 и члана 56. став 7. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ број 20/2014), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године донела је

ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ О ИЗМЕНИ ПОКРАЈИНСКЕ СКУПШТИНСКЕ ОДЛУКЕ О ПОКРАЈИНСКОМ ЗАШТИТНИКУ ГРАЂАНА- ОМБУДСМАНУ

Члан 1.

У Покрајинској скупштинској одлуци о Покрајинском заштитнику грађана-омбудсману („Службени лист АПВ“, број 37/2014), члан 46. мења се и гласи:

„Омбудсман има право на плату у висини плате покрајинског секретара, а заменици омбудсмана у висини плате заменика покрајинског секретара.“

Члан 2.

Ова покрајинска скупштинска одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број: 021-3/14
Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

938.

На основу члана 31. алинеја 2. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ О ПРЕСТАЈКУ РАДА ФОНДА ЗА КАПИТАЛНА УЛАГАЊА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

Члан 1.

Покрајинском скупштинском одлуком о престанку рада Фонда за капитална улагања Аутономне Покрајине Војводине (у даљем тексту: Одлука) престаје да ради Фонд за капитална улагања Аутономне Покрајине Војводине (у даљем тексту: Фонд).

Фонд престаје са радом 31. децембра 2014. године.

Члан 3.

Имовина Фонда са стањем на дан 31. децембра 2014. године преноси се оснивачу, АП Војводини.

Оснивач ће посебним актом одредити покрајински орган управе који ће од 1. јануара 2015. године, у својству правног следбеника Фонда, преузети права и обавезе, предмете у раду, службену документацију, архиву насталу у раду фонда, као и запослене Фонда.

Члан 4.

Покрајинска скупштинска одлука о оснивању Фонда за капитална улагања Аутономне Покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број: 19/06 и 22/13) престаје да важи 31. децембра 2014. године.

Члан 5.

Ова одлука ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 025-7/14
Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

939.

На основу члана 31. алинеја 2. и члана 55. став 3. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14) и члана 29. Покрајинске скупштинске одлуке о покрајинској управи („Службени лист АПВ“, број 37/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ О ОБРАЗОВАЊУ УПРАВЕ ЗА КАПИТАЛНА УЛАГАЊА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком (у даљем тексту: Одлука) образује се Управа за капитална улагања Аутономне покрајине Војводине (у даљем тексту: Управа), ради финансирања капиталних улагања у областима које су од интереса за Аутономну покрајину Војводину (у даљем тексту: АП Војводина).

Управа има статус покрајинске посебне управне организације.

Члан 2.

Управа има својство правног лица.

Седиште Управе је у Новом Саду, Булевар Михајла Пупина број 16.

Управа има печат округлог облика са текстом исписаним око малог грба Републике Србије и грба Аутономне покрајине Војводине постављеним десно од малог грба Републике Србије следеће садржине: „Република Србија, Аутономна покрајина Војводина, Управа за капитална улагања Аутономне покрајине Војводине, Нови Сад“, на српском језику ћириличким писмом и на мађарском, словачком, хрватском, румунском и русинском језику и писму.

Управа има мали печат и штамбиљ, у складу са законом.

Члан 3.

Управа финансира програме и пројекте од интереса за АП Војводину, а нарочито у областима: просторног планирања и развоја, пољопривреде, водопривреде, шумарства, лова, риболова, туризма, угоститељства, бања и лечилишта, заштите животне средине, индустрије и занатства, друског, речног и железничког саобраћаја и уређивања путева, просвете, спорта, културе, здравствене и социјалне заштите, јавног информисања, енергетике и у другим областима на територији АП Војводине.

Под програмима и пројектима од интереса за АП Војводину, у смислу ове одлуке, подразумевају се пројекти изградње, реконструкције, адаптације, санације, доградње и капиталног одржавања зграда и грађевинских објеката инфраструктуре, укључујући услуге пројектног планирања које су саставни део пројекта, обезбеђивање земљишта за изградњу, као и пројекти који подразумевају улагања у опрему, машине и другу нефинансијску имовину, на територији АП Војводине.

Члан 4.

Управом руководи директор кога поставља и разрешава Покрајинска влада, на период од четири године, на предлог председника Покрајинске владе.

Директор Управе представља Управу, организује и обезбеђује обављање послова на ефикасан начин, доноси акта за која је овлашћен и одлучује о правима, дужностима и одговорностима запослених.

Директор Управе одговара Покрајинској влади.

Директор Управе може имати заменика.

Директор Управе може имати једног или више помоћника чији се број утврђује правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места.

Заменика директора и помоћника директора Управе поставља и разрешава Покрајинска влада на период од четири године, на предлог директора Управе.

Директор Управе може поједина овлашћења пренети посебним актом на заменика или помоћника директора.

Члан 5.

Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Управи доноси директор.

На правилник из става 1. овог члана сагласност даје Покрајинска влада.

Члан 6.

На права, обавезе и одговорности запослених у Управи примењују се прописи који важе за запослене у покрајинским органима.

Члан 7.

Управа, као правни следбеник Фонда за капитална улагања Аутономне Покрајине Војводине (у даљем тексту: Фонд), преузима сва права и обавезе, предмете у раду, службену документацију, архиву насталу у раду Фонда и запослене Фонда од 1. јануара 2015. године.

Члан 8.

Покрајинска влада поставиће директора Управе у року од седам дана од дана ступања на снагу ове одлуке.

Директор Управе дужан је да донесе правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Управи у року од 15 дана од дана постављења.

Члан 9.

Даном ступања на снагу ове одлуке престаје да важи члан 36. став 2. Покрајинске скупштинске одлуке о покрајинској управи („Службени лист АПВ“, број: 37/14).

Члан 10.

Ова одлука ступа на снагу даном објављивања у «Службеном листу Аутономне покрајине Војводине».

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 025-6/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

940.

На основу члана 31. алинеја 2. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број: 20/14), а у вези са чланом 27. тачка 3. алинеја 3. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број: 20/14) и чланом 3. став 3. Закона о робним резервама („Службени гласник РС“, број: 104/13), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014- године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О ДИРЕКЦИЈИ ЗА РОБНЕ РЕЗЕРВЕ
АП ВОЈВОДИНЕ**

Члан 1.

Дирекција за робне резерве АП Војводине, основана Одлуком о делокругу, организацији и начину рада Дирекције за робне резерве АП Војводине („Службени лист АПВ“ број: 10/02), наставља да ради под истим називом у складу са одредбама ове покрајинске скупштинске одлуке.

Овом покрајинском скупштинском одлуком уређују се делокруг, организација и начин рада Дирекције за робне резерве АП Војводине као посебне управне организације (у даљем тексту: Дирекција) и услови за образовање, финансирање, размештај, коришћење и обнављање робних резерви Аутономне покрајине Војводине (у даљем тексту: робне резерве), обезбеђење и одржавање простора за смештај и чување, као и пословање и управљање робним резервама на територији Аутономне покрајине Војводине (у даљем тексту: АП Војводина).

Члан 2.

Робне резерве се образују и користе за обезбеђење снабдевености и стабилности на тржишту, у складу са законом, у случају:

- 1) ванредних ситуација — елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа, катастрофа и других већих несрећа и непогода услед којих наступа или

може да наступи прекид у основном снабдевању, или недовољно, односно нестабилно основно снабдевање (у даљем тексту: ванредне ситуације);

- 2) наступања или непосредне опасности од наступања озбиљних поремећаја на тржишту;
- 3) ванредног или ратног стања.

Снабдевеност из става 1. овог члана јесте снабдевеност становништва пољопривредним и прехранбеним производима, лековима и медицинским средствима и производима који су неопходни за живот људи и здравље животиња, као и стратешким сировинама и материјалима за репродукцију од посебног значаја или стратешког интереса за АП Војводину.

Члан 3.

Робне резерве чине робе које су неопходне за обезбеђење снабдевености и стабилности:

- 1) пољопривредни и прехранбени производи и материјал за репродукцију;
- 2) лекови, медицинска средства и опрема за здравствене и ветеринарске установе и друге облике здравствене службе;
- 3) нафта и нафтни деривати;
- 4) опрема и роба за потребе железнице, поште, телекомуникација, енергетике и система одбране;
- 5) остали производи од значаја за обезбеђење снабдевености и стабилности.

Робне резерве могу да чине и новчана средства у домаћој и иностраној валути, као и хартије од вредности.

Робне резерве су у јавној својини.

Члан 4.

Робним резервама управља Покрајинска влада.

Дирекција има својство правног лица.

Седиште Дирекције је у Новом Саду.

Дирекција има свој печат.

Печат је округлог облика пречника 60 мм на коме је исписан текст у концентричним круговима: Република Србија, Аутономна покрајина Војводина, Дирекција за робне резерве АП Војводине, Нови Сад, на српском језику ћириличким писмом и на језицима националних мањина – националних заједница, који су у службеној употреби у АП Војводини.

Дирекција може основати своје организационе јединице на територији АП Војводине.

Члан 5.

Дирекција је дужна да предузме потребне мере ради благовременог спречавања настанка материјалне штете на роби која чини робне резерве, укључујући и мере за њихову продају, односно поновну куповину.

Члан 6.

Дирекција послује робним резервама на транспарентан начин, осим у случају података који су у складу с посебним прописима одређени и означени као тајни подаци.

Директор Дирекције прописује степен тајности података, докумената и уговора који се воде, чувају и закључују у вези с пословима управљања робним резервама, у складу с прописима који уређују тајност података.

Члан 7.

Дирекцијом руководи директор кога поставља и разрешава Покрајинска влада, на период од четири године, на предлог председника Покрајинске владе.

Директор Дирекције одговара Покрајинској влади.

Директор Дирекције може имати једног или више помоћника чији се број утврђује правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места.

Члан 8.

Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Дирекцији доноси директор.

На правилник из става 1. овог члана сагласност даје Покрајинска влада.

Члан 9.

На права, обавезе и одговорности запослених у Дирекцији примењују се прописи који важе за запослене у покрајинским органима (заснивање радног односа, распоређивање запослених, дисциплинска одговорност, плате и друго).

Члан 10.

Годишњи програм робних резерви доноси се за период једне календарске године, по ступању на снагу одлуке о буџету АП Војводине (у даљем тексту: Годишњи програм).

Годишњим програмом утврђује се:

- 1) врста, назив, количина, односно обим и вредност роба које се образују и обнављају као робне резерве, дају на зајам или у закуп;
- 2) територијални размештај робних резерви;
- 3) капацитет складишног простора за смештај и чување робних резерви;
- 4) услови под којима се одређене врсте и количине робних резерви дугорочније поверавају на чување и обнављање;
- 5) инвестиционе потребе;
- 6) потребан износ средстава за извршење Годишњег програма.

Годишњим програмом утврђују се и услови под којима Дирекција може да уговара производњу и испоруку појединих врста роба ради попуње робних резерви, минимум робних резерви, део робних резерви који ће се, у зависности од потреба, образовати у новчаним средствима, у домаћој и иностраној валути и хартијама од вредности, као и врсте и количине роба у робним резервама које су неопходне за функционисање система одбране.

Годишњи програм и Финансијски план за његово спровођење доноси Покрајинска влада, на предлог Дирекције.

Дирекција подноси Покрајинској влади годишњи извештај о пословању робним резервама.

Члан 11.

Пословање робним резервама, и то образовање, обнављање, размештај и финансирање робних резерви, обавља Дирекција на основу Годишњег програма.

У пословању робним резервама Дирекција закључује правне послове, а нарочито уговоре о:

- 1) набавци, смештају, чувању и обнављању робних резерви с циљем постизања снабдевености и стабилности на тржишту;
- 2) давању на зајам роба из робних резерви ради обнављања;
- 3) технолошким процесима над робом у власништву Дирекције;
- 4) донацијама;
- 5) закупу опреме;
- 6) другим пословима из делокруга свог рада.

Ради обнављања робних резерви, као и смањења трошкова складиштења и повезаних трошкова, роба из робних резерви може да се даје у зајам заинтересованим лицима.

Члан 12.

Дирекција сарађује с Републичком дирекцијом за робне резерве и дирекцијама за робне резерве јединица локалне самоуправе у областима од заједничког интереса.

Члан 13.

Средства за пословање робним резервама обезбеђују се:

- у буџету АП Војводине;

- од примања и прихода остварених у пословању робним резервама АП Војводине;
- из других извора у складу са законом.

Члан 14.

Робне резерве се образују набавком робе, уговарањем производње одређених производа или робном разменом.

Роба за робне резерве набавља се у складу с прописима којима се уређују јавне набавке и рад с тајним подацима, у складу са законом.

Робне резерве се обнављају заменом, продајом, набавком и давањем на зајам ради обнављања.

Роба из робних резерви продаје се путем јавног огласа и јавним надметањем, као и путем робне берзе, у складу са законом.

Ако се набавља или продаје роба робних резерви која се складишти у јавним складиштима, промет се може вршити и путем робних записа, у складу с прописима којима се уређују јавна складишта и јавне набавке.

Члан 15.

Дирекција складишти робне резерве у сопственим складиштима, јавним складиштима, код привредних субјеката, произвођача и других лица, односно када је реч о лековима и медицинским средствима код правних лица којима је издата дозвола за промет лекова и медицинских средстава на велико, с којима се закључује уговор о чувању, складиштењу, односно обнављању робних резерви.

Одлуку о изградњи, располагању, односно прибављању складишног простора за смештај и чување робних резерви доноси Покрајинска влада, на предлог Дирекције.

Члан 16.

Складишни простор за смештај и чување робних резерви обезбеђује се куповином, реконструкцијом, изградњом или променом намене постојећих објеката, средствима која су Годишњим програмом предвиђена за инвестиционе потребе.

Члан 17.

Роба из робних резерви, односно средства, непокретности или опрема, не могу да буду предмет залоге нити обезбеђења потраживања трећих лица према складиштару или закупцу, као ни предмет било какве употребе, промене намене или убирања плодова без сагласности Дирекције.

Члан 18.

Складиштар или друго лице коме су роба из робних резерви, складиште или опрема поверени на чување, дужан је:

- 1) да се придржава одредаба уговора о чувању, складиштењу и обнављању, као и уговора о руковању и обезбеђењу;
- 2) да на захтев овлашћеног представника Дирекције омогући квантитативну и квалитативну контролу робе, односно средстава;
- 3) да на захтев овлашћеног представника Дирекције стави на увид исправе и сву потребну документацију која се односи на ускладиштене робне резерве;
- 4) да посебно означи и издвоји робу из робних резерви, односно да у сваком тренутку има на стању ускладиштену количину робе из робних резерви;
- 5) да омогући овлашћеним представницима Дирекције иззимање и премештај робе.

Члан 19.

У случају ванредне ситуације, ванредног или ратног стања, о образовању и коришћењу робних резерви АП Војводине одлучује Покрајинска влада.

Члан 20.

Даном ступања на снагу ове одлуке, престаје да важи Одлука о делокругу, организацији и начину рада Дирекције за робне резерве АП Војводине („Службени лист АПВ”, број: 10/02).

Члан 21.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине”.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 023-17/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

941.

На основу члана 31. алинеја 2, а у вези са чланом 27. тачка 11. Статута Аутономне покрајине Војводине («Службени лист АПВ», број 20/14) и чланом 13. и 143. став 2. Закона о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС”, број 83/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. Децембра 2014. године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О ОБЕЗБЕЂИВАЊУ СРЕДСТАВА
ЗА СУФИНАНСИРАЊЕ НОВИНА
КОЈЕ ОБЈАВЉУЈУ ИНФОРМАЦИЈЕ
НА ЈЕЗИЦИМА НАЦИОНАЛНИХ
МАЊИНА - НАЦИОНАЛНИХ ЗАЈЕДНИЦА**

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком уређује се начин и поступак обезбеђивања дела средстава за суфинансирање новина које објављују информације на језицима националних мањина - националних заједница (у даљем тексту: новине националних заједница), а чија су оснивачка права пренета на националне савете националних мањина, односно чији је издавач правно лице над којим су пренета оснивачка права.

Члан 2.

Средства за суфинансирање новина националних заједница обезбеђују се покрајинском скупштинском одлуком о буџету Аутономне покрајине Војводине преко органа надлежног за послове јавног информисања.

Члан 3.

Суфинансирање новина из члана 1. ове одлуке обезбеђује се у складу са овом одлуком, законом који регулише јавно информисање и медије и законом који регулише положај националних савета националних мањина.

Члан 4.

Из буџета Аутономне покрајине Војводине обезбеђује се део средстава за суфинансирање новина националних заједница које се издају на територији Аутономне покрајине Војводине, а чија су оснивачка права пренета на националне савете националних мањина, чији су оснивачи национални савети националних мањина, који имају седиште националног савета на територији Аутономне покрајине Војводине, односно чији је издавач правно лице над којим су пренета оснивачка права са Скупштине Аутономне покрајине Војводине на националне савете националних мањина.

Члан 5.

Аутономна покрајина Војводина обезбеђује средства за следеће новине:

1. дневне:

- “Мађар со”, на мађарском језику.

2. недељне:

- "Хет нап", на мађарском језику;
- "Хлас људу", на словачком језику;
- "Либертатеа", на румунском језику;
- "Руске слово", на русинском језику;
- "Хрватска ријеч", на хрватском језику.

3. месечне:

- "Буњевачке новине", лист буњевачке националне мањине;
- "Ридне слово", на украјинском језику;
- "Македонска виделина", на македонском језику.

4. Омладинске и деље:

- "Кепеш ифјушаг", "Јо пајташ" и "Мезешкалач", на мађарском језику;
- "Взлет" и "Зорничка", на словачком језику;
- "Тинерета" и "Букурија копиор", на румунском језику;
- "Мак" и "Захратка", на русинском језику;
- "Хрцко" и "Кужиш?!", на хрватском језику;
- "Тандрчак", лист буњевачке националне мањине;
- "Соловејко", на украјинском језику.

Члан 6.

Средства за суфинансирање издавања новина националних заједница из члана 5. ове одлуке обезбеђују се најмање у висини средстава утврђених у време преузимања оснивачких права националних савета националних мањина и у складу са могућностима буџета АП Војводине.

Средства за суфинансирање новина, утврђују се финансијским планом органа управе надлежног за послове јавног информисања.

Средства за суфинансирање издавања новина националних заједница, одобравају се правном лицу издавачу новина.

Члан 7.

Покрајински секретар надлежан за послове јавног информисања, након доношења финансијског плана за буџетску годину доноси одлуку о расподели средстава новинама националних заједница.

Одлука о расподели средстава објављује се на веб-сајту органа надлежног за послове јавног информисања.

На основу одлуке о расподели средстава покрајински секретар доноси решење о додели средстава, са образложењем. Решењем о додели средстава се утврђује укупан износ средстава који се одобрава правном лицу издавачу новина, као и појединачни износи средстава за суфинансирање издавања новина националних заједница из члана 5.

На решење о додели средстава из става 3. овог члана, издавач новина може да уложи приговор покрајинском секретару, у року од осам дана од дана достављања.

Члан 8.

На основу коначног решења о додели средстава покрајински орган управе надлежан за послове јавног информисања закључује са правним лицем, издавачем новина уговор о додели средстава, којим се регулишу права и обавезе обе уговорне стране.

Издавачи новина су дужни да покрајинском органу управе надлежном за информисање, у складу са уговорним обавезама доставе извештај о наменском трошењу средстава и извештај о пословању са прибављеним мишљењем националног савета националне мањине, најкасније до 15. априла текуће године за претходну годину.

Члан 9.

Ступањем на снагу ове Одлуке престаје да важи Одлука о обезбеђивању дела средстава из буџета Аутономне Покрајине Војводине за издавања новина покрајинског значаја ("Службени лист АПВ", број: 4/2008).

Члан 10.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне покрајине Војводине".

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 40-81/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

942.

На основу члана 31. алинеја 2, а у вези са чланом 27. тачка 13. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О ДОДЕЛИ БУЏЕТСКИХ СРЕДСТАВА
ЦРКВАМА И ВЕРСКИМ ЗАЈЕДНИЦАМА**

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком (у даљем тексту: Одлука) уређују се начин, намена, поступак за доделу буџетских средстава за финансирање цркава и верских заједница и њихових организација и установа које делују на територији Аутономне покрајине Војводине (у даљем тексту: АП Војводина).

Буџетска средства из става 1. овог члана, обезбеђују се у буџету Аутономне покрајине Војводине (у даљем тексту: буџет АПВ) и воде се на посебном буџетском размену покрајинског органа управе надлежног за област националних мањина-националних заједница (у даљем тексту: Покрајински секретаријат).

Члан 2.

Право на доделу средстава путем редовног конкурса имају:

1. традиционалне цркве и верске заједнице које делују на територији АП Војводине - Српска Православна црква, Римокатоличка црква, Словачка Евангеличка Црква а.в, Реформатска Хришћанска црква, Евангеличка Хришћанска Црква а.в, Јеврејска заједница, Исламска заједница и Епархија Румунске православне цркве Дакција Феликс, Грkokатоличка црква;
2. организације и установе чији су оснивачи традиционалне цркве и верске заједнице, а које делују на територији Аутономне Покрајине Војводине.

Регистроване цркве и верске заједнице које нису наведене у тачки 1. става 1. овог члана, као и организације и установе чији су они оснивачи, имају право на доделу средстава путем захтева у складу са чланом 3. став 2. ове Одлуке.

Члан 3.

По правилу, средства се додељују путем редовног конкурса, који расписује Покрајински секретаријат два пута годишње, а у случају потребе може расписати и ванредни конкурс.

Изузетно, покрајински секретар може одлучити да се за део средстава не спроводи поступак, већ се средства могу доделити на основу захтева у складу са одлуком о буџету АПВ.

Члан 4.

Средства се додељују за обављање градитељске, добротворне и научне делатности субјеката из члана 2. ове Одлуке, које они обављају у складу са законом и другим прописима, а нарочито за:

- инвестиционе радове на црквеним храмовима и другим сакралним објектима,
- изградњу нових црквених храмова,
- обнову постојећих црквених храмова који су без обнове дуже времена преко (10 и више година), а посебно црквених храмова који су споменици културе,
- обнову парохиских домова,
- уређење и ревитализацију простора верских гробаља,
- изградњу и обнову капела на гробљима,

- изградњу нових и обнову пропалих торњева и звоника,
- набавку опреме,
- реставрација и ревитализација иконостаса,
- обнову икона,
- стављање нових фасада и кречење црквених храмова,
- обнову пропалог крова који прокишњава,
- пресецање и санирање влаге на црквеним зидовима,
- уређивање простора око цркве - озелењавање, изградња приступних стаза и обезбеђивање клупа за седење,
- обнову пропалих ограда око цркве,
- изградња и обнова помоћних објеката,
- добротворне и хуманитарне активности, као и друге активности социјалне заштите,
- организовање традиционалних годишњица и датума који су посвећени имену које црква носи,
- организовање црквених манифестација,
- неговање и развој рада црквених хорова и њиховог учешћа на хорским фестивалима,
- организовање ликовних колонија,
- издавачку и научну делатност,
- научна истраживања везана за цркву,
- организовање стручних, научних скупова, панел дискусија, "округлих столова" везаних за религију и цркве.

Члан 5.

Конкурс за доделу средстава објављује на начин утврђен одлуком о буџету АПВ.

Конкурс садржи податке о томе ко може да учествује на конкурс, о висини средстава која се додељују у целини и по конфесијама, као и друге податке који су од важности за спровођење конкурсног поступка у складу са одлуком о буџету АПВ.

Пријава на конкурс се подноси на јединственом обрасцу, чију садржину утврђује Покрајински секретаријат.

Члан 6.

Након истека рока за пријем пријава на конкурс, Покрајински секретаријат доставља епархијама, бискупијама и егзархатима (у даљем тексту: црквена централа) податке о пристиглим пријавама ради давања предлога, приоритета и конкретних финансијских износа за сваку црквену општину, жупу, организацију, односно установу појединачно.

Црквене централе дужне су да у року од 20 дана од дана пријема података из става 1. овог члана, доставе Покрајинском секретаријату листу приоритета и конкретних финансијских износа за сваку црквену општину, жупу и организацију, односно установу чији су они оснивачи.

Члан 7.

Приликом одређивања висине учешћа у додели финансијских средстава за градитељску делатност, код сваке појединачне пријаве, узима се у обзир:

1. да ли је верски објект под заштитом као културно благо,
2. у каквом се стању објект налази - да ли су хитни инвестициони захвати и да ли је због руинираности угрожена безбедност верника,
3. да ли пројекат обнове и санације подржава и сматра приоритетом црквена централа са територије на којој се дотична црква налази,
4. да ли су и од других извора донација сакупљена средства па је потребан само један део средстава да би се затворила финансијска конструкција неопходна за обнову храма,
5. да црква није добијала средства у дужем временском периоду и колико је до сада у задњих 10 година добила средства од овог Секретаријата,
6. да ли се ради о изградњи новог објекта или је обнова постојећег,
7. аргументованост надлежних органа о неопходности инвестирања (мишљење Завода за заштиту споменика културе),

8. карактер хитности за инвестиционе захтеве у сваком конкретном случају, што се остварује непосредним увидом - изласком на терен од стране сарадника Секретаријата и стручних лица из надлежног органа и институција за процену оваквих случајева.

Када су у питању црквене манифестације, процењује се карактер и значај те манифестације.

Када је у питању научна, издавачка и добротворно-хуманитарна делатност, процењује се значај пројекта везаног за ту делатност, односно значај стручних и научних скупова.

Члан 8.

О додели средстава одлучује покрајински секретар решењем, на основу плана о распоређивању средстава и предлога црквене централе.

Решење из става 1. овог члана је коначно.

Покрајински секретаријат преноси додељена средства на рачун корисника, у складу са динамиком прилива средстава у буџет Аутономне покрајине Војводине.

Члан 9.

Корисник је дужан да средства користи искључиво за намену за коју су она додељена, а неутрошена средства да врати Покрајинском секретаријату.

Корисник средстава је у обавези да на својим позивницама, брошурама и осталом штампаном материјалу, или на други одговарајући начин, објави да је у финансирању активности из члана 4. ове Одлуке учествовала Аутономна покрајина Војводина, преко Покрајинског секретаријата.

Корисник средстава је у обавези да на крају календарске године поднесе Покрајинском секретаријату извештај о наменски утрошеним средствима, са одговарајућом документацијом.

У случају сумње да додељена средства у појединим случајевима нису наменски коришћена, Покрајински секретаријат ће покренути поступак пред покрајинским органом управе надлежним за буџетску инспекцију, ради контроле законитог и наменског коришћења средстава.

Уколико се утврди да се додељена средства у појединим случајевима нису наменски користила, пријаве тих црквених општина, жупа, организација и установа, неће се убудуће узимати у разматрање приликом њиховог учешћа на конкурс за доделу средстава.

Члан 10.

Даном ступања на снагу ове одлуке престаје да важи Одлука о распоређивању буџетских средстава Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине за дотације црквама и верским заједницама које делују на територији Аутономне Покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број: 24/04 и 8/05).

Члан 11.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 40-80/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

943.

На основу члана 31. алинеја 2. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14) и члана 115. став 4. Закона о националним саветима националних мањина („Службени гласник РС“, број: 72/09, 55/14 и 20/14-одлука УС),

Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О НАЧИНУ И КРИТЕРИЈУМИМА
ДОДЕЛЕ БУЏЕТСКИХ СРЕДСТАВА
ЗА НАЦИОНАЛНЕ САВЕТЕ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА**

1. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком (у даљем тексту: Одлука) уређују се начин и критеријуми доделе средстава за финансирање рада националних савета националних мањина (у даљем тексту: национални савети).

Средства из става 1. овог члана користе се за финансирање трошкова за:

1. редовну делатност националних савета;
2. развојну делатност националних савета која подразумева финансирање рада установа, фондација, привредних друштава и организација чији је оснивач или суоснивач национални савет, установа, фондација, привредних друштава и других организација чија су оснивачка права делимично или у целини пренета на национални савет (у даљем тексту: развојна делатност националног савета).

Средства за намене из става 2. овог члана, обезбеђују се у буџету Аутономне покрајине Војводине (у даљем тексту: буџет АП Војводине) и воде се на посебном буџетском раз делу покрајинског органа управе надлежног за област националних мањина-националних заједница (у даљем тексту: Покрајински секретаријат).

Члан 2.

Право на доделу средстава имају регистровани национални савети са седиштем на територији Аутономне покрајине Војводине (у даљем тексту: АП Војводина), уз услов да:

- број припадника националне мањине-националне заједнице коју они представљају на територији АП Војводине, чини више од половине укупног броја припадника те националне мањине-националне заједнице у Републици Србији, или
- број припадника националне мањине-националне заједнице коју они представљају на територији АП Војводине, јесте већи од 10000, према званичним подацима Републичког завода за статистику, на основу последњег пописа становништва.

Национални савети који имају седиште на територији АП Војводине, али не испуњавају услове за доделу средстава из става 1. овог члана, имају право на доделу средстава, у висини од по највише 1% утврђених буџетских средстава.

**2. ФИНАНСИРАЊЕ РЕДОВНЕ ДЕЛАТНОСТИ
НАЦИОНАЛНИХ САВЕТА**

Члан 3.

Средства за редовну делатност националних савета, додељује се тако што се 30% од укупно расположивих средстава распоређује у једнаким деловима свим националним саветима из члана 2. став 1. ове одлуке, док се преосталих 70% (у даљем тексту: остатак средстава за редовну делатност), распоређује у складу с критеријумима и на начин утврђен одредбама ове одлуке.

Члан 4.

Остатак средстава за редовну делатност распоређује се према следећим критеријумима:

- број припадника националне мањине-националне заједнице коју национални савет представља на територији АП Војводине, према званичним подацима Републичког завода за статистику, на основу последњег пописа становништва;

- број установа националне мањине-националне заједнице у области културе, образовања и обавештавања, обим активности тих установа и број јединица локалне самоуправе, односно насељених места у којима су језик и писмо националне заједнице у службеној употреби, на територији АП Војводине.

Члан 5.

Средства из члана 4. ове одлуке додељују се на следећи начин:

- 30% средстава додељује се националним саветима сразмерно процентуалној заступљености припадника националне мањине-националне заједнице, коју тај национални савет представља, у односу на укупан број припадника националних мањина-националних заједница, чији национални савети имају седиште на територији АП Војводине;
- 70% средстава додељује се на четири једнака дела, за област културе, образовања, обавештавања и службене употребе језика и писма.

На основу система бодовања, који чини саставни део ове Одлуке, утврђени су критеријуми по наведеним областима и број бодова за сваки критеријум, на основу којих се израчунава процентуално учешће националних савета у расподели средстава по областима. На основу укупног броја добијених бодова у свакој појединачној области, израчунава се процентуално учешће као основ за расподелу средстава за сваки национални савет.

**3. ФИНАНСИРАЊЕ РАЗВОЈНЕ ДЕЛАТНОСТИ
НАЦИОНАЛНИХ САВЕТА**

Члан 6.

Средства за развојну делатност националних савета распоређују се тако што се 30% од укупно расположивих средстава распоређује у једнаким деловима свим националним саветима из члана 2. став 1. ове одлуке, док се преосталих 70% (у даљем тексту: остатак средстава за развојну делатност), распоређује у складу с критеријумима и на начин утврђен одредбама ове одлуке.

Члан 7.

Остатак средстава за развојну делатност распоређује се према следећим критеријумима:

- број припадника националне мањине-националне заједнице коју национални савет представља на територији АП Војводине, према званичним подацима Републичког завода за статистику, на основу последњег пописа становништва;
- број установа, фондација, привредних друштава и организација са седиштем на територији АП Војводине чији је оснивач или суоснивач национални савет, установа, фондација, привредних друштава и других организација чија су оснивачка права делимично или у целини пренета на национални савет а чија је делатност од нарочито значаја за унапређење и развој права националне мањине-националних заједница у области културе, образовања, обавештавања и употребе језика и писма.

Члан 8.

Средства из члана 6. ове одлуке распоређују се на следећи начин:

- 70% средстава распоређује се националним саветима сразмерно процентуалној заступљености припадника националне мањине-националне заједнице, коју тај национални савет представља, у односу на укупан број припадника националних мањина-националних заједница, чији национални савети имају седиште на територији АП Војводине;
- 30% средстава распоређује се сразмерно броју установа, фондација, привредних друштава и организација из члана 7. став 1. алинеја 2.

4. ЗАЈЕДНИЧКЕ ОДРЕДБЕ О НАЧИНУ ФИНАНСИРАЊА РАДА НАЦИОНАЛНИХ САВЕТА

Члан 9.

Збир бодова из члана 5. ове одлуке, утврђује Покрајински секретаријат, на основу расположивих података, као и података које су доставили национални савети, као основу за расподелу средстава за једну буџетску годину.

Национални савети дужни су да на захтев Покрајинског секретаријата, доставе податке, као и обавештење о промени података из чланова 4. и 7. ове одлуке.

Покрајински секретаријат проверава и вреднује све достављене податке.

Члан 10.

О распоређивању и висини додељених средстава националним саветима, решењем одлучује руководиоца Покрајинског секретаријата.

Решење из става 1. овог члана јесте коначно и против њега се не може употребити правно средство.

Члан 11.

Покрајински секретаријат преноси додељена средства на рачуне националних савета, у складу с динамиком прилива средстава у буџет АП Војводине.

Члан 12.

Национални савети су дужни да додељена средства користе наменски.

Национални савети су у обавези да на крају календарске године, поднесу Покрајинском секретаријату извештај о утрошку и коришћењу додељених средстава.

Образац извештаја из става 2. овог члана утврдиће Покрајински секретаријат.

5. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 13.

Ступањем на снагу ове Одлуке, престаје да важи Одлука о начину и критеријумима распоређивања буџетских средстава Покрајинског секретаријата за образовање, управу и националне заједнице за националне савете националних мањина ("Службени лист АПВ", број 40/12).

Члан 14.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 40-79/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

944.

На основу члана 31. алинеја 2, а у вези са чланом 60. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ”, број 20/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ О ОБЈАВЉИВАЊУ ПРОПИСА И ДРУГИХ АКТА

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком уређују се начин и поступак објављивања прописа и других аката органа Аутономне покрајине Војводине и других органа и организација у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине” (у даљем тексту: „Службени лист АПВ”).

Члан 2.

Статут, покрајинске скупштинске одлуке и други општи акти Скупштине Аутономне покрајине Војводине (у даљем тексту: акти Скупштине АПВ), као и покрајинске уредбе и други општи акти Покрајинске владе (у даљем тексту: акти Покрајинске владе) објављују се у „Службеном листу АПВ”, пре ступања на снагу.

Акти Покрајинске владе, изузев аката из става 1. овог члана, акти покрајинских органа управе и других органа и организација објављују се у „Службеном листу АПВ” када је то тим актима предвиђено.

Члан 3.

„Службени лист АПВ” објављује се на српском језику и ћириличком писму и на мађарском, словачком, хрватском, румунском и русинском језику и писму (у даљем тексту: језици националних мањина – националних заједница).

У случају неусаглашености, меродаван је текст објављен на српском језику.

Члан 4.

Издавач „Службеног листа АПВ” је покрајински орган управе надлежан за област прописа (у даљем тексту: Издавач).

„Службени лист АПВ” има одговорног уредника кога именује Покрајинска влада.

Члан 5.

Акти из члана 2. ове одлуке објављују се у „Службеном листу АПВ” у тексту који је утврдио доносилац тог акта.

Члан 6.

Издавач објављује акте из члана 2. ове одлуке у „Службеном листу АПВ” на основу налога за објављивање, који издаје овлашћено лице у складу са овом одлуком.

Овлашћени налогодавци су:

1. секретар Скупштине АПВ за објављивање аката Скупштине АПВ;
2. секретар Покрајинске владе за објављивање аката Покрајинске владе;
3. руководиоца покрајинског органа управе за објављивање аката покрајинског органа управе;
4. руководиоца органа и организација за објављивање аката тих органа и организација.

Члан 7.

Уз налог за објављивање из члана 6. ове одлуке Издавачу се доставља текст акта на српском језику, у писаној форми, у седам примерака. Истовремено, истоветан текст у електронској форми шаље се на и-мејл адресу овлашћеног лица у субјекту који штампа „Службени лист АПВ”.

Издавач ће обезбедити превозњење акта на језике националних мањина – националних заједница.

Члан 8.

Одговорни уредник примљене акте доставља у писаном облику субјекту који штампа „Службени лист АПВ”, с налогом за штампање који садржи број „Службеног листа АПВ”, датум издавања и списак аката који ће бити објављени у сваком појединачном броју.

Међусобна права и обавезе издавача и субјекта из става 1. овог члана уредиће се уговором.

Члан 9.

Одмах по објављивању акта у „Службеном листу АПВ”, овлашћени налогодавци дужни су да утврде да ли је акт објављен у изворном тексту.

У случају да утврде да текст објављен у „Службеном листу АПВ” не одговара изворном тексту, овлашћени налогодавци достављају издавачу исправку ради објављивања у „Службеном листу АПВ”.

Исправка из става 2. овог члана подразумева грешке у именима и бројевима, очигледне грешке у писању, као и очигледне правно-техничке грешке о подацима, чињеницама или актима, који представљају општепознате чињенице.

Члан 10.

„Службени лист АПВ” излази по потреби.

Дан изласка је датум који је означен на „Службеном листу АПВ”.

Члан 11.

Изглед „Службеног листа АПВ” уредиће Издавач посебним актом.

Члан 12.

Субјекат који штампа „Службени лист АПВ” може да објављује општа акта, огласе и конкурсе других органа и организација у „Службеном листу АПВ”, уз накнаду коју сам одреди, уз сагласност Издавача.

Члан 13.

Издавач до краја фебруара сваке календарске године издаје регистар свих објављених аката у „Службеном листу АПВ” за претходну годину, у електронском облику.

Члан 14.

Издавач на својој интернет страници обезбеђује интернет презентацију „Службеног листа АПВ”.

Члан 15.

Даном ступања на снагу ове одлуке престаје да важи Одлука о објављивању одлука и других аката органа Аутономне Покрајине Војводине („Службени лист АПВ” бр. 15/92).

Члан 16.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине”.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 010-4/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

945.

На основу члана 31. алинеја 2. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ”, број 20/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О ПРЕСТАНКУ ВАЖЕЊА
ПОКРАЈИНСКИХ СКУПШТИНСКИХ ОДЛУКА**

Члан 1.

Даном ступања на снагу ове покрајинске скупштинске одлуке престају да важе:

1. Покрајинска скупштинска одлука о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и

писама националних мањина на територији Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ” бр 67/2012)

2. Покрајинска скупштинска одлука о вишејезичким обрасцима извода из матичних књига и о начину уписа у исте(Службени лист АПВ бр.1/2001 8/2003 18/2009).

Члан 2.

Ова покрајинска скупштинска одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у Службеном листу Аутономне покрајине Војводине.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 011-2/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

946.

На основу члана 14. став 4. Закона о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС”, број 62/06, 65/08 и 41/09) и члана 31. алинеја 2. и 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ” број: 20/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ПРОГРАМА
ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА
ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА НА ТЕРИТОРИЈИ
АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ У 2014. ГОДИНИ**

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком утврђују се Измене и допуне Програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији Аутономне покрајине Војводине у 2014. години („Службеном листу АПВ”, број:27/14) (у даљем тексту: Програм).

Члан 2.

Измене и допуне Програма чине саставни део ове покрајинске скупштинске одлуке.

Члан 3.

Ова покрајинска скупштинска одлука ступа на снагу, наредног дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине”.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 3-6/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

**ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПРОГРАМА
ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА
ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА
НА ТЕРИТОРИЈИ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ У 2014. ГОДИНИ**

I

У Програму заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији Аутономне покрајине Војводине у 2014. години („Службени лист АПВ”, број 27/14“) (у даљем тексту: Програм), у тачки I број „2.203.330.776,84“ замењује се бројем „2.033.572.897,18“ а број „480.491.000,00“ замењује се бројем „650.248.879,66“.

II

Тачка II Програма мења се и гласи:

„II

Планирана средства у висини од 2.398.667.197,43 динара користиће се за следеће активности:

УРЕЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА		износ (динара) 2014.г.	очекивани обим радова	учешће буџета АПВ макс. (%)	учешће корисника средстава мин (%)
1.1	Радови на уређењу каналске мреже у функцији одводњавања пољопривредног земљишта у 2014. години	590.000.000,00	1.100 км	60	40
1.2	Мелиорација пашњака	6.000.000,00	1.500 ха	60	40
1.3	Започињање нових поступака комасације	5.000.000,00	2 катастарске општине	55	45
1.4	Реализација раније започетих поступака комасације (Градови Зрењанин и Панчево и Општине Бачка Паланка, Бачки Петровац, Кањижа, Вршац, Ириг, Опово, Житиште, Врбас, Мали Иђош, Рума)	65.000.000,00	6 катастарских општина	55	45
1.5	Изградња, реконструкција, санација или уређење каналске мреже за одводњавање у поступку комасације (Градови Зрењанин и Панчево и Општине Бачка Паланка, Бачки Петровац, Кањижа, Вршац, Ириг, Опово, Житиште, Врбас, Мали Иђош, Рума)	10.000.000,00	17 км	55	45
1.6	Уређење атарских путева у поступку комасације (Градови Зрењанин и Панчево и Општине Бачка Паланка, Бачки Петровац, Кањижа, Вршац, Ириг, Опово, Житиште, Врбас, Мали Иђош, Рума)	13.817.609,43	7 км	55	45
1.7	Изградња, реконструкција, санација или уређење система за наводњавање у поступку комасације	2.000.000,00	1 катастарске општине	55	45
1.8	Изградња, реконструкција и санација водоприливних регионалних система и других водних објеката	200.000.000,00	5.000 ха	100	0
1.9	Изградња, реконструкција и санација система за наводњавање, ниско напонске мреже у функцији наводњавања и набавка опреме за наводњавање	301.830.855,40	550 субјеката	50	50
1.10	Израда техничке документације за обезбеђење доступности воде за наводњавање пољопривредних култура	10.000.000,00	5 локалних самоуправа	50	50
1.11	Израда техничке документације за системе за водоснабдевање за потребе наводњавања	15.000.000,00	3 пројекта	100	0
УКУПНО “Уређење пољопривредног земљишта”		1.218.648.464,83			
ЗАШТИТА ПОЉ. ЗЕМЉИШТА		Износ (динара) 2014.г.	очекивани обим радова	учешће буџета АПВ макс. (%)	учешће корисника средстава мин (%)
2.1	Контрола плодности обрадивог пољопривредног земљишта у државној својини	35.000.000,00	18.510	100	0
2.2	Систематско праћење болести и штеточина, превенција контаминације пољопривредног земљишта и воде у мелиоративним каналима	80.000.000,00	Цела територија АПВ	100	0
2.3	Контрола плодности пољопривредног земљишта и садржаја опасних и штетних материја у земљишту на подручјима захваћеним поплавом у 2014.г.	10.000.000,00	Подрчје захваћено поплавом	100	0
2.4	Опремање пољочуварске службе	30.000.000,00	25 локалних самоуправа	50	50
2.5	Редовно и интервентно одржавање и ојачавање заштитних водоприливних објеката	405.000.000,00	770 км	100	0
УКУПНО “Заштита пољ. земљишта”		560.000.000,00			
КОРИШЋЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА		Износ (динара) 2014.г.	очекивани обим радова	учешће буџета АПВ макс. (%)	учешће корисника средстава мин (%)
3.1	Добровољно груписање земљишта	5.000.000,00	2 локалне самоуправе	50	50
3.2	Израда пројекта „Рејонизација подручја погодних за семенску, повртарску и воћарску производњу у АП Војводини“	3.000.000,00	Цела територија АПВ	100	0
3.3	Интензивирање коришћења пољопривредног земљишта - Подршка произвођачима за набавку конструкција и опреме за производњу у заштићеном простору	60.000.000,00	172 корисника	50	50
3.4	Реализација пројекта „Мониторинг употребом даљинске детекције у пољопривреди, водопривреди и шумарству“	20.000.000,00	Цела територија АПВ	100	0
3.5	Средства намењена као подстицај за издавање пољопривредног земљишта регистрованих пољопривредних газдинстава чији су носиоци старији од 65 година или инвалиди (по јавном позиву за 2013. године)	15.480,60	1 корисник	100	0

3.6	Средства намењена као подстицај за издавање пољопривредног земљишта регистрованих пољопривредних газдинстава чији су носиоци старији од 65 година или инвалиди (по јавном позиву за 2014. године)	172.000.000,00	3.500Корисника	100	0
3.7	Г И С	20.000.000,00	Територија АПВ	100	0
3.8	Унапређење коришћења пољопривредног земљишта кроз заштиту од временских непогода и набавку остале опреме	265.003.252,00	75 субјеката	60	40
3.9	Привођење култури необрадивог пољопривредног земљишта – за пољопривредну производњу – реконструкција рибака и подизање нових рибака	70.000.000,00	15 рибака	100	0
3.10	Интензивирање коришћења пољопривредног земљишта на поплављеном подручју општине Шид или м.з. Јамена - Подршка произвођачима за набавку конструкција и опреме за производњу у заштићеном простору	5.000.000,00	15 корисника	70	30
УКУПНО "Коришћење пољ.зем."		620.018.732,60			

1. УРЕЂЕЊЕ ПОЉ. ЗЕМЉИШТА	1.218.648.464,83
2. ЗАШТИТА ПОЉ. ЗЕМЉИШТА	560.000.000,00
3. КОРИШЋЕЊЕ ПОЉ. ЗЕМЉИШТА	620.018.732,60
У К У П Н О 2014.г.	2.398.667.197,43

ПРЕНЕТЕ И НОВОПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ

1. ПРЕНЕТЕ ОБАВЕЗЕ	285.154.579,41
2. НОВОПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ ЗА 2014	2.398.667.197,43
У К У П Н О 2014.г.	2.683.821.776,84

„III

У тачки III Основног програма:
став 8 мења се и гласи:

„Средства предвиђена за активност из тачке II подтачка 1.8 усмериће се ЈВП „Воде Војводине“ Нови Сад и реализоваће се на основу програма пословања ЈВП „Воде Војводине“ за 2014. годину на који Влада АП Војводине да сагласност, са циљем изградње, реконструкције и санације водопривредних регионалних система и других водних објеката. Активност из тачке II подтачка 1.8 финансираће се у целости из буџета Аутономне Покрајине Војводине.“

став 14 мења се и гласи:

„Активност из тачке II подтачка 2.3. реализује се у укупном износу до 10.000.000,00 динара, посредством Пољопривредне стручне службе Сремска Митровица, како би се утврдило стање пољопривредног земљишта захваћеног поплавом на подручју Срема у 2014. години. Активност обухвата контролу плодности пољопривредног земљишта, контролу садржаја опасних и штетних материја у земљишту и саветодавну подршку пољопривредним произвођачима за парцеле захваћене поплавом у 2014.години. Коначан Обим и врсту потребних анализа дефинисаће Пољопривредна стручна служба Сремска Митровица у складу са стручном проценом околности на поплављеном подручју и расположивим средствима. Активност из тачке II подтачка 2.3 финансираће се у целости из буџета Аутономне Покрајине Војводине.“

иза става 25. додаје се нови став 26. који гласи:

„Као подршка пољопривредницима на територији општине Шид или месне заједнице Јамена, захваћеним поплавом 2014.године, реализује се активност из тачке II подтачка 3.10 за физичка лица са пребивалиштем на територији месне заједнице Јамена уписана у Регистар пољопривредних газдинстава, која приступају набавци конструкција и опреме за биљну производњу у заштићеном простору. Средства се додељују по спроведеном конкурс. Активност из тачке II подтачка 3.10 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 70% средстава; преостала средства обезбеђују корисници средстава.“

IV

У осталом делу Основни програм остаје непромењен.

947.

На основу члана 14. став 4. Закона о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС”, број: 62/06, 65/08-др.закон и 41/09) и члана 31. алинеја 2. и 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ”, број 20/14), а у сагласност Министарства пољопривреде и заштите животне средине, Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О ПРОГРАМУ
ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА
ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА
НА ТЕРИТОРИЈИ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ У 2015. ГОДИНИ**

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком утврђује се Програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији Аутономне покрајине Војводине у 2015. години.

Члан 2.

Програм чини саставни део ове покрајинске скупштинске одлуке.

Члан 3.

Ова покрајинска скупштинска одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 3-7/2014

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

**ПРОГРАМ
ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА
ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА
НА ТЕРИТОРИЈИ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ У 2015. ГОДИНИ**

I

Средства за финансирање Програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији Аутономне Покрајине Војводине у 2015. години (у даљем тексту: „Програм“), планирају се Покрајинском скупштинском одлуком о буџету Аутономне Покрајине Војводине за 2015.годину у укупном износу од 2.884.727.482,60 динара из средстава која се остварују од давања

у закуп пољопривредног земљишта у државној својини односно пољопривредних објеката у државној својини и то из извора финансирања:

- 01 02 Приходи из буџета – наменски приходи у износу од 2.134.727.482,60 динара;
- 13 02 Нераспоређени вишак прихода из ранијих година – наменски приходи у износу од 750.000.000,00 динара.

Део средстава у износу од 703.727.482,60 динара, користиће се за исплату нереализованог дела Програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији Аутономне Покрајине Војводине у 2013. (у даљем тексту: „Програм 2013“) и Програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији Аутономне Покрајине Војводине у 2014. године (у даљем тексту: „Програм 2014“):

ПРЕУЗЕТЕ ОБАВЕЗЕ

УРЕЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА		обавеза секретаријата (динара) у 2015.г.	очекивани обим радова	учешће буџета АПВ макс. (%)	учешће корисника средстава мин (%)
1.1	Одводњавање (конкурс из 2012.г.), по уговорима закљученим у 2012.г.	4.900.000,00	7 км	50	50
1.2	Одводњавање по уговорима закљученим у 2014.г.	440.000.000,00	630 км	60	40
1.3	Започињање нових поступака комасације по уговорима закљученим у 2013.г.	6.000.000,00	3 к.о.	40	60
1.4	Започињање нових поступака комасације по уговорима закљученим у 2014.г.	5.000.000,00	2 к.о.	55	45
1.5	Уређење атарских путева у поступку комасације по уговорима закљученим у 2013.г.	12.613.065,60	1 к.о.	40	60
1.6	Изградња, реконструкција и санација система за наводњавање, ниско напонске мреже у функцији наводњавања и набавка опреме за наводњавање по уговорима закљученим у 2014.г.	26.996.748,00	62 субјекта	50	50
1.7	Израда техничке документације за обезбеђење доступности воде за наводњавање пољопривредних култура, по уговорима закљученим у 2014.г.	10.000.000,00	6 локалних самоуправа	50	50
Укупно уређење пољопривредног земљишта		505.509.813,60			
ЗАШТИТА ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА		обавеза секретаријата (динара) у 2015.г.	очекивани обим радова	учешће буџета АПВ макс. (%)	учешће корисника средстава мин (%)
2.1	Контрола плодности обрадивог пољопривредног земљишта у државној својини по уговорима закљученим у 2014.г.	17.500.000,00	18.510 узорака	100	0
2.2	Контрола плодности пољопривредног земљишта и садржаја опасних и штетних материја у земљишту на подручјима захваћеним поплавом у 2014.г.	10.000.000,00	400	100	0
2.3	Опремање пољоочуварске службе, по уговорима закљученим у 2013.г.	1.853.000,00	2 локалне самоуправе	50	50
2.4	Опремање пољоочуварске службе, по уговорима закљученим у 2014.г.	30.000.000,00	20 локалних самоуправа	50	50
Укупно заштита пољопривредног земљишта		59.353.000,00			
КОРИШЋЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕД. ЗЕМЉИШТА		обавеза секретаријата (динара) у 2015.г.	очекивани обим радова	учешће буџета АПВ макс. (%)	учешће корисника средстава мин (%)
3.1	Интензивирање коришћења пољопривредног земљишта - Подришка произвођачима за набавку конструкција и опреме за производњу у заштићеном простору, по уговорима закљученим у 2014.г.	4.818.173,00	12 субјеката	50	50
3.2	Средства намењена као подстицај за издавање пољопривредног земљишта регистрованих пољопривредних газдинстава чији су носиоци старији од 65 година или инвалиди (по јавном позиву за 2014. године)	22.000.000,00	446 лица	100	0
3.3	Унапређење коришћења пољопривредног земљишта кроз заштиту од временских непогода и набавку остале опреме	11.251.396,00	2 субјекта	60	40
3.4	Привођење култури необрадивог пољопривредног земљишта – за пољопривредну производњу – реконструкција рибака и подизање нових рибака (уговори из 2013.г.)	20.795.100,00	3 субјекта	100	0
3.5	Привођење култури необрадивог пољопривредног земљишта – за пољопривредну производњу – реконструкција рибака и подизање нових рибака (уговори из 2014.г.)	70.000.000,00	12 субјеката	100	0
3.6	Реализација пројекта „Мониторинг употребом даљинске детекције у пољопривреди, водопривреди и шумарству“	10.000.000	цела територија АПВ	100	0
Укупно коришћење пољ.земљишта		138.864.669,00			
УКУПНО ПРЕУЗЕТЕ ОБАВЕЗЕ		703.727.482,60			

Корисници средстава из тачке I подтачка 1.1 су месне заједнице са територије АП Војводине које су у 2012. години поднеле пријаву на конкурс за доделу бесповратних средстава за одводњавање пољопривредног земљишта („Службени лист АПВ“, број 24/12), које су испуниле услове овог конкурса, а са којима је у 2012.години закључен уговор о уређењу каналске мреже у функцији одводњавања пољопривредног земљишта, при чему све активности на реализацији уговорених обавеза нису окончане до краја 2014.године. Активности из тачке I подтачка 1.1. финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 50%, а преостала средства обезбеђује ЈВП „Воде Војводине“.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 1.2** су локалне самоуправе са територије АП Војводине које су у 2014. години поднеле пријаву на конкурс за реализацију радова на уређењу каналске мреже у функцији одводњавања пољопривредног земљишта („Службени лист АПВ“, број 15/2014 и 21/2014), које су испуниле услове овог конкурса, а са којима је у 2014. години закључен уговор о уређењу каналске мреже у функцији одводњавања пољопривредног земљишта. Активност из **тачке I подтачка 1.2.** финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 60% средстава. Преостала средства обезбеђују локалне самоуправе, при чему ће се сва уговорена средства трансферисати на рачун ЈВП „Воде Војводине“. Активност се реализује уз стручну подршку ЈВП „Воде Војводине“ у делу који се односи на избор извођача радова и надзор на извршеним радовима. Уговарање извршења радова и плаћања извођачу радова врше ЈВП „Воде Војводине“

Корисници средстава из **тачке I подтачка 1.3** су локалне самоуправе са територије АП Војводине које су у 2013. години поднеле пријаву на конкурс за започињање нових поступака комасације („Службени лист АПВ“, број 13/2013), које су испуниле услове овог конкурса, а са којима је у 2013. години закључен уговор о започињању нових поступака комасације. Активност из **тачке I подтачка 1.3.** финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 40% средстава. Преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 1.4** су локалне самоуправе са територије АП Војводине које су у 2014. години поднеле пријаву на конкурс за започињање нових поступака комасације („Службени лист АПВ“, број 50/2014), које су испуниле услове овог конкурса, а са којима је у 2014. години закључен уговор о започињању нових поступака комасације. Активност из **тачке I подтачка 1.4.** финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 55% средстава. Преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 1.5** су локалне самоуправе са територије АП Војводине које су у 2013. години поднеле захтев за доделу бесповратних средстава за уређење атарских путева у поступку комасације и са којима је у 2013. години закључен уговор о додели бесповратних средстава за уређење атарских путева у поступку комасације. Активност из **тачке I подтачка 1.5.** финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 40% средстава. Преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 1.6** су физичка и правна лица уписана у Регистар пољопривредних газдинстава, која су поднела пријаву на конкурс за доделу подстицајних средстава за суфинансирање набавке опреме за наводњавање у АП Војводини у 2014. години („Службени лист АПВ“, број 11/2014), и са којима је у 2014. години закључен уговор о додели средстава за набавку опреме за наводњавање. Активност из **тачке I подтачка 1.6.** финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 50% средстава. Преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 1.7** су локалне самоуправе са територије АП Војводине које су у 2014. години поднеле пријаву на конкурс за суфинансирање израде техничке документације за обезбеђење доступности воде за наводњавање пољопривредних култура („Службени лист АПВ“, број 50/14), које су испуниле услове овог конкурса и са којима је у 2014. години закључен уговор о додели бесповратних средстава за суфинансирање израде техничке документације за обезбеђење доступности воде за наводњавање пољопривредних култура. Активност из **тачке I подтачка 1.7.** финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 50% средстава. Преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 2.1** пољопривредне стручне службе са територије АП Војводине са којима је у 2014. години закључен уговор о реализацији контроле плодности. Активност из **тачке I подтачка 2.1.** финансира се у целисти из буџета Аутономне Покрајине Војводине.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 2.2** је Пољопривредна стручна служба Сремска Митровица са којом је у 2014. години закључен уговор о реализацији контроле плодности на подручју Срема захваћеном поплавом у 2014. години. Активност из **тачке I подтачка 2.2.** финансира се у целисти из буџета Аутономне Покрајине Војводине.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 2.3** су локалне самоуправе са територије АП Војводине које су у 2013. години поднеле пријаву на конкурс за суфинансирање опремања пољопривредне службе („Службени лист АПВ“, број 37/13), које су испуниле услове овог конкурса и са којима је у 2013. години закључен уговор о додели бесповратних средстава за опремање пољопривредне службе а са којима је закључен анекс уговора и продужен рок за реализацију до термина у 2015. годину. Активност из **тачке I подтачка 2.3.** финансира се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 50% средстава. Преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 2.4** су локалне самоуправе са територије АП Војводине које су у 2014. години поднеле пријаву на конкурс за суфинансирање опремања пољопривредне службе („Службени лист АПВ“, број 50/14), које су испуниле услове овог конкурса и са којима је у 2014. години закључен уговор о додели бесповратних средстава за опремање пољопривредне службе. Активност из **тачке I подтачка 2.4.** финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 50% средстава. Преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 3.1** су физичка лица која су у 2014. години поднели пријаву на конкурс за доделу подстицајних средстава за набавку опреме за биљну производњу у заштићеном простору у 2014. години („Службени лист АПВ“, број 10/10), који су испунили услове овог конкурса и са којима је у 2014. години закључен уговор о додели бесповратних средстава за набавку конструкција и опреме за биљну производњу у заштићеном простору. Активност из **тачке I подтачка 3.1.** финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 50% средстава. Преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 3.2** су физичка лица, власници обрадивог пољопривредног земљишта и носиоци или чланови регистрованог пољопривредног газдинства уписаног у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са Правилником о начину и условима уписа и вођења регистра пољопривредних газдинстава а која су своје обрадиво пољопривредно земљиште на територији АП Војводине издала у дугорочни закуп (најмање на 5 година). Корисници средстава су лица са пребивалиштем на територији АП Војводине, која су старија од 65 година а нису корисници пензије по основу права пензијског и инвалидског осигурања запослених или самосталних делатности, осим корисника пензије по основу права пољопривредног осигурања и корисника инвалидске пензије који су то право стекли као осигураници пољопривредници. Средства се додељују корисницима на основу спроведеног јавног позива по Програму 2014.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 3.3** су физичка и правна лица уписана у Регистар пољопривредних газдинстава, која су у 2014. години поднели пријаву на конкурс за доделу средстава за унапређење коришћења пољопривредног земљишта кроз набавку нове опреме за заштиту пољопривредних култура од временских непогода и набавку остале опреме („Службени лист АПВ“, број 10/14), који су испунили услове овог конкурса и са којима је у 2014. години закључен уговор о додели бесповратних средстава за куповину и постављање противградних мрежа и остале опреме. Активност из **тачке I подтачка 3.3.** финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 60% средстава. Преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 3.4** су привредна друштва регистрована за обављање делатности слатководне аквакултуре који су у 2013. години поднели пријаву на конкурс за доделу бесповратних средстава за привођење култури необрадивог пољопривредног земљишта за пољопривредну производњу – реконструкција рибака и подизање нових рибака на територији АП Војводине („Службени лист АПВ“, број 35/13), који су испунили услове овог конкурса и са којима је у 2013. години закључен уговор о додели бесповратних средстава. Активност из **тачке I подтачка 3.4** финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 100% средстава.

Корисници средстава из **тачке I подтачка 3.5** су привредна друштва регистрована за обављање делатности слатководне аквакултуре који су у 2014. години поднели пријаву на конкурс за доделу бесповратних средстава за привођење култури необрадивог пољопривредног земљишта за пољопривредну производњу –

реконструкција рибњака и подизање нових рибњака на територији АП Војводине („Службени лист АПВ“, број 49/14), који су испунили услове овог конкурса и са којима је у 2014. години закључен уговор о додели бесповратних средстава. Активност из тачке I подтачка 3.5 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 100% средстава.

Активност из тачке I подтачка 3.6 извршава Факултет техничких наука из Новог Сад на основу уговора, са задатком да за територију АП Војводине реализује пројекат „Мониторинг употребом даљинске детекције у пољопривреди, водопривреди и шумарству“. Активност из тачке I, подтачка 3.6 финансираће се у целости из буџета Аутономне Покрајине Војводине.

II

Планирана средства у висини од 2.181.000.000,00 динара користиће се за следеће активности у 2015. години:

УРЕЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА		износ (динара) 2015.г.	очекивани обим радова	учешће буџета АПВ макс. (%)	учешће корисника средстава мин (%)
1.1	Радови на уређењу каналске мреже у функцији одводњавања пољопривредног земљишта у 2015. години	590.000.000,00	1.000 км	60	40
1.2	Мелиорација пашњака и ливада	10.000.000,00	3 корисника	100	0
1.3	Започињање нових поступака комасације	10.000.000,00	2 катастарске општине	55	45
1.4	Реализација раније започетих поступака комасације (Градови Зрењанин и Панчево и Општине Бачка Паланка, Бачки Петровац, Кањижа, Вршац, Ириг, Опово, Житиште, Врбас, Мали Иђош, Рума)	80.000.000,00	13 катастарских општина	55	45
1.5	Изградња, реконструкција, санација или уређење каналске мреже за одводњавање у поступку комасације (Градови Зрењанин и Панчево и Општине Бачка Паланка, Бачки Петровац, Кањижа, Вршац, Ириг, Опово, Житиште, Врбас, Мали Иђош, Рума)	12.000.000,00	3 км	55	45
1.6	Уређење атарских путева у поступку комасације (Градови Зрењанин и Панчево и Општине Бачка Паланка, Бачки Петровац, Кањижа, Вршац, Ириг, Опово, Житиште, Врбас, Мали Иђош, Рума)	5.000.000,00	5 км	55	45
1.7	Изградња, реконструкција, санација или уређење система за наводњавање у поступку комасације	2.000.000,00	3 катастарске општине	55	45
1.8	Изградња, реконструкција и санација водопривредних регионалних система и других водних објеката	175.000.000,00	5.000ха-3 система/подсистема	100	0
1.9	Изградња, реконструкција и санација система за наводњавање, ниско напонске мреже у функцији наводњавања и набавка опреме за наводњавање	270.000.000,00	450 субјеката/9.000 хектара	50	50
1.10	Израда техничке документације за обезбеђење доступности воде за наводњавање пољопривредних култура	10.000.000,00	3 локалне самоуправе	50	50
1.11	Израда техничке документације за системе за водоснабдевање за потребе наводњавања	10.000.000,00	3 пројекта	100	0
УКУПНО „Уређење пољопривредног земљишта“		1.174.000.000,00			

ЗАШТИТА ПОЉ. ЗЕМЉИШТА		Износ (динара) 2015.г.	очекивани обим радова	учешће буџета АПВ макс. (%)	учешће корисника средстава мин (%)
2.1	Контрола плодности обрадивог пољопривредног земљишта у државној својини	35.000.000,00	18.500	100	0
2.2	Систематско праћење болести и штеточина, превенција контаминације пољопривредног земљишта и воде у мелиоративним каналима	80.000.000,00	Цела територија АПВ	100	0
2.3	Опремање пољоочуварске службе	20.000.000,00	10 локалних самоуправа	50	50
2.4	Редовно и интервентно одржавање и ојачавање заштитних водопривредних објеката и заштита од штетног дејства вода	285.000.000,00	650 км	100	0
УКУПНО „Заштита пољопривредног земљишта“		420.000.000,00			

КОРИШЋЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА		Износ (динара) 2015.г.	очекивани обим радова	учешће буџета АПВ макс. (%)	учешће корисника средстава мин (%)
3.1	Добровољно груписање земљишта	5.000.000	3 локалне самоуправе	50	50
3.2	Израда пројекта „Рејонизација пољопривредних подручја у АП Војводини“	5.000.000	1 израђени плански документ	100	0
3.3	Интензивирање коришћења пољопривредног земљишта - Подршка произвођачима за набавку конструкција и опреме за производњу у заштићеном простору	60.000.000	60 корисника/18.000 м ²	50	50
3.4	Реализација пројекта „Мониторинг употребом даљинске детекције у пољопривреди, водопривреди и шумарству“	10.000.000	1 успостављен систем на целој територији АПВ	100	0
3.5	Средства намењена као подстицај за издавање пољопривредног земљишта регистрованих пољопривредних газдинстава чији су носиоци старији од 65 година или инвалиди (по јавном позиву за 2014. године)	140.000.000	3.200 корисника	100	0

КОРИШЋЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА		Износ (динара) 2015.г.	очекивани обим радова	учешће буџета АПВ макс. (%)	учешће корисника средстава мин (%)
3.6	Г И С	20.000.000	1 успостављен систем на целој територији АПВ	100	0
3.7	Унапређење коришћења пољопривредног земљишта кроз заштиту од временских непогода и набавку остале опреме	270.000.000	80 субјеката/ 300 хектара	60	40
3.8	Привођење култури необрадивог пољопривредног земљишта – за пољопривредну производњу – реконструкција рибака и подизање нових рибака	60.000.000	12 субјеката	80	20
3.9	Интензивирање коришћења пољопривредног земљишта на поплављеном подручју општине Шид или м.з. Јамена - Подршка произвођачима за набавку конструкција и опреме за производњу у заштићеном простору	5.000.000	15 корисника	80	20
3.10	Интензивирање коришћења пољопривредног земљишта којим располажу средње пољопривредне школе кроз набавку опреме	12.000.000	7 школа	100	0
УКУПНО «Коришћење пољопривредног земљишта»		587.000.000,00			

1. УРЕЂЕЊЕ ПОЉ. ЗЕМЉИШТА	1.174.000.000,00
2. ЗАШТИТА ПОЉ. ЗЕМЉИШТА	420.000.000,00
3. КОРИШЋЕЊЕ ПОЉ. ЗЕМЉИШТА	587.000.000,00
У К У П Н О 2015.г.	2.181.000.000,00

ПРЕНЕТЕ И НОВОПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ

1. ПРЕНЕТЕ ОБАВЕЗЕ	703.727.482,60
2. НОВОПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ ЗА 2015	2.181.000.000,00
У К У П Н О 2015.г.	2.884.727.482,60

III

Корисници средстава из тачке II подтачка 1.1 су локалне самоуправе са територије Аутономне Покрајине Војводине које приступају уређењу отворене каналске мреже у функцији одводњавања пољопривредног земљишта, уз претходно прибављену Сагласност ЈВП „Воде Војводине“. Средства се додељују по спроведеном конкурс у који ће право пријављивања имати локалне самоуправе са територије Аутономне Покрајине Војводине. Након спроведене конкурсне процедуре, уговоре о реализацији активности из тачке II подтачка 1.1 закључиће Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, локалне самоуправе и ЈВП „Воде Војводине“. Активност из тачке II подтачка 1.1 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 60% средстава а преостала средстава обезбеђује корисник средстава, при чему ће се сва уговорена средства трансферисати на рачун ЈВП „Воде Војводине“. Активност се реализује уз стручну подршку ЈВП „Воде Војводине“ у делу који се односи на избор извођача радова и надзор на извршеним радовима. Уговарање извршења радова и плаћања извођачу радова вршиће ЈВП „Воде Војводине“.

У циљу побољшања квалитета пашњака на територији АП Војводине, реализује се активност из тачке II подтачка 1.2. преко пољопривредних стручних служби са територије АП Војводине које поднесу захтев за мелиорацију пашњака. Мера се спроводи на пашњацима који се користе за испашу стоке. Активност из тачке II подтачка 1.2. финансираће се у целости из буџета Аутономне Покрајине Војводине, а пољопривредним стручним службама за спровођење ове активности припада накнада у износу од 250.000,00 динара уз обавезу да се активност реализује на минимално 5 пашњака на подручју које покрива пољопривредна стручна служба.

Корисници средстава из тачке II подтачка 1.3 су локалне самоуправе са територије Аутономне Покрајине Војводине које су својим годишњим програмима заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта предвиделе реализацију поступка комасације и које су у том циљу донеле Одлуку о спровођењу комасације. Средства се додељују по спроведеном конкурс. Активност из тачке II подтачка 1.3 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 55% средстава; преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из тачке II подтачка 1.4 су локалне самоуправе са територије Аутономне Покрајине Војводине

(Зрењанин, Панчево, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Кањижа, Вршац, Ириг, Опово, Житиште, Врбас, Мали Иђош и Рума), код којих је поступак комасације у току. Активност из тачке II подтачка 1.4 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 55% средстава; преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из тачке II подтачка 1.5 су локалне самоуправе са територије Аутономне Покрајине Војводине (Зрењанин, Панчево, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Кањижа, Вршац, Ириг, Опово, Житиште, Врбас, Мали Иђош и Рума) код којих је поступак комасације окончан или у току и приступају изградњи, реконструкцији, санацији или уређењу каналске мреже за одводњавање пољопривредног земљишта. Активност из тачке II подтачка 1.5 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 55% средстава; преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из тачке II подтачка 1.6 су локалне самоуправе са територије Аутономне Покрајине Војводине (Зрењанин, Панчево, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Кањижа, Вршац, Ириг, Опово, Житиште, Врбас, Мали Иђош и Рума) код којих је поступак комасације окончан или у току и приступају уређењу атарских путева. Активност из тачке II подтачка 1.6 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 55% средстава; преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из тачке II подтачка 1.7 су локалне самоуправе са територије Аутономне Покрајине Војводине (Зрењанин, Панчево, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Кањижа, Вршац, Ириг, Опово, Житиште, Врбас, Мали Иђош и Рума) код којих је поступак комасације окончан или у току и приступају изградњи, реконструкцији санацији или уређењу система за наводњавање. Активност из тачке II подтачка 1.6 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 55% средстава; преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Средства предвиђена за активност из тачке II подтачка 1.8 усмериће се ЈВП „Воде Војводине“ Нови Сад и реализоваће се на основу програма пословања ЈВП „Воде Војводине“ за 2015. годину на који Влада АП Војводине да сагласност, са циљем реализације радова на изградњи, реконструкцији и санацији водопривредних регионалних система и других водних објеката у сврху наводњавања и одводњавања и управљања водама. Активност из тачке II подтачка 1.8 финансираће се у целости из буџета Аутономне Покрајине Војводине.

Корисници средстава из тачке II подтачка 1.9 су физичка и правна лица уписана у Регистар пољопривредних газдинстава, који приступају изградњи, реконструкцији и санацији система за наводњавање, нисконапоске мреже за наводњавање и набавци опреме за наводњавање. Средства се додељују по спроведеном конкурс. Активност из тачке II подтачка 1.9 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 50% средстава; преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава из тачке II подтачка 1.10 су локалне самоуправе са територије Аутономне Покрајине Војводине које приступају изради техничке документације за реализацију пројеката

који треба да обезбеде лакшу доступност води за наводњавање пољопривредних култура, уз претходно прибављену Сагласност ЈВП „Воде Војводине“. Средства се додељују по спроведеном конкурс на који ће право пријављивања имати локалне самоуправе са територије Аутономне Покрајине Војводине. Након спроведене конкурсне процедуре, уговоре о реализацији активности из тачке II подтачка 1.10 закључиће Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, локалне самоуправе и ЈВП „Воде Војводине“. Активност из тачке II подтачка 1.10 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 50% средстава а преостала средства обезбеђује корисник средстава, при чему ће се сва уговорена средства трансферисати на рачун ЈВП „Воде Војводине“. Активност се реализује уз стручну подршку ЈВП „Воде Војводине“ у делу који се односи на избор приређивача техничке документације. Уговарање извршења радова и плаћања извођачу радова вршиће ЈВП „Воде Војводине“.

Средства предвиђена за активност из тачке II подтачка 1.11 усмериће се ЈВП «Воде Војводине» и реализоваће се на основу програма пословања ЈВП «Воде Војводине» за 2015. годину на који Влада АП Војводине да сагласност, у циљу израде техничке документације за системе за водоснабдевање за потребе наводњавања. Активност из тачке II подтачка 1.11 финансираће се у целисти средствима из буџета Аутономне Покрајине Војводине.

Активност из тачке II подтачка 2.1. реализује се у укупном износу до 35.000.000,00 динара, преко 12 пољопривредних стручних служби са територије АП Војводине, које имају овлашћење за испитивање плодности земљишта издато од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије. Активност из тачке II подтачка 2.1. обухватиће обрадиво пољопривредно земљиште које је у државној својини које користе правна и физичка лица. Активност обухвата узорковање, утврђивање садржаја макроелемената (азота, фосфора, калијума, хумуса, калцијум карбоната и киселости) и давање препорука за укупан број од минимум 18.500 узорака по цени од 1.760,00 динара по узорку са урачунатим порезом на додату вредност, као и утврђивање садржаја микроелемената (бакар, цинк, никл, хром, арсен, жива, олово и кадмијум) за минимум 400 узорака по цени од 4.248,00 динара по узорку са урачунатим порезом на додату вредност. Активност из тачке II подтачка 2.1. финансираће се у целисти из буџета Аутономне Покрајине Војводине и обухватиће обрадиво пољопривредно земљиште од I до V катастарске класе на територији Аутономне Покрајине Војводине.

Реализацијом активности из тачке II подтачка 2.2 створиће се услови за систематско праћење болести и штеточина на пољопривредним културама у оквиру прогнозно извештајне делатности, као и претпоставке за превенцију контаминације пољопривредног земљишта и воде у мелиоративним каналима на територији Аутономне Покрајине Војводине. Корисници средстава ће бити 12 пољопривредних стручних служби са територије Аутономне Покрајине Војводине. Активност из тачке II подтачка 2.2 финансираће се у целисти из буџета Аутономне Покрајине Војводине. Предвиђено је да као резултат ове мере буде извршено 100.000 обсервација (путем феромонских клопки, светлосних лампи, визуелних прегледа биљака и сл.) које ће последишно имати минимално 1.000 стручних препорука.

Корисници средстава из тачке II подтачка 2.3 су локалне самоуправе са територије Аутономне Покрајине Војводине које су донеле одлуку којом се предвиђа функционисање пољопривредне службе. Средства се додељују по спроведеном конкурс. Активност из тачке II подтачка 2.3 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 50% средстава. Преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Активност из тачке II подтачка 2.4 усмериће се ЈВП „Воде Војводине“ Нови Сад и реализоваће се на основу програма пословања ЈВП „Воде Војводине“ за 2015. годину на који Влада АП Војводине да сагласност, са циљем реализације радова на редовном одржавању, интервентном одржавању и ојачавању заштитних водопривредних објеката и заштити од штетног дејства вода. Активност из тачке II подтачка 2.4 финансираће се у целисти средствима из буџета Аутономне Покрајине Војводине.

Корисници средстава из тачке II подтачка 3.1 су локалне самоуправе са територије Аутономне Покрајине Војводине. Средства се додељују по спроведеном конкурс. Активност из тачке II подтачка 3.1 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 50%; преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Активност из тачке II подтачка 3.2 реализује Пољопривредни факултет из Новог Сада са задатком да за територију АП Војводине изради пројекат „Рејонизације подручја погодних за семенску, повртарску и воћарску производњу“. Активност из тачке II, подтачка 3.2 финансираће се у целисти из буџета Аутономне Покрајине Војводине.

Корисници средстава из тачке II подтачка 3.3 су физичка лица уписана у Регистар пољопривредних газдинстава, која приступају набавци конструкција и опреме за биљну производњу у заштићеном простору. Средства се додељују по спроведеном конкурс. Активност из тачке II подтачка 3.3 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 50% средстава; преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Активност из тачке II подтачка 3.4 извршава Факултет техничких наука из Новог Сада, са задатком да за територију АП Војводине реализује пројекат „Мониторинг употребом даљинске детекције у пољопривреди, водопривреди и шумарству“. Активност из тачке II, подтачка 3.4 финансираће се у целисти из буџета Аутономне Покрајине Војводине.

Активност из тачке II подтачка 3.5 реализоваће се на основу спроведеног јавног огласа. Право учешћа на јавном огласу имају физичка лица, власници обрадивог пољопривредног земљишта и носиоци или чланови регистрованог пољопривредног газдинства уписаног у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са Правилником о начину и условима уписа и вођења регистра пољопривредних газдинстава а која су своје обрадиво пољопривредно земљиште на територији АП Војводине издала у дугорочни закуп (најмање на 5 година). Корисници средстава могу бити лица са пребивалиштем на територији АП Војводине, која су старија од 65 година а нису корисници пензије по основу права пензијског и инвалидског осигурања запослених или самосталних делатности, осим корисника пензије по основу права пољопривредног осигурања и корисника инвалидске пензије који су то право стекли као осигураници пољопривредници. Средства се додељују на следећи начин:

- 6.000,00 динара по хектару годишње, ако је земљиште издато у закуп закупцу, који је носиоца Регистрованог пољопривредног газдинства са пребивалиштем на територији АП Војводине и није старији од 60 година.
- 8.000,00 динара по хектару годишње, ако је земљиште издато у закуп закупцу који је носиоца регистрованог пољопривредног газдинства, са пребивалиштем на територији АП Војводине, а старији је од 40 година и није старији од 60 година и власник је обрадивог пољопривредног земљишта које се граничи са земљиштем које се даје у закуп.
- 10.000,00 динара по хектару годишње, ако је земљиште издато у закуп закупцу који је носиоца Регистрованог пољопривредног газдинства са пребивалиштем на територији АП Војводине, а није старији од 40 година и власник је пољопривредног земљишта које се граничи са земљиштем које се даје у закуп.

Активност из тачке II подтачка 3.5 ће се финансирати у целисти из буџета Аутономне Покрајине Војводине.

Активност из тачке II подтачка 3.6 реализоваће се са циљем имплементације географског информационог система у областима рада Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство. Активност из тачке II подтачка 3.6 вршиће компетентно правно лице изабрано у складу са Законом о јавним набавкама и финансираће се у целисти из буџета Аутономне Покрајине Војводине.

Корисници средстава из тачке II подтачка 3.7 су физичка и правна лица уписана у Регистар пољопривредних газдинстава. Средства у висини од 270.000.000,00 динара одређују се за унапређење коришћења пољопривредног земљишта кроз набавку опреме за заштиту пољопривредних култура од временских непогода као и остале опреме. Средства се додељују по спроведеном конкурс. Активност из тачке II подтачка 3.7 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 60% средстава; преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Активност из тачке II подтачка 3.8 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине до 80% по спроведеном конкурс за привођење култури необрадивог пољопривредног земљишта - реконструкција рибањака и подизање нових рибањака на територији Аутономне Покрајине Војводине.

Као подршка пољопривредницима на територији општине Шид или месне заједнице Јамена, захваћеним поплавом 2014.године, реализује се активност **из тачке II подтачка 3.9** за физичка лица са пребивалиштем на територији месне заједнице Јамена уписана у Регистар пољопривредних газдинстава, која приступају набавци конструкција и опреме за биљну производњу у заштићеном простору. Средства се додељују по спроведеном конкурс. Активност из тачке II подтачка 3.9 финансираће се из буџета Аутономне Покрајине Војводине максимално до 80% средстава; преостала средства обезбеђују корисници средстава.

Корисници средстава **из тачке II подтачка 3.10** су средње пољопривредне школе са територије АП Војводине. Средства у висини од 12.000.000,00 динара опредељују се за интензивирање коришћења пољопривредног земљишта кроз набавку опреме у циљу осавремењавања наставе у средњим пољопривредним школама. Средства се додељују по спроведеном конкурс. Активност из тачке II подтачка 3.10 финансираће се у целости из буџета Аутономне Покрајине Војводине.

IV

Права и обавезе између корисника и даваоца средстава регулисаће се уговором.

Финансирање активности из овог Програма вршиће се у складу са приливом средстава у буџет АП Војводине предвиђених за те намене.

948.

На основу члана 4. Одлуке о образовању буџетског Фонда за воде Аутономне покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број: 22/10), члана 31. алинеја 2. и 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“ број: 20/14) а у вези са чланом 10. Покрајинске скупштинске одлуке о Буџету Аутономне покрајине Војводине за 2014. годину ("Службени лист АПВ", број: 50/13, 24/14-ребаланс и 42/14-ребаланс) и чланом 190. Закона о водама („Службени гласник РС“, број: 30/10 и 93/12), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О ИЗМЕНАМА ГОДИШЊЕГ ПРОГРАМА
КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА
ИЗ БУЏЕТСКОГ ФОНДА ЗА ВОДЕ
АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ ЗА 2014. ГОДИНУ**

Члан 1.

Овом Покрајинском скупштинском одлуком утврђују се Измене Годишњег програма коришћења средстава из Буџетског фонда за воде АП Војводине за 2014. годину („Службени лист АПВ“, број: /14 и 27/14) (у даљем тексту: Годишњи програм).

Члан 2.

Измене Годишњег програма чине саставни део ове покрајинске скупштинске одлуке.

Члан 3.

Ова покрајинска скупштинска одлука ступа на снагу, наредног дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 40-82/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

**ИЗМЕНЕ ГОДИШЊЕГ ПРОГРАМА
КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА
ИЗ БУЏЕТСКОГ ФОНДА ЗА ВОДЕ
АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ
ЗА 2014. ГОДИНУ**

У Годишњем програм коришћења средстава из Буџетског фонда за воде АП Војводине за 2014. годину, који је утврдила Покрајинска влада решењима број:401-136/2014 од 29.01.2014.г.и 401-2274/2014 од 3.07.2014.г.а која су објављена у „Службеном листу АПВ“, број:3/14 и 27/14(у даљем тексту:Годишњи програм), тачка I Приходи Буџетског фонда за воде АПВ за 2014. годину мења се и гласи:

„I Приходи Буџетског фонда за воде АПВ за 2014. годину

Средства за реализацију Годишњег програма коришћења средстава из Буџетског фонда за воде АП Војводине за 2014. годину („Службени лист АПВ“ број 3/14 и 27/14) (у даљем тексту: Програм) обезбеђују се из прихода од накнада за воде, сходно члану 189. Закона о водама („Службени гласник РС“, број: 30/10 и 93/12) и то:

Уплатни рачун	Накнада	Износ
840-741562843-03	Накнада за коришћење водног добра	761.000.000,00
840-741563843-10	Накнада за испуштену воду	115.000.000,00
840-741565843-24	Накнада за одводњавање од физичких лица на основу решења Пореске управе	640.000.000,00
840-741566843-31	Накнада за одводњавање од правних лица	818.000.000,00
840-741567843-38	Накнада за коришћење водних објеката и система	406.000.000,00
Кonto	Укупно од накнада	2.740.000.000,00
311712	Пренета неутрошена средстава из ранијих година	379.563.208,60
УКУПНО		3.119.563.208,60

Средства за реализацију Програма планирана су у укупном износу од 3.119.563.208,60 динара из извора финансирања:

- 01 02 Приходи из буџета-наменски приходи 2.740.000.000,00 динара

- 13 02 Нераспоређени вишак прихода из ранијих година-наменски приходи 379.563.208,60 динара“

Тачка II Распоред средстава мења се и гласи:

„II Распоред средстава

Распоред средстава из планираних накнада за воде извршен је у складу са њиховом наменом утврђеном члановима 150.-184. Закона о водама и то за:

- Суфинансирање изградње и реконструкције водних објеката у јавној својини 200.000.000,00 динара
- Суфинансирање изградње и реконструкције објеката фекалне канализације 115.000.000,00 динара
- Суфинансирање израде пројектно-техничке документације и изградње и реконструкције водних објеката у јавној својини (преузета обавеза) 139.790.231,90 динара
- Суфинансирање израде пројектно-техничке документације и изградње и реконструкције објеката фекалне канализације (преузета обавеза) 66.293.681,83 динара
- Изградња фекалне канализације у МЗ „Крушчица“, Општина Бела Црква (преузета обавеза) 2.776.308,31 динара
- Финансирање програма пословања ЈВП „Воде Војводине“ за 2014. годину 2.595.702.986,56 динара

УКУПНО: (1- 6) 3.119.563.208,60 динара“

У тачки III Начин коришћења средстава и накнаде из којих се користе став 1. брише се.

У досадашњим ставовима 2. и 3. који постају ставови 1. и 2. реч „Измене“ брише се.

Досадашњи ставови 4, 5, 6. и 7. постају ставови 3, 4, 5. и 6.

Досадашњи став 8. брише се.

Досадашњи став 9. постаје став 8.

949.

На основу члана 31. алинеја 2. и 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14), а у вези са чланом 190. Закона о водама („Службени гласник РС“, број: 30/10 и 93/12), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О ГОДИШЊЕМ ПРОГРАМУ
КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА
ИЗ БУЏЕТСКОГ ФОНДА ЗА ВОДЕ
АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ
ЗА 2015. ГОДИНУ**

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком утврђује се Годишњи програм коришћења средстава из Буџетског фонда за воде Аутономне покрајине Војводине за 2015. годину.

Члан 2.

Годишњи програм чини саставни део ове покрајинске скупштинске одлуке.

Члан 3.

Ова покрајинска скупштинска одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:40-86/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

**ГОДИШЊИ ПРОГРАМ
КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА
ИЗ БУЏЕТСКОГ ФОНДА ЗА ВОДЕ
АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ
ЗА 2015. ГОДИНУ**

Приходи Буџетског фонда за воде АПВ за 2015. годину

I

Средства за реализацију Годишњег програма коришћења средстава из Буџетског фонда за воде АП Војводине за 2015. годину (у даљем тексту: Програм) обезбеђују се из прихода од накнада за воде сходно члану 189. Закона о водама („Службени гласник РС“, број: 30/2010 и 93/2012) и то:

Уплатни рачун	Накнада	Износ
840-741562843-03	Накнада за коришћење водног добра	770.000.000,00
840-741563843-10	Накнада за испуштenu воду	100.000.000,00
840-741565843-24	Накнада за одводњавање од физичких лица на основу решења Пореске управе	650.000.000,00
840-741566843-31	Накнада за одводњавање од правних лица	820.000.000,00
840-741567843-38	Накнада за коришћење водних објеката и система	410.000.000,00
	Пренета неутрошена средства из ранијих година	395.000.000,00
УКУПНО		3.145.000.000,00

Средства за реализацију Програма планираће се Покрајинском скупштинском одлуком о Буџету Аутономне Покрајине Војводине

за 2015. годину у укупном износу од 3.145.000.000,00 динара из извора финансирања:

0102	Приходи из буџета-наменски приходи	2.750.000.000,00 динара
1300	Нераспоређени вишак прихода из ранијих година	20.000.000,00 динара
1302	Нераспоређени вишак прихода из ранијих година-наменски приходи	375.000.000,00 динара

II**Распоред средстава**

Распоред средстава из планираних накнада за воде извршен је у складу са њиховом наменом утврђеном члановима 150.-184. Закона о водама и то за:

- Суфинансирање израде пројектно-техничке документације и изградње и реконструкције водних објеката у јавној својини
200.000.000,00 динара
- Суфинансирање израде пројектно-техничке документације и изградње и реконструкције објеката фекалне канализације
143.000.000,00 динара
- Суфинансирање израде пројектно-техничке документације и изградње и реконструкције водних објеката у јавној својини (преузета обавеза из 2013. год.)
83.000.000,00 динара
- Суфинансирање израде пројектно-техничке документације и изградње и реконструкције објеката фекалне канализације (преузета обавеза из 2013. год.)
46.000.000,00 динара
- Суфинансирање израде пројектно-техничке документације и изградње и реконструкције водних објеката у јавној својини (преузета обавеза из 2014. год.)
140.000.000,00 динара
- Суфинансирање израде пројектно-техничке документације и изградње и реконструкције објеката фекалне канализације (преузета обавеза из 2014. год.)
54.000.000,00 динара
- Услуга утврђивања количина извађеног материјала из водотока
2.950.000,00 динара
- Финансирање програма пословања ЈВП „Воде Војводине“ за 2015. годину
2.476.050.000,00 динара

УКУПНО: (1- 8) 3.145.000.000,00 динара

III**Начин коришћења средстава и накнаде из којих се користе**

Суфинансирање израде пројектно-техничке документације као и изградње и реконструкције водних објеката у јавној својини (тачка II, подтачка 1. овог Програма) финансираће се из накнаде за коришћење водног добра.

Суфинансирање израде пројектно-техничке документације и изградње и реконструкције објеката фекалне канализације (тачка II, подтачка 2. овог Програма) финансираће се из накнаде за испуштenu воду.

Распоред средстава из тачке II подтачке 1. и 2. утврдиће Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство на основу спроведених јавних конкурса у 2015. години. Права и обавезе у коришћењу средстава утврдиће се уговором између корисника средстава и Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство. Корисници средстава предвиђених тачком II подтачка 1. и 2. су општине и градови са територије АП Војводине.

Суфинансирање израде пројектно-техничке документације и изградње и реконструкције водних објеката у јавној својини (преузима обавеза тачка II, подтачка 3. и 5. овог Програма) финансираће се из накнаде за коришћење водног добра.

Суфинансирање израде пројектно-техничке документације и изградње и реконструкције објеката фекалне канализације (преузима обавеза тачка II, подтачка 4. и 6. овог Програма) финансираће се из накнаде за испуштену воду.

Услуга утврђивања количина извађеног материјала из водотока (тачка II, подтачка 7. овог Програма) финансираће се из накнаде за коришћење водног добра.

Финансирање програма ЈВП „Воде Војводине“ по Програму пословања ЈВП „Воде Војводине“ за 2015. годину финансираће се из осталих прихода од накнада за воде (тачка II, подтачка 8. овог Програма) у складу са Законом о водама („Службени гласник РС” број: 30/2010 и 93/2012).

950.

На основу члана 31. алинеја 2. и 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ”, број 20/14) а у вези са чланом 79. став 3. Закона о дивљачи и ловству („Службени гласник РС” број: 18/10), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ О ГОДИШЊЕМ ПРОГРАМУ КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА ИЗ БУЏЕТСКОГ ФОНДА ЗА РАЗВОЈ ЛОВСТВА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ ЗА 2015. ГОДИНУ

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком утврђује се Годишњи програм коришћења средстава из Буџетског фонда за развој ловства Аутономне покрајине Војводине за 2015. годину.

Члан 2.

Годишњи програм чини саставни део ове покрајинске скупштинске одлуке.

Члан 3.

Ова покрајинска скупштинска одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:40-85/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

ГОДИШЊИ ПРОГРАМ КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА ИЗ БУЏЕТСКОГ ФОНДА ЗА РАЗВОЈ ЛОВСТВА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ ЗА 2015. ГОДИНУ

I

Средства за реализацију Годишњег програма коришћења средстава из Буџетског фонда за развој ловства АП Војводине за 2015. годину (у даљем тексту: Програм), планирају се, у укупном износу од 48.545.000,00 динара и то из:

Извор финансирања 01 02 - Приходи из буџета - наменски приходи		
Назив конта		Износ
741524	Накнада за коришћење ловостајем заштићених врста дивљачи	17.000.000,00
741525	Накнада за ловну карту	17.000.000,00
Укупно из Извор финансирања 01 02		34.000.000,00
Извор финансирања 13 02 - Нераспоређени вишак прихода из ранијих година - наменски приходи		
Назив конта		Износ
3117		14.545.000,00
Пренета неутрошена средства из ранијих година		
Укупно из Извор финансирања 13 02		14.545.000,00
УКУПНО		48.545.000,00

Овим програмом утврђује се распоред средстава у укупном износу од 48.545.000,00 динара и то за следеће активности:

II

Овим програмом утврђује се распоред средстава за реализацију Годишњег програма коришћења средстава из Буџетског фонда за развој ловства АП Војводине за 2015. годину у укупном износу од 48.545.000,00 динара и то за следеће активности:

1.	Израда и реализација програма и пројеката развоја ловства и унапређивања стања популације дивљачи и њених станишта на територији АП Војводине	45.545.000,00
a)	Суфинансирање изградње, реконструкције и санације ловно-техничких објеката у износу	42.545.000,00
	Корисници средстава су корисници ловишта на територији АП Војводине.	
b)	Суфинансирање реконструкције или изградње ловно-техничких објеката у ловиштима посебне намене у износу	3.000.000,00
	Корисници средстава су јавна предузећа сходно Закону о дивљачи и ловству.	
2.	Друге намене у складу са Законом:	2.000.000,00
a)	Набавка опреме за кориснике ловишта (опрема, компјутери, ловочуварска одела, двогледи и др.)	1.500.000,00
	Корисници средстава су корисници ловишта на територији АП Војводине.	
b)	Истраживање реалног прираста зеца у АП Војводини	500.000,00
	Корисници средстава јесу правна лица регистрована за делатност ловства са територије АП Војводине	
3.	Накнада штете коју је проузроковала дивљач на неловним површинама	1.000.000,00
	Корисници средстава су физичка и правна лица којима је дивљач проузроковала штету на неловним површинама	
УКУПНО ПРОГРАМ 2015		48.545.000,00

III

Подстицајним средствима финансираће се програми и пројекти који се реализују на територији Аутономне Покрајине Војводине. Додела средстава по тачки II подтачка 1. и 2. овог програма вршиће се путем Конкурса. Додела средстава по тачки II подтачка 3. овог програма вршиће се сходно члану 88. став 6. закона о дивљачи и ловству „Штету коју ван ловишта проузрокује ловостајем заштићена дивљач дужно је да надокнади Министарство, а на територији аутономне покрајине надлежни покрајински орган, уколико је власник, односно корисник површина ван ловишта предузео прописане мере за спречавање штете.“

Испуњеност услова за доделу средстава утврђује комисија за техничку обраду података, коју образује покрајински секретар за пољопривреду, водопривреду и шумарство и која ће дати предлог за избор пројеката покрајинском секретару за пољопривреду, водопривреду и шумарство, који доноси коначну одлуку.

Услови и начин коришћења средстава утврђују се уговором који се закључује са Покрајинским секретаријатом за пољопривреду, водопривреду и шумарство. Мониторинг коришћења средстава врши Комисија коју именује покрајински секретар за пољопривреду, водопривреду и шумарство.

Реализација овог програма вршиће се у зависности од прилива средстава у Буџетски фонд за развој ловства АП Војводине.

951.

На основу члана 31. алинеја 2. и 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14), а у вези са чланом 88. став 4. Закона о шумама („Службени гласник РС“ број: 30/10 и 93/12), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О ГОДИШЊЕМ ПРОГРАМУ
КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА
ИЗ БУЏЕТСКОГ ФОНДА ЗА ШУМЕ
АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ
ЗА 2015. ГОДИНУ**

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком утврђује се Годишњи програм коришћења средстава из Буџетског фонда за шуме Аутономне покрајине Војводине за 2015. годину.

Члан 2.

Годишњи програм чини саставни део ове покрајинске скупштинске одлуке.

Члан 3.

Ова покрајинска скупштинска одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:40-87/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

**ГОДИШЊИ ПРОГРАМ
КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА
ИЗ БУЏЕТСКОГ ФОНДА ЗА ШУМЕ
АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ
ЗА 2015. ГОДИНУ**

I

За реализацију Годишњег програма коришћења средстава из Буџетског фонда за шуме АП Војводине за 2015. годину (у даљем тексту: „Програм за 2015. годину“) планирана су средства у укупном износу од 200.111.596,00 динара и то из:

Распоред средстава из планираних прихода извршен је у складу са Законом о шумама („Службени гласник РС“, број 30/10 и 93/12) и Правилником о ближим условима, као и начину доделе и коришћења средстава из Годишњег програма коришћења средстава Буџетског фонда за шуме Републике Србије и Буџетског фонда за шуме Аутономне Покрајине („Службени гласник РС“ број 17/13), у даљем тексту: (Правилник).

Овим Програмом за 2015. годину утврђује се распоред средстава у износу од 200.111.596,00 динара.

II

Део средстава у износу од 163.500.000,00 динара, користиће се за финансирање следећих послова у 2015. години:

1. Пошумљавање – подизање нових шума на земљишту у државној својини у укупном износу до 77.000.000,00 динара.

Средства ће се користити за пошумљавање необраслог шумског земљишта, пољопривредног земљишта у складу са Законом о пољопривредном земљишту и осталог земљишта на којем је дозвољено пошумљавање, на укупној површини 550,00 хектара са јединичном ценом 140.000,00 динара по хектару (са мерама неге до пет година, уз контролу њиховог спровођења).

Корисници средстава су правна лица из члана 70. Закона о шумама.

2. Пошумљавање – подизање нових шума на земљишту у својини физичких лица у укупном износу до 2.500.000,00 динара.

Средства ће се користити за:

- пошумљавање тврдим и племенитим лишћарима на површини 5,00 хектара са јединичном ценом 150.000,00 динара по хектару у укупном износу.....750.000,00 динара,
- пошумљавање меким лишћарима на површини 10,00 хектара са јединичном ценом 100.000,00 динара по хектару у укупном износу.....1.000.000,00 динара,
- пошумљавање багреном на површини 10,00 хектара са јединичном ценом 75.000,00 динара по хектару у укупном износу.....750.000,00 динара.

У јединичне цене су укључене мере неге до пет година, уз контролу њиховог спровођења. Укупна површина пошумљавања је 25 хектара.

Корисници средстава су правна лица произвођачи садница који имају закључен уговор о изради и реализацији пројеката радова са физичким лицем власником шумског земљишта, пољопривредног земљишта у складу са Законом о пољопривредном земљишту и другог земљишта на којем је дозвољено пошумљавање.

3. Изградња шумских путева у укупном износу до 34.500.000,00 динара.

Средства ће се користити за изградњу тврдих шумских путева у дужини 11,5 километара са јединичном ценом 3.000.000,00 динара по километру.

Корисници средстава су правна лица из члана 70. Закона о шумама.

4. Санација оштећења шумских путева у укупном износу до 15.000.000,00 динара.

Средства ће се користити за санацију оштећења делова шумских путева насталих услед дејства природних као што су земљотрес, поплава, бујица, клизишта, лавине и друго.

Корисници средстава су правна лица из члана 70. Закона о шумама.

5. Израда Програма газдовања шумама у власништву сопственика шума појединачног поседа мањег од 100 хектара у Севернобачком шумском подручју у укупном износу до..... 1.500.000,00 динара.

Средства ће се користити за израду планског документа у складу са члановима 23. и 25. Закона о шумама.

Израду овог планског документа могу вршити правна лица и предузетници сходно члану 26. Закона о шумама.

6. Израда Програма газдовања шумама у власништву сопственика шума појединачног поседа мањег од 100 хектара у Банатском шумском подручју у укупном износу до 4.500.000,00 динара.

Средства ће се користити за израду планског документа у складу са члановима 23. и 25. Закона о шумама.

Израду овог планског документа могу вршити правна лица и предузетници сходно члану 26. Закона о шумама.

7. Израда Програма газдовања шумама у власништву сопственика шума појединачног поседа мањег од 100 хектара у Сремском шумском подручју у укупном износу до 6.500.000,00 динара.

Средства ће се користити за израду планског документа у складу са члановима 23. и 25. Закона о шумама.

Израду овог планског документа могу вршити правна лица и предузетници сходно члану 26. Закона о шумама.

8. Израда Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана развоја шума у Националном парку Фрушка гора у укупном износу до 500.000,00 динара.

Средства ће се користити за израду планског документа у складу са чланом 5. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Израду овог планског документа могу вршити правна лица и предузетници сходно члану 10. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

9. Израда Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана развоја шума Севернобачког шумског подручја у укупном износу до 500.000,00 динара.

Средства ће се користити за израду планског документа у складу са чланом 5. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Израду овог планског документа могу вршити правна лица и предузетници сходно члану 10. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

10. Израда Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана развоја шума Јужнобачког шумског подручја у укупном износу до 500.000,00 динара.

Средства ће се користити за израду планског документа у складу са чланом 5. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Израду овог планског документа могу вршити правна лица и предузетници сходно члану 10. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

11. Израда Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана развоја шума Сремског шумског подручја у укупном износу до 500.000,00 динара.

Средства ће се користити за израду планског документа у складу са чланом 5. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Израду овог планског документа могу вршити правна лица и предузетници сходно члану 10. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

12. Заштита шума и шумских засада у укупном износу до 9.000.000,00 динара.

Средства ће се користити за вршење извештајно-дијагностичких послова у заштити шума од биљних болести и штеточина и финансирање мера заштите шума по указаним потребама.

Корисници средстава су правна лица из члана 44. и члана 70. Закона о шумама и друга правна лица сопственици шума.

13. Мониторинг шума у укупном износу до 6.000.000,00 динара.

Средства ће се користити за мониторинг шума на територији АП Војводине у складу са чланом 15. Закона о шумама.

Корисник средстава ће бити Институт за низијско шумарство и животну средину из Новог Сада који је добио овлашћење за обављање мониторинга шума на територији АП Војводине, у складу са чланом 15. Закона о шумама.

14. Пружање стручне и саветодавне подршке сопственицима шума за које се доноси програм газдовања шумама у укупном износу до 5.000.000,00 динара.

Средства ће се користити за пружање стручне и саветодавне подршке сопственицима шума за које се доноси програм газдовања шумама, а у складу са чланом 71. Закона о шумама.

Корисници средстава су правна лица из члана 70. Закона о шумама, а наведени износ се распоређује пропорционално према извештају о извршеним пословима по шумским подручјима од стране ЈП «Војводинашуме», на подручју Националног парка Фрушка гора и површини шума којима газдују удружења сопственика шума.

III

Део средстава у износу од 23.903.100,00 динара, користиће се за исплату преузетих обавеза по уговорима из Годишњег програма коришћења средстава из Буџетског фонда за шуме Аутономне Покрајине Војводине за 2014. годину („Службени лист АПВ“, број 15/14) (у даљем тексту: „Програм за 2014. годину“), и то:

1. Пошумљавање – подизање нових шума на земљишту у државној својини у укупном износу до 13.926.000,00 динара.

Средства ће се користити за исплату преузетих обавеза по следећим уговорима: 104-401-3281/2014-06, 104-401-3481/2014-06, 104-401-3511/2014-06, 104-401-3520/2014-06, 104-401-3521/2014-06, 104-401-3537/2014-06, 104-401-3570/2014-06; закљученим сходно конкурс у објављеном у листу „Дневник“ од 18.6.2014. године.

2. Пошумљавање – подизање нових шума на земљишту у својини физичких лица у укупном износу до 271.350,00 динара.

Средства ће се користити за исплату преузетих обавеза по следећим уговорима: 104-401-3406/2014-06, 104-401-3499/2014-06, 104-401-3527/2014-06, 104-401-3532/2014-06, 104-401-3536/2014-06; закљученим сходно конкурс у објављеном у листу „Дневник“ од 18.6.2014. године.

3. Пошумљавање – подизање нових шума на земљишту у својини правних лица у укупном износу до 285.750,00 динара.

Средства ће се користити за исплату преузетих обавеза по уговору 104-401-3580/2014-06, закљученом сходно конкурс у објављеном у листу „Дневник“ од 18.6.2014. године.

4. Заштита шума и шумских засада у укупном износу до 6.600.000,00 динара.

Средства ће се користити за исплату преузетих обавеза по следећим уговорима: 104-401-4005/2014-06, 104-401-4055/2014-06, 104-401-4064/2014-06, 104-401-4077/2014-06; закљученим сходно конкурс у објављеном у листу „Дневник“ од 28.8.2014. године.

5. Израда Плана развоја Севернобачког шумског подручја у укупном износу до 600.000,00 динара.

Средства ће се користити за исплату преузетих обавеза по уговору 104-401-4073/2014-06, закљученом сходно конкурс у објављеном у листу „Дневник“ од 28.8.2014. године.

6. Израда Плана развоја Јужнобачког шумског подручја у укупном износу до 600.000,00 динара.

Средства ће се користити за исплату преузетих обавеза по уговору 104-401-4070/2014-06, закљученом сходно конкурс у објављеном у листу „Дневник“ од 28.8.2014. године.

7. Израда Плана развоја Сремског шумског подручја у укупном износу до 900.000,00 динара.

Средства ће се користити за исплату преузетих обавеза по уговору 104-401-4058/2014-06, закљученом сходно конкурс у објављеном у листу „Дневник“ од 28.8.2014. године.

8. Израда Програма газдовања шумама у власништву сопственика шума појединачног поседа мањег од 100 хектара у Јужнобачком шумском подручју у укупном износу до 720.000,00 динара.

Средства ће се користити за исплату преузетих обавеза по уговору 104-401-4079/2014-06, закљученом сходно конкурс у објављеном у листу „Дневник“ од 28.8.2014. године.

IV

Део средстава у износу од 12.101.500,00 динара, користиће се за исплату преузетих обавеза по уговорима из Годишњег програма коришћења средстава из Буџетског фонда за шуме Аутономне Покрајине Војводине за 2013. годину („Службени лист АПВ“, број 13/13 и 31/13) (у даљем тексту: „Програм за 2013. годину“), и то:

1. Пошумљавање – подизање нових шума на земљишту у државној својини у укупном износу до 8.305.500,00 динара.

Средства ће се користити за исплату преузетих обавеза по следећим уговорима: 104-401-3753/2013-06, 104-401-4191/2013-06; закљученим сходно конкурсном објављеном у листу „Дневник“ од 8.6.2013.године.

2. Пошумљавање – подизање нових шума на земљишту у својини физичких лица у укупном износу до 696.000,00 динара.

Средства ће се користити за исплату преузетих обавеза по следећим уговорима: 104-401-3129/2013-06, 104-401-3130/2013-06, 104-401-3131/2013-06, 104-401-3134/2013-06, 104-401-3135/2013-06, 104-401-3136/2013-06, 104-401-3861/2013-06, 104-401-4115/2013-06, 104-401-4116/2013-06, 104-401-4117/2013-06; закљученим сходно конкурсном објављеном у листу „Дневник“ од 8.6.2013.године.

3. Израда планских докумената у укупном износу до 3.100.000,00 динара.

Средства ће се користити за исплату преузетих обавеза по уговору 104-401-4111/2013-06 закључено сходно конкурсном објављеном у листу „Данас“ од 2.10.2013.године, и по уговору број 104-401-3347/2013-06.

V

Део средстава у износу од 221.280,00 динара, користиће се за исплату преузетих обавеза по уговорима из Годишњег програма коришћења средстава из Буџетског фонда за шуме Аутономне Покрајине Војводине за 2012. годину („Службени лист АПВ“, број 9/12 и 32/12) (у даљем тексту: „Програм за 2012. годину“), и то:

1. Пошумљавање – подизање нових шума на земљишту у својини физичких лица у укупном износу до 221.280,00 динара.

Средства ће се користити за исплату преузетих обавеза по следећим уговорима: 104-401-2173/2012-05-1, 104-401-2173/2012-05-2, 104-401-2173/2012-05-4, закљученим сходно конкурсном објављеном у листу „Дневник“ од 4.6.2012.год.

VI

Део средстава у износу од 385.716,00 динара, користиће се за исплату преузетих обавеза по уговорима из Годишњег програма коришћења средстава из Буџетског фонда за шуме Аутономне Покрајине Војводине за 2011. годину („Службени лист АПВ“, број 11/11) (у даљем тексту: „Програм за 2011. годину“), и то:

- 1 Пошумљавање – подизање нових шума на земљишту у својини физичких лица у укупном износу до 385.716,00 динара.

Средства ће се користити за исплату преузетих обавеза по следећим уговорима: 104-401-2301/2011-05-(2,3,4,11,12,13,14,15,17,18,20,21,22,25,26,27) закљученим сходно конкурсном објављеном у листу „Дневник“ од 7.9.2011. год.

VII

Средства из тачке II подтачке 1-3 и 12. додељују се путем конкурса у складу са Правилником.

Средства из тачке II подтачка 4. додељују се директно корисницима шума и шумског земљишта на чијим су путевима стварно настале штете утврђене Извештајем о процени штете

Комисија локалних самоуправа, у складу са Законом о отклањању последица поплава у Републици Србији („Сл. гласник РС“ број: 75/2014).

Средства из тачке II подтачке 5-11 додељују се у складу са Законом о јавним набавкама.

Средства из тачке II подтачке 13. и 14. додељују се директно институцијама овлашћеним у складу са Законом о шумама.

Средства из тачке III користе се за исплату преузетих обавеза по уговорима из Програма за 2014. годину.

Средства из тачке IV користе се за исплату преузетих обавеза по уговорима из Програма за 2013. годину.

Средства из тачке V користе се за исплату преузетих обавеза по уговорима из Програма за 2012. годину.

Средства из тачке VI користе се за исплату преузетих обавеза по уговорима из Програма за 2011. годину.

Права и обавезе у коришћењу средстава из тачке II регулисаће се уговорима између корисника средстава и Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство. Исплата средстава вршиће се у складу са приливом средстава у Буџетски фонд за шуме АП Војводине.

952.

На основу члана 31. алинеја 2. и 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14) а у вези са чланом 27. став 1. и 5. Закона о обављању саветодавних и стручних послова у области пољопривреде („Службени гласник РС“, број: 30/10), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О ГОДИШЊЕМ ПРОГРАМУ
УНАПРЕЂЕЊА САВЕТОДАВНИХ ПОСЛОВА
У ПОЉОПРИВРЕДИ
У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ
ЗА 2015. ГОДИНУ**

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком утврђује се Годишњи програм унапређења саветодавних послова у пољопривреди у Аутономној покрајини Војводини за 2015. годину.

Члан 2.

Годишњи програм чини саставни део ове покрајинске скупштинске одлуке.

Члан 3.

Ова покрајинска скупштинска одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:3-9/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

**ГОДИШЊИ ПРОГРАМ
УНАПРЕЂЕЊА САВЕТОДАВНИХ ПОСЛОВА
У ПОЉОПРИВРЕДИ
У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ
ЗА 2015. ГОДИНУ**

I

Средства за финансирање Годишњег програма унапређења саветодавних послова у пољопривреди у Аутономној Покрајини Војводини за 2015. годину (у даљем тексту: Годишњи програм) планирана су у укупном износу од 150.000.000,00 динара из извора средстава 01 00 Приходи из буџета.

II

Пољопривредна производња на подручју АП Војводине се реализује на 1.608.896 ха обрадивих површина. Да би се обезбедиле довољне количине хране за сопствене потребе и извоз, неопходно је обезбедити континуитет у подизању информисаности и знања људи, који раде на производњи хране. Стога је неопходно упознавање пољопривредних произвођача са стандардима и регулативама ЕУ тржишта у циљу оспособљавања произвођача за наступ на домаћим и иностраним тржиштима.

Циљ реализације Годишњег програма је повећавање нивоа информисаности и знања пољопривредних произвођача, путем едукације пољопривредних произвођача везано за технологије производње и нове трендове у појединим производним гранама и других области значајних за унапређење и развој њихових производних делатности и развој сеоских заједница у којима живе и раде. Јачањем свести о значају очувања животне средине и стварањем навика за рационалну употребу средстава за заштиту биља и минералних хранива; доприноси се очувању природних ресурса, а производња је економичнија, квалитетнија и здравствено безбедна.

Сарадњом са удружењима, неговањем културе и традиције и укључењем свих актера на нивоу локалних заједница у рад и развој истих, доприноси се развоју сеоских друштвених заједница, а повећањем квалитета и конкурентности производње модернизује се пољопривредна производња, чува природа и остварује напредак у руралном развоју.

III

Годишњим програмом утврђују се активности саветодаваца, које се односе на обављање саветодавних послова у пољопривреди и реализацију програма и пројеката, који се спроводе у Аутономној Покрајини Војводини ради унапређења пољопривредне производње и саветодавства.

Годишњи програм састоји се из: Основног и Посебних програма.

IV

Средства опредељена за реализацију Основног програма се користе за рад и трошкове проистекле као последица активности на реализацији саветодавних послова, као што су: плаћање трошкова одржавања рачунарског програма, одржавање ГПС уређаја на годишњем нивоу, услуге мобилног интернета (набавка СИМ картица и годишња претплата за мобилни интернет, гориво, телефон, израда софтвера за подршку програму саветодавства и друго; као и трошкове који произилазе из реализације пројеката који ће се у оквиру основног програма реализовати, као што

су анализа узорака земљишта на одређивање минералног азота у земљишту (Н-мин методом), анализа плодности земљишта, анализа воћа и поврћа на безбедност хране, анализа сточне хране на параметре квалитета, финансирање примењених истраживања и огледа од значаја за пољопривреду АП Војводине, Едукација по модулима и специјалностима као и специјалистичка едукација у земљи и иностранству за мање групе саветодаваца за посебне вештине и знања од значаја за пољопривреду АП Војводине, ангажовање младих стручњака са евидентираних у службама за запошљавање ради стицања нових знања и искустава, сарадња и ангажовање посебних консултаната домаћих и страних за обезбеђивање подршке програмима од значаја за пољопривреду АП Војводине, организацију саветовања посебних саветодавних група по појединачним стручним питањима од значаја за пољопривреду АП Војводине и друго у зависности од потреба пројеката који се реализују.

Корисници средстава за Основни програм Годишњег програма су: 12 пољопривредних стручних служби (саветодавни сектори), Енолошка станица из Вршца.

Уколико се укаже потреба, односно искаже иницијатива од стране општина и пољопривредне стручне службе на чијој се територијалној области рада налази општина, могуће је формирање истурених канцеларија у оквиру постојећих пољопривредних стручних служби.

V

Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство (у даљем тексту: Секретаријат) доноси Правилник о раду саветодаваца за 2015.годину сходно Годишњем програму у оквиру кога ће се дефинисати активности, врста и обим саветодавних послова на реализацији програма и пројеката .

Пољопривредне стручне службе почетком године достављају предлог саветодаваца за учешће у реализацији планираних програма и пројеката, који ће се финансирати у оквиру овог програма а који су уписани у Регистар саветодаваца и имају лиценцу за пружање саветодавних услуга.

Секретаријат доноси коначну одлуку о броју ангажованих саветодаваца по службама и структурама (сточар, воћар и сл.) и задржава право да повећа или смањи број саветодаваца у појединим службама (где за то постоје услови и потреба), а све у оквиру укупно планираног броја саветодаваца.

Уколико није благовремено саветодавац уписан у Регистар из било којих разлога, могуће је у 2015 тој години као првој години за упис саветодаваца у Регистар, направити изузеће за саветодавце за које Секретаријат одлучи да буду ангажовани на пословима саветодавства.

Рад саветодаваца обухватају активности предвиђене у Правилнику и шифарнику ГПС система успостављене за 2015 годину од стране Секретаријата. Исто тако, контрола, извештавање и евалуација рада саветодаваца спроводиће се преко ГПС података, а појединости око оцењивања активности саветодаваца биће дефинисане у Правилнику о раду саветодаваца.

Пољопривредни саветодавци не могу да се баве у исто време и пословима апробација и издавања фитоуверења, ако су запослени у пољопривредној стручној служби, која ове послове обавља на преко 5.000 ха површина.

VI

Преглед пољопривредних стручних служби, броја ангажованих саветодаваца и подручја деловања дати су у табели:

Ред.бр.	Пољопривредна стручна служба	Максимални број саветодаваца	Подручје деловања
1.	”ПСС Пољопривредна станица” д.о.о. Нови Сад	5+1	Нови Сад, Жабал, Тител, Бач, Ср. Карловци, Темерин, Беочин, Бачка Паланка, Бачки Петровац,
2.	”ПСС Вршац” д.о.о. Вршац	8	Вршац, Пландиште, Бела Црква, Ковин
3.	” ПСС Бачка Топола” д.о.о. Бачка Топола	6	Бачка Топола, Мали Иђош
4.	” ПСС Рума” д.о.о. Рума	7	Рума, Ириг, Инђија,
5.	” ПСС Сомбор” д.о.о. Сомбор	8	Сомбор, Апатин, Оџаци
6.	” ПСС Институт Тамиш” д.о.о. Панчево	8	Панчево, Алибунар, Ковачица, Опово

7.	"ПСС Сента" д.о.о. Сента	6	Сента, Ада, Кањижа, Чока
8.	"ПСС Суботица" ад Суботица	5	Суботица
9.	"ПСС Врбас" д.о.о. Врбас	6	Врбас, Кула, Србобран, Бечеј
10.	"ПСС Зрењанин" д.о.о. Зрењанин	10	Зрењанин, Житиште, Сечањ, Нова Црња, Нови Бечеј,
11.	"ПСС Кикинда" д.о.о. Кикинда	6	Кикинда, Нови Кнежевац
12.	"ПСС Сремска Митровица" д.о.о. Сремска Митровица	7	Сремска Митровица, Шид, Стара Пазова и Пећинци
13.	"Енолошка станица" д.о.о. Вршац	1	Вршац и друге општине (по потреби)
	Канцеларије Пољопривредне стручне службе у процесу оснивања	До максимално 2 нова саветодавца за новоосновану канцеларију	За ПСС: Нови Сад, Зрењанин, Вршац, Ср. Митровица, Кикинда
	УКУПАН БР. САВЕТОДАВАЦА	84+10	

VII

Основни програм обухвата :

1.1. Програм заснован на саветодавним пословима, који су намењени пољопривредним произвођачима:

Подизање нивоа конкурентности пољопривредне производње, реализоваће се кроз стручну помоћ Пољопривредне саветодавне службе АП Војводине пољопривредним произвођачима. Овај програм саветодавци Пољопривредне саветодавне службе АП Војводине спроводе у сарадњи са регистрованим пољопривредним газдинствима са подручја АП Војводине, којима је пољопривреда основни извор прихода, која су тржишно оријентисана и имају потенцијал да се могу уз стручну помоћ развијати и напредовати.

Циљ сарадње саветодавца са пољопривредним произвођачима је да што већи број пољопривредних произвођача, следећи инструкције саветодавца промени своје навике, рационално користи инпуте у својој производњи, унапреди, модернизује и тржишно оријентише своју производњу. Сарадња саветодавца са пољопривредним произвођачима треба да допринесе: бржем и адекватнијем увођењу савремене агротехнике, увођење у производњу сората и хибрида у складу са агроколошким условима појединих региона, брже и боље препознавање и праћење појаве и развоја штетних организама, као и предузимања благовремених мера заштите усева.

За свако газдинство обухваћено овим програмом саветодавац је обавезан да пољопривредном произвођачу помогне да води књигу поља и евиденцију о примени средстава за заштиту биља; да га упозна са економски штетним организмима који могу да угрозе његову производњу и да произвођаче навикну да прате инструкције добијене од Прогнозно извештајне службе заштите биља АП Војводине и саветодавца Пољопривредне саветодавне службе АП Војводине. Саветодавци треба да помогну произвођачима да организовано и сигурно воде своју производњу, да обезбеде следљивост своје производње, остваре максималне приносе у биљној производњи уз рационалну примену пестицида у заштити усева и хранљивих материја, како би производи које произведу били без остатака пестицида.

Исто тако, да би што већи број примарних пољопривредних произвођача могао да дође до потребних информација неопходних за решавање проблема везаних за пољопривредну производњу и спровођење мера аграрне политике Републике Србије и АП Војводине, саветодавци су дужни да произвођачима помогну и при: попуњавању формулара за субвенције, пријављивању на конкурсе за подстицаје, тумачењу закона, уредби, правилника и друго, по потреби.

Током реализације програма у циљу што боље имплементације подстицаја које додељује Секретаријат, саветодавци ће Корисницима подстицаја да помогну у коришћењу опреме, машина, уређаја и реализацији других активности за које су добили средства, како би их искористили на што бољи начин.

Методологија у раду саветодавца при реализацији програма у ГПС технологији, са дефинисаним подацима у 2015 тој години, конкретизована ће бити у Правилнику о раду саветодавне службе и треба да садржи планску структуру линија које ће бити пружене:

7.5 основних ратарских биљних врста: пшеница, кукуруз, сунцокрет, соја, шећерна репа

- воћарских биљних врста
- повртарских биљних врста унутар два система гајења
- линије сточарске производње: производња млека (на нивоу штале или запата), тов јунади и тов свиња (сточарски пројекат обухвата и селекцијски део који се тиче линеарне оцене првотелки и на основу тих анализа одабира семена бикова у циљу унапређења квалитета подмладка расе млечних грла)

Прикупљање података биће организовано на ПГ која су одабрана у зависности од задатог типа, величине и степена коришћења производних фактора као и регионалне одређености.

Свака линија производње која се прати биће поређена са осталима како у својој групи, тако и у односу на просек региона, просек АПВ и просек Републике Србије.

Агроекономска анализа прикупљених података даће одговоре на низ питања која су кључна како за отпочињање тако и за одржавање и унапређење пољопривредне производње на ППГ.

Анализа ће обухватити широк спектар инструмената:

- анализу рентабилности, економичности и продуктивности производње,
- анализу трошкова и цене коштања,
- анализу тржишта и цена пољопривредних производа,
- анализу бруто марже,
- анализу степена специјализације,

и све то на нивоу свих региона које покрива ПСС АПВ. Поред тога праћење параметара на парцелама пољопривредних произвођача мора да обезбеди у сваком тренутку одговоре на тренутно стање у аграру са аспекта трошкова, да омогући одговоре на питања даљих улагања, тачки покрива и на крају мора да да податак о цени коштања јединица производа унутар свих посматраних микрорејона, ППГ, унутар различитих група ППГ као и шире осматраних регија и на крају АП Војводине.

Након завршетка пројекта резултати агроекономских анализа омогућиће пољопривредним саветодавцима да уз помоћ базе података и софтвера дају квалитетније савете породичним пољопривредним газдинствима и тако им олакшају управљање газдинствима, што ће допринети остваривању бољих резултата и већих зарада, а на макроекономском нивоу указаће на линије производње и регионе којима је потребна већа подршка кроз политику субвенционисања у наредном периоду.

Након анализе производње и резултата примењених истраживања стручна јавност ће бити упозната о њима путем штампаног материјала, медија, радионица, Дана поља и обиласцима ППГ.

У организацији саветодавног рада у 2015 години обављаће се саветодавни послови у пољопривреди кроз следеће активности:

- 1) пружање стручних савета, препорука и саветодавне помоћи применом индивидуалних метода рада;
- 2) пружање стручних савета, препорука и саветодавне помоћи применом групних метода рада;
- 3) пружање стручних савета, препорука и саветодавне помоћи применом медија;
- 4) праћење, прикупљање и дисеминација података;
- 5) стручна континуирана општа и специјалистичка едукација саветодавца
- 6) примењена истраживања од значаја за пољопривреду АП Војводине

- 7) организација и извођење демонстративних огледа и других активности у служби преноса знања и информација из области од значаја за пољопривреду АП Војводине
- 8) остале активности по налогу Секретаријата.

Сваки саветодавац је такође у обавези да активно учествује у раду Портала пољопривредне саветодавне службе АП Војводине и даје различите препоруке, и саопштења за јавност (РТВ, часописи, новине и слично).

Свака пољопривредна стручна служба има обавезу извођења огледа и организовања „дана поља“ у току календарске године, на парцелама које користе пољопривредне стручне службе.

Активности као што су одржавање зимских школа, рад у радионицама, на скуповима пољопривредника, рад са удружењима и остале активности предвиђене Правилником о раду саветодаваца, биће вредновано и приликом евалуације рада саветодаваца и Пољопривредних стручних служби.

1.2. Реализација осталих пројеката саветодаваца значајних за развој пољопривреде у АП Војводини

Пољопривредни саветодавци ће реализовати пројекте везане за унапређење пољопривредне производње, унапређење села, рурални развој, и друге значајне пројекте као што су: Праћење, прикупљање и дисеминација података за систем тржишних информација у пољопривреди Србије (СТИПС), FADN (Farm Accountancy Data Network), процена сетвених површина и приноса и праћење радова у пољопривреди, 4X програм, огледи, пројекти од значаја за Секретаријат, развој удружења, локалних заједница и других друштвених група, које живе и раде на селу.

У реализацији пројекта СТИПС-а учествују раније одређени саветодавци за праћење: понуда, потражње и кретање цена. Саветодавци прате кретање цена: воћа, поврћа, житарица, живе стоке, сточне хране, млека, јаја, пилетине, млечних производа и инпута у пољопривреди. Саветодавци који учествују у овом пројекту су у обавези да достављају Овлашћеној организацији коју одреди Министарство за пољопривреду и заштиту животне средине (у даљем тексту: Министарство) једанпут недељно извештај о ценама: воћа и поврћа са кванташких и зелених пијаца. За житарице и сточну храну из силоса, цене се прикупљају са малопродајних места житарица и пољопривредних газдинстава. За живу стоку, достављају се цене из кланица и са сточних пијаца; за јаја и живинско месо и млечне производе цене са зелених пијаца.

Извештај о ценама млека из млекара доставља се једанпут месечно; а о ценама инпута у пољопривреди (пестицида, ђубрива и семенског материјала) саветодавци достављају извештаје два пута годишње (пред пролећну и јесењу сетву).

У пројекту Процене сетвене структуре, ратарских и повртарских култура и воћарско - виноградарске производње и праћење радова у пољопривреди учествоваће саветодавци који су за овај пројекат делегирани (по два саветодавца из 12 пољопривредних стручних служби). Саветодавци су у обавези да прате радове у пољопривреди и достављају Секретаријату и Министарству једном недељно од почетка марта до прве декаде децембра извештаје о обављеним пољопривредним радовима, као и извештаје са проценом сетвених површина и приноса на начин како Секретаријат и Министарство пропишу. Саветодавци су такође у обавези да учествују у едукацијама, које буду за ову сврху организоване.

У реализацији Пројекта „Успостављање рачуноводствених података на пољопривредним газдинствима у Републици Србији” FADN (Farm Accountancy Data Network учествује 33 саветодаваца из 12 пољопривредних стручних служби, које су овлашћена правна лица, задужена за прикупљање података са газдинстава, а која су у обавези да прикупе рачуноводствене податке по FADN методологији за газдинства са подручја АП Војводине, која су саставни део репрезентативног узорка Републике Србије.

Саветодавци задужени за FADN годишње прикупљају податке у одговарајуће обрасце и FADN софтвер у складу са FADN методологијом. Саветодавци су у обавези да у задатим роковима (28.02. и 17.04.) достављају Секретаријату попуњене обрасце и након добијених сугестија од стране Секретаријата и Министарства изврше корекцију прикупљених података. Саветодавци су такође у

обавези да у току реализације овог пројекта на основу прикупљених података припреме Извештај за пољопривредно газдинство, и доставе га уз обавезно тумачење пољопривредном произвођачу.

Саветодавци који учествују у овом пројекту су у обавези да обезбеде континуитет у раду и присуствују планираним обукама пољопривредних саветодаваца везаним за FADN (пет до 20 дана у току године).

Реализацијом ових пројеката обезбедиће се услови за тешњу сарадњу са пољопривредним произвођачима, удружењима, омладином, локалном самоуправом и слично, али се путем оваквих пројеката може допринети и бољој информисаности пољопривредних произвођача, саветодаваца и шире јавности, јер пројекти могу као део резултата имати и израду флајера, брошура, приручника и слично.

1.Опремање пољопривредних стучних служби и постављање огледа за потребе саветодавне службе

Да би саветодавци могли да несметано обављају саветодавни рад на терену неопходна им је опрема као што су ГПС уређаји, аутомобили, компјутери, телефони, теренска мерна опрема, разна софтверска решења, као и нека друга опрема потребна за несметано обављање саветодавних послова и реализацију програма и пројеката на терену.

Уколико се укаже потреба, односно искаже иницијатива од стране општине или постојеће пољопривредне стручне службе могуће је формирање истурених канцеларија у оквиру постојећих пољопривредних стручних служби.

Стога ће се овај програм реализовати кроз:

- Набавку неопходне опреме и уређаја за постојеће пољопривредне стручне службе.

Постављање огледа сходно методологији које утврди секретаријат биће независни од стране других правних лица (компанија, предузећа произвођача инпута и сл.), који би служили унапређењу пољопривредне производње и који би имали демонстрациони карактер за пољопривреднике а едукативни материјал за саветодавце.

У оквиру реализације огледа поставиће се следећи огледи и испитивања:

- област ихране биљака, потребе за појединачним хранивима гајених биљних врста, изношења са динамиком, одређивања граничних тачака потреба за појединим хранивима код ратарских биљних врста,
- испитивање система обраде земљишта, утицај на различите производне аспекте производње,
- сортни огледи поврћа као и огледи из области технологије производње поврћа, нових технологија у производњи,
- сортни огледи ратарских гајених биљних врста уз концепт сарадње по потписаним протоколима са компанијама,

Корисници средстава по овој тачки су постојеће пољопривредне стручне службе(12 са подручја АП Војводине и Енолошка станица из Вршца).

2. Едукација и усавршавање саветодаваца и пољопривредних произвођача

Саветодавци Пољопривредне саветодавне службе АП Војводине активно учествују и дају допринос у преношењу информација и знања пољопривредним произвођачима, члановима удружења и других друштвених група везано за решавање општих или уже специфичних питања и проблема везаних за поједине гране биљне или сточарске производње, као и за друге области за које произвођачи исказују интерес. Саветодавци пољопривредне произвођаче могу да едукују путем: предавања, интерактивних радионица и саветодавних кругова.

Интерактивне радионице и едукације се могу одржавати на самом газдинству, у месној заједници, просторијама пољопривредне стручне службе и слично, у зависности од

теме која ће бити презентована и обрађивана. Предност се даје интерактивним радионицама у оквиру којих ће произвођачи заједно са саветодавцима доћи до одређених конкретних решења за своје проблеме у производњи.

Едукација саветодаваца неопходно је да се одвија континуирано током целе године. Да би се подигао ниво технолошког знања и развоја сваког саветодаваца (јавног и приватног) као и пољопривредних произвођача неопходно је стално усавршавање, јер се само увођењем нових технологија у процес производње на газдинству може допринети повећању продуктивности и конкурентности нашег пољопривредника, стога је неопходно перманентно улагање у знање саветодаваца.

Програм едукације предлаже Центар за усавршавање пољопривредних саветодаваца и пољопривредних произвођача (у даљем тексту: Центар за усавршавање) који је овлашћен од стране Секретаријата решењем број 104-401-01503/2010 од 05.07.2010. године, а Секретаријат доноси коначну одлуку о програму едукација за планирано усавршавање саветодаваца.

Средства за реализацију овог програма, користе се за трошкове реализације планираних едукација у складу са усвојеним програмом едукација, ангажовање страних и домаћих стручњака за подршку програму саветодавног рада, континуиране едукације саветодаваца по модулима као и специјализоване едукације мањих група саветодаваца у земљи и иностранству за посебна знања и вештине од значаја за пољопривреду АП Војводине а по одобрењу од стране секретаријата, организовање посебних радионица и саветовања по стручним питањима од значаја за пољопривреду АП Војводине и израду и штампање пропагандних и едукативних: брошура, флајера, упутстава, плаката и других репрезентативних материјала који укључују и снимање и монтажу промотивног материјала од значаја за ПСС и Секретаријат за пољопривреду водопривреду и шумарство, као и материјала за потребе едукација и саветодавне службе.

3. Развој и унапређење Центра за усавршавање

Средства из овог програма су намењена за рад запослених, опрему, финансирање и набавку уређаја, трошкове рада и трошкове службених путовања, трошкове ангажовања страних и домаћих консултаната као подршке програму саветодавног рада, трошкови ангажовања млађих сарадника саветодаваца ради стицања допунског знања из области саветодавства, трошкове пројектовања и израде софтвера за саветодани програм рада и анализу добијених резултата и података из саветодавне области рада свих саветодаваца АП Војводине и других материјалних и режиских трошкова проистеклих у оквиру функционисања Центра за усавршавање на пословима планираним овим програмом.

Основни задатак Центра за усавршавање пољопривредних саветодаваца и пољопривредних произвођача је да учествује у изради и реализацији едукација и курсева за саветодавце и пољопривредне произвођаче из појединих области пољопривредне производње.

Центар за усавршавање доставља предлог едукација за текућу годину, набавку и израду: пропагандних и едукативних материјала који укључују и промотивни снимљени и монтирани материјал, брошура, флајера, упутстава, плаката и других репрезентативних материјала за потребе едукација и саветодавне службе и сноси трошкове њихове израде, снимања, монтаже, штампања, такође се стара о функционисању Портала Пољопривредне саветодавне службе АП Војводине. Центар за усавршавање даје предлог сарадње са осталим институцијама образовног карактера из земље и иностранства.

Центар за усавршавање након усвајања предлога едукација по модулима као и програма специјалистичких едукација за 2015. годину од стране Секретаријата спроводи активности на реализацији програма едукације, односно води рачуна о лиценцирању саветодаваца, предлаже исте надлежном органу за лиценцирање, припрема и предлаже идентификациону картицу, образац и садржину покрајинском секретару.

Такође, Центар за усавршавање, прати реализацију пројеката саветодаваца и даје пресек стања о реализованим активностима на пројектима саветодаваца на терену и Секретаријату подноси извештај о њима. Такође врши анализе остварених резултата праћених посматраних параметара у оквиру пројеката. Центар

учествује у пројектовању и изради софтвера за анализу саветодавног рада и анализу података добијених саветодавним радом укључујући и примењена истраживања.

Центар за усавршавање на почетку године доставља Секретаријату план рада и утрошка средстава а најкасније до краја јануар месеца.

4. Ангажовање млађих сарадника саветодаваца

Лиценцирањем постојећих саветодаваца и њиховим аутоматским уписом у Регистар саветодаваца, отвара се проблем изналажења могућности да нови саветодавци добију лиценцу. За то је потребно време и да се прође предвиђена процедура која траје више месеци и која мора да испуњава услове перманентне едукације. Ово нарочито у ситуацији када се из објективних разлога (порођаја, боловања, смрти, привременом спреченошћу и сл.) морају заменити, односно попунити места постојећих лиценцираних саветодаваца.

Исто тако, ангажовањем млађих сарадника саветодаваца жели се дати шанса младим стручњацима да се ангажују на пословима саветодавства, да стичу искуство, да добију лиценцу како би у будућности у, или ван постојећих пољопривредних и стручних служби, у приватним предузећима остварили могућност пружања услуга пољопривредницима. Ово нарочито из разлога, ако се има у виду чињеница да је велик број незапоселних стручњака из области пољопривреде на евиденцији Националне службе за запошљања, с једне стране, а са друге стране приближавање ИПАРД програма нашој земљи отвара питања његове реализације и искоришћености према пољопривредницима са територије АПВ.

Због тага, секретаријат ће преко 12 Пољопривредних и стручних служби ангажовати млађе стручне сараднике до 40 година, који се налазе на евиденцији Националне службе за запошљавање.

5. Лабораторијске анализе неопходних параметара и провера квалитета финалних пољопривредних производа

У циљу развоја и ширења и имплементације интегралног концепта пољопривредне производње на подручју АП Војводине да би се заокружио процес увођења новог контролисаног концепта производње који прописује и прати пољопривредна саветодавна служба АП Војводине, неопходно је извршити одређене лабораторијске анализе земљишта на садржај азота (Н-мин анализе), анализе плодности земљишта и испитати квалитет сточне хране на параметре квалитета код пољопривредних произвођача који буду сарађивали са саветодавцима и уводили интегрални приступ у своју производњу. Такође на крају производног циклуса провериће се и анализом на безбедност хране вредност добијених финалних пољопривредних производа као и вредност датих препорука. Контрола примене датих инструкција рада Пољопривредне саветодавне службе АП Војводине, код произвођача који су овакав концепт рада прихватили; подразумева, да ће пољопривредни произвођачи пратити све кораке и параметаре у процесу своје производње у циљу следљивости производње и провере квалитета производа и остатака пестицида по завршетку производног процеса, да би могли своје производе да пласирају на домаће и инострана тржишта.

Пољопривредни произвођачи добровољно учествују и сарађују са Пољопривредном саветодавном службом АПВ и сагласни су да се њихова производња и квалитет производа прате на начин како то Секретаријат пропише. Са овим произвођачима се сарадња остварује на основу потписаног Споразума о сарадњи, а проверу квалитета и анализе њихових производа, земљишта и сточне хране вршиће за то опремљене лабораторије.

VIII

Распоред средства за реализацију Основног програма Годишњег програма дат је у табели:

ОСНОВНИ ПРОГРАМ:	Износ
1. Програми и пројекти засновани на саветодавним пословима, који су намењени пољопривредним произвођачима Корисник средстава: Пољопривредне стручне службе АП Војводине и Енолошка станица из Вршца	107.000.000,00
2. Опремање пољопривредних стучних служби и постављање огледа у складу са усвојеном методологијом Корисник средстава: Пољопривредне стручне службе АП Војводине, Енолошка станица из Вршца и Пољопривредна стручна служба Ковин(уколико се оснује)	6.000.000,00
3. Едукација и усавршавање саветодаваца и пољопривредних произвођача, укључујући и специјалистичке едукације Корисник средстава: ПСС“Пољопривредна станица“ д.о.о. Нови Сад -Центар за усавршавање и 12 пољопривредних стучних служби са подручја АП Војводине	8.000.000,00
4. Развој и унапређење Центра за усавршавање Корисник средстава: ПСС“Пољопривредна станица“ д.о.о. Нови Сад –Центар за усавршавање,	6.000.000,00
5. Ангажовање млађих сарадника саветодаваца у Пољопривредним стручним службама Корисник средстава: 12 Пољопривредних стучних служби са подручја АП Војводине	2.000.000,00
6. Лабораторијске анализе на безбедност хране и садржај контаминената као и провера квалитета финалних пољопривредних производа који произилазе из пројеката саветодаваца као и пројекти у области примењених истраживања од значаја за пољопривреду АПВ Корисник средстава: 12 пољопривредних стучних служби са подручја АП Војводине , Енолошка станица д.о.о.	3.000.000,00
Укупно	132.000.000,00

IX

Посебни програми

Корисници посебних програма могу бити мала правна лица и предузетници, сходно Закону о рачуноводству и ревизији („Сл. гласник бр.46/2006, 111/2009 и 99/2011-др.закон), који су регистровани у Регистру привредних субјеката за обављање осталих услуга у пољопривреди, техничка испитивања и анализе или консалтинг и менаџмент послове у складу са чланом 5. Закона о обављању саветодавних и стручних послова у области пољопривреде („Сл. гласник РС“, бр. 30/10) са подручја АП Војводине, а која имају запосленог пољопривредног саветодавца и неопходну опрему. Корисници средстава Посебног програма могу бити и факултети, научни институти и пољопривредне школе са подручја АП Војводине, који се баве едукацијом и истраживањима из области пољопривреде и руралног развоја.

Отварањем V компоненте ИПА Програма за пољопривреду, стварају се услови за прихват средстава фондова ЕУ. Свесни чињенице да су околне земље у претходним годинама при уласку у ЕУ имале проблеме око трошења средстава из ове компоненте, а која су стајала на располагању за инвестициона улагања у пољопривреду, из разлога неспремности институција да дефинишу пројекте, њихове слабе кадровске опремљености, недостатак у контакту са пољопривредницима и њиховим захтевима и потребама, управо овим програмом се жели створити ефикасна база будућих агенција која ће помоћи заинтересованим пољопривредницима да помогну при реализацији својих идеја и потреба.

Подршка факултета, научних института и школа изискује потребу да се кроз научно истраживачки рад пронађу нови и ефикаснији начини за рад јавних пољопривредних и стручних служби, да се дају одговори на поједине проблеме у раду саветодаваца, да се дају додатна усмерења саветодавном раду на територији АП Војводине, као и додатне теме са којима се саветодавци требају упознати како би помогли пољопривредним произвођачима да унапреде своје газдинство.

Распоред средстава за реализацију Посебних програма Годишњег програма дат је у табели:

ПОСЕБНИ ПРОГРАМИ:	Износ
1. Реализација саветодавних послова и пројеката Корисник средстава: Мала правна лица и предузетници, регистровани у Регистру привредних субјеката за обављање осталих услуга у пољопривреди, техничка испитивања и анализе или консалтинг и менаџмент послове и који имају потребну опрему и запосленог пољопривредног саветодавца	10.000.000,00
2. Реализација пројеката Корисник средстава: факултети и пољопривредне школе са подручја АП Војводине, који се баве едукацијом и истраживањима из области пољопривреде и руралног развоја	8.000.000,00
Укупно	18.000.000,00

X

За реализацију пројеката по основу Посебних програма Годишњег програма Секретаријат ће након његовог усвајања расписати конкурс, са јасно дефинисаним предметом финансирања, условима и роковима за реализацију.

XI

Начин коришћења средстава регулисаће се уговорима између Носиоца послова-корисника средстава и Секретаријата.

Исплату средстава за реализацију Годишњег програма вршиће Секретаријат у складу са одредбама закљученог уговора и приливом средстава у буџет АП Војводине.

XII

Надзор и контролу спровођења Годишњег програма вршиће Секретаријат.

XIII

У случају недовољног прилива средстава у буџет АП Војводине, Секретаријат ће одредити приоритете у реализацији Основног и Посебних програма предвиђених Годишњим програмом за 2015. годину.

953.

На основу члана 31. алинеја 2. и 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14) а у вези са чланом 13. Закона о подстицајима у пољопривреди у руралном развоју („Службени гласник РС“ број 10/13), а уз претходну сагласност Министарства пољопривреде и заштите животне средине, Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О ПРОГРАМУ МЕРА ПОДРШКЕ
ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ
ЗА РАЗВОЈ СЕЛА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ ЗА 2015. ГОДИНУ**

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком утврђује се Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике за развој села Аутономне покрајине Војводине за 2015. годину.

Члан 2.

Програм чини саставни део ове покрајинске скупштинске одлуке.

Члан 3.

Ова покрајинска скупштинска одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:3-8/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

**ПРОГРАМ МЕРА ПОДРШКЕ
ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ
ЗА РАЗВОЈ СЕЛА НА ТЕРИТОРИЈИ
АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ
У 2015. ГОДИНИ**

I

Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике за развој села на територији АП Војводине у 2015. години доноси се у циљу подстицања спровођења мера пољопривредне политике за развој села: проширења привредних активности на селу додавањем додатне вредност производима кроз прераду и чување истих, опремање фарми свиња, говеда, оваца, коза и живинарских фарми, увођења и сертификације система квалитета и безбедности хране, организовања и деловања локалних акционих група и одржавања традиционалних сеоских манифестација.

II

Средства намењена за реализацију Програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике за развој села на територији АП Војводине у 2015. години износе 283.000.000,00 динара:

1. Приходи из буџета.....283.000.000,00 динара

III

Програмом мера подршке за спровођење пољопривредне политике за развој села на територији АП Војводине у 2015. години финансираће се следећи програми:

Редни број	Програм	Износ средстава (динара)
1.	Набавка опреме за прераду и чување пољопривредних производа, опремање фарми говеда, свиња, оваца, коза и живинарских фарми, побољшање сточарске производње на газдинствима, увођење ЕУ стандарда у објекте у којима се врши производња и прерада меса и млека, и увођење и сертификација система квалитета и безбедности хране	248.000.000,00
2.	Партнерства за територијални рурални развој – Локалне акционе групе са територије АП Војводине	10.000.000,00
3.	Одржавање традиционалних сеоских манифестација	25.000.000,00
УКУПНО ЗА ПРОГРАМЕ ОД 1. ДО 3.:		283.000.000,00

Средства ће се додељивати: физичким лицима – носиоцима регистрованих пољопривредних газдинстава, правним лицима, предузетницима, земљорадничким задругама, образовним и научно-истраживачким установама, локалним акционим групама (ЛАГ) и Удружењима – невладине организације, локалним самоуправама, удружењима грађана у чијем су делокругу пољопривредне активности и рурални развој, удружења грађана која негују традиционалне вредности и баве се очувањем старих заната на селу са територије АП Војводине.

Предвиђена средства за Програме под редним бројем од 1. до 3. додељиваће се по основу конкурса.

IV

Набавка опреме за прераду и чување пољопривредних производа, опремање фарми говеда, свиња, оваца, коза и живинарских фарми, побољшање сточарске производње на газдинствима, увођење ЕУ стандарда у објекте у којима се врши производња и прерада меса и млека и увођење и сертификација система квалитета и безбедности хране

Средства за спровођење овог програма ће се користити за набавку опреме за прераду воћа и поврћа, грожђа, пчелињих производа, прераду уљаних култура, лековитог, зачинског и ароматичног биља, изградњу силоса, опремање фарми говеда, свиња, оваца, коза и живинарских фарми, побољшање сточарске производње на газдинствима, увођење ЕУ стандарда у објекте у којима се врши производња и прерада меса и млека и увођење и сертификацију система квалитета и безбедности хране.

Наведене мере имају за циљ подстицање диверсификације економских активности и подршке породичним газдинствима на селу, путем додавања вредности пољопривредним производима и увођења нових алтернативних производа.

Циљ програма је да се изврши диверсификација активности газдинстава на непољопривредне делатности, пружи подршка породичним газдинствима и ојачају везе између пољопривреде и осталих сектора руралне економије, чиме ће се обезбедити алтернативно запошљавање и стварање додатног извора прихода делу руралног друштва, као и достизање стандарда ЕУ и добијања дозвола за извоз.

Корисници средстава су физичка лица – носиоци и чланови регистрованих пољопривредних газдинстава, земљорадничке задруге и правна лица регистрована у Агенцији за привредне регистре.

Проценат суфинансирања у оквиру овог Програма, осим за подтачку 1.8. и 1.9., додељује се у износу до 50% од укупне вредности инвестиције умањене за вредност ПДВ-а, у складу са чланом 35. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС“ број 10/13).

1.1.Опремање објеката за прераду воћа и поврћа

Сектор производње и прераде воћа и поврћа је веома важан јер је извор за повећање конкурентности за многа пољопривредна газдинства. Овај сектор има високу профитабилност производње, а кроз чување и прераду производа се стиче могућност ефикаснијег наступа на тржишту пољопривредних производа и остваривање значајнијег економског интереса регистрованих пољопривредних газдинстава и осталих корисника.

Средства из овог програма ће се додељивати за суфинансирање:

1. опреме за прераду воћа и поврћа, мини-прерађивачких капацитета, сушара и слично;
2. опреме за сортирање, чишћење, и паковање производа од воћа и поврћа;
3. набавке лабораторијске опреме за унапређење контроле квалитета и хигијене производа.

1.2.Опремање објеката за прераду грожђа

Сектор производње и прераде грожђа је веома важан извор прихода за многа пољопривредна газдинства. Међутим, општи проблеми у производњи вина су застарела технологија и опрема и непостојање технологије за контролисану ферментацију и хладну стабилизацију вина. Прерадом грожђа добија се додатна вредност производу за бољи наступ на тржишту производа од грожђа.

Овом мером суфинансираће се:

1. набавка опреме за производњу, прераду и чување вина.

1.3.Опремање објеката за прераду уљаних култура

Прерада уљаних култура, као што су соја, уљана тиква и сунцокрет, отварају могућности за пољопривредна газдинства и мала предузећа да започну са бављењем другим делатностима

(диверсификација), заснованим на преради и продаји локалних производа. Подршка поменутих активности повећава конкурентност пољопривредних газдинстава на тржишту.

Средства из овог програма ће се додељивати за суфинансирање:

1. набавке машина и опреме за модернизацију постојећих прерађивачких постројења и развој нових производних линија за проширење наведеног асортимана производа;

1.4.Опремање објеката за прераду лековитог зачинског и ароматичног биља

Пољопривредне активности, често не могу, самостално да остваре довољан ниво дохотка за пољопривредна газдинства. Увођење нових видова производњи на газдинствима може бити значајан фактор диверсификације. Производња лековитог, зачинског и ароматичног биља може бити додатни извор прихода.

Средства из овог програма ће се додељивати за суфинансирање:

1. набавке нове механизације за жетву лековитог, зачинског и ароматичног биља;
2. набавке нове опреме за чување, прераду и паковање и/или лековитог, зачинског и ароматичног биља (мини сушаре, транспортери, пакерице и сл.).

1.5.Опремање објеката за прераду пчелињих производа

Пчеларство и прерада пчелињих производа може бити додатни извор прихода. Подршком инвестирању у пчеларство и прераду пчелињих производа унапређује се конкурентност пољопривредних газдинстава на тржишту и њихов економски положај.

Средства из овог програма ће се додељивати за суфинансирање:

1. набавке специјализоване опреме за прераду пчелињих производа,
2. набавка пчелињих друштава,
3. набавке кошница.

1.6.Изградња складишних капацитета за чување пољопривредних производа

Велики број пољопривредних газдинстава чува своје производе у амбарима или их продаје одмах након жетве, јер газдинства немају могућност чувања тих производа. Због тога газдинства нису у могућности да обезбеде довољан ниво квалитета производа и нису у могућности да адекватно ускладиште своје производе и реализују их у најповољнијем моменту на тржишту. Подршка инвестицијама, у виду изградње силоса, ће довести до повећања конкурентности пољопривредних газдинстава и утицати на подизање квалитета ових производа.

Средства из овог програма ће се додељивати за суфинансирање:

1. Изградње и опремање силоса,

1.7.Опремање сточарских фарми и изградња, објеката за смештај биљне хране

Овај програм има за циљ повећање ефикасности, конкурентности и одрживости производње млека и меса на фармама у Покрајини, путем суфинансирања набавке опреме за фарме говеда, свиња, оваца, коза и живинарске фарме, као и за изградњу објеката за смештај биљне хране.

Средства из овог програма ће се додељивати за суфинансирање:

1. опремања говедарских фарми,
2. опремања свињарских фарми,
3. опремања овчарских фарми,
4. опремања козарских фарми,
5. опремања живинарских фарми,
6. набавку опреме за мужу,
7. набавку опреме за хлађење и складиштење млека,
8. набавку опреме за манипулацију и складиштење хранива за стоку,
9. набавку опреме за манипулацију, одлагање и дистрибуцију стајњака.

1.8.Пројекат усавађања производње на газдинствима у АПВ и увођење ЕУ стандарда у објекте у којима се врши производња и прерада меса и млека

Циљ пројекта су побољшање квалитета млека, повећање сточног фонда, упосленост чланова домаћинства која се баве сточарском производњом, проширење асортимана новим

производима, брендирање производа и повећање животног стандарда на селу.

Регистрованим пољопривредним газдинствима ће стручњаци високо образовних и научно стручних институција које одабере Секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, дати подршку приликом одабира производа које ће производити, технологије саме производње, могућност заштите ознаке географског порекла, мониторинга, пројектовања и израде идејних решења за опремање, набавку опреме и адаптацију простора, врши ће мониторинг исхране и квалитета млечних и месних производа.

Укупна средства намењена за суфинансирање овог пројекта износе 60.000.000,00 динара.

Средства за израду пројеката и спровођење наведених активности додели ће се високо образовној устоници у износу од 6.000.000,00 динара и научно стручној институцији у износу од 4.000.000,00 динара.

Наведена средства се додељују репрезентативним јавним институцијама које имају високо стручни кадар за реализацију наведених циљева, ценећи претходно обављене стручне радове на овом пројекту и сличним пројектима, као и дугогодишње искуство на пословима брендирања и увођења стандарда у процесе прераде млека и меса.

Средства за побољшање сточарске производње регистрованим пољопривредним газдинствима (физичким лицима, земљорадничким задругама и предузетницима) у износу од 50.000.000,00 динара додељују се по конкурс у то за суфинансирање:

1. адаптације објеката за прераду млека и меса;
2. набавке опреме за модернизацију прерађивачких постројења и развој нових производних линија за проширење асортимана производа од млека;
3. набавке нових линија, опреме и машина, у циљу модернизације капацитета у погледу хигијене и квалитета меса и производа од меса.

Средства подршке за објекте за прераду млека и меса износе до 70% од укупне вредности инвестиције.

Услови и начин коришћења средстава регулисаће се уговором између корисника и Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство.

1.9.Увођење и сертификација система квалитета и безбедности хране

Тренд на тржишту прехранбених производа је жеља потрошача за аутентичношћу, традицијом и здравствено безбедном храном. У тој борби за конкурентност све више су на цени аутентични производи, односно производи који се одликују посебним квалитетом, који морају бити заштићени ознаком географског порекла.

Успостављање система географског порекла омогућава осигурање продаје, отварање нових тржишта, отварање нових радних места, усаглашавање заједничких стандарда квалитета, координиран наступ против имитација и ознака које доводе у заблуду потрошаче.

Храна произведена по принципима органске пољопривреде је безбедна од присуства било каквих вештачки синтетизованих материја, па и пестицида. Осим тога омогућава и исхрану производима више нутритивне вредности од оних из конвенционалне производње. Органска пољопривреда је усмерена ка будућности, не само са аспекта унапређења здравља људи и заштите животне средине, већ и економског просперитета.

Системи којима произвођач гарантује да управља здравственом безбедношћу својих производа регулисани су кроз различите системске приступе као што су: ISO 22000, GLOBAL GAP, BRC, IFS, FSSC 22000, GOST-R, HALAL, KOSHER стандарди и контрола и сертификација производа безглутена. Потреба усаглашавања сопственог система произвођача хране са једним или више наведених стандарда је у плану да постане регулисана кроз нашу законску регулативу.

Будући да наша земља има све претпоставке за производњу и извоз квалитетне и безбедне хране, неопходно је да се у пољопривреди и прехранбеној индустрији што пре имплементирају наведени стандарди у праксу, као свеобухватног концепта обезбеђења исправности намирница.

Средства из овог програма ће се додељивати за суфинансирање:

1. трошкова израде елабората за добијање ознаке географског порекла и лабораторијских анализа које представљају део елабората за добијање ознаке географског порекла;
2. трошкова контроле и сертификације пољопривредних и прехрамбених производа, са географским пореклом чија је контрола и сертификација производње завршена у 2015. години од стране овлашћених организација;
3. трошкова контроле и сертификације производа добијених по методама органске производње од стране овлашћених организација које издаје сертификат, за органске производе у 2015. години;
4. трошкова за увођење и сертификацију система безбедности и квалитета хране: ISO 22000, GLOBAL GAP, BRC, IFS, FSSC 22000, GOST-R, HALAL, KOSHER и контролу и сертификацију производа без глутена.

Средства подршке за овај програм износе до 80% од укупних трошкова увођења и сертификације система квалитета и безбедности хране.

V

Партнерства за територијални рурални развој –
Локалне акционе групе са територије АП Војводине

Припрема и спровођење локалних стратегија руралног развоја представља важну карику у правовременој припреми свих релевантних субјеката за примену Заједничке пољопривредне политике ЕУ.

Програмом LEADER се стимулишу локални актери, тзв. Локалне акционе групе (ЛАГ) тј. партнерства представника јавног, економског и грађанског друштва унутар руралне територије која је уведена са намером израде нацрта и имплементирања стратегија локалног развоја региона, а чији чланови могу бити физичка лица, невладине организације или правна лица.

Током 2013. и 2014. године суфинансирана је израда „Стратегија локалног развоја“ (ЛДС стратегија) документ стратешког планирања и развоја који ЛАГ група усваја и имплементира на ЛАГ територији.

Наредни корак у развоју представља суфинансирање приоритетних пројеката из усвојених „Стратегија локалног развоја“ као и финансирање рада Партнерства за територијални рурални развој и увођење нових потенцијалних партнерстава.

Средства су намењена су формирању нових, едукацији и раду Локалних акционих група на територији АП Војводине, суфинансирању израде ЛДС стратегија као и суфинансирању пројеката који произилазе из ЛДС стратегија.

Корисници средстава су локалне акционе групе (ЛАГ).

VI

Одржавање традиционалних сеоских манифестација

Програмом мера подршке суфинансирање се додела средстава организаторима научно стручних манифестација, манифестација типа сајмова и изложби и локално тредиционалних манифестација, које су везане за пољопривреду, имају едукативни карактер и за циљ унапређење и диверсификацију пољопривредне делатности, уз очување традиционалних вредности сеоске заједнице и животне средине.

Научно стручне манифестације обрађиваће теме везане за: унапређење пољопривредне производње, прераду пољопривредних производа, сигурност хране и квалитет производа, организовање пољопривредних произвођача, рурални развој и друге теме од значаја.

Одржавање сеоских манифестација типа сајмова и изложби које су везане за пољопривреду, прераду, исхрану и рурални развој суфинансирање се са циљем: промоције пољопривредних производа, проширења тржишта домаћих производа, као и ради повезивања произвођача инпута, пољопривредних произвођача, прерађивача, продаваца и купаца пољопривредних производа.

Суфинансирањем одржавања традиционалних сеоских манифестација доприноси се јачању локалних заједница, очувању културне баштине, сеоских обичаја и традиције, које су уско повезане са

пољопривредном производњом, сеоским окружењем и начином живота. Стога је важно, пре свега, очувати и заштитити културну баштину и традиционалне вредности, али и нагласити значај пољопривреде, кроз организацију традиционалних манифестација.

Корисници средстава су: образовне установе, научно - истраживачке установе, локалне самоуправе, удружења грађана у чијем су делокругу пољопривредне активности и рурални развој, удружења грађана која негују традиционалне вредности и баве се очувањем старих заната на селу и локалне акционе групе (ЛАГ-ови).

VII

Програмом мера подршке за спровођење пољопривредне политике за развој села на територији АП Војводине у 2015. години суфинансирање се програми који се реализују на територији Аутономне Покрајине Војводине.

Испуњеност услова за доделу средстава и ранг листу са предлогом за избор пројеката утврђује комисија за техничку обраду података, коју образује Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, на основу приложене документације. Коначну одлуку о додели средстава које ће се суфинансирати доноси покрајински секретар за пољопривреду, водопривреду и шумарство.

Услови и начин коришћења средстава утврђују се Уговором који се закључује са Покрајинским секретаријатом за пољопривреду, водопривреду и шумарство. Мониторинг коришћења средстава врши комисија коју именује покрајински секретар за пољопривреду, водопривреду и шумарство.

Подстицајна средства исплаћују се након реализације инвестиције и извршене контроле од стране Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство, осим код подтачке 1.8. и 1.9.

У случају да корисник средстава одустане од инвестиције или му је из других разлога онемогућено да реализује инвестицију, право на коришћење средстава, може се утврдити следећем лицу на ранг листи.

Реализација Програма мера подршке вршиће се у зависности од прилива средстава у буџет Аутономне Покрајине Војводине.

954.

На основу члана 31. алинеја 2. и 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14) и члана 15. став 1. тачка 1. Закона о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине („Службени гласник РС“, број: 99/09 и 67/12-Одлука УС), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ О ДУГОРОЧНОМ ПРОГРАМУ МЕРА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОДГАЈИВАЧКОГ ПРОГРАМА У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ ЗА ПЕРИОД 2015 – 2019. ГОДИНУ

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком утврђује се Дугорочни програм мера за спровођење одгајивачког програма у Аутономној покрајини Војводини за период 2015 – 2019. године.

Члан 2.

Дугорочни програм из члана 1. чини саставни део ове покрајинске скупштинске одлуке.

Члан 3.

Ова покрајинска скупштинска одлука ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:3-5/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

**ДУГОРОЧНИ ПРОГРАМ
МЕРА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОДГАЈИВАЧКОГ ПРОГРАМА
У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ
ЗА ПЕРИОД 2015-2019. ГОДИНЕ**

I ЦИЉЕВИ ОДГАЈИВАЧКОГ РАДА

Аутономна Покрајина Војводина располаже са 1,78 милиона хектара пољопривредне површине, од чега су 1,58 милиона хектара обрадиве површине.

У циљу рационалног коришћења наведених површина неопходно је:

- веће учешће сточарства, мерено бројем условних грла по јединици површине, производња меса, млека, јаја, вуне и меда по хектару;
- у области сточарске производње већа концентрација броја стоке по одгајивачу, развојем фармског типа производње, преко кога ће бити рационално искоришћене расположиве земљишне површине и биљна производња која ће бити у функцији развоја сточарства;
- повећање продуктивности по грлу у производњи млека, меса, јаја, вуне и меда, као и квалитета ових производа, а код аутохтоних раса очување у чистој крви због њиховог генетског потенцијала;
- примена нових метода и поступака у припреми сточне хране и смањење утрошка сточне хране за јединицу производа, и
- извршавање рејонизације производње у складу са структуром земљишних површина, начином коришћења земљишта и потребама појединих врста стоке за сточном храном, а у складу са принципима поделе у оквиру Европске уније на равничарске, брежуљкасте, брдске и планинске услове одгоја домаћих животиња.

II МЕРЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОДГАЈИВАЧКОГ ПРОГРАМА

У периоду 2015-2019. године извршиће се по врстама стоке следеће мере селекције приказане у табелама 1 – 9.

1. План петогодишњег програма мера за спровођење одгајивачких програма холштајн фризијске расе говеда

Назив мере	Планирани обим				
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
ХОЛШТАЈН- ФРИЗИЈСКА РАСА					
1.Селекцијска смотра	56.000	57.000	58.000	59.000	60.000
2. Линеарна оцена првотелки	9.000	9.500	10.000	10.500	11.000
3.Контрола млечности ум.крава	26.000	26.500	27.000	27.500	28.000
5.Контрола биковских мајки	370	380	390	400	410
6.Перформанс тест бикова	70	75	80	85	90
7.Биолошки тест бикова	52	54	56	58	59
8.Прогени тест на млечност	25	27	29	31	33
9. Прогени тест за телесну грађу	25	27	29	31	33

2. План петогодишњег програма мера за спровођење одгајивачких програма сименталске расе говеда

Назив мере	Планирани обим				
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
СИМЕНТАЛСКА РАСА					
1.Селекцијска смотра	14.000	15.000	16.000	17.000	18.000
2. Линеарна оцена првотелки	2.000	2.050	3.000	3.500	4.000
3.Контрола млечности ум.крава	5.500	6.000	6.500	7.000	7.500
5.Контрола биковских мајки	40	42	44	46	48
6.Перформанс тест бикова	10	11	12	13	14
7.Биолошки тест бикова	10	11	12	13	14
8.Прогени тест на млечност	1	1	1	2	2
9. Прогени тест за телесну грађу	8	8	10	11	12

3. План петогодишњег програма мера за спровођење одгајивачких програма Браун Свисс расе говеда

Назив мере	Планирани обим				
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
БРАУН СВИСС РАСА					
1.Селекцијска смотра	200	250	300	350	400
2. Линеарна оцена првотелки	80	100	130	160	190
3.Контрола млечности ум.крава	150	170	190	210	230
4.Контрола биковских мајки	5	10	15	20	25
5.Перформанс тест бикова	0	0	5	5	8
6.Биолошки тест бикова	3	5	5	8	8
7.Прогени тест на млечност	0	5	8	8	8
8. Прогени тест за телесну грађу	0	5	8	8	8

У оквиру говедарске производње посебно ће се финансирати одржавање локалних и регионалних изложби.

4. План петогодишњег програма мера за спровођење одгајивачких програма у свињарству

Р.б.	Мере селекције	Број грла по годинама				
		2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Аутохтоне расе свиња						
	Мангулица					
1.	Контрола продуктивности уматичених крмача	150	250	300	400	500
2.	Контрола продуктивности уматичених нераста	20	20	30	35	40
Племените расе свиња						
1.	Селекцијске смотре	26.000	28.600	31.460	34.606	38.067
2.	Контрола продуктивности крмача	34.000	37.400	41.140	45.254	49.779
3.	Контрола продуктивности уматичених нераста	500	550	600	700	850
4.	Одабирање и контрола нерастовских мајки	1.000	1.700	2.000	3.000	3.500
5.	Перформанс тест нераста	1.000	1.200	1.500	2.000	2.500
6.	Перформанс тест назимица	23.270	25.597	28.156	30.972	34.069
7.	Биолошки тест нераста	150	170	200	250	350
8.	Прогени тест нераста	150	170	200	250	350

У оквиру свињарске производње посебно ће се финансирати одржавање локалних и регионалних изложби.

5. План петогодишњег програма мера за спровођење одгајивачких програма у овчарству

Назив мере	Број грла по годинама				
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
ПЛЕМЕНИТЕ РАСЕ ОВАЦА					
Смотра оваца	19.933	21.926	24.119	26.531	29.184
Контрола продуктивности оваца	13.519	14.871	16.358	17.994	19.793
Контрола млечности оваца	40	60	90	135	203
Перформанс тест овнова	6	6	7	7	8
Биолошки тест овнова	550	605	666	732	805
Прогени тест овнова	11	12	13	15	16
Квалитет вуне	0	0	0	0	0
Вештачко осемењавање оваца	100	130	169	220	286

АУТОХТОНЕ РАСЕ ОВАЦА, ЦИГАЈА, ВИТОРОГА ЖУЈА					
Смотра оваца	2.915	3.207	3.527	3.880	4.268
Контрола продуктивности оваца	1.654	1.820	2.002	2.202	2.422
Контрола млечности оваца	83	91	100	110	121
Перформанс тест овнова	1	1	1	1	2
Биолошки тест овнова	1	1	1	1	2
Прогени тест овнова	1	1	1	1	2
Квалитет вуне	1	1	1	1	2
Вештачко осемењавање оваца	0	0	0	0	0

6. План петогодишњег програма мера за спровођење одгајивачких програма у козарству

Назив мере	Број грла по годинама				
	2015	2016	2017	2018	2019
ПЛЕМЕНИТЕ РАСЕ КОЗА					
Смотра коза	3.204	3.845	4.614	5.537	6.644
Контрола продуктивности коза	2.225	2.781	3.477	4.346	5.432
Контрола млечности коза	1.782	2.313	3.007	3.91	5.083
Перформанс тест јарчева	16	20	24	31	38
Биолошки тест јарчева	95	119	149	186	233
Прогени тест јарчева	16	20	24	31	38
Вештачко осемењавање коза	47	59	73	92	114

У оквиру овчарске и козарске производње посебно ће се финансирати одржавање локалних и регионалних изложби.

7. План петогодишњег програма мера за спровођење одгајивачких програма у живинарству

Мера	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Аутохтоне расе живине					
Идентификација и обележавање	500	550	550	600	650
Контрола производних својстава	500	530	530	570	600
Економске расе и хибриди					
Контрола матичног јата кокоши тешког типа у одгоју	380.000	390.000	390.000	400.000	400.000
Контрола матичног јата кокоши тешког типа у експлоатацији	300.000	320.000	320.000	320.000	330.000
Контрола матичног јата кокоши лаког типа у одгоју	20.000	25.000	25.000	30.000	30.000
Контрола матичног јата кокоши лаког типа у експлоатацији	18.000	20.000	22.000	26.000	26.000
Контрола матичних јата ћурака у одгоју	2.500	3.000	3.500	4.000	4.500
Контрола матичних јата ћурака у експлоатацији	2.300	2.600	3.000	3.600	4.100
Контрола чистих раса кокоши	2.000	2.500	2.500	3.000	3.500
Тест родитеља тешког типа	10.000	10.000	15.000	15.000	15.000
Тест родитеља лаког типа	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Тест бројлера	2.500	3.000	3.000	3.000	4.000
Тест носиља конзумних јаја	3.000	3.000	3.000	3.000	3.500
Тест ћурака у тову	1.000	1.000	1.000	1.000	1.500
Увођење нових програма гајења кокоши носиља	1.000	1.500	1.500	2.000	2.000

8. План петогодишњег програма мера за спровођење одгајивачких програма код копитара

Назив мере	Планирани обим по годинама				
	2015	2016	2017	2018	2019
Селекцијске смотре	1120	1140	1160	1180	1200
Контрола продуктивности уматичених кобила са познатим пореклом	220	240	260	280	300
Коришћење у репродукцији пастува, које одреди стручна комисија као висококвалитетне пастуве у оквиру матичних запата на ергелама и индивидуалним газдинствима	30	30	30	35	35
Одгој подмлатка оба пола у старости од 1 до 3 године који потичу из сопствене производње на ергелама	90	95	100	105	110
Одгој подмлатка оба пола у старости од 1 до 3 године који потичу из сопствене производње на индивидуалним газдинствима	210	230	250	270	290

У оквиру копитара посебно ће се финансирати одржавање локалних и регионалних изложби коња.

9. План петогодишњег програма мера за спровођење одгајивачких програма у пчеларству

Назив мере	Година				
ПЧЕЛАРСТВО	2015	2016	2017	2018	2019
Селекција матица	7.000	10.000	13.000	16.000	20.000
Перформанс тест линија	8	10	12	16	18
Прогени тест пчелињих матица	8	10	12	16	18
Селекција пчела на продуктивност	20	30	40	50	60
Праћење нових екотипова домаће царнице	2	4	6	8	10
Селекција пчела на хигијенско неговатељско понашање	20	30	40	50	60

III ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Висина и извори средстава за спровођење Дугорочног програма мера за спровођење одгајивачког програма у Аутономној Покрајини Војводини за период 2015-2019. године, обезбеђују се за сваку годину буџетом Аутономне Покрајине Војводине у зависности од расположивих средстава у буџету.

Финансирање послова контроле спровођења Програма врши се у висини до 8% од укупне вредности утврђених одгајивачких мера за спровођење Програма.

955.

На основу члана 31. алинеја 2. и 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14) и члана 15. став 1. тачка 3. Закона о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине («Службени гласник РС», број: 99/09 и 67/12-Одлука УС), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О ПРОГРАМУ УНАПРЕЂЕЊА СТОЧАРСТВА У
АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ
ЗА 2015. ГОДИНУ**

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком утврђује се Програм унапређења сточарства у Аутономној покрајини Војводини за 2015. годину.

Члан 2.

Програм из члана 1. чини саставни део ове покрајинске скупштинске одлуке.

Члан 3.

Ова покрајинска скупштинска одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:3-6/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

**ПРОГРАМ
УНАПРЕЂЕЊА СТОЧАРСТВА У АУТОНОМНОЈ
ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ
ЗА 2015. ГОДИНУ**

I

Средства за реализацију Програма унапређење сточарства у Аутономној Покрајини Војводини за 2015. годину, предвиђена су из извора финансирања: 01 00 Приходи из буџета у укупном износу од 80.000.000,00 динара.

Овим Програмом утврђује се укупна расподела средстава у износу од 80.000.000,00 динара.

II

У складу са приливом средстава у буџет АП Војводине, средства из тачке I користе се за следеће намене:

- Годишњи програм мера за спровођење одгајивачког програма у Аутономној Покрајини Војводини за 2015. годину, у укупном износу од 70.000.000,00 динара, и то за:
 - спровођење одгајивачких мера у говедарству, свињарству, овчарству и козарству, живинарству, код копитара и у пчеларству (64.820.000,00 динара), и
 - пословима контроле спровођења одгајивачког програма (до 5.180.000,00 динара);
- Одржавање локалних и регионалних изложби стоке у Аутономној Покрајини Војводини за 2015. годину, у оквиру говедарства, овчарства и козарства, код копитара и у свињарству, планирано је 2.500.000,00 динара;
- Очување и одрживо коришћење генетских ресурса домаћих животиња у Аутономној Покрајини Војводини за 2015. годину, у износу од 2.500.000,00 динара;
- Програм унапређења рада удружења одгајивача стоке у Аутономној Покрајини Војводини за 2015. годину, у износу од 5.000.000,00 динара.

III

Годишњи програм мера за спровођење одгајивачког програма у Аутономној Покрајини Војводини за 2015. годину

Средства из тачке II подтачка 1. под а) у износу од 64.820.000,00 динара обезбеђују се за обављање мера за спровођење одгајивачког програма у говедарству, свињарству, овчарству и козарству, живинарству код копитара и у пчеларству, у обиму и висини јединичне цене утврђене у табелама 1. до 6. за сваку меру рада, а према динамици прилива средстава за те намене.

а) Одгајивачке мере су:

Табела 1. Мере за спровођење одгајивачког програма у говедарству

Ред. бр.	Назив мере	Планирани обим мера	Цена по јединици мере/дин	Укупно динара
	Аутохтоне расе говеда			
	Подолска раса			
1	Селекцијске смотре	150	350	52.500
	Буша			
1	Селекцијске смотре	80	350	28.000
2	Контрола продуктивности уматичених крава	30	2.000	60.000
	Племените расе говеда			
	Сименталска раса			
1	Селекцијске смотре	4.000	300	1.200.000
2	Линеарна оцена првотелки	691	200	138.200
3	Контрола млечности уматичених крава	1.500	1.350	2.025.000
4	Контрола биковских мајки	19	3.000	57.000
5	Перформанс тест бикова	4	25.000	100.000
6	Биолошки тест бикова	5	20.000	100.000
7	Прогени тест на млечност	1	30.000	30.000
8	Прогени тест за телесну грађу	8	30.000	240.000
	Холштајн фризијска раса			
1	Селекцијске смотре	32.536	300	9.760.800
2	Линеарна оцена првотелки	3.500	200	700.000
3	Контрола млечности уматичених крава	11.500	1.350	15.525.000
4	Контрола биковских мајки	140	3.000	420.000
5	Перформанс тест бикова	4	25.000	100.000

6	Биолошки тест бикова	8	20.000	160.000
7	Прогени тест на млечност	12	30.000	360.000
8	Прогени тест за телесну грађу	25	30.000	750.000
	Brown swiss rasa			
1	Селекцијске смотре	200	300	60.000
2	Линеарна оцена првотелки	80	200	16.000
3	Контрола млечности уматичених крава	150	1.350	202.500
4	Контрола биковских мајки	5	3.000	15.000
5	Биолошки тест бикова	3	20.000	60.000
	СВЕГА ГОВЕДАРСТВО			32.160.000

Табела 2. Мере за спровођење одгајивачког програма у свињарству

Ред.бр.	Назив мере	Планирани обим мера	Цена по јединици мере/дин	Укупно динара
	Аутохтоне расе			
	Мангулица			
1	Контрола продуктивности уматичених крмача	150	300	45.000
2	Контрола продуктивности уматичених нерастова	5	900	4.500
	Племените расе			
1	Селекцијска смотра свиња	26.000	100	2.600.000
2	Контрола продуктивности уматичених крмача	34.000	300	10.200.000
3	Контрола продуктивности уматичених нерастова	453	900	407.700
4	Одабирање и контрола нерастовских мајки	1000	3.000	3.000.000
5	Перформанс тест нерастова	1000	1.500	1.500.000
6	Перформанс тест назимица	21.364	200	4.272.800
7	Биолошки тест нерастова	50	5.000	250.000
8	Прогени тест нераста	50	5.000	250.000
	СВЕГА СВИЊАРСТВО:			22.530.000

Табела 3. Мере за спровођење одгајивачког програма у овчарству и козарству

Ред. бр.	Назив мере	Планирани обим мера	Цена по јединици мере/дин	Укупно динара
	Аутохтоне расе оваца			
1	Цигаја, витороба жуја			
2	Селекцијске смотре	1.985	100	198.500
3	Контрола продуктивности оваца	970	300	291.000
	Племените расе оваца			
1	Селекцијске смотре оваца	9.000	100	900.000
2	Контрола продуктивности оваца	5.884	300	1.765.200
3	Перформанс тест овнова	1	2.800	2.800
4	Биолошки тест овнова	1	2.000	2.000
5	Прогени тест овнова	1	3.500	3.500
6.	Вештачко осемењавање оваца	50	1.000	50.000
	Племените расе коза			
1	Селекцијске смотре коза	1.300	100	130.000
2	Контрола продуктивности коза	1.000	300	300.000
3	Контрола млечности коза	450	1.300	585.000

4	Биолошки тест јарчева	1	2.000	2.000
5	Вештачко осемењавање коза	40	1.000	40.000
	СВЕГА ОВЧАРСТВИ И КОЗАРСТВО:			4.270.000

Табела 4. Мере за спровођење одгајивачког програма у живинарству

Ред. бр.	Назив мере	Планирани обим мера	Цена по јединици мере/дин	Укупно динара
	Аутохтоне расе живине			
	Сомборска капорка, голошијан, сомборска (подунавска) гуска, домаћа патка, домаћа ћурка			
1	Идентификација и обележавање	500	150	75.000
2	Контрола продуктивних својстава	500	150	75.000
	Економске расе и хибриди			
1	Контрола матичних јаја кокоши тешког типа у одгоју	280.000	4	1.120.000
2	Контрола матичних јаја кокоши тешког типа у експлоатацији	250.000	4	1.000.000
3	Контрола матичних јаја кокоши лаког типа у одгоју	16.000	4	64.000
4	Контрола матичних јаја кокоши лаког типа у експлоатацији	15.000	4	60.000
5	Контрола чистих раса кокошака	1.500	10	15.000
6	Контрола матичних јаја ћурака у одгоју	2.050	10	20.500
7	Контрола матичних јаја ћурака у експлоатацији	2.050	10	20.500
8	Тест бројлера	2.300	150	345.000
9	Тест носила конзумних јаја	900	150	135.000
	СВЕГА ЖИВИНАРСТВО:			2.930.000

Табела 5. Мере за спровођење одгајивачког програма код копитара

Ред. бр.	Назив мере	Планирани обим мера	Цена по јединици мере/дин	Укупно динара
1	Селекцијске смотре- укупно	910		
2	Контрола продуктивности уматичених кобила са познатим пореклом- укупно	220		
3	Коришћење у репродукцији пастува, које одреди стручна комисија као висококвалитетне пастуве у оквиру матичних запата на ергелама и индивидуалним газдинствима- укупно	30		
4	Одгој подмлатка оба пола у старости од 1 до 3 године који потичу из сопствене производње на ергелама- укупно	70		
5	Одгој подмлатка оба пола у старости од 1 до 3 године који потичу из сопствене производње на индивидуалним газдинствима- укупно	55		
	Аутохтоне расе			
	Нониус, домаћи брдски коњ			
1	Селекцијске смотре	50	500	25.000
2	Контрола продуктивности уматичених кобила са познатим пореклом	10	3.000	30.000
3	Коришћење у репродукцији пастува, које одреди стручна комисија као висококвалитетне пастуве у оквиру матичних запата на ергелама и индивидуалним газдинствима	5	16.000	80.000
4	Одгој подмлатка оба пола у старости од 1 до 3 године који потичу из сопствене производње на ергелама	20	7.000	140.000
5	Одгој подмлатка оба пола у старости од 1 до 3 године који потичу из сопствене производње на индивидуалним газдинствима	5	7.000	35.000

	Балкански магарец			
1	Селекцијске смотре	150	400	60.000
	Племените расе коња			
1	Селекцијске смотре	860	500	430.000
2	Контрола продуктивности уматичених кобила са познатим пореклом	210	3.000	630.000
3	Коришћење у репродукцији пастува, које одреди стручна комисија као висококвалитетне пастуве у оквиру матичних запата на ергелама и индивидуалним газдинствима	25	16.000	400.000
4	Одгој подмлатка оба пола у старости од 1 до 3 године који потичу из сопствене производње на ергелама	50	7.000	350.000
5	Одгој подмлатка оба пола у старости од 1 до 3 године који потичу из сопствене производње на индивидуалним газдинствима	50	7.000	350.000
	СВЕГА КОПИТАРИ:			2.530.000

Табела 6. Мере за спровођење одгајивачког програма у пчеларству

Ред. бр.	Назив мере	Планирани обим мера	Цена по јединици мере/дин	Укупно динара
	Пчеле			
1	Селекција матица	875	80	70.000
2	Перформанс тест линија	5	30.000	150.000
3	Прогени тест пчелињих матица	1	35.000	35.000
4	Селекција пчела на продуктивност	20	4.500	90.000
5	Праћење нових екотипова домаће Царнице	1	30.000	30.000
6	Селекција пчела на хигијенско неговатељско понашање	1	25.000	25.000
	СВЕГА ПЧЕЛАРСТВО:			400.000

IV

Средства из тачке II подтачка 1. под б) у износу до 5.180.000 динара обезбеђују се за финансирање б) послова контроле спровођења Програма, које врши главна одгајивачка организација.

V

Средства из тачке II подтачка 1. под а) у укупном износу од 64.820.000,00 динара расподеле се у односу 88% за рад основних одгајивачких организација и организација са посебним овлашћењима (57.041.600,00 динара) и 12% за рад регионалних одгајивачких организација (7.778.400 динара).

Средства за спровођење Програма из тачке II подтачка 1. користиће се за:

- Спровођење Програма у говедарству, свињарству, овчарству и козарству, живинарству и код копитара и у пчеларству;
- Обављање послова контроле спровођења Програма.

Право на подношење пријаве за коришћење средстава из тачке II подтачка 1. под а) имају одгајивачке организације и организације са посебним овлашћењима са територије АП Војводине, које испуњавају услове из члана 7, 8, 9. и 10. Закона о сточарству («Службени гласник РС», број 41/09 и 93/12).

Право на подношење пријаве за коришћење средстава из тачке II подтачка 1. под б) имају одгајивачке организације са територије АП Војводине, које испуњавају услове из члана 9. Закона о сточарству («Службени гласник РС», број 41/09 и 93/12).

Конкурсом ће се утврдити услови за добијање подстицаја, потребна документација, критеријуми, рокови, као и остале информације везане за подношење пријаве на конкурс.

Ближи услови за коришћење средстава утврђују се уговором између Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство и одгајивачке организације.

VI

Уколико се, средства утврђена тачком II подтачка 1. под а) овог Програма, на основу прispеле конкурсне документације, не реализују у целости, иста се одлуком Покрајинског секретара за пољопривреду, водопривреду и шумарство преусмеравају на одгајивачке мере код других врста стоке (табеле 1-6.), а до планираног максималног годишњег обима одгајивачких мера који је предвиђен Дугорочним програмом за спровођење одгајивачког програма у Аутономној Покрајини Војводини за период 2015-2019. године (у даљем тексту: Дугорочни програм).

Уколико се спроведе већи обим појединих одгајивачких мера од обима предвиђеног конкурсом, а највише до максималног годишњег обима појединих мера утврђених Дугорочним програмом, тада ће цена по јединици мере бити сразмерно нижа.

VII

Одржавање локалних и регионалних изложби стоке у Аутономној Покрајини Војводини за 2015. годину

Средства из тачке II подтачка 2. у износу од 2.500.000,00 динара намењена су за суфинансирање и рефундирање дела трошкова одржавања изложби стоке. Право на подношење пријаве за коришћење средстава имају удружења грађана - организатори изложби стоке, чије се седиште налази на територији АП Војводине.

Предвиђена расподела средстава за организовање изложби говеда, оваца и коза, копитара и свиња вршиће се по врстама стоке и то:

Говедарство 600.000,00
Овчарство и козарство 300.000,00
Копитари 1.400.000,00
Свињарство 200.000,00
УКУПНО, динара 2.500.000,00

Планирана, а нереализована средства код изложби појединих врста стоке, на основу приспеле конкурсне документације, могу се одлуком Покрајинског секретара за пољопривреду, водопривреду и шумарство преусмерити на изложбе друге врсте стоке у оквиру укупно планираних средстава за ове намене.

Суфинансирање и рефундирање дела трошкова одржавања локалних и регионалних изложби врши се за: утврђивање здравственог стања животиња, трошкови превоза и осигурања животиња, трошкова намењених за закуп изложбеног простора, озвучење, медији, бина, награде за најбоља грла и израда пехара, медаља, плакета, гравура, ленти, розети, диплома, захвалница и каталога, рад комисије за оцену стоке, записник о оцењивању стоке чији је надзор извршила регионална одгајивачка организација (Пољопривредна стручна служба), дежурног ветеринара и радника.

Надокнада дела трошкова ће се вршити за локалне и регионалне изложбе, које се одржавају до 15. октобра 2015. године.

Расподелу средстава утврдиће покрајински секретар за пољопривреду, водопривреду и шумарство на основу резултата спроведеног конкурса. Конкурсом ће се утврдити услови за

добивање подстицаја, потребна документација, критеријуми, рокови, као и остале информације везане за подношење пријаве на конкурс.

Ближи услови за коришћење средстава утврђују се уговором између Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство и организатора изложби стоке.

VIII

Очување и одрживо коришћење генетских ресурса домаћих животиња у Аутономној Покрајини Војводини за 2015. годину

Средства из тачке II подтачка 3. у износу од 2.500.000,00 динара су намењена за суфинансирање и рефундирање дела трошкова унапређења рада власника генетских ресурса домаћих животиња. Право на остваривање средстава имају власници генетских ресурса (аутохтоних раса) домаћих животиња, који имају регистровано пољопривредно газдинство, чије се седиште налази на територији АП Војводине.

Ова средства су намењена за субвенционисање регистрованих пољопривредних газдинстава - власника генетских ресурса домаћих животиња, а у сврху очувања, одрживог коришћења и унапређења начина одгајивања аутохтоних раса домаћих животиња, и то: Говедарство (Подолац и Буша), Свињарство (Мангулица) и Овчарство (Виторога жуја и Чоканска цигаја), чија су грла под контролом основних, регионалних и главне одгајивачке организације (члан 7, 8. и 9. Закона о сточарству, «Службени гласник РС», број 41/09 и 93/12) - Табела 6.

Табела 6. Расподела средстава код генетских ресурса за 2015. годину

Ред. број	Врсте аутохтоних раса	Број грла	Износ динара
1.	Говедарство: а) Подолско говече (Краве и мушка приплодна грла)	230	1.300.000
2.	б) Буша (Краве и мушка приплодна грла)	110	300.000
3.	Свињарство: а) Мангулица (Крмаче и мушка приплодна грла)	54	200.000
4.	Овчарство: Укупно а) Виторога жуја (Приплодна: женска и мушка грла) б) Чоканска цигаја (Приплодна: женска и мушка грла)	700	700.000
	СВЕГА, динара		2.500.000

Планирана, а нереализована средства код поједине врсте и аутохтоне расе стоке, на основу приспеле конкурсне документације, могу се одлуком Покрајинског секретара за пољопривреду, водопривреду и шумарство преусмерити на другу врсту и аутохтону расу стоке у оквиру укупно планираних средстава за ове намене.

Уколико се пријави већи или мањи број грла, него што је предвиђено конкурсом, тада ће цена по јединици мере бити сразмерно нижа или виша.

Расподелу средстава утврдиће Покрајински секретар за пољопривреду, водопривреду и шумарство на основу резултата спроведеног конкурса. Конкурсом ће се утврдити услови за добијање подстицаја, потребна документација, критеријуми, рокови, као и остале информације везане за подношење пријаве на конкурс.

Ближи услови за коришћење средстава утврђују се уговором између Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство и корисника средстава.

IX

Програм унапређења рада удружења одгајивача стоке у Аутономној Покрајини Војводини за 2015. годину

Средства за суфинансирање и рефундирање дела трошкова унапређења рада удружења одгајивача стоке у Аутономној Покрајини Војводини за 2015. годину укупно износе 5.000.000,00 динара. Право на подношење пријаве за коришћење средстава имају удружења одгајивача стоке, чије се седиште налази на територији АП Војводине и која су под надзором Пољопривредних стручних служби (Регионалних одгајивачких организација).

Средства предвиђена за суфинансирање и рефундирање унапређења рада удружења - асоцијација одгајивача стоке вршиће се по врстама стоке и то: говедарство, свињарство, овчарство, козарство, коњарство, живинарство, голубарство, кунићарство и пчеларство.

Суфинансирање и рефундирање дела трошкова за унапређење рада удружења одгајивача стоке у 2015. години, врши се за: едукацију, разне манифестације, посета другим удружењима и размену искустава у области сточарства. Подржавање програмских активности удружењима такође би се огледало код израде пропагандних материјала, уређења просторија и набавке неопходне опреме за рад удружења (рачунар, дигитални фотоапарат, камера, и др.).

Расподелу средстава утврдиће Покрајински секретар за пољопривреду, водопривреду и шумарство на основу резултата спроведеног конкурса. Конкурсом ће се утврдити услови за

добиање подстицаја, потребна документација, критеријуми, рокови, као и остале информације везане за подношење пријаве на конкурс.

Ближи услови за коришћење средстава утврђују се уговором између Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство и корисника средстава.

956.

На основу члана 31. алинеја 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14), члана 6. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник РС“, број 72/09), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ О ПОСЕБНОМ ПРОГРАМУ ИЗ ОБЛАСТИ ЈАВНОГ ЗДРАВЉА ЗА ТЕРИТОРИЈУ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ ЗА 2015. ГОДИНУ

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком (у даљем тексту: Одлука), утврђује се Посебан програм из области јавног здравља за територију Аутономне покрајине Војводине за 2015 годину, обим средстава за спровођење овог програма и начин њиховог распоређивања и коришћења.

Члан 2.

Програм из члана 1. ове одлуке, чини њен саставни део.

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:5-6/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.(Pásztor István, s.k.)

ПОСЕБАН ПРОГРАМ ИЗ ОБЛАСТИ ЈАВНОГ ЗДРАВЉА ЗА ТЕРИТОРИЈУ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ ЗА 2015. ГОДИНУ

УВОД

У циљу остваривања што здравијег и квалитетнијег живота појединца и целокупног становништва неопходно је посматрати здравље у складу са дефиницијом СЗО која гласи: “Здравље је стање потпуног психичког, физичког и социјалног благостања, а не само одсуство болести и онеспособљености”. Овако широка дефиниција здравља захтева свеобухватну акцију свих сегмената друштва. Светска здравствена организација и у најновијем документу “Здравље 2020” (Health 2020: a European policy framework supporting action across government and society for health and wellbeing) констатује да добро здравље и брига за здравље не могу бити брига само једног сектора у друштву већ да је одрживо и праведно унапређење здравља резултат ефективне политике кроз све секторе и на свим нивоима власти као и напора друштва у целини. При томе се констатује да Владе држава чланица ОЕЦД троше само 3% здравственог буџета за промоцију здравља и превенцију болести, што није довољно и није рационално. Најцеловитији одговор наше државе овом захтеву садржан је у Националној стратегији одрживог развоја Републике Србије

(“Службени гласник РС”, број 57/08). Дугорочни концепт одрживог развоја подразумева стални економски раст који осим економске ефикасности, технолошког напретка, више чистијих технологија, иновативности целог друштва и друштвено одговорног пословања обезбеђује смањење сиромаштва, дугорочно боље коришћење ресурса, смањење загађења на ниво који могу да издрже чиниоци животне средине, спречавање нових загађења као и унапређење здравствених услова и квалитета живота становника.

Приоритетне области очувања и унапређења здравља становништва јесу оне области које се односе на превенцију и контролу хроничних незаразних болести којима је данашње друштво највише оптерећено, превенцију и контролу заразних болести због сталне претње ових болести и могуће појаве нових болести као и заштита и унапређење животне средине и фактора који имају или могу да имају утицај на здравље те је и предложени посебни програм који се односи на ове приоритетне области. Као полазна основа за дефинисање ових приоритета мора се најпре пратити и анализирати здравствено стање становништва Војводине.

Правна основа за доношење Посебног програма из области јавног здравља за територију АП Војводине чине Закон о јавном здрављу (“Службени гласник РС”, бр. 72/2009), члан 6, Закон о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине (“Сл. гласник РС”, бр. 99/2009 и 67/2012 - одлука УС) члан 47, Закон о здравственој заштити (“Службени гласник РС”, бр. 107/05, 72/09-др.закон, 88/10, 99/10, 57/11, 119/2012, 45/13-др.закон и 93/14) члан 13, Покрајинска скупштинска одлука о покрајинској управи (“Службени лист АПВ”, бр. 37/14), члан 35.

Поред тога, у прилог доношења посебног програма полази се и од стратегија и националних програма које је донела Влада, а посебно: Здравствене политике Србије (2002), Стратегије за смањење сиромаштва у Србији (2003), Националних миленијумских циљева развоја у Републици Србији (2006), Стратегије развоја здравља младих у Републици Србији (2006), Националне стратегије о старењу 2006-2015 (2006), Стратегије контроле дувана (2007), Стратегије развоја заштите менталног здравља (2007), Националне стратегије одрживог развоја (2008), Стратегије за борбу против дрога (2009), Стратегије за превенцију и контролу хроничних незаразних болести (2009), Стратегије за унапређење положаја Рома (2009), Стратегије јавног здравља Републике Србије (2009), Измењени и допуњени национални програм за интеграцију републике Србије у Европску унију, Република Србија, Влада, Београд (2009).

Посебни програм се заснива и на основним принципима и вредностима садржаним у међународним документима донетим под окриљем Светске здравствене организације (у даљем тексту: СЗО), а посебно у: Декларацији из Алма Ате (1978); Отавској повељи о промоцији здравља (1986); Декларацији из Цкарте на увођењу промоције здравља у 21. век (1997); Политичком оквиру за европски регион “Здравље за све” (2005); Европској стратегији за здравље и развој деце и младих “Од Резолуције до акције 2005-2008” (2005); Декларацији “Здравље у свим политикама” (2007); Талинској повељи “Здравствени системи за здравље и благостање” (2008) и другим међународно признатим документима, као што су: Конвенција Уједињених нација о правима детета, (1989); Ревидирана европска социјална повеља (1996); Европска повеља о правима пацијената (2002), те документима донетим у оквиру Европске уније (у даљем тексту: ЕУ): Лисабонска стратегија (2000); Европски Акциони план за животну средину и здравље (2004-2010, (2004); Бели папир, “Заједно за здравље”, Стратешки приступ 2008-2013 (2007), као и Упитник - Информације која Европска комисија захтева од Владе Србије у циљу припреме мишљења о захтеву Србије за чланство у Европску унију - област II Јавно здравље (одговор на питања 35, 37 и 45), и др.

Посебан програм из области јавног здравља за територију АП Војводине, реализује се од 2013. године и спроводи кроз програмске задатке.

Приоритетне области којима ће се посветити програмски задаци из области јавног здравља за територију АП Војводине у 2015 годину су:

А. Регистрација оболелих од хроничних незаразних болести

У водеће узроке оболевања и умирања становништва Војводине спадају масовне незаразне болести (МНБ) које учествују са преко 80% у укупној смртности. Од свих хроничних незаразних болести, успостављени су регистри за акутни коронарни синдром, шећерну болест и малигне болести. У циљу ваљане процене броја оболелих и умрлих на бази ових регистара потребно је унапређење квалитета регистрације ових болести и увођење регистра осталих хроничних незаразних болести.

В. Контрола заразних болести

Заране болести због својих карактеристика представљају значајан јавно здравствени проблем иако нису међу водећим узроцима mortalитета у Војводини. Из тог разлога неопходно је унапредити епидемиолошки надзор (уједначавањем критеријума и квалитета пријављивања одређених заразних болести, проширивањем дијагностичког спектра и имплементацијом других, активних облика надзора над одређеним заразним болестима) и убрзати проток информација путем електронског сервиса за пријављивање заразних болести.

Такође је неопходно спроводити систематску вакцинацију са високим обухватом деце, без територијалних и популационих разлика и повећати обухват одраслог становништва вакцинацијом против грипа, тетануса и пнеумокока, због чега се, као предуслов, мора увести електронски имунизациони регистар, који на нивоу Републике не постоји

С. Повећање одговорности за здравље

Повећати одазив становништва на систематске прегледе као значајне мере у откривању болести и поремећаја у здрављу свих категорија становништва (деце, жена, радно активног становништва, старих) интензивирањем превентивног рада изабраног лекара, едукацијом едукатора (породица, васпитача предшколских установа, наставника и др), укључивањем средстава јавног информисања и др.

У циљу очувања и унапређења здравља становништва, развоја здравих окружења и афирмације здравих стилова живота, потребно је даље унапређење активности промоције здравља и здравственог васпитања, нарочито активности које су усмерене на осетљиве популационе групе и здравствене проблеме који највише доприносе оптерећењу болестима становништва Војводине.

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕ ЗДРАВСТВЕНЕ СИТУАЦИЈЕ

Витално-демографска ситуација

1. У Војводини је 2013. године живело 1 912 095 становника и тренд депопулације се наставља;
2. Очекивано трајање живота за жене је 77,2 године, за мушкарце 71,2 године и ниже је него за Србију и земље Европског региона;
3. Изражено је стрење становништва: просечна старост становништва је 42 године, а свака шеста особа је старија од 65 година;
4. Стопа natalитета веома неповољна рађа се 9 деце на 1000 становника;
5. Старост жена које рађају помера се према стријим добним групама и просечна старост породиља у Војводини је 28,9 година;
6. Природни прираштај је неповољан и има негативну вредност (-5,0‰);
7. Општа стопа mortalитета је висока (14 на 1000 становника, а водећи узроци смрти су хроничне незаразне болести: кардиоваскуларне (53,5%), малигне (23,1%) и болести дисајног система (4,9%);
8. Стопа матерналног mortalитета у 2013. години је била 11,5 на 100 000 порођаја, односно две жене су умрле због компликација трудноће, порођаја или бабиња;

9. Потенцијално изгубљене године живота добар показатељ преране смртности. У Војводини је тај губитак 9 338,8 година на сваких 100 000 становника и виши је него у Централној Србији;
10. У 2013. години склопљено је 9 799, а разведено 2.305 бракова.

Морбидитет - оболевање становништва

- Процена обима и структура оболевања становништва је значајан показатељ социомедицинског аспекта болести и оптерећења здравствене службе;
- У најзначајније узроке ванболничког и болничког морбидитета становништва Војводине спадају масовне незаразне болести (кардиоваскуларне болести, малигна оболења, хроничне болести органа за дисање, повреде и др.) као и група болести мишићно - коштаног система и везивног ткива као значајни узроци одсуствовања са посла и инвалидитета. У морбидитету одраслог становништва у првих пет водећих група болести налази се група душевних поремећаја и поремећаја понашања;
- Водећи узроци оболевања деце предшколског и школског узраста су болести система за дисање. У морбидитету предшколске деце значајно место заузимају заразне и паразитарне болести, док се код школске деце запажају се повреде, тровања и последице деловања спољних фактора;
- У ванболничком морбидитету жена посебан значај имају тумори који се налазе на четвртм месту. Најчешће дијагнозе у оквиру ове групе су тумори глатког мишића материце, доброћудни тумори јајника и доброћудни тумори дојке;
- У болничком морбидитету доминирају тумори (20,9%), болести система крвотока (12,9%) и болести система за варење (9,2%). Посматрано према дијагнозама болести регистрованих у стационарним установама Војводине, у 2013. години на првом месту по учесталости је злоћудни тумор дојке, док су на другом и трећем месту злоћудни тумор душника и плућа и инфаркт мозга;
- Водећи узроци болничког mortalитета су болести система крвотока, тумори, болести органа за дисање.

Понашање и здравље

1. Водећи узроци оболевања и умирања становништва Војводине (масовне незаразне болести (МНБ)) се могу ставити под контролу интензивирањем промотивно-превентивних мера и активности и јасним делегирањем задатака за спровођење стратегија са нагласком на мулти-секторску сарадњу;
2. Заводи за јавно здравље и Институт за јавно здравље Војводине спровели су укупно 51 здравствено-промотивну кампању у оквиру којих је организованим активностима непосредно обухваћено преко 100.000 становника свих популационих група;
3. Стручњаци института/завода за јавно здравље на територији Војводине су креирали 31.434 примерака штампаних и електронских здравствено-васпитних и здравствено-промотивних средстава;
4. Институт/заводи за јавно здравље на територији Војводине организовали су укупно 191 едукативни састанак и семинар на којима је учествовало више од 24.000 учесника;
5. У сарадњи са 128 медијских партнера у Војводини Институт за јавно здравље Војводине и 6 завода реализовали су више од 2.400 медијских и 380 интернет садржаја;
6. Институт за јавно здравље Војводине је током 2013/2014. године (у оквиру пројеката „Надзирем свој ХИВ профил“, „Здравствено васпитање о репродуктивном здрављу“ и програмског задатка Посебног Програма из области јавног здравља за територију АП Војводине „Заједно против депресије“) спровео анкетна истраживања у којима је утврђено незадовољавајуће знање и понашање у вези са сексуалним и репродуктивним здрављем код младих узраста 16 година и студената, док је утврђено да ризик за депресију постоји код 46,0% корисника геронтолошких центара и домова за старе и пензионере у АП Војводини.

Ситуација у вези са заразним болестима

1. Епидемиолошка ситуација у АП Војводини је остала уобичајена за ово подручје а стопа смртности од заразних болести је остала ниска;
2. Застој у централизованом снабдевању вакцинама у земљи, узроковао је прекиде у спровођењу обавезне систематске имунизације једном или више обавезних вакцина, а што се негативно одразило на остварени убухват у 2013. Години;
3. Територијалне и популационе разлике у оствареном обухвату представљају ризик да импортовање болести, које се могу превенирати вакцинама, доведе до епидемијског ширења;
4. Обухват имунизацијом по клиничким индикацијама (вакцина против грипа, пнеумококних инфекција) остао је низак и недовољан да се овом мером успешније утиче на смањење оболевања и умирања;
5. Квалитет надзора над АФП није стаалан а проблеми узроковани нередовним испорукама и недовољним количинама вакцина, који су почели 2012. године први пут након више од 50 година њене примене, могу да угрозе постигнуте резултате;
6. Епидемиолошка ситуација морбила у Војводини у 2013. години је повољна, али забрињава чињеница да квалитетан надзор на читавој територији још није успостављен, а пад обухвата имунизацијом током 2012. и 2013. године узрокован недостатком ММР вакцине, може значајно угрозити постигнуте резултате у елиминацији морбила;
7. Резистенција бактерија на антибиотике последица је њихове нерационалне примене. Инфекције изазване резистентним бактеријама компромитују основно обољење, компликују и продужавају лечење и боравак у хоспиталној установи повећавајући општи морбидитет, морталитет и трошкове.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ:

Унапређење и очување здравља становништва на територији АП Војводине кроз обезбеђење информација неопходних за процену здравствених ресурса усмерених ка унапређењу здравља, продужењу живота, квалитета живљења и оспособљености независног функционисања становништва Војводине.

Специфични циљеви:

1. Унапређивање јавног електронског сервиса који ће моћи да подржи све процесе евидентирања хроничних болесника и извештавања у вези незаразних болести на територији покрајине али и да обезбеди друге информације, значајне за евиденцију и епидемиолошко испитивање, што ће повећати квалитет надзора и ефикасност предузетих мера;
2. Обезбеђење информација о епидемиолошким карактеристикама заразних и незаразних болести, карактеристикама узročника обољења и факторима ризика у циљу планирања интервентних мера и активности у оквиру друштвене бриге за здравље на нивоу покрајине;
3. Унапређивање јавног електронског сервиса за заразне болести који ће моћи да подржи све процесе пријављивања и извештавања у вези заразних болести на територији покрајине али и да обезбеди друге информације, значајне за пријављивање, постављање дијагнозе и епидемиолошко испитивање, што ће повећати квалитет надзора и ефикасност предузетих мера;
4. Унапређење надзора над ОСГ и АРИ и циркулишућим сојевима вируса хуманог грипа и проширење надзора на друге, најчешће узročнике акутних респираторних инфекција које захватају највећи део становништва покрајине у току сваке године;

5. Унапређење надзора над грипом и другим узročницима акутних респираторних инфекција код хоспитализованих болесника које доводе до тешких облика болести и смртог исхода;
6. Унапређење надзора над великим кашљем, инвазивним бактеријским обољењима и вирусним гастроентеритисима, проценом епидемиолошке ситуације и идентификацијом најугроженијих популационих група, у циљу благовремене дијагнозе и лечења оболелих и предлагања мера спречавања и сузбијања ових обољења;
7. Формирање мапа резистенције у Војводини на основу микробиолошких и епидемиолошких података и креирање водича за рационалну примену антибиотика на подручју Војводине;
8. Смањење уноса натријум-хлорида код деце предшколског и школског узраста и младих са циљем смањења ризика за развој хипертензије, кардиоваскуларних и других болести у одраслом добу за које је утврђено да велики унос натријум-хлорида представља фактор ризика или доприноси чинилац;
9. Спровођење активности дефинисаних акционим планом за животну средину и здравље деце кроз смањење учесталости гојазности деце школског узраста и повећање физичке активности;
10. Унапређење оралног здравља деце.

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

Активности Посебног програма из области јавног здравља за територију АП Војводине спроводе се кроз 12 програмских задатака :

1. Праћење и анализа здравственог стања становништва Аутономне покрајине Војводине;
2. Унапређење јавног електронског сервиса за евидентирање хроничних болесника на територији Аутономне покрајине Војводине;
3. Унапређење јавног електронског сервиса за пријављивање заразних болести на територији Аутономне покрајине Војводине;
4. Сентинелни надзор над обољењима сличним грипу и акутним респираторним инфекцијама
5. Посвећени надзор над тешком акутним респираторном болешћу
6. Специјализовани надзор над великим кашљем;
7. Посвећени надзор над инвазивним бактеријским обољењима узрокованим пнеумококом, менингококом и хемофилом инфлуенце типа б;
8. Посвећени надзор над вирусним гастроентеритисима;
9. Процес мапирања резистенције бактерија на антимикробне лекове у установама секундарне и терцијарне здравствене заштите у Аутономној покрајини Војводини и креирање водича за рационалну употребу антибиотика у пракси;
10. Контрола садржаја натријум-хлорида у оброцима организованих друштвених исхрана деце предшколског узраста и адолесцената у Аутономној покрајини Војводини;
11. Спровођење акционог плана за животну средину и здравље деце;
12. Унапређење превенције каријеса раног детињства (КРД) у АП Војводини.

ИНДИКАТОРИ И МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Индикатори и методологија спровођења програма дефинишу уз сваки програмски задатак засебно. Програмски задаци чине саставни део Посебног програма из области јавног здравља за територију Аутономне покрајине Војводине.

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА У 2015. ГОДИНИ

Ред.број	Назив трошкова	Цена са ПДВ-ом	Учешће у %
1.	Трошкови набавке опреме	13.000.000,00	63,49 %
	1.1 Трошкови набавке опреме	13.000.000,00	
2.	Трошкови специјализованих услуга и материјала	2.714.000,00	13,26 %
	2.1. Специјализоване услуге	2.489.000,00	
	2.2. Трошкови горива	225.000,00	
3.	Трошкови накнада за рад учесника у програмским задацима	4.762.000,00	23,25 %
	3.1. Трошкови нето накнада са припадајућим порезима и доприносима	4.762.000,00	
УКУПНО:		20.476.000,00	100,00%

**ПРОГРАМСКИ ЗАДАЦИ
ПОСЕБНОГ ПРОГРАМА ИЗ ОБЛАСТИ ЈАВНОГ ЗДРАВЉА
ЗА ТЕРИТОРИЈУ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ
У 2015 ГОДИНИ**

Праћење и анализа здравственог стања становништва Аутономне покрајине Војводине

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕ СИТУАЦИЈЕ:

Анализа здравственог стања становништва је основа за сагледавање постојеће ситуације, објективну идентификацију приоритетних здравствених проблема и доношење мера за њихово решавање. Она је неопходна за адекватно планирање здравствене заштите, доношење одговарајућих стратегија, програма и постављање циљева здравствене политике.

Ретроспективне анализе здравственог стања становништва указују на проблеме везане за све израженије старење становништва, специфичне потребе вулнерабилних категорија, кретање заразних и хроничних незаразних болести које су од социомедицинског и економског значаја, као и на проблеме везане за организацију и рад здравствене службе. Анализа ће указати и на проблеме везане за квалитет ваздуха, воде, здравствене исправности намирница и дати увид у реалну епидемиолошку ситуацију. Стога је неопходно: Обезбеђење основних информација о здрављу становништва као целине и осетљивих категорија становништва; Мерење напретка у достизању циљева здравствене политике; Мерење исхода по здравље, исказано кроз очекивано трајање живота и потенцијално изгубљених година живота.

Приоритетне области очувања и унапређења здравља становништва се односе на превенцију и контролу хроничних незаразних болести којима је друштво данас највише оптерећено, као и на превенцију и контролу заразних болести због њихове сталне претње и могуће појаве нових болести, као и на заштиту и унапређење животне средине и факторе који имају или могу да имају утицај на здравље. Ресурси здравствене службе на основу праћења и анализе здравственог стања становништва Војводине треба да служе доносиоцима одлука за предлагање посебних програма здравствене заштите на територији Аутономне покрајине Војводине Војводине у складу са законским прописима.

Ови параметри се не анализирају на нивоу покрајине програмима који су донети и финансирани на републичком нивоу. Као полазна основа за дефинисање ових приоритета мора се најпре пратити и анализирати здравствено стање становништва Војводине.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Општи циљ:

Обезбеђење информација неопходних за процену здравствених ресурса усмерених ка унапређењу здравља, квалитету живота и продужењу животног века становништва Војводине.

Специфични циљеви:

- Идентификација најзначајнијих здравствених проблема, трендова кретања обољења, фактора ризика, уочавање разлика у здравственом стању и здравственој заштити становништва различитих подручја и категорија.

- Планирање интервентних мера и активности за решавање водећих здравствених проблема, као и проблема везаних за рад и организацију здравствене службе.

**МЕТОДОЛОГИЈА И АКТИВНОСТИ СПРОВОЂЕЊА
ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА**

Здравље становништва Војводине ће се процењивати мониторингом.

Дефинисање садржаја анализе здравственог стања становништва.

Стручњаци Института за јавно здравље Војводине ће одредити врсту података које ће се користити у анализи здравственог стања становништва, изворе података, начин методолошке обраде података, начин презентације и интерпретације података.

Прикупљање и обрада података за анализу здравственог стања.

На основу дефинисаних стручно-методолошких процедура прикупљају се подаци од стране окружних завода за јавно здравље Војводине који се достављају Институту јавно здравље Војводине, а који ће извршити даљу контролу и обраду података. У циљу боље контроле, обраде и унапређења анализе података користиће се подаци обезбеђени јавним електронским сервисима за пријављивање заразних болести и евидентирање хроничних болесника на територији Аутономне покрајине Војводине.

Контрола анализе здравственог стања.

Контрола анализе здравственог стања се односи на потпуност и квалитет података, начин обраде и интерпретације.

Израда анализе здравственог стања за 2014. годину.

Анализу здравственог стања ће обавити Институт за јавно здравље Војводине, која ће обухватити: анализу витално-демографске ситуације, ванболнички и болнички морбидитет, организацију и коришћење ванболничке и болничке здравствене заштите, промоцију здравља и здравствено васпитање, епидемиолошку ситуацију заразних болести и спровођење обавезних имунизација, здравствену исправност намирница и готових obroка и анализу стања животне средине. Анализу обављају лекари специјалисти Института за јавно здравље Војводине.

Умножавање и дистрибуција анализе здравственог стања.

Обједињена и верификована анализа здравственог стања се шаље оснивачу Института односно наручиоцу, заводима за јавно здравље на територији Војводине и др.

Извршиоци

- Институт за јавно здравље Војводине
- Окружни заводи за јавно здравље са територије Аутономне покрајине Војводине: Завод за јавно здравље Сремска Митровица, Завод за јавно здравље Панчево, Завод за јавно здравље Зрењанин, Завод за јавно здравље Кикинда, Завод за јавно здравље Суботица, Завод за јавно здравље Сомбор.

ИНДИКАТОРИ

1. Демографски показатељи - профил становништва Војводине: динамика кретања броја становништва, промене у полној и старосној структури становништва, наталитету и природном прираштају, закљученим и разведеним браковима;
2. Умирање становништва (морталитет): морталитет по полу, старости и водећим узроцима умирања;
3. Очекивано трајање живота на рођењу;
4. Оболевање становништва - морбидитет: Подаци о регистрованом ванболничком и болничком морбидитету као и подаци о кретању заразних болести - основни показатељи за дефинисање интервентних мера;

5. Коришћење и рад здравствене службе: подаци о коришћењу ванболничке и болничке здравствене заштите, са посебним нагласком на остваривање превентивне здравствене заштите, посебно осетљивих категорија становништва (труднице, породиље, деца);
6. Активности промоције здравља и здравственог васпитања;
7. Спољашња средина: надзор здравствене исправности воде за пиће, намирница, квалитета ваздуха животне средине, исправности воде отворених и затворених базена, јавних купалишта, река и језера који представљају показатељи стања животне средине.

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА У 2015. ГОДИНИ

Табела: Финансијски план програмског задатка: Праћење и анализа здравственог стања становништва АП Војводине							
Буџетска ознака	Врста трошка	Јединица	Број јединица	Јединична цена (дин.)	Укупно (дин.)	Средства из буџета АПВ	Сопствена средства
A	Материјални трошкови						
A1	- Умножавање ЗС Војводине за 2014. годину на ЦД-у	комад	200	33,00	6.600,00	0,00	6.600,00
A2	- А4 папир, 80 гр	рис	6	282,84	1.697,04	0,00	1.697,04
A3	- тонер (ХП Ласер ЈЕТ 2055)	кетриц	3	6.900,00	20.700,00	0,00	20.700,00
A1-A3	ТОТАЛ А				28.997,04	0,00	28.997,04
B	Нематеријални трошкови - Институт						
B1	- 25 лекара специјалиста	час рада	500	705,62	352.810,00	176.405,00	176.405,00
B2	- 2 доктора медицине	час рада	50	522,74	26.137,00	13.068,50	13.068,50
B3	- 2 дипл.инжењера електротехнике	час рада	30	432,12	12.963,60	6.481,80	6.481,80
B4	- 2 медицинске сестре-техничари (ВШС)	час рада	30	347,39	10.421,70	5.210,85	5.210,85
B5	- 5 медицинских сестара-техничара (ССС)	час рада	75	311,38	23.353,50	11.676,75	11.676,75
B6	-2 програмера (ВШС)	час рада	30	304,08	9.122,40	4.561,20	4.561,20
B7	-1 систем оператер	час рада	15	232,06	3.480,90	1.740,45	1.740,45
B8	- 2 оператера	час рада	15	232,06	3.480,90	1.740,45	1.740,45
B1-B8	ТОТАЛ Б				441.770,00	220.885,00	220.885,00
Ц	Нематеријални трошкови - Заводи у АПВ						
Ц1	- 18 лекара специјалисте	час рада	360	705,62	254.023,20	127.011,60	127.011,60
Ц2	- 18 медицинских сестара-техничара (ССС)	час рада	270	311,38	84.072,60	42.036,30	42.036,30
Ц3	- 6 информатичар (ВШС)	час рада	90	304,08	27.367,20	13.683,60	13.683,60
Ц1-Ц3	ТОТАЛ Ц				365.463,00	182.731,50	182.731,50
Вредност пројекта	ТОТАЛ А+ ТОТАЛ Б + ТОТАЛ Ц				836.230,04	403.616,50	432.613,54

Унапређење јавног и електронског сервиса за евидентирање хроничних болесника на територији Аутономне покрајине Војводине

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕ СИТУАЦИЈЕ

Потреба за унапређењем јавног електронског сервиса за евидентирање хроничних болесника на територији Аутономне покрајине Војводине произилази из следећих чињеница:

Увођење јавног електронског сервиса даје могућности за евидентирање и праћење хроничних болесника на територији Аутономне покрајине Војводине. Према Закону о евиденцијама и пратећим подзаконским актима, у медицинску документацију се уписују дијагнозе болести, али у прописаним извештајима које достављају домови здравља надлежном заводу за јавно здравље

нема информација о броју оболелих лица (него само о броју случајева), полној и старосној структури пацијената као ни све појединачне дијагнозе што представља велику инсуфицијентност постојећег здравствено-статистичког система. Само на бази квалитетних здравствених података се могу доносити добре одлуке које се односе на креирање стратегија, предлога и мера, нарочито важних у процесу реформе система здравствене заштите у којој се сада налази наша земља, а све у циљу очувања и унапређења здравља становништва; Омогућено је сагледавање удела хроничних болесника у општој популацији и планирања здравствене заштите. Јавни електронски сервис уведен је на територији покрајине на којој живи 83% популације; Омогућено је планирање здравствене заштите усмерене на лечење и преживљавање особа које болују од хроничних болести (хроничних болесника);

Омогућено је предлагање и спровођење посебних мера сузбијања и спречавања незаразних болести.

У циљу остваривања што здравијег и квалитетнијег живота појединца и целокупног становништва неопходно је посматрати здравље у складу са дефиницијом СЗО која гласи: “Здравље је стање потпуног психичког, физичког и социјалног благостања, а не само одсуство болести и онеспособљености”. Овако широка дефиниција здравља захтева свеобухватну акцију свих сегмената друштва. Најцеловитији одговор наше државе овом захтеву садржан је у Стратегији одрживог развоја Републике Србије (“Службени гласник РС”, број 57/08). Дугорочни концепт одрживог развоја подразумева стални економски раст који осим економске ефикасности, технолошког напретка, више чистијих технологија, иновативности целог друштва и друштвено одговорног пословања обезбеђује смањење сиромаштва, дугорочно боље коришћење ресурса, смањење загађења на ниво који могу да издрже чиниоци животне средине, спречавање нових загађења као и унапређење здравствених услова и квалитета живота становника.

У водеће узроке оболевања и умирања становништва Војводине спадају масовне незаразне болести (МНБ) које учествују са преко 80% у укупној смртности. Од свих хроничних незаразних болести, успостављени су регистри за акутни коронарни синдром, шећерну болест и малигне болести. У циљу ваљане процене броја оболелих и умрлих на бази ових регистара потребно је унапређење квалитета регистрације ових болести и увођење регистра осталих хроничних незаразних болести, односно регистра хроничних болесника који на нивоу Републике не постоји.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Општи циљ:

- Унапређење јавног електронског сервиса са циљем обухвата целокупне популације на територије АП Војводине обезбеђењем подршке за све процесе евидентирања хроничних болесника и извештавања у вези незаразних болести;
- Обезбеђење информација о епидемиолошким карактеристикама незаразних болести и факторима ризика у циљу планирања неопходних допунских истраживања и интервентних мера и активности у АП Војводини.

Специфични циљеви:

- Изградња географског информационог система (ГИС) у функцији праћења хроничних незаразних болести по општинама на територији АП Војводине;
- Изградња регистра хроничних болесника;
- Сагледавање комбиноване патологије присутне код оболелих на територији Покрајине

- Даља изградња јавног електронског сервиса и квалитетнији епидемиолошки надзор над незаразним болестима;
- Укључивање у систем домова здравља који још нису укључени (10) у овај програм

МЕТОДОЛОГИЈА И АКТИВНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

1. Израда пројектне документације за изградњу ГИС-а као и за пријем других образаца везаних за праћење здравља становништва у електронском облику
2. Израда софтверског модула ГИС-а и модула за пријем осталих електронских образаца из домова здравља који сада стижу у папирном облику;
3. Тестирање софтвера;
4. Имплементирање ГИС-а и софтвера за пријем осталих образаца у електронском облику;
5. Отклањање евентуалних уочених грешака;
6. Тестирање и верификација отклоњених грешака;
7. Имплементација софтверског система у складу са пројектним планом у здравственим установама као и имплементација софтвера за евидентирање хроничних болесника на преостале здравствене установе где то није урађено;
8. Мониторинг рада и извештавање о постигнутим резултатима;

Извршиоци:

- Институт за јавно здравље Војводине - координатор програмског задатка;
- Окружни заводи за јавно здравље са територије АП Војводине: Завод за јавно здравље Сремска Митровица, Завод за јавно здравље Панчево, Завод за јавно здравље Зрењанин, Завод за јавно здравље Кикинда, Завод за јавно здравље Суботица, Завод за јавно здравље Сомбор.

ИНДИКАТОРИ

- Број здравствених установа које користе јавни електронски сервис за евиденцију хроничних болесника;
- Број изабраних лекара који правилно попуњавају податке о евиденцији хроничних болесника;
- Инциденције и преваленције одређених незаразних болести.

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА У 2015. ГОДИНИ

Табела: Финансијски план програмског задатка: Изградња јавног електронског сервиса за евидентирање хроничних болесника на територији АП Војводине							
Буџетска ознака	Врста трошка	Јединица	Број јединица	Јединична цена (дин.)	Укупно (дин.)	Средства из буџета АПВ	Сопствена средства
А	Материјални трошкови						
А1	- Услуге одржавања софтвера	комад	2	150.000,00	300.000,00	300.000,00	0,00
А1	ТОТАЛ А				300.000,00	300.000,00	0,00
Б	Нематеријални трошкови - Институт						
Б1	- 4 лекара специјалисте	час рада	80	705,62	56.449,60	28.224,80	28.224,80
Б2	- 2 доктора медицине	час рада	40	705,62	28.224,80	14.112,40	14.112,40
Б3	- 1 дипл. инжењер електротехнике	час рада	15	432,12	6.481,80	3.240,90	3.240,90
Б4	- 3 медицинских сестара- техничара (ССС)	час рада	45	311,38	14.012,10	7.006,05	7.006,05
Б5	-2 програмера(ССС)	час рада	30	232,06	6.961,80	3.480,90	3.480,90
Б6	-1 систем оператер	час рада	15	232,06	3.480,90	1.740,45	1.740,45
Б1-Б6	ТОТАЛ Б				115.611,00	57.805,50	57.805,50
Ц	Нематеријални трошкови - Заводи у АПВ						

Ц1	- 6 лекара специјалисте	час рада	120	705,62	84.674,40	42.337,20	42.337,20
Ц2	- 6 медицинских сестара- техничара (ССС)	час рада	90	311,38	28.024,20	14.012,10	14.012,10
Ц3	- 6 програмера(ССС)	час рада	90	232,06	20.885,40	10.442,70	10.442,70
Ц1-Ц3	ТОТАЛ Ц				133.584,00	66.792,00	66.792,00
Вредност пројекта	ТОТАЛ А + ТОТАЛ Б + ТОТАЛ Ц				549.195,00	424.597,50	124.597,50

Унапређење јавног електронског сервиса за пријављивање заразних болести на територији АП Војводине

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕ СИТУАЦИЈЕ

Највећи број заразних болести на подручју Аутономне покрајине Војводине се пријављује на основу клиничке дијагнозе, без етиолошке потврде (лабораторијска микробиолошка дијагностика). Због неусаглашености критеријума пријављивања, исти клинички ентитети се пријављују под различитим дијагнозама. Етиолошки неразјашњене случајеве обољења није могуће епидемиолошки повезати, те се највећи број заразних болести региструје као појединачна обољења. Груписање обољења и епидемије ниског интензитета се не откривају. Лабораторијско испитивања за етиолошку потврду дијагнозе се или не користи довољно или није у функцији надзора (уколико пацијенти не преузму резултат или се са резултатом не јаве лекару). Одређен број лекара не учествује или недовољно учествује у систему надзора што доводи до субрегистрације обољења. Инсуфицијентност пријављивања се негативно одражава на квалитет надзора над заразним болестима, а који има кључни значај за доношење стратешких програма и праћење ефеката мера превенције и контроле заразних болести.

Започињањем имплементације софтверског решења у Домовима здравља и прикупљањем података везаних за евидентирање и прикупљање података везаних за евидентирање и прикупљање пријава заразних болести, током 2013 године, пријаве су почеле да пристижу континуирано, свакодневно, увек у истом временском периоду за претходни дан. Током 2013.године укључене су две здравствене установе са територије Јужнобачког округа, од укупно 11 домова здравља 18,2% (Дом здравља Нови Сад и Дом здравља Врбас). На овај начин је обухваћено 367532 (19%) становника Аутономне покрајине Војводине. Упоредном анализом уочена је значајна разлика: на име преко електронског сервиса регистровани број заразних болести је за 120% већи од броја пријава које су у Институт за јавно здравље Војводине стигле званичним путем. У периоду 01.01.2013.-31.12.2013.године на територији Града Новог Сада регистровано је 14 епидемија заразних болести. Етиолошки узрокник је утврђен у свим пријављеним епидемијама (100%).

У циљу остваривања што здравијег и квалитетнијег живота појединца и целокупног становништва неопходно је посматрати здравље у складу са дефиницијом СЗО која гласи: "Здравље је стање потпуног психичког, физичког и социјалног благостања, а не само одсуство болести и онеспособљености". Овако широка дефиниција здравља захтева свеобухватну акцију свих сегмената друштва. Најцеловитији одговор наше државе овом захтеву садржан је у Стратегији одрживог развоја Републике Србије ("Службени гласник РС", број 57/08). Дугорочни концепт одрживог развоја подразумева стални економски раст који осим економске ефикасности, технолошког напретка, више чистијих технологија, иновативности целог друштва и друштвено одговорног пословања обезбеђује смањење сиромаштва, дугорочно боље коришћење ресурса, смањење загађења на ниво који могу да издрже чиниоци животне средине, спречавање нових загађења као и унапређење здравствених услова и квалитета живота становника.

У циљу унапређења епидемиолошког надзора, уједначавањем критеријума и квалитета пријављивања одређених заразних болести, проширивањем дијагностичког спектра и имплементацијом других, активних облика надзора над одређеним заразним болестима, потребно је убрзати проток информација путем електронског сервиса за пријављивање заразних болести, који на нивоу Републике не постоји.

Саставни део сервиса чини електронски имунизациони регистар, који на нивоу Републике не постоји који треба да обезбеди контролу обухвата систематском вакцинацију, без територијал-

них и популационих разлика и омогући повећање обухвата одраслог становништва вакцинацијом против грипа, тетануса и пнеумокока, као и да се лакше сагледава потрошња вакцина у циљу бољег планирања набавке вакцина.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Општи циљ:

- Успостављање јавног електронског сервиса има за циљ да подржи све процесе пријављивања и извештавања у вези заразних болести на територији Покрајине (у складу са Законом и Правилником) али и да обезбеди друге информације, значајне за пријављивање, постављање дијагнозе и епидемиолошко испитивање, што ће повећати квалитет надзора и ефикасност предузетих мера;
- Обезбеђење информација о епидемиолошким карактеристикама заразних болести, карактеристикама узрочника обољења и ризикофакторима у циљу планирања интервентних мера и активности омогућава прецизније дефинисање здравствене политике у АП Војводини у оквиру друштвене бриге за здравље на нивоу Покрајине;
- Јавни електронски сервис представљаће основу за развој и изградњу Војвођанског имунизационог регистра (ВИР).

Специфични циљеви:

- Развој модерног система раног откривања и упозоравања на претње по здравље становништва АП Војводине, посебно у ванредним ситуацијама;
- Изградња географског информационог система (ГИС) у функцији праћења заразних болести по општинама на територији АП Војводине;
- Усаглашавање критеријума пријављивања са препорукама ЕУ;
- Унапређење протока података о појави одређених заразних болести, као и података о извршеним микробиолошким услугама унутар здравственог система на територији Аутономне покрајине Војводине (изабрани лекар, установе примарне, секундарне и терцијарне заштите и установе здравственог осигурања);
- Увођење електронског имунизационог регистра како би се постигло унапређење послова контроле спровођења имунизације кроз прецизније и благовремено сагледавање обухвата имунизацијом (по врстама вакцина и вакцина, кроз комбинације серија вакцина);

Укључивање у систем домова здравља који још нису укључени у овај програм као и осталих завода за јавно здравље на територији АП Војводине

МЕТОДОЛОГИЈА И АКТИВНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

- Имплементација софтверског система у складу са пројектним планом на домове здравља у Аутономној покрајини Војводини;
- Мониторинг рада и извештавање о постигнутим резултатима.

Извршиоци:

- Институт за јавно здравље Војводине - координатор програмског задатка.

- Окружни заводи за јавно здравље са територије АП Војводине: Завод за јавно здравље Сремска Митровица, Завод за јавно здравље Панчево, Завод за јавно здравље Зрењанин, Завод за јавно здравље Кикинда, Завод за јавно здравље Суботица, Завод за јавно здравље Сомбор.

ИНДИКАТОРИ

- Број здравствених установа које користе јавни електронски сервис за пријављивање заразних болести;

- Пораст инциденције одређених заразних болести, регистрованих у здравственим установама које користе јавни електронски сервис за пријављивање заразних болести;
- Број регистрованих епидемија са утврђеним инфективним агенсом.
- Обухват имунизацијом на територији за коју се користи ЈЕС

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА У 2015. ГОДИНИ

Табела: Финансијски план програмског задатка: Јавни електронски сервис за пријављивање заразних болести на територији АП Војводине								
Буџетска ознака	Врста трошка	Јединица	Број јединица	Јединична цена (дин.)	Укупно (дин.)	Средства из буџета АПВ	Сопствена средства	
A	Материјални трошкови							
A1	- Услуге одржавања софтвера	ком	2	150.000,00	300.000,00	300.000,00	0,00	
A1	ТОТАЛ А				300.000,00	300.000,00	0,00	
B	Нематеријални трошкови - Институт							
B1	- 4 лекара специјалисте	час рада	80	705,62	56.449,60	28.224,80	28.224,80	
B2	- 1 дипл. инжењер електротехнике	час рада	60	432,12	25.927,20	12.963,60	12.963,60	
B3	-2 медицинске сестаре - техничара (ССС)	час рада	30	311,38	9.341,40	4.670,70	4.670,70	
B4	-1 програмер(ССС)	час рада	60	232,06	13.923,60	6.961,80	6.961,80	
B5	-1 систем оператер	час рада	15	232,06	3.480,90	1.740,45	1.740,45	
B1-B5	ТОТАЛ Б				109.122,70	54.561,35	54.561,35	
Ц	Нематеријални трошкови - Заводи у АПВ							
Ц1	- 12 лекара специјалиста	час рада	240	705,62	169.348,80	84.674,40	84.674,40	
Ц2	- 6 медицинских сестара-техничари (ССС)	час рада	90	311,38	28.024,20	14.012,10	14.012,10	
Ц3	-6 програмера(ССС)	час рада	360	232,06	83.541,60	41.770,80	41.770,80	
Ц4	- 6 оператера	час рада	90	232,06	20.885,40	10.442,70	10.442,70	
Ц1-Ц4	ТОТАЛ Ц				301.800,00	150.900,00	150.900,00	
Вредност пројекта	ТОТАЛ А+ ТОТАЛ Б + ТОТАЛ Ц				710.922,70	505.461,35	205.461,35	

Сентинелни надзор над обољењима сличним грипу и акутним респираторним инфекцијама

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕ СИТУАЦИЈЕ

Неопходан предуслов за ефикасно реаговање и смањење негативних последица епидемија и пандемија грипа на здравље становништва је успостављање квалитетног епидемиолошког надзора.

У том циљу, у сезони 2004/05. година, сентинел надзор над обољењима сличним грипу (ОСГ) и акутним респираторним инфекцијама (АРИ) је први пут имплементиран у Аутономној покрајини Војводини и спроведен на територији Јужнобачког округа, у општинама Нови Сад и Бачка Паланка, као пилот студија.

С обзиром на задовољавајуће резултате пилот студије, сентинел надзор над ОСГ и АРИ је проширен на друге општине у Аутономној покрајини Војводини и спроведен је наредних 8 сезона, с тим да се од сезоне 2009-2010. године спроводи у свим окрузима у АП Војводини, на територији 19 домова здравља, а последње сезоне (2013-2014. године) сентинелним надзором над ОСГ и АРИ су обухваћене све општине Аутономне покрајине Војводине. Надзор координишу заводи за јавно здравље као партнери Института за јавно здравље АП Војводине.

Досадашња искуства показују да сентинел надзор пружа релевантне информације за праћење епидемиолошке ситуације, тока и тежине епидемије грипа и утицаја предузетих мера на јављање ове болести. Због тога се планира да се овај надзор даље спроводи и унапређује.

У сезони 2012/2013. година сви домови здравља који су предвиђени да учествују у надзору, су достављали недељне извештаје о регистрованим случајевима ОСГ и АРИ чиме је омогућено, да све време спровођења надзора, популација под надзором буде довољна за извођење валидних закључака. У сезони 2012/2013. година број сентинелних лекара, који су достављали недељне извештаје о регистрованим случајевима ОСГ и АРИ кретао се од 80,2% до 96,4%, са просечним учешћем од 88,8 % чиме је омогућено, да све време спровођења надзора, популација под надзором буде довољна за извођење валидних закључака. У сезони 2012/2013. година испитивањем је укупно обухваћено 364 узорака болесничког материјала, од којих је 106 (29,1%) узорака добијено од пацијената из домова здравља (87 су сентинелни узорци а 19 су популациони узорци). Инфекција вирусом хуманог грипа је потврђена код 71 (66,9%) пацијената и то код 66,7% (58/87) из сентинелног и 68,4% (13/19) из популационог узорка. Подтип А (Х1Н1)пдм09 вируса грипа потврђен је код 16,0% испитаних узорака, подтип А(Х3) код 13,2% а тип инфлуенца Б вируса грипа потврђен је код 37,7% испитаних сентинелних и популационих узорака. Сви узорци су тестирани и на присуство птичјег вируса грипа (Х5) а добијени резултати су били негативни.

Једна од приоритетних области очувања и унапређења здравља становништва је област која се односи на превенцију и контролу заразних болести, због сталне претње ових болести и могуће појаве нових болести. Као полазна основа за дефинисање ових приоритета мора се најпре пратити и анализирати здравствено стање становништва Војводине. Унапредити епидемиолошки надзор, уједначавањем критеријума и квалитета пријављивања одређених заразних болести, проширивањем дијагностичког

спектра и имплементацијом других, активних облика надзора над одређеним заразним болестима, на начин на који се то не спроводи на нивоу Републике.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Општи циљ:

- Унапређење надзора над ОСГ и АРИ и циркулишућим сојевима вируса грипа;
- Проширење надзора на друге, најчешће узрочнике акутних респираторних инфекција, који доводе до пораста стопе оболевања становништва покрајине.

Специфични циљеви:

- Правовремено прикупљање информација о активности вируса грипа у Аутономној покрајини Војводини и размена информација са другим мрежама у земљи и са Европом;
- Прикупљање, обрада, анализа и јавна доступност клиничко - епидемиолошких и вирусолошких података о активности вируса грипа у Аутономној покрајини Војводини;
- Јачање и хармонизација епидемиолошких и вирусолошких метода, примарно базираних на интегрисаном моделу сентинел надзора у циљу процене активности грипа у АП Војводини, у оквиру мреже у Србији и у оквиру европског надзора;
- Допринос годишњој детерминацији садржаја вакцине против грипа у свету;
- Обезбеђивање валидних информација за планирања мера и спровођење активности у епидемији грипа;
- Унапређење рада Лабораторије за инфлуенцу Института за јавно здравље Војводине, као дела мреже лабораторија у Европи и у свету;
- Процена учешћа других узрочника АРИ, који могу да доведу до значајнијег пораста инциденције ових оболења у популацији (респираторни синцицијални вирус, аденовируси).

МЕТОДОЛОГИЈА И АКТИВНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Циљна група је становништво АП Војводине. Популацију под надзором чиниће уговорени пацијенти сентинелних лекара.

Мрежу сентинелних лекара чиниће лекари домова здравља (лекари опште медицине, педијатри из дечијег и школског диспанзера). Критеријум за избор лекара је број осигураника (број уговорених пацијената) како би се обезбедила одговарајућа величина узорка. Планира се да један лекар прати ОСГ и АРИ у популацији од 500 до 2500 особа.

Координација спровођења сентинел надзора на нивоу округа у надлежности је епидемиолога из Института и завода за јавно здравље на територији АП Војводине. Координација свих активности на нивоу АП Војводине, у надлежности је Института за јавно здравље Војводине.

Применом електронске платформе за специјализовани надзор убрзаће се проток информација, унапредити сарадња међу учесницима у систему надзора, координисати активности и даље развијати мрежу за друге заразне болести, у складу са проширеним спектром узрочника ОСГ који ће бити обухваћени испитивањем.

Планира се да у свакој општини надзором буде обухваћено 3-5% популације разврстане по добним групама (0-4, 5-14, 15-29, 30-64 и ≥65 година). Унутар те популације ће се регистровати ОСГ и АРИ и пратити специфична инциденција ОСГ и АРИ по узрасту на територији општине, округа и АП Војводине.

Униформност пријављивања обезбедиће се коришћењем дефиниције случаја ОСГ предложене од стране Европског инфлуенца центра.

У складу са утврђеном методологијом, сентинелни надзор се спроводи од 40. недеље текуће године до 20. недеље наредне године, а у складу са сезоношћу респираторних инфекција и епидемија грипа. У овом периоду, број регистрованих случајева ОСГ и АРИ

се прате по недељама, а подаци о броју регистрованих случајева ОСГ и АРИ по добним групама се достављају епидемиолозима окружног Института/завода за јавно здравље. Институт за јавно здравље Војводине врши обраду и анализу података и извештај о актуелној епидемиолошкој ситуацији доставља свим учесницима у пројекту, Покрајинском секретаријату за здравство, социјалну политику и демографију и Институту за јавно здравље Србије. Анализа актуелне епидемиолошке ситуације континуирано ће се постављати на сајт Института за јавно здравље Војводине како би била доступна јавности и медијима.

Саставни део надзора је вирусолошки надзор над вирусима грипа али и другим инфективним агенсима, који узрокују ОСГ и могу да доведу до значајног пораста специфичне инциденције у одређеним узрастним групама (респираторни синцицијални вирус) или пораста стопе оболевања у популацији (аденовируси). Лекар, са територије општине, у којој је тренд инциденције ОСГ у порасту у односу на претходну недељу надзора и који утврди да пацијент испуњава дефиницију случаја обољења сличног грипу, обавештава епидемиолога надлежног Института/завода за јавно здравље, ради узорковања болесничког материјала и прикупљања основних епидемиолошко-клиничких података. Узорак се доставља у Институт за јавно здравље Војводине који ће спровести лабораторијско испитивање узорка на вирусе грипа, а у случају да су ови резултати негативни, испитивање ће се вршити и на респираторни синцицијални вирус и аденовирусе.

Примењиваће се ПЦР метода. Планира се узимање 300 до 500 узорака у току једне сезоне. Поред тога размотриће се примена брзих тестова за детекцију вируса грипа, РСВ и аденовируса, којим ће бити обезбеђен одређен број сентинелних лекара.

Поступак реализације наведених активности укључује:

- Формирање сентинелне мреже (утврђивање броја сентинелних лекара, који су били укључени у надзор и укључивање нових);
- Утврђивање величине популације под надзором;
- Формирање стручног тима и избор окружних координатора;
- Израда документације;
- Едукација нових учесника у надзору;
- Пријављивање ОСГ и АРИ;
- Узорковање и транспорт болесничког материјала;
- Лабораторијска обрада;
- Тумачење и издавање резултата;
- Обрада и анализа података, израда и дисеминација извештаја.

Извршиоци:

- Институт за јавно здравље Војводине - координатор програмског задатка;
- Окружни заводи за јавно здравље са територије АП Војводине: Завод за јавно здравље Сремска Митровица, Завод за јавно здравље Панчево, Завод за јавно здравље Зрењанин, Завод за јавно здравље Кикинда, Завод за јавно здравље Суботица, Завод за јавно здравље Сомбор;
- 135 сентинелних лекара из 44 дома здравља са територије АП Војводине.

ИНДИКАТОРИ

Квантитативни показатељи:

- Број (%) домова здравља који су учествовали у надзору у ≥ 90% извештајних недеља;
- Број (%) сентинелних лекара који су доставили ≥ 80% планираних недељних извештаја о регистрованим ОСГ и АРИ, у складу са протоколом;
- Број лабораторијски испитаних узорака болесничког материјала.

Квалитативни показатељи:

- Географска раширеност обољења у популацији;
- Интензитет клиничке активности вируса;
- Тренд инциденције обољења сличних грипу;
- Степен оптерећења у примарној здравственој заштити.

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА У 2015. ГОДИНИ

Табела: Финансијски план програмског задатка: Сентинелни надзор над обољењима сличним грипу и акутним респираторним инфекцијама							
Буџетска ознака	Врста трошка	Јединица	Број јединица	Јединична цена (дин.)	Укупно (дин.)	Средства из буџета АПВ	Сопствена средства
A	Материјални трошкови						
A1	- Потрошни материјал (китови за квантитативну детекцију вируса, кит за изолацију вирусне РНК/ДНК Spin Column методом, Expell Plus tips, рукавице за молекуларну дијагностику нитрилне, ...)	паушално			900.000,00	0,00	900.000,00
A2	- УТМ, транспортни медијум са брисевима од 3мл	ком	500	400,00	200.000,00	0,00	200.000,00
A3	- Брзи тест за доказивање узрочника респираторних инфекција (инфлуенца А и Б, адено вируси и респираторни синцијални вирус) 20/1	пак	50	22.308,00	1.115.400,00	0,00	1.115.400,00
A4	- Лабораторијски ПВЦ прибор	паушално			100.000,00	0,00	100.000,00
A1-A4	ТОТАЛ А				2.315.400,00	0,00	2.315.400,00
B	Нематеријални трошкови - Институт						
B1	- 7 лекара специјалиста	час рада	140	705,62	98.786,80	49.393,40	49.393,40
B2	- 2 дипл. биолога	час рада	40	526,98	21.079,20	10.539,60	10.539,60
B3	- 4 здравствена техничара	час рада	80	311,38	24.910,40	12.455,20	12.455,20
B4	- 1 оператер	час рада	20	232,06	4.641,20	2.320,60	2.320,60
B1-B4	ТОТАЛ Б				149.417,60	74.708,80	74.708,80
Ц	Нематеријални трошкови - Заводи у АПВ						
Ц1	- 12 лекара специјалисте	час рада	240	705,62	169.348,80	84.674,40	84.674,40
Ц2	- 6 оператера	час рада	120	232,06	42.183,00	21.091,50	21.091,50
Ц3	- 6 возача	час рада	120	203,35	36.964,80	18.482,40	18.482,40
Ц4	- 6 здравствених техничара (ССС)	час рада	120	311,38	37.365,60	18.682,80	18.682,80
Ц1-Ц4	ТОТАЛ Ц				285.862,20	142.931,10	142.931,10
Д	Нематеријални трошкови - Домови здравља у АПВ						
Д1	- 85 лекара специјалисте	час рада	850	607,00	515.950,00	515.950,00	0,00
Д2	- 50 лекара специјалисте	час рада	500	607,00	303.500,00	303.500,00	0,00
Д1-Д2	ТОТАЛ Д				819.450,00	819.450,00	0,00
Вредност пројекта	ТОТАЛ А+ ТОТАЛ Б+ ТОТАЛ Ц+ ТОТАЛ Д				3.570.129,80	1.037.089,90	2.533.039,90

Посвећени надзор над тешком акутним респираторном болешћу

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕ СИТУАЦИЈЕ

Тешка акутна респираторна инфекција (САРИ) и акутни респираторни дистрес синдром (АРДС) су обољења која прати висок леталитет. У етиологији ових обољења учествују и инфективни агенси. У случају инфективне етиологије, брзо постављање дијагнозе има кључни значај за избор терапије а тиме и на исход болести.

У епидемији грипа, АРДС је водећи узрок смртог исхода од ове болести. Поред вируса грипа и други инфективни агенси могу бити узрочно повезани са тешким акутним респираторним обољењима. Недавно је доказан нови корона вирус, назван „Middle East Respiratory Syndrome Coronavirus“ (MERS-CoV), који се разликује од других корона вируса, до сада изолованих из људи, укључујући и SARS-CoV. Највећи број оболелих су становници Саудијске Арабије али и инострани грађани који су боравили у овој земљи. Већина оболелих развила је клиничку слику тешке акутне респираторне болести, са високим леталитетом.

Због тога, постављање етиолошке дијагнозе има и епидемиолошки значај за праћење тежине епидемије грипа, учешћа других инфективних агенса у етиологији ових болести и откривање импортовања обољења која могу да представљају глобалну претњу (вируси грипа Х5 и Х7).

У претходној сезони од 258 хоспитализованих болесника, праћених овим програмом, етиолошка дијагноза тешке акутне респираторне болести постављена је код 127 (49,2%). Симптоме тешког акутног респираторног обољења (САРИ) имало је 228 (88,4%), док је код 30 (11,6%) болест прогресирала у акутни респираторни дистрес синдром (АРДС). Од 228 случајева САРИ, 108 (47,4%) је било позитивно на грип. Инфлуенца Б вирус је био узрочник САРИ-а код 50 (46,3%), а тип инфлуенца А вируса код 58 (53,7%) позитивних пацијената.

Једна од приоритетних области очувања и унапређења здравља становништва је област која се односи на превенцију и контролу заразних болести, због сталне претње ових болести и могуће појаве нових болести. Потребно је унапредити епидемиолошки надзор, уједначавањем критеријума и квалитета пријављивања одређених заразних болести, проширивањем дијагностичког спектра и имплементацијом других, активних облика надзора над одређеним заразним болестима. Програмом се предлаже решавање овог проблема јер се то не спроводи на нивоу Републике.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Општи циљ:

Унапређење надзора над грипом и другим узрочницима акутних респираторних инфекција које доводе до тешких облика болести и смртог исхода.

Специфични циљеви:

- Постављање етиолошке дијагнозе тешке акутне респираторне болести;
- Откривање импортовања узročника који могу да представљају глобалну претњу здрављу становништва;
- Утврђивање присуства коморбидитета и других фактора ризика код болесника са потврђеном инфективном етиологијом САРИ или АРДС-а;
- Идентификација приоритетних група за интервенцију - фактори ризика;
- Обезбеђење информација за планирања мера и спровођење активности у току епидемије грипа као и у случају откривања/импортовања других, епидемиолошки значајних узročника респираторних инфекција које могу да доведу до тешких облика болести и смртог исхода;
- Децентрализација лабораторијске дијагностике у АП Војводини.

МЕТОДОЛОГИЈА И АКТИВНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

- Циљна група су хоспитализовани болесници код којих је дошло до развоја САРИ и АРДС-а, а да није познат други узрок настанка;
- Програмски задатак ће се реализовати кроз сарадњу болничких установа у којима се лече пацијенти код којих је дошло до развоја САРИ и АРДС-а, регионалних завода за јавно здравље на територији АП Војводине и Института за јавно здравље Војводине.
- Активности ће бити усмерене на регистровање болесника код којих је дошло до развоја САРИ и АРДС-а, а да није познат други узрок настанка. Униформност пријављивања обезбедиће се коришћењем дефиниција случајева САРИ и АРДС-а. Применом електронске платформе за специјализовани надзор, унапредиће се сарадња међу учесницима у систему надзора и убрзати проток информација;
- На основу постављене индикације ординирајућег лекара, узорковаће се болеснички материјал (назални/фарингеални брис) за лабораторијско испитивање у циљу постављања етиолошке дијагнозе болести. Испитивање ће се спроводити на вирусе грипа, као најчешћих проузроковача ових обољења. У случају негативног резултата испитивање ће се проширити и на друге вирусне агенсе (респираторни синцицијални вирус, адено вируси) а према клиничким и епидемиолошким индикацијама испитивање ће се спровести и на узročнике легионарске болести и Q грознице;
- Лабораторијско испитивање спроводиће Институт за јавно здравље Војводине. У процесу децентрализације лабораторијске дијагностике у АП Војводини, лабораторијско испитивање на најчешће очекиване узročнике тешке акутне респираторне болести (грип А и Б и леги-

онела), спроводиће и сви заводи за јавно здравље након набавке потребне опреме. Лабораторијско испитивање на Q грозницу спроводиће се у сарадњи са референтном лабораторијом Завода за јавно здравље Зрењанин.

Поступак реализације наведених активности укључује:

- Формирање стручног тима;
- Дефинисање методологије;
- Израда документације (анкете, извештајни обрасци);
- Набавка неопходне опреме
- Едукација микробиолога и биолога/здравствених техничара из завода за јавно здравље у Сомбору, Кикинди, Панчеву и Сремској Митровици;
- Регистровање болесника у складу са дефиницијом;
- Узорковање болесничког материјала;
- Транспорт болесничког материјала;
- Лабораторијско испитивање узорака и тумачење резултата;
- Прикупљање епидемиолошких и клиничких података;
- Обрада података и анализа резултата истраживања.

Извршиоци:

Институт за јавно здравље Војводине - координатор програмског задатка;

Окружни заводи за јавно здравље са територије АП Војводине: Завод за јавно здравље Сремска Митровица, Завод за јавно здравље Панчево, Завод за јавно здравље Зрењанин, Завод за јавно здравље Кикинда, Завод за јавно здравље Суботица, Завод за јавно здравље Сомбор

Стационарне здравствене установе: Институт за плућне болести АП Војводине, Институт за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, Клиника за инфективне болести Клиничког центра Војводине, Јединице интензивне неге Општих болница у Суботици, Сомбору, Сремској Митровици, Зрењанину, Кикинди и Панчеву, Пулмолошка (грудна), дечја и инфектолошка одељења општих болница у Суботици, Сомбору, и Панчеву, дечја и инфектолошка одељења у Кикинди, Сремској Митровици и Зрењанину, инфектолошко одељење Опште болнице у Вршцу, дечје одељење Опште болнице у Сенти, јединица за интензивну негу Опште болнице у Врбасу и Специјална болница за плућне болести у Зрењанину.

ИНДИКАТОРИ

- Број испитаних узорака болесничког материјала;
- Број (%) болесника код којих је постављена етиолошка дијагноза тешке акутне респираторне болести;
- Број (%) болесника са етиолошком дијагнозом тешке акутне респираторне болести за које су добијени клиничко-епидемиолошки подаци.

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА У 2015. ГОДИНИ

Табела: Финансијски план програмског задатка: Посвећени надзор над тешком акутном респираторном болешћу							
Буџетска ознака	Врста трошка	Јединица	Број јединица	Јединична цена (дин.)	Укупно (дин.)	Средства из буџета АПВ	Сопствена средства
A	Материјални трошкови - Институт						
A1	- Потрошни материјал (китови за квантитативну детекцију вируса, кит за изолацију вирусне РНК/ДНК Spin Column методом, Exprell Plus tips, рукавице за молекуларну дијагностику нитрилне, ...)	паушално			1.530.000,00	0,00	1.530.000,00
A2	- УТМ, транспортни медијум са брисевима од 3мл	ком	500	400,00	200.000,00	0,00	200.000,00
A3	- Лабораторијски ПВЦ прибор	паушално			150.000,00	0,00	150.000,00
A4	- Брзи тест на легионелу пн из урина 1/20	пак	2	66.000,00	132.000,00	0,00	132.000,00
	TOTAL A1-A4				2.012.000,00	0,00	2.012.000,00
	Материјални трошкови - ЗЗЈЗ Сомбор						

A5	- Real-time PCR апарат са пратећом опремом	ком	1	3.000.000,00	3.000.000,00	3.000.000,00	0,00
A6	- Кит за квалитативну детекцију вируса инфлуенце А и Б путем Real-time PCR (комплетан кит са китом за изолацију вирусне РНК Спин Цолумн методом)	пак	1	120.000,00	120.000,00	0,00	120.000,00
A7	- Кит за квалитативну детекцију легионеле пнеумофиле путем реал-тима ПЦР (комплетан кит са китом за изолацију ДНК)	пак	1	100.000,00	100.000,00	0,00	100.000,00
A8	- УТМ, вирусни транспортни медијум са брисевима од 3 мл	ком	50	400,00	20.000,00	0,00	20.000,00
	ТОТАЛ A5-A8				3.240.000,00	3.000.000,00	240.000,00
	Материјални трошкови - ЗЈЗ Сремска Митровица						
A9	- Реал-тима ПЦР апарат са пратећом опремом	ком	1	3.000.000,00	3.000.000,00	3.000.000,00	0,00
A10	- Кит за квалитативну детекцију вируса инфлуенце А и Б путем Real-time PCR (комплетан кит са китом за изолацију вирусне РНК ДНК Spin Column методом, Expell Plus tips.)	пак	1	120.000,00	120.000,00	0,00	120.000,00
A11	- Кит за квалитативну детекцију легионеле пнеумофиле путем Real-time PCR (комплетан кит са китом за изолацију ДНК)	пак	1	100.000,00	100.000,00	0,00	100.000,00
A12	- УТМ, вирусни транспортни медијум са брисевима од 3 мл	ком	50	400,00	20.000,00	0,00	20.000,00
	ТОТАЛ A9-A12				3.240.000,00	3.000.000,00	240.000,00
	Материјални трошкови - ЗЈЗ Кикинда						
A13	Real-time PCR апарат са пратећом опремом	ком	1	3.000.000,00	3.000.000,00	3.000.000,00	0,00
A14	- Кит за квалитативну детекцију вируса инфлуенце А и Б путем Real-time PCR (комплетан кит са китом за изолацију вирусне РНК Спин Цолумн методом)	пак	1	120.000,00	120.000,00	0,00	120.000,00
A15	- Кит за квалитативну детекцију легионеле пнеумофиле путем Real-time PCR (комплетан кит са китом за изолацију ДНК)	пак	1	100.000,00	100.000,00	0,00	100.000,00
A16	- УТМ, вирусни транспортни медијум са брисевима од 3 мл	ком	50	400,00	20.000,00	0,00	20.000,00
	ТОТАЛ A13-A16				3.240.000,00	3.000.000,00	240.000,00
	Материјални трошкови - ЗЈЗ Панчево						
A17	- Real-time PCR апарат са пратећом опремом	ком	1	3.000.000,00	3.000.000,00	3.000.000,00	0,00
A18	- Кит за квалитативну детекцију вируса инфлуенце А и Б путем Real-time PCR (комплетан кит са китом за изолацију вирусне РНК Спин Цолумн методом)	пак	1	120.000,00	120.000,00	0,00	120.000,00
A19	- Кит за квалитативну детекцију легионеле пнеумофиле путем Real-time PCR (комплетан кит са китом за изолацију ДНК)	пак	1	100.000,00	100.000,00	0,00	100.000,00
A20	- УТМ, вирусни транспортни медијум са брисевима од 3 мл	ком	50	400,00	20.000,00	0,00	20.000,00
	ТОТАЛ A17-A20				3.240.000,00	3.000.000,00	240.000,00
A1-A20	ТОТАЛ А				14.972.000,00	12.000.000,00	2.972.000,00
Б	Нематеријални трошкови - Институт						
Б1	- 6 лекара специјалисте	час рада	120	705,62	84.674,40	42.337,20	42.337,20
Б2	- 2 дипл. Биолога	час рада	40	526,98	21.079,20	10.539,60	10.539,60
Б3	- 3 здравствена техничара	час рада	60	311,38	18.682,80	9.341,40	9.341,40
Б4	- 1 оператер	час рада	20	232,06	4.641,20	2.320,60	2.320,60
Б1-Б4	ТОТАЛ Б				129.077,60	64.538,80	64.538,80
Ц	Нематеријални трошкови - Заводи у АПВ						

Ц1	- 6 лекара специјалисте	час рада	120	705,62	84.674,40	42.337,20	42.337,20
Ц2	- 6 возач	час рада	120	203,35	24.402,00	12.201,00	12.201,00
Ц3	- 6 здравствених техничара (ССС)	час рада	120	311,38	37.365,60	18.682,80	18.682,80
Ц1-Ц3	ТОТАЛ Ц				146.442,00	73.221,00	73.221,00
Д	Нематеријални трошкови - Институт за здравствену заштиту деце и омладине						
Д1	- 1 лекар специјалиста	час рада	10	705,62	7.056,20	7.056,20	0,00
Д2	- 2 здравствена техничара (ССС)	час рада	10	311,38	3.113,80	3.113,80	0,00
Д1-Д2	ТОТАЛ Д				10.170,00	10.170,00	0,00
Е	Нематеријални трошкови - Институт за плућне болести Војводине						
Е1	- 5 лекара специјалисте	час рада	50	705,62	35.281,00	35.281,00	0,00
Е2	- 10 здравствених техничара (ССС)	час рада	50	311,38	15.569,00	15.569,00	0,00
Е1-Е2	ТОТАЛ Е				50.850,00	50.850,00	0,00
Ф	Нематеријални трошкови - Клиника за инфективне болести Клиничког центра Војводине						
Ф1	- 1 лекара специјалисте	час рада	10	705,62	7.056,20	7.056,20	0,00
Ф2	- 2 здравствена техничара (ССС)	час рада	10	311,38	3.113,80	3.113,80	0,00
Ф1-Ф2	ТОТАЛ Ф				10.170,00	10.170,00	0,00
Г	Нематеријални трошкови - Опште болнице Суботица, Сомбор и Панчево						
Г1	- 12 лекара специјалисте	час рада	120	705,62	84.674,40	84.674,40	0,00
Г2	- 24 здравствена техничара (ССС)	час рада	120	311,38	37.365,60	37.365,60	0,00
Г1-Г2	ТОТАЛ Г				122.040,00	122.040,00	0,00
Х	Нематеријални трошкови - Опште болнице Кикинда, Сремска Митровица и Зрењанин						
Х1	- 9 лекара специјалиста	час рада	90	705,62	63.505,80	63.505,80	0,00
Х2	- 18 здравствених техничара (ССС)	час рада	90	311,38	28.024,20	28.024,20	0,00
Х1-Х2	ТОТАЛ Х				91.530,00	91.530,00	0,00
И	Нематеријални трошкови-Опште болнице Вршац, Врбас, Сента						
И1	- 3 лекара специјалисте	час рада	30	705,62	21.168,60	21.168,60	0,00
И2	- 6 здравствених техничара (ССС)	час рада	30	311,38	9.341,40	9.341,40	0,00
И1-И2	ТОТАЛ И				30.510,00	30.510,00	0,00
Ј	Нематеријални трошкови- Специјална болница за плућне болести у Зрењанину						
Ј1	- 1 лекар специјалиста	час рада	10	705,62	7.056,20	7.056,20	0,00
Ј2	- 2 здравствени техничар (ССС)	час рада	10	311,38	3.113,80	3.113,80	0,00
Ј1-Ј2	ТОТАЛ Ј				10.170,00	10.170,00	0,00
Вредност пројекта	ТОТАЛ А+ ТОТАЛ Б + ТОТАЛ Ц + ТОТАЛ Д + ТОТАЛ Е + ТОТАЛ Ф + ТОТАЛ Г + ТОТАЛ Х + ТОТАЛ И + ТОТАЛ Ј				15.572.959,60	12.463.199,80	3.109.759,80

Специјализовани надзор над великим кашљем

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕ СИТУАЦИЈЕ

Спровођење програма имунизације против великог кашља дошло је до померања овог обољења према старијим добним групама, код којих клиничка слика није карактеристична. Због тога се велики кашаљ не дијагностикује, а обољење се води под другим дијагнозама (астме, хроничног бронхитиса и др).

Нерегистровани болесници представљају резервоаре инфекције за најмлађу, невакцинисану и непотпуно вакцинисану децу.

Пошто се према важећим законским прописима, имунизација против великог кашља завршава са 5 година живота, реално је очекивати да је у популацији високо учешће осетљивих лица услед губитка вакциналног имунитета.

Због субрегистрације обољења и инсуфицијентности дијагностике, није могуће благовремено открити груписање обољења, због чега је присутан ризик и од епидемија које могу бити високог интензитета.

Према резултатима сентинелног надзора над великим кашљем у Новом Саду, у 2013. години, укупна стопа инциденције пертусиса је била 28,3 на 100.000 становника, што је око 50 пута виша инциденција од оне која се региструје рутинским надзором, а посматрано по узрасно специфичним стопама инциденције обољење је регистровано у три узрасне групе (7-9, 10-14 и 15-19 година) са специфичним стопама инциденције од 132,6, односно 166,0 и 291,8 на 100.000 сентинелне популације Дома здравља Нови Сад. У оквиру сентинел надзора над великим кашљем, најмлађи регистровани оболели био је узраста 5 година, а најстарији узраста 17 година живота. Најмлађа оболела особа, регистрована

у болницама, била је узраста 11,5 месеци, а најстарија 16 година живота. Нису регистровани смртни исходи од великог кашља

Током 2013 године на територији покрајине први регистровани случај великог кашља у 2013. години био је 8. јануара. Посматрано по месецима, 75% потврђених случајева великог кашља регистровано је у периоду од почетка септембра до краја децембра 2013. године, што је слично резултатима надзора у европским земљама. Обрадом и анализом добијених епидемиолошких података, обољење је регистровано у различитим добним групама, у распону од 11,5 месеци до 51 године живота. Изузев двоје деце, из маргинализованих популационих група, узраста 11,5 месеци и 10 година која су била невакцинисана, сви остали потврђени случајеви великог кашља, узраста до 18 година живота, били су претходно комплетно имунизовани са 4 дозе ДТП/ДТаП вакцине. Сумња на велики кашаљ најчешће је постављена код пацијената са клиничким дијагнозама ларинготрахитиса, астме, бронхитиса и пнеумоније, а лабораторијски потврђени случајеви обољења су регистровани под дијагнозом продуженог кашља, астме и бронхитиса.

Једна од приоритетних области очувања и унапређења здравља становништва је област која се односи на превенцију и контролу заразних болести, због сталне претње ових болести и могуће појаве нових болести. Као полазна основа за дефинисање ових приоритета мора се најпре пратити и анализирати здравствено стање становништва Војводине. Унапредити епидемиолошки надзор, уједначавањем критеријума и квалитета пријављивања одређених заразних болести, проширивањем дијагностичког спектра и имплементацијом других, активних облика надзора над одређеним заразним болестима, на начин на који се то не спроводи на нивоу Републике.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Општи циљ:

Унапређења етиолошке дијагнозе великог кашља, процена епидемиолошке ситуације и идентификација најугроженијих популационих група.

Специфични циљеви:

- 1) Утврђивање присуства и распрострањености великог кашља у популацији;
- 2) Процена ефективности програма имунизације;
- 3) Идентификација разлога субрегистрације (клинички ентитети под којима се воде случајеви непрепознатог великог кашља).

МЕТОДОЛОГИЈА И АКТИВНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Циљна група су сви болесници са симптомима и знацима болести која одговара клиничкој дефиницији великог кашља. Програмски задатак ће се реализовати у два колосека:

1. Кроз сарадњу стационарних здравствених установа у којима су хоспитализовани пацијенти код којих је дошло до развоја кашља и других симптома и знакова, који одговарају клиничкој дефиницији болести (Институт за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, Институт за плућне болести Војводине, Клиника за инфективне болести Клиничког центра Војводине, дејча, пулмолошка и инфектолошка одељења општих болница и Специјална болница за плућне болести у Зрењанину), надлежних завода за јавно здравље на територији Аутономне покрајине Војводине и Института за јавно здравље Војводине у извођењу клиничко-епидемиолошког надзора;
2. Кроз мрежу сентинелних лекара који лече пацијенте код којих је дошло до развоја кашља и других симптома и знакова, који одговарају клиничкој дефиницији болести. Сентинелни надзор ће бити прво имплементиран у Новом Саду и даље ће се sukcesивно ширити на друге градове (Зрењанин у 2013, а у наредном периоду Сремска Митровица, Суботица, Сомбор, Кикинда и Панчево).

У складу са препорукама Глобалне пертусис иницијативе, примењиваће се наведена дефиниције случаја.

За узраст 0 до 3 месеца: Кашаљ и секреција из носа са минимално повишеном температуром или без повишене температуре удружен са: снажним, дугим инспираторним уз врло гласан, карактеристичан звук, или апнеом или повраћањем након кашља или цијанозом или једном од следећих карактеристика:

- Конвулзије;
- Пнеумонија;
- близак контакт са адолесцентом или одраслом особом (обично чланом породице) која има пролонгиран кашаљ, без повишене температуре.

За узраст од 4 месеца до 9 година живота: пароксизмални кашаљ без повишене температуре или са минимално повишеном температуром удружен са: снажним, дугим инспираторним уз врло гласан, карактеристичан звук или апнеом или једном од следећих карактеристика:

- повраћање након кашља;
- конвулзије;
- погоршање симптома током ноћи;
- пнеумонија;
- близак контакт са адолесцентом или одраслом особом (обично чланом породице) која има пролонгиран кашаљ, без повишене температуре.

За узраст од 10 година живота и старије: непродуктиван, пароксизмалан кашаљ који траје 2 недеље или дуже, без повишене температуре удружен са: снажним, дугим инспираторним уз врло гласан, карактеристичан звук или апнеом или једном од следећих карактеристика:

- епизодама презнојавања између пароксизама;
- повраћање након кашља;
- погоршање симптома током ноћи.

Лабораторијско испитивање болесничког материјала (назофарингеални брис, серум) спроводиће Институт за јавно здравље Војводине (ПЦР, серолошки). Избор методе ће зависити од дужине трајања болести (кашља). Прикупљање епидемиолошких и клиничких података у случају постављања сумње на велики кашаљ и шира епидемиолошка истраживања у случају потврде дијагнозе великог кашља спроводиће епидемиолог надлежног Института/Завода за јавно здравље у сарадњи са надлежним доктором.

Поступак реализације наведених активности укључује:

- a. Формирање стручног тима;
- b. Дефинисање методологије;
- c. Израда документације (анкете, извештајни образци);
- d. Креирање базе података;
- e. Избор сентинелних лекара који ће учествовати у реализацију Програму;
- f. Утврђивање популације под надзором;
- g. Едукација нових учесника;
- h. Идентификација болесника/откривање суспектних случајева у складу са дефиницијом;
- i. Узорковање болесничког материјала;
- j. Транспорт болесничког материјала;
- k. Лабораторијско испитивање узорака и тумачење резултата;
- l. Епидемиолошко испитивање оболелих и контаката;
- m. Обрада података и анализа резултата истраживања.

Извршиоци:

- Институт за јавно здравље Војводине - координатор програмског задатка;
- Окружни заводи за јавно здравље са територије Аутономне покрајине Војводине: Завод за јавно здравље Сремска Митровица, Завод за јавно здравље Панчево, Завод за јавно здравље Зрењанин, Завод за јавно здравље Кикинда, Завод за јавно здравље Суботица, Завод за јавно здравље Сомбор,

Стационарне здравствене установе: Институт за плућне болести АП Војводине, Институт за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, Клиника за инфективне болести Клиничког центра Војводине, Пулмолошка (грудна), деčја и инфектолошка одељења општих болница у Суботици, Сомбору, и Панчеву, деčја и инфектолошка одељења у Кикинди, Сремској Митровици и Зрењанину, инфектолошко одељење у Вршцу, деčје одељење у Сенти и Врбасу и Специјална болница за плућне болести у Зрењанину. Домови здравља Нови Сад, Кикинда, Зрењанин, Сремска Митровица, Суботица, Панчево и Сомбор: Сентинелни лекари

ИНДИКАТОРИ

- Утврђена инциденција великог кашља у популацији под сентинелним надзором;
- Утврђена специфична инциденција по добним групама популације под сентинелним надзором;
- Учешће вакцинисаних у укупном броју оболелих;
- Заступљеност великог кашља у другим дијагнозама под којима се хоспитализују и лече болесници од великог кашља.

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА У 2015. ГОДИНИ

Табела: Финансијски план програмског задатка: Специјализовани надзор над великим кашљем								
Буџетска ознака	Врста трошка	Јединица	Број јединица	Јединична цена (дин.)	Укупно (дин.)	Средства из буџета АПВ	Сопствена средства	
A	Материјални трошкови							
A1	- Назофарингеални брис са транспортном подлогом	комад	200	231,60	46.320,00	0,00	46.320,00	
A2	- ПЦР тест са китом за екстракцију ДНК 1/100	паковање	2	211.046,40	422.092,80	0,00	422.092,80	
A3	- ELISA test IgG 1/96	паковање	2	27.360,00	54.720,00	0,00	54.720,00	
A4	ELISA test IgG - 1/96	паковање	2	27.360,00	54.720,00	0,00	54.720,00	
A5	- Потрошни материјал (сафе локк микротубе 1,5 мл ПЦР граде стерилне, наставци за микропипете са филтером 1000ул, наставци за микропипете са филтером 100ул, наставци за микропипете 10ул, нитрил рукавице, микротубе за ПЦР 0,2 мл, 8х стрипови без капица, капице за микротубе 8х стрипови, скафандери за једнократну употребу)	паушално			250.000,00	0,00	250.000,00	
A1-A5	ТОТАЛ А				827.852,80	0,00	827.852,80	
B	Нематеријални трошкови - Институт							
B1	- 6 лекара специјалисте	час рада	60	705,62	42.337,20	21.168,60	21.168,60	
B2	- 2 дипломирана биолога	час рада	20	526,98	10.539,60	5.269,80	5.269,80	
B3	- 6 медицинских сестара- техничара (ССС)	час рада	30	311,38	9.341,40	4.670,70	4.670,70	
B1-B3	ТОТАЛ Б				62.218,20	31.109,10	31.109,10	
Ц	Нематеријални трошкови - Заводи у АПВ							
Ц1	- 6 лекара специјалисте	час рада	60	705,62	42.337,20	21.168,60	21.168,60	
Ц2	- 6 возач	час рада	30	203,35	6.100,50	3.050,25	3.050,25	
Ц3	- 6 здравствених техничара (ССС)	час рада	30	311,38	9.341,40	4.670,70	4.670,70	
Ц1-Ц3	ТОТАЛ Ц				57.779,10	28.889,55	28.889,55	
Д	Нематеријални трошкови - Институт за плућне болести Војводине							
Д1	-2 лекара специјалисте	час рада	20	705,62	14.112,40	14.112,40	0,00	
Д2	- 4 здравствена техничара (ССС)	час рада	20	311,38	6.227,60	6.227,60	0,00	
Д1-Д2	ТОТАЛ Д				20.340,00	20.340,00	0,00	
Е	Нематеријални трошкови - Институт за здравствену заштиту деце и омладине							
Е1	- 1 лекара специјалисте	час рада	10	705,62	7.056,20	7.056,20	0,00	
Е2	- 2 здравствена техничара (ССС)	час рада	10	311,38	3.113,80	3.113,80	0,00	
Е1-Е2	ТОТАЛ Е				10.170,00	10.170,00	0,00	
Ф	Нематеријални трошкови - Клиника за инфективне болести Клиничког центра Војводине							
Ф1	- 1 лекара специјалисте	час рада	10	705,62	7.056,20	7.056,20	0,00	
Ф2	- 2 здравствена техничара (ССС)	час рада	10	311,38	3.113,80	3.113,80	0,00	
Ф1-Ф2	ТОТАЛ Ф				10.170,00	10.170,00	0,00	
Г	Нематеријални трошкови - Опште болнице Суботица, Сомбор и Панчево							

Г1	- 9 лекара специјалисте	час рада	90	705,62	63.505,80	63.505,80	0,00
Г2	- 18 здравствених техничара (ССС)	час рада	90	311,38	28.024,20	28.024,20	0,00
Г1-Г2	ТОТАЛ Г				91.530,00	91.530,00	0,00
Х	Нематеријални трошкови - Опште болнице Кикинда, Сремска Митровица и Зрењанин						
Х1	- 6 лекара специјалиста	час рада	60	705,62	42.337,20	42.337,20	0,00
Х2	- 12 здравствених техничара (ССС)	час рада	60	311,38	18.682,80	18.682,80	0,00
Х1-Х2	ТОТАЛ Х				61.020,00	61.020,00	0,00
И	Нематеријални трошкови-Опште болнице Вршац, Врбас, Сента						
И1	- 3 лекара специјалисте	час рада	30	705,62	21.168,60	21.168,60	0,00
И2	- 6 здравствених техничара (ССС)	час рада	30	311,38	9.341,40	9.341,40	0,00
И1-И2	ТОТАЛ И				30.510,00	30.510,00	0,00
Ј	Нематеријални трошкови- Специјална болница за плућне болести у Зрењанину						
Ј1	- 1 лекар специјалиста	час рада	10	705,62	7.056,20	7.056,20	0,00
Ј2	- 2 здравствени техничар (ССС)	час рада	10	311,38	3.113,80	3.113,80	0,00
Ј1-Ј2	ТОТАЛ Ј				10.170,00	10.170,00	0,00
К	Нематеријални трошкови - Дом здравља Нови Сад						
К1	-15 лекара специјалисте	час рада	150	607,00	91.050,00	91.050,00	0,00
К1	ТОТАЛ К				91.050,00	91.050,00	0,00
Л	Нематеријални трошкови - Домови здравља Суботица, Сомбор, Зрењанин, Панчево, Кикинда и Сремска Митровица						
Л1	- 18 лекара специјалисте	час рада	180	607,00	109.260,00	109.260,00	0,00
Л1	ТОТАЛ Л				109.260,00	109.260,00	0,00
Вредност пројекта	ТОТАЛ А+ ТОТАЛ Б+ ТОТАЛ Ц+ ТОТАЛ Д+ ТОТАЛ Е+ ТОТАЛ Ф+ ТОТАЛ Г+ ТОТАЛ Х+ ТОТАЛ И+ ТОТАЛ Ј+ ТОТАЛ К+ ТОТАЛ Л				1.382.070,10	494.218,65	887.851,45

Посвећени надзор над инвазивним бактеријским обољењима узрокованим пнеумококом, менингококом и хемофилусом инфлуенце типа б

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕ СИТУАЦИЈЕ

Streptococcus pneumoniae, *Haemophilus influenzae* i *Neisseria meningitidis* су најчешћи узročници бактеријских инвазивних болести. Против инфекција, проузрокованих овим микроорганизмима, у нашој земљи се спроводи обавезна имунизација, у оквиру имунизације лица одређеног узраста (*Haemophilus influenzae* тип б) или у оквиру клиничких индикација (*Streptococcus pneumoniae*, *Haemophilus influenzae* i *Neisseria meningitidis*). Утицај имунизације на кретање ових обољења није познат. Мада се обољења, проузрокована инвазивним бактеријама, најчешће јављају у облику појединачних случајева, могуће су и епидемије у колективима али и епидемије већих размера (*Neisseria meningitidis*) ако се у популацији појави нови тип узročника. Због тога, праћење учесталости ових инфекција, испитивање карактеристика оболелих, типизација изолата и испитивање резистенције на антибиотике имају епидемиолошки и клинички значај.

Унапређење надзора, кроз програмске активности, омогућено је проширивањем лабораторијске дијагностике, применом молекуларне методе, којом је омогућено доказивање узročника и код пацијената, код којих је започета антибиотска терапија. Због често фудројантног клиничког тока ИББ и увођења терапије при постављању сумње на ова обољења, код трећине пацијената дијагноза је потврђена ПЦР методом а културе крви и ликвора су биле негативне. Постављање етиолошке дијагнозе било је значајно за спровођење превентивних мера и заштиту контакта хемиопротексом.

У периоду 01.10.2012.– 31.12.2013. од 8710 култура крви и 941 узорак

културе ликвора. Проценат позитивних изолата добијених хемокултуром износио је 15,4% (869/5638), односно проценат позитивних култура ликвора био је 5,5% (45/816). Испитивани узročници ИББ доказани су у 15 (1,7%) позитивних култура крви и 6 (13,3) позитивних култура ликвора.

Од укупног броја испитиваних пацијената, етиолошка дијагноза ИББ постављена је код 25 (64,1%) пацијената, микробиолошким и/или молекуларним испитивањем. *Streptococcus pneumoniae* је потврђен код укупно 20 пацијената, *Neisseria meningitidis* је доказана код укупно 4 пацијента а *Haemophilus influenzae* је потврђен код једног пацијента.

Од укупног броја испитиваних пацијената са дијагнозом отитис медиа, код три пацијента је доказан *Streptococcus pneumoniae* а код једног пацијента *Haemophilus influenzae*.

Од 39 изолата *Streptococcus pneumoniae*, од 2013. године, 39 изолата *Streptococcus pneumoniae* је потврђен код укупно 20 пацијената Клиничког центра Војводине и Института за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, *Neisseria meningitidis* код укупно 4 пацијента, док је *Haemophilus influenzae* потврђен код једног пацијента. Укупно, етиолошка дијагноза ИББ је постављена у високом проценту испитаних пацијената (64,1 %). Током 2013 године, типизација је извршена за 80,0% (16/20) изолата *Streptococcus pneumoniae*. Према добијеним резултатима серотипизације 87,5% (14/16) изолата је садржано у некој од доступних пнеумококних вакцина (коњуговане/полисахаридне).

Један од добијених серотипова (6,3%) *Streptococcus pneumoniae* није садржан нити у једној доступној пнеумококној вакцини, док један од изолата (6,3%) *Streptococcus pneumoniae* није било могуће типизирати, те је означен као “нон тупабле”. Типизацијом 16 изолата *Streptococcus pneumoniae* утврђено је 10 различитих серотипова док један изолат није било могуће типизирати, па је означен као “нон тупабле”. Према добијеним резултатима серотипизације, 87,5% (14/16) изолата је садржано у некој од

доступних пнеумококних вакцина (коњуговане/полисахаридне). Типизацијом су добијени следећи серотипови: 7Ф (3/15 изолата), 4 (3/15 изолата), 9В (2/15 изолата) и по један изолат 3, 9Н, 14, 17Ф, 18Ц, 23Ф. У 87,5% случајева у којима је извршена серотипизација радило се о пацијентима узраста преко 50 година, а најмлађи узраст за који је извршена типизација био је 13 година. Резултати серотипизације преосталих *Streptococcus pneumoniae* као и серотипизација изолата *Neisseria meningitidis* и *Haemophilus influenzae* очекују се у наредном периоду.

Једна од приоритетних области очувања и унапређења здравља становништва је област која се односи на превенцију и контролу заразних болести због сталне претње ових болести и могуће појаве нових болести. Као полазна основа за дефинисање ових приоритета мора се најпре пратити и анализирати здравствено стање становништва Војводине. Унапредити епидемиолошки надзор, уједначавањем критеријума и квалитета пријављивања одређених заразних болести, проширивањем дијагностичког спектра и имплементацијом других, активних облика надзора над одређеним заразним болестима, на начин на који се то не спроводи на нивоу Републике.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Општи циљ:

Унапређења надзора над инвазивним бактеријским обољењима у циљу благовремене дијагнозе и лечења оболелих и предлагања мера спречавања и сузбијања ових обољења.

Специфични циљеви:

1. Утврђивање најчешћих серотипова бактерија *Streptococcus pneumoniae*, *Haemophilus influenzae* и *Neisseria meningitidis* који се налазе на нашем подручју;
2. Утврђивање резистенције изолата *Streptococcus pneumoniae*, *Haemophilus influenzae* и *Neisseria meningitidis* на антибиотике;
3. Праћење утицаја имунизације на јављање ових обољења;
4. Праћење утицаја имунизације на промену структуре изолованих сојева *Haemophilus influenzae*.

МЕТОДОЛОГИЈА И АКТИВНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Програмски задатак ће се реализовати кроз сарадњу болничких установа у којима се пацијенти лече, односно у које гравитирају пацијенти из целе Покрајине (Институт за здравствену заштиту деце и омладине Војводине и Клиника за инфективне болести Клиничког центра Војводине) и Института за јавно здравље Војводине.

Циљна група су болесници свих узраста код којих је дошло до развоја менингитиса/сепсе, а за *Streptococcus pneumoniae* и *Haemophilus influenzae* и болесници дечјег узраста, код којих је дошло до развоја инвазивне пнеумоније (са позитивном хемокултуром) и упућени су на болничко лечење.

Стационарне здравствене установе ће вршити постављање дијагнозе наведених клиничких ентитета, избор испитаника и узорковање болесничког материјала. Лабораторијска испитивања, прикупљање и анализу лабораторијских резултата и епидемиолошких података спроводиће Институт за јавно здравље Војводине. Типизација изолата вршиће се у сарадњи са националним референтним лабораторијама (Завод за јавно здравље Сомбор, Институт за микробиологију Београд).

Поступак реализације наведених активности укључује:

1. Постављање клиничке дијагнозе и узорковање болесничког материјала;
2. Бактериолошки преглед узорака крви и ликвора, изолација узрочника и испитивање њихове осетљивости на антимикробне лекове;
3. Испитивање узорака крви и ликвора применом молекуларне методе (ПЦР) код пацијената код којих су добијене негативне културе, због претходно примењене антимикробне терапије;
4. Типизација узрочника;
5. Прикупљање епидемиолошких података;
6. Анализа добијених резултата и предлог мера за превенцију и терапију.

Извршиоци програмског задатка:

- Институт за јавно здравље Војводине - координатор програмског задатка;
- Институт за здравствену заштиту деце и омладине Војводине;
- Клинички центар Војводине, Клиника за инфективне болести;
- Завод за јавно здравље Сомбор;

ИНДИКАТОРИ:

1. Учешће бактерија *Streptococcus pneumoniae*, *Haemophilus influenzae* и *Neisseria meningitidis* у укупном броју изолата;
2. Број изолата код којих је извршена типизација.

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА У 2015. ГОДИНИ

Табела: Финансијски план програмског задатка: Посвећени надзор над инвазивним бактеријским обољењима узрокованим пнеумококом, менингококом и хемофилом инфлуенце типа б							
Буџетска ознака	Врста трошка	Јединица	Број јединица	Јединична цена (дин.)	Укупно (дин.)	Средства из буџета АПВ	Сопствена средства
А	Материјални трошкови						
А1	- Реагенси – кит за РЕАЛ ТИМЕ ПЦР са екстракцијом ДНК 1/50	Паковање	1	132.300,00	132.300,00	0,00	132.300,00
А1	ТОТАЛ А				132.300,00	0,00	132.300,00
Б	Материјални трошкови - ЗЈЗ Сомбор						
Б1	- Картице за ВИТЕК	Паковање	1	20.314,04	20.314,04	0,00	20.314,04
Б1	ТОТАЛ Б				20.314,04	0,00	20.314,04
Ц	Нематеријални трошкови - Институт						
Ц1	- 4 лекара специјалисте микробиолога	час рада	40	705,62	28.224,80	14.112,40	14.112,40
Ц2	- 2 дипломирана биолога	час рада	20	526,98	10.539,60	5.269,80	5.269,80
Ц3	- 3 медицинске сестаре- техничара (ССС)	час рада	45	311,38	14.012,10	7.006,05	7.006,05
Ц4	- 3 лекара специјалисте епидемиолога	час рада	30	705,62	21.168,60	10.584,30	10.584,30

Ц1-Ц4	ТОТАЛ Ц				73.945,10	36.972,55	36.972,55	
Д	Нематеријални трошкови- ЗЈЗ Сомбор							
Д1	- 1 лекар специјалиста микробиологије-	час рада	45	705,62	31.752,90	15.876,45	15.876,45	
Д2	- 1 дипломирани молекуларни биолог	час рада	60	526,98	31.618,80	15.809,40	15.809,40	
Д3	- 1 струковни медицинско-лабораторијски технолог	час рада	45	526,98	23.714,10	11.857,05	11.857,05	
Д4	- 1 лабораторијски техничар (ССС)	час рада	45	311,38	14.012,10	7.006,05	7.006,05	
Д1-Д4	ТОТАЛ Д				101.097,90	50.548,95	50.548,95	
Е	Нематеријални трошкови - Институт за здравствену заштиту деце и омладине							
Е1	- 2 лекара специјалисте	час рада	10	705,62	7.056,20	7.056,20	0,00	
Е2	- 4 здравствена техничара (ССС)	час рада	20	311,38	6.227,60	6.227,60	0,00	
Е1-Е2	ТОТАЛ Е				13.283,80	13.283,80	0,00	
Ф	Нематеријални трошкови - Клиника за инфективне болести Клиничког центра Војводине							
Ф1	- 2 лекара специјалисте	час рада	10	705,62	7.056,20	7.056,20	0,00	
Ф2	- 4 здравствена техничара (ССС)	час рада	20	311,38	6.227,60	6.227,60	0,00	
Ф1-Ф2	ТОТАЛ Ф				13.283,80	13.283,80	0,00	
Вредност пројекта	ТОТАЛ А+ ТОТАЛ Б + ТОТАЛ Ц + ТОТАЛ Д + ТОТАЛ Е + ТОТАЛ Ф				354.224,64	114.089,10	240.135,54	

Посвећени надзор над вирусним гастроентеритисима

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕ СИТУАЦИЈЕ

Ротавирусни гастроентеритиси су један од главних узročника морбидитета у дечијем узрасту. Процењује се да су у земљама у развоју одговорни за 500 000 до 870 000 смртних исхода годишње у узрасту до 5 година.

Норовируси, после ротавируса, други најчешћи узročници небактеријских, вирусних гастроентеритиса код деце и најчешћи етиолошки вирусни фактори акутних гастроентеритиса код одраслих. Одговорни су за више од 1 000 000 хоспитализација и преко 200 000 смртних случајева широм света, годишње, код деце испод 5 година старости. Водећи су узročници епидемија повезаних са употребом контаминираних хране а преносе се и контаминираним водом и контактом са инфицираним особом или контаминираним предметима.

Данас се зна да су астровируси чести узročници гастроентеритиса, нарочито код деце узраста до 2 године и старијих особа. Инциденца астровирусних инфекција се креће у границама од 2-9% код деце са гастроентеритисима, како у развијеним тако и у земљама у развоју.

Аденовирусни гастроентеритиси јављају се током целе године, иако нешто чешће у јесен и пролеће. Сертипови 40 и 41 серогрупе Ф изазивачи су аденовирусних гастроентеритиса. Аденовируси су други најчешћи узročници пролива код деце (иза ротавируса). Оболевају деца млађа од 2 године, јер иза 10-те године живота већина особа поседује серумска антитела против мултиплих серотипова. Понекад се могу заразити и старија деца и одрасли у њиховој околини. Оболевају и специфичне групе одраслих, нарочито особе у полузатвореним колективима (интернати, геронтолошке установе, специјалне установе). Тада се аденовирусне инфекције јављају епидемијски.

Према резултатима које је Институт спровођењем ове програмске активности добио вирусни гастроентеритис имају значајног удела и у оболевању војвођанске популације. Реал тиме ПЦР методом прегледано је 153 узорак столице на присуство вирусних узročника акутног гастроентеритиса код особа различите старости. Узорци столице прегледани су на ротавирус, норовирус и астровирус. Вирусна етиологија гастроентеритиса у циљној групи, коју су чинили болесници, који су хоспитализовани на Клиници за инфективне болести Клиничког центра

Војводине и Института за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, због изражених гастроинтестиналних тегоба, а чија клиничка слика одговара датим дефиницијама случаја, као и амбулантно лечени пацијенти у срединама и/или колективима где је уочена агломерација броја оболелих, постављена је код 59 (38,6%) оболелих особа. Ротавирусних инфекција је било у свим старосним групама, са просечним учешћем од 16,3% а најчешће је доказана код деце до 14 година (68%). Норовирусне инфекције су заступљене са 21,6%. Ове инфекције су биле значајно чешће код особа старијих од 30 година (43,8%). Астровирусне инфекције су регистроване појединачно (0,7%), а заступљене су са 1,4% код деце до 5 година. Од 34 пријављене епидемије цревних заразних болести на подручју АП Војводине, у 14 епидемија није утврђен бактеријски агенс, од којих је у 9 (26,5%) епидемија постављена сумња на вирусну етиологију. Вирусна етиологија је доказана у 5 епидемија. У четири епидемије доказани су норовируси, а у једној епидемији ротавируси. Све епидемије су биле контактнег типа. Епидемиолошко истраживање епидемија гастроентеритиса вршено је периодично, по постављању сумње на епидемију. Од 9 истраживаних епидемија, молекуларним испитивањем узорак фецеса, вирусна етиологија је потврђена у 5 епидемија (55,5%) које су пријављене са територије Јужнобачког, Севернобанатског и Сремског округа.

Једна од приоритетних области очувања и унапређења здравља становништва је област која се односи на превенцију и контролу заразних болести због сталне претње ових болести и могуће појаве нових болести. Као полазна основа за дефинисање ових приоритета мора се најпре пратити и анализирати здравствено стање становништва Војводине. Унапредити епидемиолошки надзор, уједначавањем критеријума и квалитета пријављивања одређених заразних болести, проширивањем дијагностичког спектра и имплементацијом других, активних облика надзора над одређеним заразним болестима, на начин на који се то не спроводи на нивоу Републике.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Општи циљ:

Унапређење епидемиолошког надзора над вирусним гастроентеритисима, уједначавањем критеријума и проширивањем дијагностичког спектра.

Специфични циљеви:

- Постављање етиолошке дијагнозе гастроентеритиса у циљној групи;
- Утврдити учесталост ротавируса, норовируса, астровируса и аденовируса као етиолошких фактора вирусних гастроентеритиса на узорку хоспитализованих пацијената, са посебним освртом на узраст до 5 година;
- Утврдити узрочнике епидемија гастроентеритиса, за које је постављена је сумња на вирусну етиологију.

МЕТОДОЛОГИЈА И АКТИВНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

У току истраживања, планирано је да се прегледа 100 узорака фецеса хоспитализованих пацијената који болују од гастроентеритиса и 100 узорака фецеса оболелих у епидемијама гастроентероколитиса за које је постављена сумња на вирусну етиологију. Узорци пацијената биће тестирани молекуларном реал-тима ПЦР дијагностичком методом, употребом комерцијалног теста за симултану детекцију ротавируса, норовируса и астровируса и посебним тестом за генус аденовирус.

Прикупљање и обрада узорака фецеса пацијената сумњивих на вирусни гастроентеритис:

Узорци столице, за хоспитализоване пацијенте, биће достављани у сарадњи са Институтом за заштиту здравља деце и омладине Војводине и Клиником за инфективне болести, КЦ Војводине. Узорци столице пацијената оболелих у епидемијама биће достављани у сарадњи са епидемиолошком службом надлежног завода за јавно здравље на територији АП Војводине. Обраду болесничког материјала и припрему за екстракцију нуклеинских киселина спроводиће Центар за вирусологију Института за јавно здравље Војводине.

Изолација и доказивање вирусних нуклеинских киселина из узорака фецеса:

Екстракција вирусних нуклеинских киселина и вршиће се комерцијалним китом за изолацију РНК помоћу мини-спин колона. Тестирање узорака вирусних нуклеинских киселина на присуство РНК ротавируса, норовируса и астровируса вршиће се методом реал тиме РТ-ПЦР и ДНК аденовируса методом реал тиме ПЦР. За извођење реал тиме РТ-ПЦР теста биће употребљен комерцијални кит, за истовремено доказивање и диференцијацију РНК ротавируса, норовируса и астровируса. За извођење реал тиме ПЦР теста за доказивање ДНК генус аденовируса користиће се молекуларни китови.

Обрада података и анализа добијених резултата:

Добијени резултати биће обрађени и анализирани у односу на карактеристике пацијената оболелих од гастроентеритиса, односно епидемија вирусних гастроентеритиса.

Извршиоци:

- Институт за јавно здравље Војводине,
- Институт за заштиту здравља деце и омладине Војводине,
- Клиника за инфективне болести, КЦ Војводине,
- Окружни заводи за јавно здравље са територије АП Војводине: Завод за јавно здравље Сремска Митровица, Завод за јавно здравље Панчево, Завод за јавно здравље Зрењанин, Завод за јавно здравље Кикинда, Завод за јавно здравље Суботица, Завод за јавно здравље Сомбор.

ИНДИКАТОРИ

- Број испитаних пацијената;
- Број (%) пацијената са утврђеном етиолошком дијагнозом вирусног гастроентеритиса;
- Број обрађених епидемија гастроентероколитиса;
- Број (%) епидемија гастроентероколитиса за које је утврђена вирусна етиологија.

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА У 2015. ГОДИНИ

Табела: Финансијски план програмског задатка: Посвећени надзор над вирусним гастроентеритисима							
Буџетска ознака	Врста трошка	Јединица	Број јединица	Јединична цена (дин.)	Укупно (дин.)	Средства из буџета АПВ	Сопствена средства
A	Материјални трошкови						
A1	- Потрошни материјал (кит за квалитативну детекцију ротавируса, астровируса и норовируса у фецесу путем реал-тима ПЦР (прајмери, пробе, контроле теста, интерна контрола, реагенси за амплификацију))	пак	4	110.000,00	440.000,00	0,00	440.000,00
A2	- Laboratorijski PVC pribor	пауш			150.000,00	0,00	150.000,00
A3	- Кит за квалитативну детекцију аденовируса у фецесу, путем реал тиме ПЦР (прајмери, проба, позитивна контрола, интерна контрола, реагенси за амплификацију)	пак	2	216.000,00	432.000,00	0,00	432.000,00
A4	- Kit za izolaciju virusne RNK/DNK Spin-column metodom	пак	6	30.000,00	180.000,00	0,00	180.000,00
A5	- Рукавице за молекуларну дијагностику, нитрилне, неталкиране, 402N, size S	пак	10	2.000,00	20.000,00	0,00	20.000,00
A6	- Expell Plus tips 10µl - Ultra low retention Sterile w/ filter, hinged Racks 5030090C, 10/96	пак	5	12.000,00	60.000,00	0,00	60.000,00
A7	- Expell Plus tips 100µl - Ultra low retention Sterile w/filter, hinged Racks 5030090C, 10/96	пак	2	12.000,00	24.000,00	0,00	24.000,00
A8	- Expell Plus tips 1000µl - Ultra low retention Sterile w/filter, hinged Racks 5030090C, 8/96	пак	5	12.000,00	60.000,00	0,00	60.000,00
A9	- Microtubes with cap, sterile, 1.5ml, PCR grade	ком	1000	5	5.000,00	0,00	5.000,00

A10	- MicroAmp Optical 8 Tubes/ Strip, 0.1ml	ком	500	70	35.000,00	0,00	35.000,00
A11	- MicroAmp Optical 8-Cap Strip, 0.1ml	ком	500	70	35.000,00	0,00	35.000,00
A12	- MicroAmp Optical 8 Tubes/ Strip, 0.2ml	ком	500	70	35.000,00	0,00	35.000,00
A13	- MicroAmp Optical 8-Cap Strip, 0.2ml	ком	500	70	35.000,00	0,00	35.000,00
A14	- rPCR-Plate, 48 well, 0.1ml for ABI Fast	ком	40	500	20.000,00	0,00	20.000,00
A15	- Platesealer, ampliseal, for 48 well plate rPCR, transparent, 1/100	пак	1	18.000,00	18.000,00	0,00	18.000,00
A16	- Posude za uzorkovanje, providne, sterilne, 250ml	ком	300	50	15.000,00	0,00	15.000,00
A17	- Posude za feces	ком	200	15	3.000,00	0,00	3.000,00
A1-A17	ТОТАЛ А				1.567.000,00	0,00	1.567.000,00
Б	Нематеријални трошкови - Институт						
Б1	- 3 лекара специјалисте - епидемиолога	час рада	30	705,62	21.168,60	10.584,30	10.584,30
Б2	- 2 лекара специјалисте - вирусолога	час рада	20	705,62	14.112,40	7.056,20	7.056,20
Б3	- 2 лекара опште медицине	час рада	20	522,74	10.454,80	5.227,40	5.227,40
Б4	-2 дипломирана биолога	час рада	20	526,98	10.539,60	5.269,80	5.269,80
Б5	- 1 лабораторијска техничара	час рада	10	311,38	3.113,80	1.556,90	1.556,90
Б6	- 2 медицинска техничара	час рада	20	311,38	6.227,60	3.113,80	3.113,80
Б1-Б6	ТОТАЛ Б				65.616,80	32.808,40	32.808,40
Ц	Нематеријални трошкови - Заводи у АПВ						
Ц1	- 6 лекара специјалисте - епидемиолога	час рада	60	705,62	42.337,20	21.168,60	21.168,60
Ц2	- 6 лабораторијски техничар ССС	час рада	60	311,38	18.682,80	9.341,40	9.341,40
Ц1-Ц2	ТОТАЛ Ц				61.020,00	30.510,00	30.510,00
Д	Нематеријални трошкови - Институт за здравствену заштиту деце и омладине						
Д1	- 1 лекар специјалиста	час рада	12	705,62	8.467,44	8.467,44	0,00
Д1	ТОТАЛ Д				8.467,44	8.467,44	0,00
Е	Нематеријални трошкови - Клиника за инфективне болести Клиничког центра Војводине						
Е1	- 1 лекар специјалиста	час рада	12	705,62	8.467,44	8.467,44	0,00
Е1	ТОТАЛ Е				8.467,44	8.467,44	0,00
Вредност пројекта	ТОТАЛ А+ ТОТАЛ Б + ТОТАЛ Ц + ТОТАЛ Д + ТОТАЛ Е				1.710.571,68	80.253,28	1.630.318,40

Процес мапирања резистенције бактерија на антимицробне лекове у установама секундарне и терцијарне здравствене заштите у Аутономној покрајини Војводини

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕ СИТУАЦИЈЕ

- Резистенција бактерија на антибиотике последица је њихове нерационалне примене. Инфекције изазване резистентним бактеријама компромитују основно обољење, компликују и продужавају лечење и боравак у хоспиталној установи повећавајући општи морбидитет, морталитет и трошкове.
- Установљивање типова и механизма резистенције одређених бактерија, њихове распрострањености и фактора ризика повезаних са појавом резистенције омогућава утврђивање приоритетних мера које ће се спроводити ради контроле ширења резистенције у популацији.
- У периоду од 01.01.2013. до 30.09.2014. године прикупљени су подаци о резистенцији на антибиотике заједно са епидемиолошким подацима за 688 сојева бактерија из 9 микробиолошких лабораторија у АП Војводини. Највећи број изолата чине Грам-негативне бактерије (*E. coli* 172, *Acinetobacter* 140, *K. pneumoniae* 118, *Pseudomonas aeruginosa* 52), а од Грам-позитивних најчешће су *Staphylococcus aureus* 110, *Enterococcus faecalis*/ *faecium* 74 и *Streptococcus pneumoniae* 22. Сви сојеви показује висок ниво резистенције за све тестиране антибиотике који су у најширој употреби.

С обзиром да су на основу досадашњих испитивања од свих мултипло-резистентних бактерија Грам-негативне најучесталије у нашој средини, акценат је стављен на испитивање ове групе бактерија. Формирана је колекција од више од 50 мултирезистентних Грам-негативних бактерија које ће бити подвргнуте молекуларном испитивању у циљу доказивања клоналне повезаности. ПЦР техником доказано је присуство гена за продукцију ензима карбапенемаза код 18 изолата ентеробактерија резистентних на карбапенеме.

Једна од приоритетних области очувања и унапређења здравља становништва је област која се односи превенцију и контролу заразних болести због сталне претње ових болести и могуће појаве нових болести. Као полазна основа за дефинисање ових приоритета мора се најпре пратити и анализирати здравствено стање становништва Војводине. Унапредити епидемиолошки надзор, уједначавањем критеријума и квалитета пријављивања одређених заразних болести, проширивањем дијагностичког спектра и имплементацијом других, активних облика надзора над одређеним заразним болестима, на начин на који се то не спроводи на нивоу Републике.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Општи циљеви:

- Формирање мапа резистенције у Војводини на основу микробиолошких и епидемиолошких података;
- Креирање водича за рационалну примену антибиотика на подручју Војводине.

Специфични циљеви:

Краткорочни циљеви:

- Побољшање квалитета прикупљања резистентних изолата применом јединствене методологије у микробиолошким лабораторијама у Војводини;
- Прикупљање микробиолошких података о изолатима и демографских и клиничких података о пацијенту ради епидемиолошке процене величине проблема резистенције бактерија на антибиотике у Војводини;
- Формирање колекције резистентних изолата који ће бити подвргнути детаљнијем испитивању молекуларних механизма резистенције;
- Процена величине проблема резистенције бактерија на антибиотике у Војводини на основу података прикупљених из микробиолошких лабораторија и епидемиолошких података у Војводини.

Дугорочни циљеви:

- Примена савремених метода молекуларне типизације резистентних бактерија и установљивање епидемиолошке повезаности сојева;
- Утврђивање заступљености појединих гена резистенције на β -лактаме проширеног спектра (гени за ЕСБЛ-ехтендед спектрум бета лацтамасес и карбапенемазе) код ентеробактерија, псеудомонаса и ацинетобактера. На овај начин били би расветљени механизми резистенције и епидемиолошка повезаност и евентуално ширење потенцијално опасних мултипло-резистентних сојева у појединим установама и одељењима на нашем подручју.

МЕТОДОЛОГИЈА И АКТИВНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

1. Годишњи састанак учесника Програма ради евалуације и унапређења праћења и пријављивања резистенције, начина узорковања, чувања и слања резистентних изолата.

На основу дефинисаних и општепризнатих стручно-методолошких процедура стручњаци Института за јавно здравље Војводине дефинисаће и сачинити упутства за праћење и пријављивање резистенције, за начин узорковања биолошког материјала, чувања и слања резистентних изолата и упитник за прикупљање епидемиолошких података. На основу датих упутстава податке и резистентне изолате бактерија сакупљаће лабораторије ИЗЈЗВ и Заводи за јавно здравље у Војводини, као микробиолошке лабораторије Општих болница у Војводини и стручњаци ИЗЗЗДИОВ, Института за плућне болести Војводине, Института за кардиоваскуларне болести Војводине и Института за онкологију Војводине у Сремској Каменици.

2.а Едукација одељенских лекара о индикацијама за прикупљање биолошког материјала, о методологији узорковања (са правог места, у право време, на прави начин) и употреби савремених транспортних подлога које омогућавају брзу и поуздану дијагнозу. Едукацију ће спроводити стручњаци Института за јавно здравље Војводине и Клинике за инфективне болести Клиничког центра Војводине.

2.б Едукација лекара специјалиста у микробиолошким лабораторијама и епидемиолога о примени савремених метода у микробиологији за праћење резистенције, начин чувања и слања резистентних изолата, као и пријављивања резистенције са епидемиолошким подацима. Едукацију ће спроводити стручњаци Института за јавно здравље Војводине.

3. Евалуација података из упитника и допуна недостајућих података и унос података у електронску базу ради електронске обраде.

Подаци добијени из лабораторија ИЗЈЗВ и Завода за јавно здравље и осталих клиничких микробиолошких лабораторија у Војводини биће проверени и унети у одговарајућу базу података. Контролу, груписање и обраду података извршиће стручњаци Института за јавно здравље Војводине.

4. Молекуларна типизација резистентних изолата бактерија и доказивање појединих гена резистенције.

Молекуларну типизацију резистентних бактерија помоћу ланчане реакције полимеразе (ПЦР и ДИВЕРСИЛАБ) и утврђивање заступљености појединих гена резистенције код ентеробактерија, псеудомонаса и ацинетобактера извршиће стручњаци Института за јавно здравље Војводине. На овај начин били би расветљени механизми резистенције и епидемиолошка повезаност и ширење потенцијално опасних мултипло-резистентних сојева у одређеним популацијама пацијената.

5. Анализа добијених резултата.

Анализу добијених резултата обавиће стручњаци Института за јавно здравље Војводине. Анализом ће бити обухваћена осетљивост појединих врста бактерија на антибиотике, присуство појединих гена и механизма резистенције, учесталост и распрострањеност резистентних изолата у односу на специфичности пацијената и средине (хоспиталне установе, амбулантна служба и друго) и други релевантни показатељи величине епидемиолошког проблема до краја септембра 2015. године.

6. Формирање мапа резистенције у Војводини.

На основу свих прикупљених резултата стручњаци Института за јавно здравље Војводине сачиниће мапе резистенције на територији Војводине до краја децембра 2015. године.

7. Креирање водича за рационалну примену антибиотика за лечење најчешћих инвазивних бактеријских инфекција.

Узимајући у обзир све резултате овог истраживања стручњаци Института за јавно здравље Војводине у сарадњи са стручњацима Инфективне клинике КЦВ и фармаколозима Медицинског факултета у Новом Саду сачиниће водич за правилну употребу антибиотика за лечење најчешћих инвазивних бактеријских инфекција у Војводини до краја децембра 2015. године.

Извршиоци:

- Институт за јавно здравље Војводине - координатор програмског задатка
- Окружни заводи за јавно здравље са територије АП Војводине: Завод за јавно здравље Сремска Митровица, Завод за јавно здравље Зрењанин, Завод за јавно здравље Кикинда, Завод за јавно здравље Суботица, Завод за јавно здравље Сомбор,
- Клиника за инфективне болести КЦВ, Институт за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, Институт за плућне болести Војводине, Институт за кардиоваскуларне болести Војводине, Институт за онкологију Војводине
- Опште болнице у Војводини: Општа болница Суботица, Општа болница Сомбор, Општа болница Врбас, Општа болница Сремска Митровица, Општа болница Панчево, Општа болница Вршац, Општа болница Сента, Општа болница Зрењанин, Општа болница Кикинда, Медицински факултет Н. Сад - Завод за фармакологију

ИНДИКАТОРИ

- Број дана скраћења боравка у болницама;
- Ниво смањења морбилитета;
- Ниво смањења mortalитета;
- Ниво смањења трошкова (уштеда).

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА У 2015. ГОДИНИ

Табела: Финансијски план програмског задатка: Процес мапирања резистенције бактерија на антимикробне лекове у установама секундарне и терцијарне здравствене заштите у АП Војводини							
Буџетска ознака	Врста трошка	Јединица	Број јединица	Јединична цена (дин.)	Укупно (дин.)	Средства из буџета АПВ	Сопствена средства
А	Материјални трошкови						
А1	- Потрошни материјал	паушално			328.125,00	0,00	328.125,00
А2	- Реагенси	паушално			508.463,68	0,00	508.463,68
А3	- Лабораторијска опрема и прибор	паушално			122.945,00	0,00	122.945,00
А4	- Умножавање Водича на ЦД-у	ком	500	33,00	16.500,00	0,00	16.500,00
А5	- Едукација	ком	1		105.040,00	0,00	105.040,00
А1-А5	ТОТАЛ А				1.081.073,68	0,00	1.081.073,68
Б	Нематеријални трошкови - Институт						
Б1	- 5 др.сц.мед.специјалиста	час рада	150	705,62	105.843,00	52.921,50	52.921,50
Б2	- 5 лекара специјалиста	час рада	150	705,62	105.843,00	52.921,50	52.921,50
Б3	-1 лекар на специјализацији	час рада	30	522,74	15.682,20	7.841,10	7.841,10
Б4	-2 дипломирана биолога	час рада	60	526,98	31.618,80	15.809,40	15.809,40
Б5	- 3 здравствена техничара (ВШС)	час рада	15	347,39	5.210,85	2.605,43	2.605,43
Б6	- 5 здравствених техничара (ССС)	час рада	45	311,38	14.012,10	7.006,05	7.006,05
Б7	- 1 програмер	час рада	8	232,06	1.856,48	928,24	928,24
Б1-Б7	ТОТАЛ Б				280.066,43	140.033,22	140.033,22
Ц	Нематеријални трошкови - Заводи у АПВ						
Ц1	- 10 лекара специјалиста	час рада	50	705,62	35.281,00	17.640,50	17.640,50
Ц2	- 5 здравствених техничара СССР	час рада	25	347,71	8.692,75	4.346,38	4.346,38
Ц1-Ц2	ТОТАЛ Ц				43.973,75	21.986,88	21.986,88
Д	Нематеријални трошкови - Клиника за инфективне болести Клиничког центра Војводине						
Д1	- 2 лекара специјалисте	час рада	72	705,62	50.804,64	50.804,64	0,00
Д1	ТОТАЛ Д				50.804,64	50.804,64	0,00
Е	Нематеријални трошкови - Институт за здравствену заштиту деце и омладине						
Е1	- 1 лекар специјалиста	час рада	12	705,62	8.467,44	8.467,44	0,00
Е1	ТОТАЛ Е				8.467,44	8.467,44	0,00
Ф	Нематеријални трошкови - Опште болнице Суботица, Сомбор, Панчево, Врбас, Вршац, Сремска Митровица, Сента, Кикинда и Зрењанин						
Ф1	- 11 лекара специјалисте	час рада	132	705,62	93.141,84	93.141,84	0,00
Ф1	ТОТАЛ Ф				93.141,84	93.141,84	0,00
Г	Нематеријални трошкови - Институт за плућне болести Војводине						
Г1	-1 лекар специјалиста	час рада	12	705,62	8.467,44	8.467,44	0,00
Г1	ТОТАЛ Г				8.467,44	8.467,44	0,00
Х	Нематеријални трошкови - Институт за онкологију Војводине						
Х1	-1 лекар специјалиста	час рада	12	705,61	8.467,32	8.467,32	0,00
Х1	ТОТАЛ Х				8.467,32	8.467,32	0,00
И	Нематеријални трошкови - Институт за кардиоваскуларне болести Војводине						
И1	-1 лекар специјалиста	час рада	12	705,62	8.467,44	8.467,44	0,00
И1	ТОТАЛ И				8.467,44	8.467,44	0,00

J1	Медицински факултет - Завод за Фармакологију						
J1	- 3 др.сп.мед. специјалиста	час рада	36	705,62	25.402,32	25.402,32	0,00
J1	ТОТАЛ J				25.402,32	25.402,32	0,00
Вредност пројекта	ТОТАЛ А+ ТОТАЛ Б+ ТОТАЛ Ц+ ТОТАЛ Д+ ТОТАЛ Е+ ТОТАЛ Ф+ ТОТАЛ Г+ ТОТАЛ Х+ ТОТАЛ И+ ТОТАЛ Ј			1.608.332,30	365.238,53	1.243.093,77	

Контрола садржаја натријум-хлорида у оброцима организоване друштвене исхране деце предшколског узраста и адолесцената у Аутономној покрајини Војводини

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕ СИТУАЦИЈЕ

Епидемиолошка истраживања, клиничке и експерименталне студије урађене у великом броју земаља недвосмислено су утврдиле да је унос натријум-хлорида у директној линеарној корелацији са преваленцијом хипертензије и средњом вредношћу висине крвног притиска у популацији, општим морталитетом и специфичним морталитетом од кардиоваскуларних и цереброваскуларних болести. Превелики унос натријум-хлорида представља доприносилац чинилаца за развој канцера желуца, остеопорозе, бубрежних каменаца и тежину астме а често је удружен и са превеликим калоријским уносом, односно гојазношћу посебно од адолесцената. Према подацима Министарства здравља из 2007. године преваленција хипертензије одраслог становништва Војводине износи 46,1%. Истраживање ИЗЈЗВ показало је да око 66% особа старијих од 45 има хипертензију. Први резултати контроле садржаја натријум-хлорида у оброцима друштвене исхране деце предшколског и школског узраста и студентске омладине у Новом Саду показали су да значајно превазилази препоручени дневни унос од 5 грама дневно (односно 3 грама дневно за децу старијег предшколског узраста). Успостављање партнерских односа са предшколским установама у Новом Саду, основним школама, домовима ученика и Студентским центром помогло је да се након неколико година спровођења програма садржаја соли у овим оброцима статистички значајно смањи. Досадашњом реализацијом програма у Аутономној покрајини Војводини постигнута је хармонизована институционална сарадња Института за јавно здравље Војводине и 6 окружних завода за јавно здравље у Аутономној покрајини Војводини. Уједначена је методологија рада и добијени су подаци о садржају натријум-хлорида у оброцима организоване друштвене исхране деце предшколског узраста на територији Аутономне покрајине Војводине. Обрађени подаци контроле садржаја соли у објектима организоване друштвене исхране деце предшколског узраста на територији Аутономне покрајине Војводине током 2012. и 2013. године показали су да је унос соли превелик у објектима у урбаној и у објектима у руралној средини. Иако је постигнуто извесно смањење у односу на претходну годину, током 2013. године утврђено је да деца предшколског узраста оброцима организоване друштвене исхране и даље уносе веће количине натријум-хлорида од препоручених. Садржај натријум-хлорида и у оброцима у објектима организоване друштвене исхране деце школског узраста, адолесцената и студентске омладине на територији Војводине такође је превелик. Систематска истраживања овакве врсте се по први пут спроводе на територији АП Војводине. Светска здравствена организација и Економски форум у својим анализама из 2011. године указали су да је за укупно смањење оптерећености становништва масовним незаразним болестима најисплативији приступ рана превенција кроз примену програма за редукцију фактора ризика. Улагање у програм за редукцију уноса соли препознато је не међународном нивоу као један од најисплативијих програма („best buy“) за смањење преваленције високог крвног притиска у популацији и оптерећености становништва масовним незаразним болестима. Све земље чланице ЕУ у сарадњи са Светском здравственом организацијом од 2008. године спроводе националне програме за редукцију уноса соли. Светска здравствена организација је препоручила свим земљама да предузму све потребне мере како би се до 2025. године унос соли смањио за 30%.

У Републици Србији донесена је Стратегија за превенцију масовних незаразних болести („Службени гласник РС“ број 22/09). У Акционом плану за спровођење Стратегије за

период 2009-2015. године, као специфични циљеви наведени су унапређење исхране деце и младих у објектима друштвене исхране и активности на редукцији уноса соли на популационом нивоу. Програми за имплементацију наведених специфичних циљева на нивоу Републике Србије нису израђени.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Општи циљ:

Смањење уноса натријум-хлорида деце предшколског и школског узраста и адолесцената са циљем смањења ризика за развој хипертензије, кардиоваскуларних и других болести у одраслом добу за које је утврђено да велики унос натријум-хлорида представља фактор ризика или доприносилац чинилаца.

Специфични циљеви:

- Успостављање партнерског односа са објектима у којима постоји организована друштвена исхрана за децу предшколског узраста и домовима ученика;
- Праћење садржаја натријум-хлорида у оброцима организоване друштвене исхране деце предшколског узраста и адолесцената у домовима ученика у Аутономној покрајини Војводини, по јединственој, међународно признатој методи рада;
- Прикупљање, обрада и анализа података о садржају натријум-хлорида у оброцима организоване друштвене исхране деце предшколског узраста и адолесцената у домовима ученика у Аутономној покрајини Војводини;
- Контрола садржаја натријум-хлорида у узорцима индустријски произведених намирница које се користе у исхрани деце предшколског узраста и адолесцената у домовима ученика;
- Подизање нивоа свести о значају смањеног уноса натријум-хлорида у исхрани људи, кроз рад у локалној заједници.

МЕТОДОЛОГИЈА И АКТИВНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Израда плана рада

- Успостављање партнерске сарадње са руководством објеката и планерима организоване друштвене исхране деце у предшколским установама и домовима ученика на територији АП Војводине;
- Узорковање оброка и контрола садржаја натријум-хлорида;
- Узорковање и контрола садржаја натријумхлорида у индустријски произведеним намирницама;
- Унапређење електронске базе података;
- Прикупљање и обрада података;
- Едукативни програми о значају смањеног уноса натријум-хлорида у локалној заједници; (септембар - новембар 2015.)
- Организовање годишње конференције; (децембар 2015.)
- Израда годишњег извештаја. (децембар 2015.)

Извршиоци:

- Институт за јавно здравље Војводине;
- Завод за јавно здравље Сремска Митровица, Завод за јавно здравље Суботица, Завод за јавно здравље Сомбор, Завод за јавно здравље Кикинда, Завод за јавно здравље Зрењанин, Завод за јавно здравље Панчево, Завод за јавно здравље Сремска Митровица.

ИНДИКАТОРИ

- Успостављена програмска институционална сарадња са окружним заводима за јавно здравље и установама у којима постоји организована друштвена исхрана деце предшколског узраста и адолесцената у домовима ученика;
- Урађена лабораторијска испитивања;
- Формирана база података;

- Организовани едукативни програми о значају смањеног уноса натријум-хлорида у локалној заједници (7);
- Организована стручна конференција;
- Припремљен извештај о постигнутим резултатима.

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА У 2015. ГОДИНИ

Табела: Финансијски план програмског задатка: Контрола садржаја натријум хлорида у оброцима организоване друштвене исхране деце предшколског узраста у Војводини								
Буџетска ознака	Врста трошка	Јединица	Број јединица	Јединична цена (дин.)	Укупно (дин.)	Средства из буџета АПВ	Сопствена средства	
А	Материјални трошкови							
A1	- папир за штампање	комад	16	282,84	4.525,44	0,00	4.525,44	
A2	- тонери	комад	8	6.900,00	55.200,00	0,00	55.200,00	
A3	- лабораторијско одређивање соли у оброцима	комад	560	660,00	369.600,00	369.600,00	0,00	
A4	- лабораторијско одређивање соли у оброцима у домовима ученика	узорак	168	660,00	110.880,00	110.880,00	0,00	
A5	- лабораторијско одређивање соли у оброцима у индустријски произведеној храни	узорак	315	660,00	207.900,00	207.900,00	0,00	
A1-A5	ТОТАЛ А				748.105,44	688.380,00	59.725,44	
Б	Материјални трошкови - Заводи у АПВ							
B1	- папир за штампање	комад	48	282,84	13.576,32	0,00	13.576,32	
B2	- тонери	комад	24	6.900,00	165.600,00	0,00	165.600,00	
B1-B2	ТОТАЛ Б				179.176,32	0,00	179.176,32	
Ц	Нематеријални трошкови - Институт							
Ц1	- 6 лекара доктора наука	час рада	450	705,62	317.529,00	158.764,50	158.764,50	
Ц2	- 1 лекар специјалиста	час рада	20	607,00	12.140,00	6.070,00	6.070,00	
Ц3	- 1 лекар на специјализацији	час рада	40	522,74	20.909,60	10.454,80	10.454,80	
Ц4	- 1 дипл. инжењер електротехнике	час рада	20	432,12	8.642,40	4.321,20	4.321,20	
Ц5	- 1 дипл. инж. информатике	час рада	40	432,12	17.284,80	8.642,40	8.642,40	
Ц6	- 1 дипл. хемичар доктор наука	час рада	15	526,98	7.904,70	3.952,35	3.952,35	
Ц7	- 1 дипломирани хемичар специјалиста санитарне хемије	час рада	15	526,98	7.904,70	3.952,35	3.952,35	
Ц8	- 1 дипломирани технолог	час рада	15	432,12	6.481,80	3.240,90	3.240,90	
Ц9	- 1 лабораторијски техничар	час рада	30	311,38	9.341,40	4.670,70	4.670,70	
Ц10	- 1 виши санитарни техничар	час рада	50	347,39	17.369,50	8.684,75	8.684,75	
Ц11	- 4 техничара/санитарни техничар	час рада	120	311,38	37.365,60	18.682,80	18.682,80	
Ц12	- 2 административна радника	час рада	16	232,06	3.712,96	1.856,48	1.856,48	
Ц13	- 1 медицинска сестра	час рада	16	311,38	4.982,08	2.491,04	2.491,04	
Ц1-Ц13	ТОТАЛ Ц				471.568,54	235.784,27	235.784,27	
Д	Нематеријални трошкови - Заводи у АПВ							
D1	- 6 лекара специјалиста	час рада	300	607,00	182.100,00	91.050,00	91.050,00	
D2	- 6 техничара узоркивача	час рада	660	311,38	205.510,80	102.755,40	102.755,40	
D3	- 6 програмера (ССС)	час рада	120	232,06	27.847,20	13.923,60	13.923,60	
D4	- 6 административних радника	час рада	36	232,06	8.354,16	4.177,08	4.177,08	
D5	- 6 дипломираних хемичара	час рада	36	432,12	15.556,32	7.778,16	7.778,16	
D6	- 6 хемијских техничара / лабораторијских	час рада	180	311,38	56.048,40	28.024,20	28.024,20	
D7	- 6 санитарних техничара/узоркивача	час рада	180	311,38	56.048,40	28.024,20	28.024,20	
D1-D7	ТОТАЛ Д				551.465,28	275.732,64	275.732,64	
Вредност пројекта	ТОТАЛ А+ ТОТАЛ Б + ТОТАЛ Ц + ТОТАЛ Д				1.950.315,58	1.199.896,91	750.418,67	

Спровођење акционог плана за животну средину и здравље деце

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕ СИТУАЦИЈЕ

Унапређење животне средине у школама за здравље деце као значајне детерминанте здравља деце школског узраста, је обавеза која произилази из Парма декларације и Акционог плана за животну средину и здравље деце. Неопходна је сарадња свих заинтересованих страна у процесу унапређења услова у школама могуће је допринети очувању и унапређењу здравља деце школског узраста. Школе имају различите услове у погледу водоснабдевања, уклањања отпадних материја, као и услова за општу и личну хигијену, и друге услове животне средине од значаја за здравље. Неодговарајуће санитарно-хигијенско стање као и недовољна опремљеност школа доприноси ризику од цревних заразних болести, преношења бактеријских и других инфекција уста и грла и других поремећаја здравља, а самим тим повећава и одсуствовање са наставе.

Праћење ухрањености деце основно школског узраста и праћење ефеката физичке активности на здравље деце се односи на један од регионалних приоритетних циљева - превенцију гојазности и физичку активност. Мултисекторска сарадња свих заинтересованих страна са циљем превенције гојазности, и повећања физичке активности, односно унапређења здравља деце школског узраста је неопходна за постизање овог циља. Подаци Светске здравствене организације показују да је број предгојазне и гојазне деце и адолесцената у неким земљама, незадовољавајућег економског статуса, утростручен у односу на 80-те године прошлог века. Познавање учесталости гојазности деце школског узраста, као значајном индикатору здравственог стања, први је корак у решавању проблема и превенцији.

Постоји потреба за свеобухватним програмом спровођења акционог плана за животну средину и здравље деце и у оквиру тога за утврђивањем приоритета за инвестиције у побољшање услова у школама, због неодговарајућих услова животне средине у школама који утичу на здравље ученика, као и потреба за васпитање за здравље у области хигијене, због недовољног знања и недовољно развијене свести о значају прихватања одговарајућих животних стилова. Имајући у виду чињеницу да је гојазност учестала негативна појава међу децом школског узраста и да доминирају неодговарајуће навике и стилови живота везане за правилну исхрану и физичку активност, неопходне су системске вишегодишње активности којима би се могло утицати на промену понашања и смањење инциденције гојазности.

Једна од приоритетних области очувања и унапређења здравља становништва се односи на превенцију и контролу хроничних незаразних болести којима је данашње друштво највише оптерећено. У водеће узроке оболевања и умирања становништва Војводине спадају масовне незаразне болести (МНБ) које учествују са преко 80% у укупној смртности. Најзначајнији доприноси фактори ових болести су ризична понашања (неправилна исхрана и са њом повезана гојазност и поремећаји липида и шећера у крви, смањена физичка активност, пушење, злоупотреба алкохола су само неки од бихевијоралних фактора ризика) која се могу ставити под контролу интензивирањем промотивно-превентивних мера и активности и јасним делегирањем задатака за спровођење стратегија са нагласком на мултисекторску сарадњу. У овој области морају се сагледати потребе за предлагањем програма који се баве реализацијом активности из других сектора поред сектора здравства. Активности је потребно реализовати партнерским односом са сектором спорта и омладине односно образовања. Овакав програм на нивоу Републике се не спроводи иако је дефинисана национална политика за превенцију хипертензије, кардиоваскуларних и церebroваскуларних болести. Део активности који је препознат кроз програме и пројекте од општег интереса МЗ од значаја за јавно здравље је недовољан за постизање позитивних резултата у исходима за здравље деце. Укупне активности су у складу са регионалним приоритетним циљевима који су дефинисани ЦЕХАП-ом, а такође и са принципом Здравље у свим политикама и циљевима документа Здравље 2020, као и предлогом Стратегије развоја школског спорта у АП Војводини, који промовише физичку активност и физичко васпитање, као и

ваннаставне активности, школске спортске секције, и наглашава значај локалне самоуправе и институционалног повезивања у функцији унапређења здравља деце у школама.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Општи циљ:

- Спровођење активности дефинисаних акционим планом за животну средину и здравље деце;
- Спровођење активности на смањењу учесталости гојазности код деце школског узраста и повећање физичке активности.

Специфични циљеви:

- Утврђивање стања применом одговарајућих упитника према методологији СЗО, који се односе на надзор;
- Прикупљање одговарајућих података о условима у школама од менаџмента, запослених и ученика;
- Спровођење одговарајућих мерења у школама у складу са методологијом СЗО (у наредним фазама);
- Едукација за унапређење укупних услова у основним школама и израда одговарајућег водича СЗО (у наредним фазама) (Форум за здравље деце);
- Едукација о принципима правилне исхране и здравим стилова живота у циљу смањењу учесталости гојазности код деце школског узраста (Форум за здравље деце).

МЕТОДОЛОГИЈА И АКТИВНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Унапређење животне средине у школама за здравље деце подразумева низ активности које се огледају у организовању и спровођењу истраживања у школама, применом анкетних упитника, према методологији СЗО, који се односе на област школске хигијене, као и спровођење свих активности које су од значаја за праћење здравља школске деце и услова у образовним установама, са циљем очувања и унапређења здравља деце и адолесцената. Активности се планирају у фазама, у најмање четворогодишњем периоду.

I - II година

- Комуникација са заинтересованим странама;
- Формирање стручних тимова; обилазак школа;
- Прикупљање података спровођењем упитника у складу са методологијом СЗО;
- Комуникација са медијима;
- Организовање радионица за наставно и ненаставно особље у школама;
- Дефинисање базе података и информатичка припрема;
- Извештај периодични.

II - III година

- Надзор услова животне средине и других услова за рад у школама уз попуњавање анкетних упитника;
- Писање појединачних извештаја утврђеног стања са предлогом мера;
- Едукација едукатора;
- Унос података и обрада података;
- Извештај друге фазе.

IV година

- Коначни унос података и обрада података.
- Евалуација;
- Израда завршног извештаја, јавна презентација резултата.

Напомиње се да се реализација планира током целе године, са наглашеним активностима у току школске године и грејне сезоне.

Ухрањеност деце основно школског узраста и праћење ефеката физичке активности на здравље деце подразумева низ активности као што су: формирање стручних тимова, сарадњу са медијима, дефинисање и спровођење активности по фазама, едукацију, антропометријска мерења деце, израда и дистрибуција

упитника за евалуацију, у сарадњи са ресором образовања и спорта и омладине, а неопходно је обезбеђивање континуитета у активностима на вишегодишњем нивоу.

Планира се примена методологије Светске здравствене организације прилагођена нашим условима (упитници, анкетање, антропометријска мерења). Планира се истраживање у основним школама на територији ЈБО.

I - II година

- Формирање стручних тимова;
- Медијска кампања за мотивисање циљних група у учешћу у активностима које се односе на Ухрањеност школске деце и физичку активност;
- Прибављање писмене сагласности родитеља по потреби;
- Припрема едукативног материјала;
- Припрема и започињање антропометријска мерења деце I разреда;
- Спровођење едукативних активности.

II - III година

- Антропометријска мерења деце I разреда;
- Дефинисање циљне групе гојазне деце, спровођење едукације кроз “малу школу правилне исхране”;
- Формирање партнерства са спортским организацијама и НВО;
- Контролна мерења ученика у складу са могућностима и одзивом;
- Писање предлога школског допунског obroка за школе у којима постоји организована ужина;
- Унос и статистичке обрада података, фазни извештај.

III - IV година

- Провера усвојености принципа правилне исхране и редовности физичке активности;
- Контролна антропометријска мерења ученика у складу са могућностима и одзивом;
- Унос и статистичке обрада података, фазни извештај.

IV година

- Завршетак уноса и статистичке обрада података, евалуација и писање коначног извештаја.

Извршиоци:

- Институт за јавно здравље Војводине

ИНДИКАТОРИ ЗА УКУПНИ ПЕРИОД ИСТРАЖИВАЊА

- Број одржаних састанака стручних тимова, са руководством школа, са представницима медија;
- Број подељених анкетних упитника;
- Број обављених надзора над објектима школе (инспекција влаге и буђи);
- Број обављених надзора над школским тоалетима и местима за прање руку;
- Број записника о присуству ученика у испитиваној учионици;
- Број валидно попуњених анкетних упитника за ученике;
- Број валидно попуњених анкетних упитника за запослене у школи;
- Број валидно попуњених анкетних упитника за управу;
- Број одржаних едукација;
- Број извршених мерења ученика;
- Број састанака у школама са родитељима и наставницима, на тему гојазности и физичке активности;
- Број валидно попуњених анкетних упитника који се односе на ухрањеност и физичку активност;
- Број састанака са родитељима;
- Број одржаних едукација на тему гојазности и физичке активности, односно број полазника
- Припремљен едукативни материјал и дистрибуција.

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА У 2015. ГОДИНИ

Табела: Финансијски план програмског задатка: Спровођење акционог плана за животну средину и здравље деце							
Буџетска ознака	Врста трошка	Јединица	Број јединица	Јединична цена (дин.)	Укупно (дин.)	Средства из буџета АПВ	Сопствена средства
A	Материјални трошкови						
A1	- Канцеларијски материјал (папир А4, 80 гр, тонери, ДВД)	паушално		25.000,00	25.000,00	0,00	25.000,00
A2	- Трошкови теренског рада (гориво, километража)	км	5.000	45,00	225.000,00	225.000,00	0,00
A3	- унапређење јавно здравствене контроле квалитета воде за пиће у школама	ком	200	5.040,00	1.008.000,00	1.008.000,00	0,00
A4	- намирнице (воће, поврће, вода)	паушално		20.000,00	20.000,00	0,00	20.000,00
A5	- Путничко возило	ком	1	1.000.000,00	1.000.000,00	1.000.000,00	0,00
A1-A5	ТОТАЛ А				2.278.000,00	2.233.000,00	45.000,00
B	Нематеријални трошкови - Институт						
B1	- 2 лекара специјалисте хигијене	час рада	360	705,62	254.023,20	127.011,60	127.011,60
B2	- 2 лекара на специјализацији	час рада	360	522,74	188.186,40	94.093,20	94.093,20
B3	- 1 дипл.инжењер електротехнике	час рада	90	432,12	38.890,80	19.445,40	19.445,40
B4	- 2 медицинске сестре - техничара (ССС)	час рада	360	311,38	112.096,80	56.048,40	56.048,40
B5	- 1 програмер (ВШС)	час рада	180	304,08	54.734,40	27.367,20	27.367,20
B6	- 2 возача	час рада	240	203,35	48.804,00	24.402,00	24.402,00
B7	- 2 инжењера технологије (ВШС)	час рада	240	304,08	72.979,20	36.489,60	36.489,60
B8	- уговор о аутор. делу за превод на језике националних мањина	уговор	1		20.000,00	0,00	20.000,00
B1-B8	ТОТАЛ Б				789.714,80	384.857,40	404.857,40
Вредност пројекта	ТОТАЛ А+ ТОТАЛ Б				3.067.714,80	2.617.857,40	449.857,40

Унапређење превенције каријеса раног детињства (КРД) у Аутономној покрајини Војводини

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕ СИТУАЦИЈЕ

Каријес раног детињства (у даљем тексту КРД) представља акутну форму каријеса млечних зуба, која се најчешће јавља у првој години живота детета, на лабијалним површинама максиларних секутића, брзо прогредира и резултира фрактурама круница и бројним локалним и општим компликацијама.

У Међународној класификацији болести, повреда и узрока смрти Светске здравствене организације – 10. ревизија /МКБ-10/ (Књига 1), овај дијагностички ентитет обухваћен је шифром K02.4 (Odontoclasia; Кружни каријес зуба; Melanodontia infantilis; Melanodontoclasia). Етиологија КРД најчешће се повезује са неким непроменљивим чиниоцима (наследни фактори, превремено рођена деца и рочна новорођенчад мала за гестацијску старост) и променљивим чиниоцима ризика (преношење бактеријских узročника са мајке на дете, дуготрајно ноћно храњење и појење на флашицу, додати шећери у храни и напацима у исхрани мале деце, неадекватна орална хигијена и некоришћење превентивних стоматолошких прегледа у раном детињству).

Присуство КРД доводи до поремећаја исхране због болова и/или недостатка зуба услед превремене екстракције, обољења дигестивног тракта, честе појаве респираторних инфекција и поремећаја општег физичког развоја (тежина, висина). Неблаговремена превенција, дијагностика и санација КРД доводи до заостајања развитка костију лица и вилица, појаве малоклузија, дентоалвеоларних инфекција, афекције заматака сталних зуба денталном инфекцијом, гингивитиса, пародонталних обољења, афекције удаљених система и органа, са могућношћу генерализације инфекције. КРД утиче и на психосоцијални развој детета. Појава нервозе, несанице због болова, узнемирености и страха од стоматолошких интервенција, ортодонтски, фонетски поремећаји и нарушена естетика потенцирају одсуство деце из колектива, повлачење у себе, интерперсоналну дисконмуникацију и нарушен квалитет живота.

Висока преваленција каријеса у раном детињству (КРД) (према подацима из објављених стручних радова на узорку више стотина деце, раширеност овог поремећаја, могуће, прелази 30% у Војводини), и самим тим његов здравствени и социоекономски значај за ширу друштвену заједницу, намеће потребу истраживања етиолошких фактора као и дефинисање програма у превенцији овог обољења.

Санација КРД и његових последица скупим и софистицираним материјалима уз учешће високо специјализованог кадра, често у општој анестезији, захтева знатна материјална средства а резултира скромним резултатима и рецидивима болести, што наглашава и његов економски значај за друштво.

Начин рутинског прикупљања података о дијагностичком ентитету каријеса (шифра у МКБ-10 - K02) у оквиру Извештаја о раду Служби за стоматолошку здравствену заштиту домова здравља у нашој земљи, не омогућава посебно сагледавање броја случајева каријеса раног детињства у било којој временској серији (K02.4).

Такође, начин извештавања о извршењу плана рада дома здравља (планска табела бр. 30), не омогућава посебно сагледавање броја пружених превентивних стоматолошких прегледа одојчади и деце од 1. до 3. године, јер се ови подаци приказују сумарно са пруженим превентивним стоматолошким прегледима свих узрасних категорија становништва већ више година. Слично, Извештаји о показатељима квалитета рада стоматолошке здравствене заштите домова здравља не омогућају увид у обим превентивних стоматолошких прегледа деце узраста 0-3 године.

Иако је 2009. године Стоматолошки факултет Универзитета у Београду израдио Национални програм превентивне стоматолошке здравствене заштите за период 2009-2015. година, са припадајућим Акционим планом („Службени гласник РС“ 22/09) - не постоји посебна програмска активност која се односи на унапређење стоматолошке здравствене заштите превремено рођене деце и рочне новорођенчади телесне масе мање од 2500

грама, нити постоји начин да се, на основу рутинске здравствене статистике, утврди да ли је дошло до повећања или смањења обухвата превентивним стоматолошким прегледима одојчади и мале деце, као основним мерама специфичне превенције обољења - каријеса раног детињства/КРД.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Општи циљ:

Унапређење оралног здравља одојчади и мале деце у АП Војводини под већим ризиком за развој каријеса раног детињства/КРД, путем евалуације фактора ризика за настанак КРД, ради примене одговарајућих стратегија промоције здравља, обуке стоматолога и изабраних лекара мале деце за подршку и извођење већег обима и квалитета превентивних стоматолошких прегледа код деце у раном детињству и развоја специфичног превентивног стоматолошког програма у АП Војводини за период 2016-2020. година.

Специфични циљеви:

1. Подизање свести, информисање и повећање знања родитеља одојчади и мале деце о мерама превенције и контроле каријеса раног детињства, путем социјално-маркетиншке интервенције у заједници;
2. Едукација стоматолога – представника свих домова здравља у АП Војводини, за рано спровођење терапијских интервенција пре настанка ирерверзибилних промена на зубима и локалних општих компликација, током 2015. године;
3. Едукација педијатара и лекара опште медицине (изабраних лекара одојчади и мале деце) - представника свих домова здравља у АП Војводини, за подршку превентивним стоматолошким мерама раног детињства, током 2015. године;
4. Израда предлога Програма превентивне стоматолошке заштите породице са одојчади и малом децом за територију АП Војводине, 2016-2020. година.
5. Евалуација фактора ризика за појаву каријеса раног детињства путем анкетног истраживања родитеља новорођенчади у АП Војводини, у периоду 30. април – 31. октобар 2015. године, са посебним акцентом на родитеље превремено рођене деце и рочне новорођенчади са телесном масом мањом од 2500г, са утврђивањем кохорте за праћење ефеката Програма;

МЕТОДОЛОГИЈА И АКТИВНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

Овај програмски задатак специфичне циљеве 1-4. остварује путем здравствено-превентивне интервенције у заједници а 5. циљ путем епидемиолошке студије пресека.

1. Дефинисање садржаја здравствено-васпитних средстава (едукативног филма, плаката, агитке и интерактивне интернет странице ИЗЈЗВ).

Стручњаци Института за јавно здравље Војводине (ИЗЈЗВ) ће у сарадњи са ангажованим стручњацима у области превентивне стоматологије израдити здравствено-васпитна средства (едукативни филм, плакат, агитку и интерактивну интернет страницу) намењене родитељима деце узраста до 3 године, са циљем сензибилизације и информисања родитеља на чиниоце ризика за КРД.

2. Израда и подела едукативних средстава.

Едукативна средства израдиће се у тиражу који омогућава да буду распоређена у све здравствене установе примарне здравствене заштите у АП Војводини, 9 општих болница, Институт за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, Клинички центар Војводине, Клинику за стоматологију Војводине, 6 завода за јавно здравље и Институт за јавно здравље Војводине. Сва здравствено-васпитна средства биће доступна на интернет страници Института за јавно здравље Војводине.

3. Израда програмског садржаја едукација.

Стручњаци Института за јавно здравље Војводине, у сарадњи са стручњацима у области превентивне стоматологије, сачињавају програмски садржај 2 врсте едукације - за изабране лекаре/педијатре деце предшколског узраста и стоматологе домова здравља. Програмски садржај едукација акредитоваће се у виду семинара код Здравственог савета Србије.

4. Организација и извођење едукација.

Организоваће се 5 едукација - 3 едукације за изабране лекаре/педијатре деце предшколског узраста у Војводини (обухватиће начелнике и представнике служби за општу медицину и служби за здравствену заштиту деце) и две едукације за стоматологе - изабране лекаре деце у домовима здравља, у периоду март-новембар 2015. године.

5. Евалуација фактора ризика за каријес раног детињства.

Евалуација фактора ризика за појаву каријеса раног детињства спровешће се путем анкетног истраживања родитеља новорођенчади у АП Војводини, у периоду 30. април - 31. октобар 2015. године. Обухватиће све мајке новорођене деце при отпustu из породилишта, са посебним акцентом на мајке превремено рођене деце и рочне новорођенчади са телесном масом мањом од 2500г, са утврђивањем кохорте за праћење ефеката Програма. Стручњаци превентивне стоматологије и Института за јавно здравље Војводине креираће план анкетног истраживања. Подаци ће се унети у електронску базу података и обрадити применом дескриптивне и инференцијалне статистике и генерисањем статистичких модела који објашњавају међуодносе различитих фактора ризика за каријес раног детињства.

6. Израда предлога Програма превентивне стоматолошке заштите породице са одојчади и малом децом за територију АП Војводине, 2016-2020. година.

По завршеној евалуацији фактора ризика за појаву каријеса раног детињства ангажовани стручњаци превентивне стоматологије и Института за јавно здравље Војводине сачињавају предлог Програма превентивне стоматолошке заштите породице са одојчади и малом децом за територију АП Војводине, за период 2016-2020. година.

7. Израда извештаја

Извештај о извршеном програмском задатку ће сачинити стручњаци Института за јавно здравље Војводине до краја јануара 2016. године.

Извршиоци програмског задатка:

- Институт за јавно здравље Војводине;
- Клиника за стоматологију Војводине, заводи за јавно здравље у АП Војводини, Клинички центар Војводине (Клиника за гинекологију и акушерство) и 9 општинских болница у АП Војводини (Одељења/службе за гинекологију и акушерство) - Суботица, Сомбор, Врбас, Сента, Кикинда, Зрењанин, Панчево, Вршац и Сремска Митровица.

ИНДИКАТОРИ

Квалитативни процесни индикатори:

1. Садржај едукативних средстава (постера, агитке и две врсте летака) - штампани примерци едукативних средстава и електронски примерци доступни на интернет страници ИЗЈЗВ;
2. Садржај континуиране медицинске едукације - Power-Поинт презентације објављене на интернет страници Института за јавно здравље Војводине;
3. Фотодокументација са одржаних едукативних семинара;
4. 4.Протокол анкетног истраживања - садржај протокола (документ);
5. Извештај о анкетном истраживању о факторима ризика за појаву каријеса раног детињства.

Квантитативни процесни индикатори:

1. Тираж едукативних средстава (постера и агитке) - списак са спецификацијом тиража по врсти здравствених установа и језику националних заједница;
2. Број присутних учесника едукација;
3. Просечне оцене различитих евалуационих карактеристика едукација од стране учесника;
4. Пропорција чинилаца ризика за настанак каријеса раног детињства;
5. Нумерички индикатори који објашњавају међуодносе различитих фактора ризика за каријес раног детињства.

Исходни индикатор:

Документ предлога Програма превентивне стоматолошке заштите породице са одојчади и малом децом за територију АП Војводине, за период 2016-2020. година.

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА У 2015. ГОДИНИ

Табела: Финансијски план програмског задатка: Унапређење превенције каријеса раног детињства (КРД) у АП Војводини							
Буџетска ознака	Врста трошка	Јединица	Број јединица	Јединична цена (дин.)	Укупно (дин.)	Средства из буџета АПВ	Сопствена средства
А	Материјални трошкови						
A1	- Штамп и дизајн плаката, 500x700мм	ком	5.000	18,720	93.600,00	93.600,00	0,00
A2	- Штамп и дизајн агитке, А4, 4/4	ком	10.000	9,96	99.600,00	99.600,00	0,00
A3	- ЦД/ДВД-ром	ком	100	33,00	3.300,00	0,00	3.300,00
A4	- Канцеларијски материјал (папир А4x50, 3 ПЦ тонера, 4 тонера за фотокопир апарат, 200 фасцикли, 1 флипчарт, папир за флипчарт, 20 фломастера за белу таблу)	паушал			100.000,00	0,00	100.000,00
A1-A4	ТОТАЛ А				296.500,00	193.200,00	103.300,00
Б	Нематеријални трошкови - Институт						
B1	- 6 лекара специјалиста, доктори наука	час рада	60	705,62	42.337,20	21.168,60	21.168,60
B2	- 4 лекара специјалисте	час рада	40	705,62	28.224,80	14.112,40	14.112,40
B3	- 1 дипломирани математичар	час рада	10	432,12	4.321,20	2.160,60	2.160,60
B4	- 2 више медицинске сестре	час рада	20	347,39	6.947,80	3.473,90	3.473,90
B5	- 4 медицинске сестре	час рада	40	311,38	12.455,20	6.227,60	6.227,60
B6	- 1 систем инжењер (ВШС)	час рада	20	304,08	6.081,60	3.040,80	3.040,80
B7	- 1 програмер	час рада	20	232,06	4.641,20	2.320,60	2.320,60

Б8	- 2 систем оператора	час рада	40	232,06	9.282,40	4.641,20	4.641,20
Б1-Б8	ТОТАЛ Б				114.291,40	57.145,70	57.145,70
Ц	Нематеријални трошкови – Заводи за јавно здравље у АПВ						
Ц1	- 6 лекара специјалиста	час рада	60	705,62	42.337,20	21.168,60	21.168,60
Ц2	- 6 медицинских сестара	час рада	60	311,38	18.682,80	9.341,40	9.341,40
Ц1-Ц2	ТОТАЛ Ц				61.020,00	30.510,00	30.510,00
Д	Нематеријални трошкови - Опште болнице у АПВ						
Д1	- 18 медицинских сестара	час рада	900	311,38	280.242,00	280.242,00	0,00
Д1	ТОТАЛ Д				280.242,00	280.242,00	0,00
Е	Нематеријални трошкови - Клинички центар Војводине – Клиника за гинекологију и акушерство						
Е1	- 6 медицинских сестара	час рада	300	311,38	93.414,00	93.414,00	0,00
Е1	ТОТАЛ Е				93.414,00	93.414,00	0,00
Ф	Нематеријални трошкови - Клиника за стоматологију Војводине						
Ф1	- 1 стоматолог - доктор наука	час рада	165	705,62	116.427,30	116.427,30	0,00
Ф1	ТОТАЛ Ф				116.427,30	116.427,30	0,00
Вредност програма ТОТАЛ А+ ТОТАЛ Б + ТОТАЛ Ц + ТОТАЛ Д + ТОТАЛ Е + ТОТАЛ Ф					961.894,70	770.939,00	190.955,70

957.

На основу члана 31. алинеја 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14) и члана 13. став 4. Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС“, број: 107/05, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12, 45/13-др. закон и 93/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембар 2014. године, донела је

ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ О ПРОГРАМУ ОЧУВАЊА ПЛОДНОСТИ КОД ОБОЛЕЛИХ ОД МАЛИГНИХ БОЛЕСТИ У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ ЗА 2015. ГОДИНУ

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком (у даљем тексту: Одлука), утврђује се Програм очувања плодности код оболелих од малигних болести у Аутономној покрајини Војводини за 2015. годину, обим средстава за спровођење овог програма и начин њиховог распоређивања и коришћења.

Члан 2.

Програм из члана 1. ове одлуке, чини њен саставни део.

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 5-4/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

ПРОГРАМ ОЧУВАЊА ПЛОДНОСТИ КОД ОБОЛЕЛИХ ОД МАЛИГНИХ БОЛЕСТИ НА ТЕРИТОРИЈИ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ ЗА 2015. ГОДИНУ

Увод

Законом о здравственој заштити („Службени гласник РС“, број 107/05, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12, 45/13-др. закон и 93/14), чланом 13. став 4. утврђено је да аутономна покрајина може до-

нети посебне програме здравствене заштите за поједине категорије становништва, односно врсте болести које су специфичне за аутономну покрајину, а за које није донет посебан програм здравствене заштите на републичком нивоу, у складу са својим могућностима, и утврдити цене тих појединачних услуга, односно програма.

Здравствену заштиту на територији Аутономне Покрајине Војводине обезбеђују у складу са Уредбом о плану мреже здравствених установа („Службени гласник РС“, број:42/06, 119/07, 84/08, 71/09, 85/09, 24/10, 6/12, 37/12 и 8/14), 92 здравствене установе у државној својини, од којих је 35 установа основала Влада Војводине. Болничка, специјалистичка и високоспецијалистичка здравствена заштита на територији Аутономне Покрајине Војводине обавља се у 35 установа које је основала Влада Аутономне Покрајине Војводине. Здравствена заштита на терцијарном нивоу пружа се у четири института (Институт за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, Институт за онкологију Војводине, Институт за кардиоваскуларне болести Војводине, Институт за плућне болести Војводине) и у Клиничком центру Војводине. Све установе терцијарног нивоа, чије услуге користи цело становништво Војводине смештене су у Јужнобачком округу који је и седиште Медицинског факултета Нови Сад.

Носиоци и реализатори Програма су Институт за онкологију Војводине, Сремска Каменица и Клинички центар Војводине, Нови Сад.

Приказ и анализа постојеће ситуације

Малигне болести су према подацима Института за јавно здравље Војводине садржаним у Анализи здравственог стања становништва Аутономне покрајине Војводине за 2012. годину, са учешћем од 22,5% други су узрок смрти становништва Аутономне покрајине Војводине одмах после кардиоваскуларних болести чије учешће је 54,3%. Најчешће малигни тумори код мушкарца су били малигни тумори душника и плућа (32,6%) и малигни тумори дебелог црева и завршног црева (12,7%), док су код жена били малигни тумори дојке (18,3%) и малигни тумори душника и плућа (14,6%). Према болничком морбидитету на територији Аутономне покрајине Војводине најзаступљеније групе обољења су тумори (21%), болести система крвотока (13,3%) и болести система за варење (9,6%).

Према подацима из наведене Анализе од укупно 7.961 умрлих током 2012. године у стационарима Војводине, њих 39,8% је умрло од болести система крвотока, 21,8% од тумора, 9% од болести система за дисање, а 7,9% од болести система за варење. У ванболничком морбидитету жена посебан значај имају тумори који се налазе на петом месту. Најчешће дијагнозе у оквиру ове групе су тумори глатког мишића материце, доброћудни тумори јајника и доброћудни тумори дојке.

Према подацима Института за јавно здравље Србије, 'Др Милан Јовановић Батут' из Одабраних здравствених показатеља за 2012. годину малигне болести, после болести срца и крвних судова представљају најчешћи узрок оболевања и умирања, како у нашој земљи тако и у развијеним земљама света. Последњих неколико деценија уочен је континуиран пораст у умирању од малигних тумора. Стопа морталитета од малигних болести повећала се у последњих пет година са 279,9 на 100.000 становника у 2008. години на 295,4 на 100.000 становника у 2012. години.

Влада Републике Србије донела је Национални програм 'Србија против рака' ('Службени гласник РС' број 20/09), чији је циљ да се побољша здравље становништва Републике Србије и превенира настанак малигних болести, посебно код особа са повећаним ризиком за њихов настанак. Циљ је и побољшање квалитета живота већ оболелих од малигних болести, којима су неопходни ефикасно лечење, адекватна контрола симптома и компликација, контрола нежељених ефеката лечења, као и психолошка, социјална и духовна подршка пацијенту и породици. Као једна од кључних компоненти наведеног Програма утврђено је обезбеђивање услова за квалитетан живот кроз примену мера рехабилитације и палијативног збрињавања. Палијативно збрињавање је приступ који побољшава квалитет живота пацијента и породице, суочавајући се са проблемима који прате болест, који угрожавају живот, кроз превенцију и отклањање патње путем раног откривања и непогрешиве процене и лечења бола и других симптома као и лечења компликација саме болести или терапијских процедура. Рехабилитација пружа могућност за стварање квалитетнијег живота. Наведеним националним програмом за оболеле од малигних болести у репродуктивном добу, као посебну категорију, нису предвиђене специфичне активности усмерене на очување плодности и стварање могућности за реализацију родитељства, иако се ради о изузетно значајном сегменту у обезбеђењу квалитетног живота након лечења малигних болести. Стварање могућности за остварење родитељства након завршетка лечења од малигних болести на које се односе активности предвиђене Програмом очувања плодности код оболелих од малигних болести од изузетног је значаја за обезбеђење квалитетног живота сваког појединца с обзиром на високо место које родитељство има у систему вредности и да се ради о једној од најчешћих индивидуалних тежњи појединца.

У току 2013. године у Аутономној покрајини Војводини је регистровано 885 особа млађих од 44 године које су новооболеле од малигних болести: 579 жена и 306 мушкараца према подацима Регистра за малигне неоплазме Војводине Института за онкологију Војводине.

Током 2014 год. у периоду од 01.01.-01.10.2014. у Институту за онкологију Војводине је Онколошком конзилијуму за гинеколошке туморе презентовано 230 пацијенткиња са новооткривеним карциномом грлића материце са територије АП Војводине. Међу њима је само 94 или 40,9 % било у почетним стадијумима који су операбилни (од Ia,б- IIa) док је чак 136 жена или 59,1% у моменту дијагностиковања имала локално узнапредовали или метастатски карцином грлића материце (инооперабилна болест). Повећање удела раних стадијума свих малигних болести, захваљујући добро организованим скрининг програмима и успешном лечењу премалигних стања, неодојиви су и кључни како за успешније онколошко лечење, тако и за бољи квалитет живота околних пацијенткиња и пацијената и стварање услова за могућност родитељства код оболелих од малигнитета.

Онколошке процедуре које утичу на губитак плодности (фертилно)су:

- све хируршке процедуре у малој карлици, посебно радикална хирургија код гинеколошких малигнитета (ампутациона хирургија, стварање прираслица)
- адјувантна терапија утицајем на функцију јајника (хируршка, радиотерапијска, реверзибилна (Гн-РХ агонисти))
- радиотерапија карлице (теле и брахи), трајно или привремено (радиотерапија јодом)
- примена зрачне терапије доводи до деструкције фоликула јајника и до стромалне фиброзе и следствене атрофије јајника, што најчешће резултира трајним стерилитетом. Потврђена је директна корелација између апликоване ту-

морске дозе и последичних промена у ткиву јајника. Последице примењене зрачне терапије често су ирреверзибилне због чињенице да је број герминативних ћелија дефинисан још у току феталног живота и не постоји могућност касније регенерације, за разлику од других ткива где је регенеративна способност очувана (нпр. коштаног ткива, ћелије гастроинтестиналног тракта, ћелије коже и друга ткива)

- сваки облик системске хемиотерапије (трајно или привремено) утиче на репродуктивну функцију. Код жена: Варира у односу на дужину, дозу и врсту хемиотерапије, као и у односу на старост пацијенткиње, а значајна токсичност приписује се алкилирајућим агенсима. Повећан је ризик за појаву превремене менопаузе након лечења алкилирајућим агенсима код жена код којих се поново успоставила нормална менструација. Опоравак функције јајника је ретка појава након примене режима лечења који укључују бусулфан и циклофосфамид. Код мушкараца: Велике дозе алкилирајућих агенаса (на пример, циклофосфамид, прокарбазин, хлорамбуцил и/или БЦНУ) доводе до азоспермије код преко 90% мушкараца. Мале студије указују на то да се, након терапије, поново успоставља интегритет сперме на ниво контролне групе одговарајућих година старости након неког времена.

Омогућавање родитељства особама леченим због малигних болести је један од највећих изазова у савременој онкологији и у свету постаје нераздвојив део целокупног пружања услуге квалитетног лечења онколошких пацијенткиња и пацијената. Упркос томе и само информисање оболелих лица од стране лекара о могућности губитка плодности током и после онколошког лечења није довољно заступљено у рутинској пракси. Потпуно је разумљиво фокусирање онколога на примарни циљ: постизање излечења са што мање компликација:хируршког, радиотерапијског, хемиотерапијског и биолошких модалитета лечења и редовно и адекватно праћење након завршене терапије. Очување плодности код оболелих од малигних тумора до сада није довољно и адекватно препознато.

Разматрање могућности очувања плодности код онколошких пацијенткиња и пацијената нераздвојиво је од примарног циља у лечењу:онколошке безбедности у погледу исхода малигне болести. Колико год био значајан, фокус очувања плодности никад није испред лечења и преживљавања. Зато је овакав сегмент пружања здравствене услуге међу најделикатнијим, захтева висококостручан, субспецијалистички и едукован кадар, јер селекција потенцијалних онколошких пацијенткиња и пацијената којима се може безбедно омогућити очување плодности има строго дефинисане:

1. стручне онколошке критеријуме за укључивање у Програм у погледу врсте и дужине основног лечења, прогнозе болести и могућег утицаја онколошке терапије на плодност,
2. параметре процене од стране гинеколога-субспецијалисте за плодност,
3. правно-етичке процедуре и критеријуме у односу на оба партнера, године живота будућих мајки,
4. све нивое прецизног информисања родитеља малолетних онколошких пацијенткиња и пацијената, одраслих онколошких пацијенткиња и пацијената, лекара и медицинског особља ангажованог у раду са оболелим или леченим од малигнитета уз пратећи информативни писани и електронски материјал као и информисане писане пристанке.

Савремени терапијски протоколи у лечењу малигних тумора свих локализација утичу на бројне сегменте живота пацијенткиња и пацијената умањујући значајно њихов квалитет живота. Ангажовањем стручњака кроз овај Програм, заједно са оболелим од малигне болести и члановима њихове уже породице, онколози могу да понуде уз оптимални план лечења који обезбеђује максималну корист у побољшању исхода болести и побољшан квалитет живота остварењем родитељства.

Хирургија са очувањем плодности (Fertility-Sparing Surgery) поред базичних циљева да очува плодност уз онколошку безбедност, омогућава очување хормонске оваријалне функције и за жену психолошки подстицајно очување адекватне перцепције телесне схеме.

Примена поштедне операције грлића материце захтева:

- Прецизну преоперативну процену због максималне онколошке безбедности за пацијенткињу,
- Примену прецизних смерница за касније цитолошко праћење,
- Специфичан акушерски надзор након концепције због повишеног ризика за претермински порођај.

Одлука за примену поштедне онколошке хируршке процедуре код ране инвазивне форме карцинома грлића материце, једна је од најделикатнијих у гинеколошкој онкологији и од Онколошког конзилијума захтева примену критеријума за селекцију пацијенткиња и одговарајућу старост пацијенткиње (до 38 година), опште стање и постојање жеље за рађањем, али без претходне историје инфертилитета.

Општи циљ

Омогућавање родитељства уз максималну онколошку безбедност онколошким пацијенткињама животне доби до 38 година и онколошким пацијентима у репродуктивном добу, чиме се значајно унапређује квалитет живота и квалитет услуга здравствене заштите оболелим од малигних болести у Аутономној покрајини Војводини.

Специфични циљеви

1. Информисање и едукација стручне медицинске јавности о могућности и начинама очувања плодности код оболелих од малигних болести и информисање пацијенткиња и пацијената.
2. Формирање базе података према прецизним критеријумима и израда софтвера за примену и праћење.
3. Развој и унапређење сегмента Хирургије са очувањем плодности (Fertility-Sparing Surgery) чиме се омогућава најадекватније лечење у раној фази болести, које неће или ће минимално утицати на каснију плодност.
4. Унапређење преоперативне дијагностике гинеколошких премалигних, гранично малигних („border line tumours“) и малигних обољења применом спектралне колпоскопије и ехосонографије.
5. Укључивање онколошких пацијенткиња и пацијената у стандардне протоколе за процедуре биомедицински помогнутог родитељства.

Индикатори:

1. Набавка планиране опреме за реализацију програма.
2. Примена софтвера за базу података и праћење (регистар).
3. Формирање базе података:
 - а) за оболеле од малигних болести упућене на Конзилијум за онкофертилитет и праћење даљих процедура,
 - б) за све жене млађе од 38 година које планирају рађања а оперисане су због дијагностикованих интраепителних неоплазија (премалигне болести грлића материце) код којих је у конусу -верификован микроинвазивни и инвазивни карцином грлића материце - верификован остатак (рест) болести (ЦИН 2,3 или карцином „in situ“), у преосталом ткиву,
 - в) за децу и адолесцените оболеле од малигних болести уз строго дефинисане критеријуме педијатра-онколога (у другој години реализације програма).
4. Спровођење обуке и едукације лекара.
5. Издавање и дистрибуција информативног материјала за оболеле од малигних болести.

Активности програма:

1. Информисање стручне јавности о значају детерминисања и интегрисања очувања плодности код оболелих од малигних болести.
2. Едукација лекара за примену процедура са очувањем плодности код строго дефинисаних група оболелих и едукација тима за рад са овом групацијом становништва и усавршавање и даљи развој хируршких техника и вештина за хирургију са очувањем плодности.
3. Едукација тима за хирургију са очувањем плодности код гинеколошких и уролошких онколошких операција у почетним стадијумима малигних болести женских и мушких репродуктивних органа.
4. Обавештавање и клиничко/психолошко саветовање болесника о могућностима за очување плодности.
5. Набавка опреме за подизање квалитета рада у процени оболелих код којих је могућа процедура очувања плодности.
6. Оснивање Конзилијума за онкофертилитет и успостављање алгорита и процедура кретања пацијената унутар програма.
7. Припрема штампаног и електронског материјала и дистрибуција.
8. Оснивање базе података за све укључене у програм.
9. Након добијања мишљења Конзилијума за онкофертилитет започиње процес који води у криопрезервацију (замрзавање и чување) гаметата – јајних ћелија и сперматозоида као и ембриона.

Методологија реализације програма

Кретање оболелих и/или лечених од малигних болести кроз програм:

Селекција пацијенткиња и пацијената: Основни предуслов за квалитетно функционисање Програма је правовремено упућивање оболелих од малигних болести у периоду од постављања дијагнозе до започињања онколошких третирајских третмана. У случају да је лечење већ започето у свакој од фаза могуће је начинити консултацију.

Примарну селекцију за укључивање пацијената и пацијенткиња у програм врше:

- лекари на Онколошкој комисији (конзилијуму за поједине локализације у Институту за онкологију Војводине),
- лекари (хирурги који врше припрему за операцију и оперишу оболеле у Институту за онкологију Војводине, Клиничком центру Војводине, општим болницама и другим здравственим установама и приватној пракси на територији Аутономне покрајине Војводине),
- лекари из Одсека за онкологију Општинских болница у АП Војводини (9),
- лекари медијални онколози пре започињања хемотерапије,
- радиотерапеути пре започињања зрачног третмана.

Прво информисање оболелих од малигних болести млађих од 38 година живота и њихово даље евентуално укључивање у програм могуће је на следећим пунктовима здравствене мреже:

- Домови здравља (лекари опште праксе и специјалисти),
- Одсеци за онкологију Општинских болница (9 у АП Војводини-Суботица, Сомбор, Сремска Митровица, Панчево, Вршац, Кикинда, Сента, Врбас и Зрењанин),
- Опште болнице (уролози, хирурзи, гинеколози, педијатри, хематолози, медијални онколози),
- Клинички центар Војводине и Институт за онкологију Војводине,
- Приватна пракса,
- самостална иницијатива оболелог.

Иницијално се пацијенти у тренутку јављања налазе у две могуће фазе лечења малигних болести:

1. Пре започињања онколошког лечења: у фази припреме за операцију, хемотерапију или зрачну терапију.
2. У међуфазама: после операције, а пре наставка адјутантне хемотерапије, зрачне терапије или биолошке терапије.

II Лекар који информисе оболеле од малигних болести о могућностима укључивања у програм након прибављања сагласности шаље попуњени образац субспецијалисти за фертилитет у форми медицинског формулара који садржи податке од значаја за прву селекцију: дијагноза, стадијум болести, патохистолошки налаз, планирани протокол лечења и дужина трајања лечења.

III Консултација са субспецијалистом за плодност и селекција првог нивоа након увида у документацију историју болести и налазе који упућује пацијенткиње и пацијенте на Конзилијум за онкофертилитет.

IV Конзилијум за онкофертилитет чине чланови из Института за онкологију Војводине и Клиничког центра Војводине и то стални чланови и повремени чланови (са заменицима), а према локализацијама малигних болести:

- Чланови из Института за онкологију Војводине-у сталном саставу: два гинеколога, патолог, интерниста-онколог, радиолог или радиолог/специјалиста нуклерне медицине (са обе специјализације), радиотерапеут и повремени чланови: хирург-онколог и психолог.
- Чланови из Клиничког центра Војводине-у сталном саставу: два гинеколога субспецијалисте фертилитета, радиолог и повремени чланови уролог, хематолог и остали специјалисти по позиву (офталмолог, дерматолог, оториноларинголог и др.)

Конзилијуми за онкофертилитет одржавају се у Институту за онкологију Војводине и планирају се на недељном нивоу ради разматрања следећих параметара:

- Онколошка дијагноза: врста малигнитета, проширеност болести у моменту постављања дијагнозе (стадијум), онколошка прогноза болести, хистолошке и хормоналне карактеристике тумора,
- Врста и план онколошког лечења,
- Животна доб и временски период након завршетка планираног лечења (временски оквир који је на располагању),
- Постојање већ рођене деце и планове рађања,
- Реална процена ризика потенцијалне трудноће,
- Године старости,
- Врста лечења,
- Статус партнера,
- Временски оквир који је на располагању,
- Ризик да је карцином метастазирао на јајнике,
- Могућност постојања недиагностикованих (скривених) метастаза,
- Постојање историје неплодности пре постављања дијагнозе малигне болести.

Конзилијум доноси препоруке са јасним смерницама према врсти планиране процедуре за очување плодности, временско оквиру и додатној дијагностици.

V Укључивање у базу података „Онкофертилитет у АП Војводини“

- Прати кретање свих укључених кроз фазе програма, компликације и исходе њихових третмана,
- Садржи све одлуке Конзилијума за онкофертилитет,
- Садржи податке за специфичну групу жена млађих од 38 година које планирају рађање оперисане због дијагностикованих интраепителних неоплазија (премалигне болести грлића материце) код којих је у конусу:
- верификован микроинвазивни и инвазивни карцином грлића материце, -верификован остатак (рест) болести (ЦИН 2,3 или карцином „in situ“), у преосталом ткиву.

VI Припрема и обрада за поступке биомедицински потпомогнутог родитељства

Након добијања мишљења Конзилијума за онкофертилитет започиње процес који води у криопрезервацију (замрзавање и чување) гамета – јајних ћелија и сперматозоида као и ембриона. За 25 парова планира се спровођење поступка вантелесне оплодње

и замрзавање и чување ембриона до момента завршетка лечења и планирања остваривања родитељства, за 25 пацијенткиња које актуелно немају партнере планира се спровођење поступка замрзавања и чувања јајних ћелија које би касније биле искоришћене за поступке вантелесне оплодње, а за 50 пацијената планира се замрзавање и чување сперматозоида.

Поступци спровођења вантелесне оплодње, замрзавања и чувања како гамета – сперматозоида и јајних ћелија тако и ембриона спроводиће се на Клиници за гинекологију и акушерство Клиничког центра Војводине радом тима лекара и ембриолога на Заводу за хуману репродукцију применом стандардизованих протокола стимулације за онколошке пацијенте, мониторинга стимулисаних циклуса и аспирацију јајних ћелија тако и протокола криопрезервације гамета и ембриона.

Протокол стимулације за пацијенткиње базира се на примени инхибитора ароматазе – летрозола чијом променом се спречава конверзија андростендиона и тестостерона у њихове естрогене продукте – естрон и естрадиол. Летрозол припада трећој генерацији инхибитора ароматазе и врло је селективан што испољава компетитивним селективним везивањем на активном месту ензимског комплекса. Летрозол супримира плазматске концентрације естрадиола, естрона и естрон сулфата у дозама од 2,5-5 мг/дан. Инхибиција ароматазног система повећава лучење продукцију гонадотропина ослобађањем осовине хипоталамус-хипофиза од утицаја естрогене негативне повратне спреге. Стимулација са летрозолом комбинује се са променом гонадотропина при чему се потреба за количином гонадотропина смањује у односу на стандардне протоколе стимулације. Комбиновани протокол – летрозол и гонадотропини показује значајно мање вредности естрадиола у односу на стандардне протоколе стимулације што га чини посебно погодним за пацијенткиње које болују од карцинома дојке.

Сам ток стимулације прати се протоколом за мониторинг стимулисаних циклуса који подразумева праћење пораста фоликула јајника путем серијским ултразвучних прегледа – фоликулометрија. Након постизања задовољавајуће величине фоликула апликује се инјекција хуманог хорионског гонадотропина и за 36 сати се спроводи поступак аспирације фоликула.

Аспирација фоликула се спроводи у краткотрајној ОИВ анестезији под контролом ултразвука трансвагиналним приступом. У аспирираној фоликуларној течности ембриолог идентификује јајне ћелије које даље оплођава сперматозоидима партнера уколико се спроводи поступак вантелесне оплодње са циљем добијања ембриона који се касније замрзавају и чувају, или пак одмах прелази на замрзавање јајних ћелија код пацијенткиња које немају партнере.

Примена летрозола се наставља након аспирације фоликула да би се спречило повећање нивоа естрадиола. Контрола нивоа естрадиола се спроводи неколико дана након аспирације фоликула и примена летрозола се наставља све док концентрација естрадиола не падне испод 50 пг/мл.

Криопрезервација подразумева замрзавање, чување и одмрзавање гамета и ембриона. Замрзавање ће се вршити методом ви-трификације која подразумева процес солидификације течности у некристалну („стакласту“) фазу, што се постиже брзим снижавањем температуре, испод „температуре транзиције стакла“, истовремено повећавајући вискозност.

Криопрезервација женских гамета (јајних ћелија) подразумева замрзавање, чување и одмрзавање јајних ћелија добијених аспирацијом фоликула код жена оболелих од болести која ће подразумевати дуготрајно или „агресивно“ лечење (радио-/хемио-терапија). Замрзавају се само зреле јајне ћелије. Пре замрзавања, јајне ћелије се делимично денудирају (одстрањује се део кумулусног комплекса додатком ензима) и остављају се само најкомпактније ћелије кумулуса уз зону пелуциду.

Криопрезервација мушких гамета односно сперматозоида подразумева замрзавање, чување и одмрзавање ејакулираних сперматозоида у циљу очувања фертилитета код оболелих мушкараца. Замрзнути узорци се сторнирају у контејнере са LN2 (течни азот). Да би се избегао цитотоксичан ефекат од стране мртвих сперматозоида, узорак треба одмах замрзнути после узорковања. Након замрзавања, максимално треба да се избегава контакт узорка са ваздухом, да се садржај не би одмрзнуо.

Стопа преживљавања гамета и ембриона после одмрзавања је за ембрионе око 75%, за сперматозоиде око 80%, док је за јајне ћелије око 50%.

Замрзавање гамета и ембриона пратиће и комплетна документација о свакој пацијенткињи у софтверском програму. Постоје различити софтверски програми вођења документације (комерцијални и некомерцијални). Свака пацијенткиња ће имати и ембриолошки лист, који ће се чувати у посебним регистраторима, а попуњени регистратори у архивама установе.

За замрзавање јајних ћелија и сперматозоида користе се: медијуми за криопрезервацију, криопротектанти (интра- и екстра-целуларни), течни азот на -196°C, апарат за криопрезервацију, крио-канистери са течним азотом (за чување течног азота, за рад апарата као и чување замрзнутог материјала), пластични материјали, тзв. цевчице и посуднице и заштитна средства за рад са течним азотом (заштитне наочари, штит, кожане рукавице, заштитни мантили).

Новине у рутинској пракси које се морају увести у примену код протоколисаног спровођења програма према постојећим стандардима:

1. Мишљење најмање два патолога код доношења одлука и патохистолошки налаз урађен у року од 7-10 дана и додатне обраде имунохистохемија

Све патохистолошке налазе биопсија и другог материјала пре планирања поштедног хируршког лечења са очувањем плодности, као и оперативно одстрањен материјал, после поштедног хируршког лечења са очувањем плодности прегладају најмање два патолога са искуством у онколошкој патологији из две здравствене установе: Института за онкологију Војводине и Клиничког центра Војводине

2. Формирање два хируршко- гинеколошка тима у АП Војводини -централизација поштедних операција са очувањем плодности: Институт за онкологију Војводине и Клинички центар Војводине.

Оперативне процедуре поштедног хируршког лечења са очувањем плодности за све пацијенткиње са територије АП Војводине врше се у референтним установама: Институту за онкологију Војводине и Клиничком центру Војводине

3. Обухват жена оперисаних због премалигних стања грлића материце у специфичним случајевима: Све жене млађе од 38 година које планирају рађање оперисане због дијагностикованих интраепителних неоплазија (премалигне болести грлића материце) код којих је у конусу :- верификован микроинвазивни и инвазивни карцином грлића материце

- верификован остатак (рест) болести (ЦИН 2,3 или карцином „in situ“), у преосталом ткиву

4. Учесталије цитолошке контроле: Цитолошке контроле после поштедних операција карцинома грлића материце врше се на 3 месеца у првој, на 4 месеца у другој, на 6 месеци у периоду од 2-5 година, а после 10 година се жене укључују у редован скрининг програм. Цитологија остаје кључна за праћење уз неопходност доброг познавања могућих ограничења, лажно позитивних налаза, налаза ендометријалних ћелија и постојања могућности за „over diagnosis“ код жена након радикалних трахелектомија.

5. Специфични алгоритам акушерских контрола: Препоруке за акушерске контроле жена после поштедних операција карцинома грлића материце све трудноће након ових операција, третирају се као високоризичне и врше се недељне контроле.

Медицински, етички и правни аспекти у процедурама очувања плодности оболелих од малигних болести:

- Информисани писани пристанак за предложено процедуру,
- Правне регулативе могућих исхода очувања плодности у неповољним исходима онколошког лечења и/или неочекиваним ситуацијама: нпр. у случају прогресије онколошке болести, појаве метастаза, смрти пацијента или партнера, промене одлуке партнера, техничких пропуста и оштећења биолошких узорака,
- Правне регулативе могућих исхода очувања плодности код деце и адолесцената,
- Дизајн базе података/софтвера са правом заштите података пацијента,
- Планирање могућности шифрама селектованог приступа бази података.

База података, штампани и електронски материјал

1. База података регистар за оболеле од малигних болести укључених у програм налази се у Институту за онкологију Војводине.

- База свих новооткривених случаја малигних болести код оболелих млађих од 38 година са територије АП Војводине усклађена са Популационим регистром и Регистром за малигне неоплазме Војводине који постоји у Институту за онкологију Војводине (оквирно око 850 годишње).

Напомена: ова база би требало да садржи и жене код којих је урађена инкомплетна операција Х СИЛ лезија и карцинома „in situ“ грлића материце. (оквирно око 25 годишње)

- База података свих пацијенткиња и пацијената са територије АП Војводине који су упућени на Козилијум за онкофертилитет и њихово праћење (оквирно од 70-100 годишње)

2. Формулари и информатори за медицинске стручњаке

3. Информатори за оболеле од малигних болести

- Информатор за лекаре у онколошким диспансерима и другим пунктовима са листом јасних критеријума за прелиминарну селекцију за упућивање гинекологу-субспецијалисти фертилитета или директно Конзилијуму за онкофертилитет (200 примерака)
- Информатор за оболеле од малигних болести-могућност очувања плодности (200 примерака)
- Медицински формулар за упућивање пацијенткиња и пацијената на консултацију код гинеколога субспецијалисте за фертилитет са подацима о планираном протоколу, дужини трајања лечења (100 примерака, могућност електронске верзије слања и штампања)
- На основу прве године може се вршити планирање броја услуга на годишњем нивоу.

2. База података о замрзавању гамета, ембриона води се у Клиничком центру Војводине са свим неопходним параметрима времена, врсте и места складиштења материјала у складу са Законом о лечењу неплодности поступцима биомедицински потпомогнутог оплођења.

Укупна средства потребна за реализацију Програма очувања плодности код оболелих од малигних болести у Аутономној покрајини Војводини за 2015. годину износе 21.707.000,00 динара и то за:

1. Трошкове набавке опреме и то: два ултразвучна апарата са вагиналном, ректалном и абдоминалном сондом, дигитални колпоскоп и информатичка опрема за регистар у укупном износу од 7.965.000,00 динара,
2. Трошкови потрошног материјала за замрзавање и чување ембриона, јајних ћелија и сперматозоида у наредних пет година у износу од 6.500.000,00 динара,
3. Трошкове потрошног материјала: реагенси имунохистохемија, потрошни наставци за ендоскопске процедуре и други хируршки материјал и трошкова слања биолошког материјала у случају потребе супервизије патохистолошких налаза у иностранство у износу од 627.000,00 динара,
4. Трошкови нето накнада са припадајућим порезима и доприносима за чланове Конзилијума за онкофертилитет и других учесника у програму и трошкова превоза (укупно 17 учесника) у укупном износу од 4.418.000,00 динара,
5. Трошкови накнада за лекаре из Одсека за онкологију Општих болница (Суботица, Зрењанин, Сомбор, Сента, Вршац, Панчево, Врбас, Сремска Митровица и Кикинда) у износу од 339.000,00 динара,
6. Трошкове едукација у износу од 1.500.000,00 динара,
7. Трошкови припреме и штампања плаката и флајера у износу од 358.000,00 динара и

У току 2015. године програм ће реализовати Институт за онкологију Војводине и Клинички центар Војводине, а средства ће се обезбедити:

Институту за онкологију Војводине у укупном износу од 12.393.000,00 динара за:

- 1) Трошкове набавке опреме у износу од 7.965.000,00 динара,

- 2) Трошкове потрошног материјала: реагенси имунохистохемија, потрошни наставци за ендоскопске процедуре и други хирушки материјал и трошкова слања биолошког материјала у случају потребе супервизије патохистолошких налаза у иностранство у износу од 627.000,00 динара
- 3) Трошкови нето накнада са припадајућим порезима и доприносима за чланове Конзилијума за онкофертилитет и других учесника у програму и трошкова превоза (укупно 11 учесника) у укупном износу од 2.693.000,00 динара,
- 4) Трошкове едукација у износу од 750.000,00 динара,
- 5) Трошкови припреме и штампања плаката и флајера у износу од 358.000,00 динара и

Клиничком центру Војводине у укупном износу од 9.314.000,00 динара за:

1. Трошкови потрошног материјала за замрзавање и чување ембриона, јајних ћелија и сперматозоида у наредних пет година у износу од 6.500.000,00 динара,
2. Трошкови нето накнада са припадајућим порезима и доприносима за чланове Конзилијума за онкофертилитет и других учесника у програму и трошкова превоза (укупно 6 учесника) у укупном износу од 1.725.000,00 динара,
3. Трошкови накнада за лекаре из Одсека за онкологију Опшних болница (Суботица, Зрењанин, Сомбор, Сента, Вршац, Панчево, Врбас, Сремска Митровица и Кикинда) у износу од 339.000,00 динара,
4. Трошкове едукација у износу од 750.000,00 динара.

958.

На основу члана 31. алинеја 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14), члана 6. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник РС“, број 72/09), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ О ПРОГРАМУ УНАПРЕЂЕЊА ПРЕВЕНЦИЈЕ ИНФЕКЦИЈА ХУМАНИМ ПАПИЛОМА ВИРУСОМ У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ ЗА 2015. ГОДИНУ

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком (у даљем тексту: Одлука), утврђује се Програм унапређења превенције инфекција хуманим папилома вирусом (у даљем тексту: ХПВ инфекција) у Аутономној покрајини Војводини за 2015. годину, обим средстава за спровођење овог програма и начин њиховог распоређивања и коришћења.

Члан 2.

Програм из члана 1. ове одлуке, чини њен саставни део.

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 5-3 /14

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

ПРОГРАМ УНАПРЕЂЕЊА ПРЕВЕНЦИЈЕ ИНФЕКЦИЈА ХУМАНИМ ПАПИЛОМА ВИРУСОМ У

АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ ЗА 2015. ГОДИНУ

УВОД:

Обољења изазвана хуманим папилома вирусима (ХПВ) представљају значајан здравствени проблем Војводине, који се по својим карактеристикама може сврстати у групу приоритетних здравствених проблема (раширености, угроженост осетљивих категорија становништва, последице по здравље, могућност превенције). Инфекција хуманим папилома вирусима, који се преносе сексуалним путем, сматра се главним етиолошким фактором и представља неопходни, мада не и довољни услов за настанак гениталних кондилома и малигну неоплазми на неколико локализација (грлић материце, вулва, вагина и анус). У стручној литератури инфекције ХПВ повезују се и са карциномом пениса и орофаринкса. Кључну улогу у смањењу броја оболелих од ХПВ, што последично у дужем временском периоду доводи и до значајног смањења умирања од наведених обољења, имаће мере примарне превенције - очувања и унапређења здравља становништва спровођењем здравствено васпитних програма усмерених на целу популацију као и група под ризиком али и појединаца који би се едукацијом оспособили за доношење правилних одлука везаних за избегавање ризичних понашања везаних за сексуално преносиве болести и усвајање здравих стилова живота. Поред ових мера, интегрисани приступ превенције ових болести захтева и примену имунизације.

Према последњим смерницама Светске здравствене организације из 2010. године имунизација против ХПВ се препоручује када је превенција рака грлића материце јавно здравствени приоритет и када постоји економска одрживост имунизације у дужем временском периоду. Европски центар за контролу болести (ЕЦДЦ) је у октобру 2012. године објавио препоруке за спровођење имунизације против ХПВ којима се позивају земље чланица да омогуће имунизације за девојчице узраста 12-14 година. И СЗО и ЕЦДЦ предвиђају да скрининг као мера секундарне превенције болести треба несметано да се одвија паралелно са процесом имунизације.

Деветнаест (19) земаља Европске уније увело је имунизацију против ХПВ, док је у преосталим земљама чланицама тај поступак у току. Свака од земаља је донела одлуку о имунизацији деце одређеног узраста на основу препорука локалних институција. У највећем броју случајева циљну популацију за имунизацију представљају девојчице у узрасту од 12 и 13 година док су неке од земаља увеле и тзв. додатну (енг. catch up) имунизацију девојчица узраста од 14 до 17 година. Узраст за увођење имунизације је одређен чињеницом да је имунизацију потребно спроводити пре првих сексуалних односа када не постоји ризик за инфекцију ХПВ, док се додатна имунизација уводи са циљем превенције болести изазваних ХПВ вирусом на генерације девојчица код којих је могућност инфекцијом ХПВ вирусом мања.

Међу земљама из окружења, Република Словенија је отпочела имунизацију девојчица узраста 12 година 2009. године, Република Македонија је отпочела процес ХПВ имунизације као део обавезног имунизационог програма такође 2009. године док су Република Хрватска и Република Мађарска отпочеле имунизацију на нивоу локалних самоуправа – градова/општина. У свим земљама у којима је процес имунизације отпочео носиоци здравствене политике су истакли да секундарна превенција и даље остаје обавезна у виду скрининга ПАПА тестом код жена узраста 25-60 година једном у три године.

Према подацима Регистра за рак Војводине, Института за онкологију Војводине, у 2011. години у Војводини је од рака грлића материце умрло 147 жена, а исте године регистрована су 333 нова случаја ове болести. С обзиром на кумулативну инциденцију од 2,30 % (за узраст 0-74 године) од карцинома грлића материце ће оболети свака четрдесетрећа жена Војводине до своје 74 године (ако до тада не умре од неког другог узрока болести). Према подацима истог Регистра у структури оболелих и умрлих од водећих локализација малигну неоплазми у жена у Војводи-

ни у 2011. години рак грлића материце налази се на 4. месту са учешћем од 6,7%, односно 5,4%, одмах након локализације на дојци, колоректуму и плућима.

Инциденција и mortalитет рака грлића материце у Војводини у периоду од 1985. до 2011. године стабилно је на високом нивоу, а вредности стандардизованих стопа инциденције од 23,0 на 100.000 становника и mortalитет од 9,0 на 100.000 становника у 2011. налазе се међу највишим у Европи. Истовремено су наведене стопе у Словенији 10,5 и 3,0 на 100.000 становника. У Финској је стандардизована стопа инциденције 4,3 и mortalитета од 1,0 на 100.000 становника, што су најниже стопе у Европи.

У последњих 26 година региструје се стабилан, лагани растући тренд обољевања и умирања од ове локализације малигне неоплазме код жена у Војводини. Ово је основни показатељ неповољне епидемиолошке ситуације ове малигне неоплазме и апсолутни доказ одсуства организованих мера секундарне превенције, која код ове малигне локализације има потенцијал не само смањења mortalитета већ и инциденције болести.

Како се од карцинома цервикса обољева у млађем узрасту, а имајући у виду чињеницу да се код нас болест у високом проценту открије у одмаклом стадијуму те је и леталитет (број умрлих од оболелих) висок, превремена смрт је још један од значајних показатеља величине овог проблема (према процени ИАРЦ у 2008. у Србији је изгубљено 20.000 година живота због карцинома цервикса).

Мере секундарне превенције (мере раног откривања) – скрининг има за циљ снижавања mortalитета, док би мере примарне превенције, посебно имунизација, имале за циљ стабилизацију и снижавање инциденције у дужем временском периоду. Да ове мере значејно унапређује епидемиолошку ситуацију карцинома цервикса доказује пример Словеније, где се, према проценама ИАРЦ за 2012. карцином цервикса не налази међу водећим локализацијама малигних болести, како у структури оболелих тако ни у структури умрлих.

У односу на друге локализације малигних неоплазми које су повезане са инфекцијом ХПВ у 2011. години регистровано је још око 75-80 оболелих односно око 30 случајева са смртним исходом.

У последњих 26 година региструје се стабилан растући тренд обољевања и умирања код већине посматраних локализација малигних неоплазми које се повезују са и нфекцијом ХПВ раније током живота.

Код карцинома вулве региструје се јасна дивергенција трендова која указује да се једино лечењем ограничено продужава преживљавање, док се у одсуству мера примарне превенције (које постоје али се не примењују) болест неометано појављује у популацији.

У Војводини је 2011. године оболело око 40 жена са карциномом вулве а региструје се 10 до 15 случајева са смртним исходом.

Сваке године у Војводини оболева око 10 жена од карцинома вагине, а региструје се 2 до 7 са смртним исходом. Током посматраног периода региструје се приближно једнак број оболелих и умрлих од карцинома ануса сваке године и код жена и код мушкараца. У Војводини је у 2011. години регистровано 10 до 15 оболелих и исто толико умрлих и код мушкараца и код жена. Анализа трендова ових локализација није оправдана због ниских вредности инциденције и mortalитета на годишњем нивоу.

Процењује се да 1% сексуално активног становништва између 15 и 59 година једном у току живота добије гениталне кондиломе. Имајући у виду да ову популациону групу у АП Војводина чини око 1.000.000 људи може се претпоставити да је сваке године око 10.000 грађана суочено са гениталним кондиломима. Генитални кондилони узроковани превасходно ХПВ типа 6 и 11, иако не доводе до смртног исхода, захтевају медицинску дијагностику и лечење и доводе до значајног нарушавања квалитета живота

грађана. Мерама примарне превенције, посебно имунизацијом, може се утицати на смањење оптерећења овом болешћу у краћем временском периоду под условом да се постигне висок обухват циљне популације. Ефекат имунизације би се могао видети већ у року од 5 година.

Институт за јавно здравље Војводине је у току 2014. године спровео посебан програм јавног здравља „Превенција ХПВ инфекције код девојчица школског узраста у АП Војводини“. На основу резултата програма постигнут је значајан успех кроз повећање знања здравствених радника који пружају примарну здравствену заштиту о значају препоручене имунизације против ХПВ и метода мобилизације заједнице за препоручену имунизацију против ХПВ, путем обухвата начелника служби за здравствену заштиту деце и служби за општу медицину свих домова здравља у АП Војводини програмом стручних предавања. У односу на 17% лекара који су се изјаснили да би препоручили имунизацију пре спровођења едукативних програма кроз програм јавног здравља, на крају истраживања чак 83% лекара се изјаснило да ће препоручивати имунизацију против ХПВ. При томе ниво знања мерен пре и после тестирањем процентом тачних одговора на улазно-излазном тесту, повећан је са 16% на 98%.

Извештај о реализацији програма садржи и резултате анонимног анкетног истраживања ставова родитеља/старатеља девојчица узраста петог разреда основне школе. У 344 војвођанске школе дистрибуирано је 9477 информативних летака са упитником. На основу наведеног истраживања утврђено је да би од 4992 враћена упитника 29,1% родитеља/старатеља заокружило је ДА, највероватније бих дао пристанак за вакцинацију своје ћерке против ХПВ. Одговором НЕ ЗНАМ да ли бих дао пристанак за вакцинацију дало је 28% испитаних. Одговор НЕ, највероватније не бих дао пристанак, дало је 42,9% родитеља/старатеља. Имајући у виду проценат негативних одговора родитеља/старатеља девојчица узраста петог разреда основне школе, нису се стекли услови за доношење посебног програма здравствене заштите имунизације против хуманог папилома вируса.

С обзиром на висок проценат одговора НЕ ЗНАМ, потребно је додатно информисање родитеља/старатеља и девојчица кроз директан контакт и консултације са стручњацима (гинеколозима, епидемиолозима, педијатрима, уролозима и онколозима) о проблемима које хумани папилома вирус изазива, начину преношења, симптомима инфекције, последицама инфекције овим вирусом, контраиндикацијама и нуспојавама имунизације, као и о досадашњим искуствима у примени ове врсте имунизације у земљама у свету.

НЕПОСТОЈАЊЕ ПОСЕБНОГ ПРОГРАМА НА РЕПУБЛИЧКОМ НИВОУ:

Република Србија је, увиђајући социјално медицински значај малигних болести, донела Национални програм „Србија против рака“ при чему је рак грлића материце наведен као један од три приоритетна проблема. На основу истог усвојен је „Национални програм за превенцију рака грлића материце („Службени гласник РС“, број 54/08) којим се уводи програм организованог скрининга и који је престао да важи 24.08.2013. године ступањем на снагу Уредбе о Националном програму раног откривања карцинома грлића материце („Службени гласник РС“, број 73/13 и 83/13). Скрининг програми су предвиђени за рану детекцију обољења односно представљају меру секундарне превенције и не омогућавају спречавање болести. На тај начин се болест која већ постоји открива у раној фази и тиме се повећава инциденција болести са циљем да се смањи умирање (mortalитет) од једног обољења до којег доводи инфекција ХПВ. Имунизација против ХПВ се не спроводи на нивоу Републике.

У складу са изнетим правним оквиром и сагледавајући епидемиолошку ситуацију обољевања становништва Покрајине од рака грлића материце и других локализа-

ција малигних неоплазми односно процене оболевања од гениталних кондилома повезаних са инфекцијом ХПВ, постоји законски основ и епидемиолошка ситуација која оправдава да Аутономна покрајина Војводина донесе посебан програм из области јавног здравља „Унапређење превенције ХПВ инфекција Аутономној покрајини Војводини, који треба да послужи као основ за стварање услова за доношење посебног програма здравствене заштите под називом “Програм унапређења примарне превенције болести узроковане хуманим папилома вирусима на територији АП Војводине“ који био предложен у наредном периоду.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА:

Општи циљ:

Унапређење превенција ХПВ инфекција код девојчица школског узраста у АП Војводини.

Специфични циљеви

1. Подизање свести, мобилизација заједнице, информисање и повећање знања родитеља и старатеља девојчица узраста 11-13 година о ризичним сексуалним понашањима и могућности превенције инфекције ХПВ деце узраста 11-13 година и о значају препоручене имунизације против против хуманог папилома вируса
2. Одржавање достигнутог нивоа знања здравствених радника који пружају примарну здравствену заштиту девојчицама узраста 6. разреда основне школе о значају препоручене имунизације против ХПВ

МЕТОДОЛОГИЈА И АКТИВНОСТИ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА:

Овај програм специфичне циљеве остварује путем здравствено-превентивне интервенције у заједници и едукације.

1. Израда програмског садржаја стручних предавања

Релевантни стручњаци у области превенције и лечења ХПВ инфекција и болести које оне проузрокују (онкологија, гинекологија, педијатрија) у сарадњи са стручњацима ИЗЈЗВ (епидемиологија, микробиологија и социјална медицина), ревидираће и дорадиће програмски садржај стручних предавања за здравствене раднике, у року од 10 дана од одобрења програма. Садржај предавања (презентације или сижее предавања) биће доступни на интернет страници ИЗЈЗВ и ЗЗЈЗ АП Војводине.

Релевантни стручњаци у области превенције и лечења ХПВ инфекција и болести које оне проузрокују (онкологија, гинекологија, педијатрија) у сарадњи са стручњацима ИЗЈЗВ израдиће монографије за лекаре у примарној здравственој заштити.

Релевантни стручњаци у области превенције и лечења ХПВ инфекција и болести које оне проузрокују (онкологија, гинекологија, педијатрија) у сарадњи са стручњацима ИЗЈЗВ израдиће посебне презентације за лекаре у примарној здравственој заштити које ће се користити за групна саветовања са родитељима/старатељима девојчица узраста 11-13 година.

2. Организација и извођење стручних предавања

Стручна предавања садржаће пре/пост тест знања и евалуацију едукације у оквиру акредитованог електронског теста од стране Здравственог савета Србије. Електронски тест ће бити бесплатан и биће доступан преко интернет странице ИЗЈЗВ (Центар за електронско учење).

3. Издавање и дистрибуција монографских издања

Служба за издавачку делатност Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду ће на основу прописаних процедура спровести неопходне активности и радње на издавању монограф-

ских издања са садржајима у области превенције и лечења ХПВ инфекција и болести које оне проузрокују у тиражу који одговара броју лекара у примарној здравственој заштити у службама педијатрије, гинекологије и опште медицине.

Дистрибуција монографских издања ће се извршити у сарадњи са ИЗЈЗВ и ЗЗЈЗ у Војводини до свих домова здравља на територији Војводине у складу са дистрибутивним листом.

4. Дефинисање садржаја едукативних средстава

Стручњаци Института за јавно здравље Војводине (ИЗЈЗВ) и спољни сарадници ће одабрати стручну литературу која ће се користити за израду брошуре за родитеље/старатеље девојчица узраста 11-13 година и информативног летка са упитником за родитеље/старатеље девојчица узраста 11-13 година основне школе и израдити садржај информативног летка са упитником.

5. Израда и подела едукативних средстава (информативног летка са упитником)

Брошуре за родитеље/старатеље девојчица узраста 11-13 година и информативни летак са упитником ће се штампати од стране ИЗЈЗВ у тиражу који омогућава да буде распоређен у све основне школе у Војводини, родитељима девојчица узраста 11-13 година. Ставови родитеља/старатеља о ХПВ вакцинацији ће се сагледати методологијом коју ће утврдити стручњаци ангажовани у програму. Електронски облици брошуре и информативног летка биће доступни на интернет страници ИЗЈЗВ и ЗЗЈЗ на територији Војводине. Стручњаци ИЗЈЗВ ће сачинити дистрибутивну листу по седишту и типу установе у које ће се дистрибуирати и организовати поделу брошура и информативних летак са упитником у сарадњи са Покрајинским секретаријатом за здравство, социјалну политику и демографију АП Војводине и Покрајинским секретаријатом за образовање, управу и националне заједнице.

Брошуре ће се поделити у првој половини године. Ставови родитеља/старатеља ће се сагледавати у периоду септембар- новембар 2105. године.

6. Мобилизација заједнице

Повећање знања становништва о о ризичним сексуалним понашањима и могућности превенције инфекције ХПВ и о значају препоручене имунизације против против хуманог папилома вируса, као и других мера превенције (скрининга) спроводиће се и кроз мобилизацију заједнице у складу са медија планом.

Мобилизација заједнице, посебно родитеља/старатеља девојчица узраста 11-13 година, спроводиће се путем индивидуалног саветовања са изабраним лекарима (приликом пратње деце на превентивне и куративне прегледе), групна саветовања родитеља (родитељски састанци) и социјално-маркетиншке интервенције путем штампаног едукативног средства (агитка), Интернета (web-site и facebook страница) и медија (штампаних и електронских).

Израда медија-плана за подизање свести, информисање и повећање знања родитеља и старатеља девојчица узраста 11-13 година и шире друштвене заједнице (становништва АП Војводине) о ризичним сексуалним понашањима, могућности превенције инфекције ХПВ, као и значају препоручене имунизације против против ХПВ, као и других мера превенције (скрининга) спроводиће се у јануару 2015. године са одређивањем Заштитних лица Програма на првом састанку одговарајуће Радне групе коју ће формирати Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију одмах по усвајању програма. Реализација медија-плана и наступи Заштитних лица програма спроводиће се од фебруара до новембра 2015. године.

Групна саветовања кроз родитељске састанке са родитељима/старатељима девојчица узраста 11-13 година спроводиће се у сарадњи директора школа, разредних старешина са директорима домова здравља. Директори домова здравља ће одредити лекаре из примарне здравствене заштите који су положили електронски тест и којима су обезбеђена монографска издања и посебне презентације, који ће спроводити групна саветовања кроз прекровремену рад.

7. Сагледавање ставова родитеља/старатеља и здравствених радника о вакцинацији против ХПВ инфекције у пригодном узорку

На основу прикупљених упитника о ставу родитеља/старатеља о ХПВ вакцинацији женског детета узраста 11-13 година у периоду септембар- новембар 2105. године, након информисања путем писане информације (брошуре и летка) и мобилизације заједнице, сагледаће се пропорција родитеља који имају позитиван став према овој специфичној мери превенције. На основу завршне процене знања и ставова учесника стручних предавања, сагледаће се пропорција здравствених радника који имају позитиван став према овој специфичној мери превенције.

8. Израда извештаја о извршењу програма

Извештај о извршеном програму ће сачинити стручњаци ИЗЈЗВ до краја 2015. године. Извештај са резултатима и закључцима ће се доставити покрајинском секретаријату за здравство, социјалну политику и демографију односно Влади АП Војводине, на основу којег ће се донети одлука о приступању и реализацији посебног програма здравствене заштите под називом "Програм унапређења примарне превенције болести узроковане хуманим папилома вирусима на територији АП Војводине" у наредном периоду.

Извршиоци програма:

- Институт за јавно здравље Војводине
- Заводи за јавно здравље у АПВ

ИНДИКАТОРИ:

Квалитативни процесни индикатори:

1. Садржај едукативног средства (брошуре и информативног летка са упитником) – штампани примерци едукативних средстава и електронски примерци доступни на интернет страници ИЗЈЗВ;

2. Садржај стручних предавања (за здравствене раднике) – документ са програмским садржајем (опис циљева, назив тема и предавача, временски оквир), PowerPoint презентације на CD-rom-у, списак стручне литературе, упитник за претходну и завршну процену знања и ставова о предмету стручних предавања и евалуациони упитник за учеснике предавања;
3. Документација са медисјких наступа
4. Извештај о анкетном истраживању о ставовима родитеља/старатеља о ХПВ вакцинацији женског детета узраста 11-13 година након информисања путем писане информације, брошуре, медија.

Квантитативни процесни индикатори:

1. Тираж едукативних средстава (брошуре и летка са упитником) – списак са спецификацијом тиража по врсти здравствених установа којима су подељена едукативна средства;
2. Број и структура занимања присутних полазника електронског теста;
3. Просечне оцене полазника електронског теста;
4. Скор знања пре и после стручних предавања;
5. Пропорција (%) родитеља/старатеља који имају позитиван став о ХПВ вакцинацији девојчица узраста 11-13 година након информисања путем брошуре, писане информације и медија;
6. Пропорција (%) здравствених радника који имају позитиван став о ХПВ вакцинацији девојчица узраста 11-13 година након електронског теста;

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА:

У току 2015. године програм ће реализовати Институт за јавно здравље Војводине и Заводи за јавно здравље у Аутономној покрајини Војводини. У току последњег месеца реализације Институт за јавно здравље Војводине израдиће извештај о реализацији програма.

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ПРОГРАМА ЗА 2015. ГОДИНУ:

ПОТРЕБНА СРЕДСТВА ИЗ БУЏЕТА АП ВОЈВОДИНЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА У 2015. ГОДИНИ					
Буџетска ознака	Врста трошка	Јединица	Број јединица	Јединична цена (дин.)	Укупно (дин.)
A	Материјални трошкови				
A1	Информативни летак са упитником за родитеље/старатеље	комад	30000	5,79	174.000,00
A2	Брошуре за родитеље/старатеље девојчица узраста 11-13 година	комад	30000	23,40	702.000,00
A3	Услуге издавачке делатности Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду на изради монографских издања	комад	15000	84,00	1.260.000,00
A4	Гориво	литар	80	153,90	12.000,00
A1-A4	ТОТАЛ А				2.148.000,00
B	Нематеријални трошкови - Институт				
B1	- 4 лекара специјалиста, доктора наука	час рада	40	705,62	29.000,00
B2	- 2 лекара специјалисте	час рада	20	705,62	14.000,00
B3	- 1 дипломирани математичар	час рада	8	432,12	3.500,00
B4	- 1 дипломирани економиста	час рада	8	432,12	3.500,00
B5	- 2 више медицинске сестре	час рада	20	347,39	7.000,00
B6	- 4 систем оператера	час рада	40	232,06	9.000,00
B7	- фонд за уг. о аутор. делу за 8 наставника Медицинског факултета	уговор	8	111.644,00	893.000,00
B1-B7	ТОТАЛ Б				959.000,00
Ц	Нематеријални трошкови - Заводи у АПВ				

Ц1	- 18 лекара специјалиста (6 епидемиолога, 6 спец.социјалне медицине, 6 микробиолога)	час рада	360	705,62	254.000,00
Ц1	ТОТАЛ Ц				254.000,00
Д	Нематеријални трошкови - Домови здравља у АПВ				
Д1	Накнаде за прековремени рад лекара за групна саветовања	час прекровременог рада	5700	889,08	5.068.000,00
Д1	ТОТАЛ Д				5.068.000,00
Вредност Програма	ТОТАЛ А+ ТОТАЛ Б + ТОТАЛ Ц + ТОТАЛ Д				8.429.000,00
Потребна средства за реализацију Програма	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА ПОКРАЈИНСКОГ СЕКРЕТАРИЈАТА ЗА ЗДРАВСТВО СОЦИЈАЛНУ ПОЛИТИКУ И ДЕМОГРАФИЈУ				8.429.000,00

959.

На основу члана 31. алинеја 5. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14) и члана 13. став 4. Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС“, број: 107/05, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12, 45/13-др. закон и 93/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ
О ПРОГРАМУ УНАПРЕЂЕЊА ОНКОЛОШКЕ ЗАШТИТЕ
У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ
ЗА 2015. ГОДИНУ**

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком (у даљем тексту: Одлука), утврђује се Програм унапређења онколошке заштите у Аутономној покрајини Војводини за 2015. годину, обим средстава за спровођење овог програма и начин њиховог распоређивања и коришћења.

Члан 2.

Програм из члана 1. ове одлуке, чини њен саставни део.

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:5-5/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

**ПРОГРАМ
УНАПРЕЂЕЊА ОНКОЛОШКЕ ЗАШТИТЕ У АУТОНОМНОЈ
ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ ЗА 2015. ГОДИНУ**

Увод

Законом о здравственој заштити („Службени гласник РС“, број 107/05, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12, 45/13-др. закон и 93/14), чланом 13. став 4. утврђено је да аутономна покрајина може донети посебне програме здравствене заштите за поједине категорије становништва, односно врсте болести које су специфичне за аутономну покрајину, а за које није донет посебан програм здравствене заштите на републичком нивоу, у складу са својим могућностима, и утврдити цене тих појединачних услуга, односно програма.

Здравствена служба на територији Аутономне покрајине Војводине организована је у складу са Уредбом о плану мреже здравствених установа („Службени гласник РС“, број:42/06, 119/07,

84/08, 71/09, 85/09, 24/10, 6/12, 37/12 и 8/14), на тај начин да су на територији Аутономне покрајине Војводине основане 92 здравствене установе у државној својини, од тога 35 установа основала је Влада Аутономне покрајине Војводине које на територији Аутономне покрајине Војводине обављају болничку, специјалистичку и високоспецијалистичку здравствену заштиту.

У седишту Универзитета у Новом Саду који у свом саставу има Медицински факултет, а на територији Јужно Бачког округа, Аутономна покрајина Војводина, преко својих органа основала је шест здравствених установа које на терцијарном нивоу обављају здравствену делатност из области онкологије, плућних болести, кардиоваскуларних болести, здравствене заштите деце и омладине, јавног здравља и један клинички центар са седиштем у Новом Саду. На подручју Аутономне покрајине Војводине нема основаних здравствених установа на терцијарном нивоу ван Јужно Бачког округа и Новог Сада, већ су основане само опште и специјалне болнице на секундарном нивоу. Становници са целе територије Аутономне покрајине Војводине становници који се лече од најтежих врста болести у установама секундарне здравствене заштите гравитирају само према терцијарним установама у Новом Саду.

Програм реализује Институт за онкологију Војводине, Сремска Каменица.

Приказ и анализа постојеће ситуације

Према подацима Института за јавно здравље Војводине садржаним у Анализи здравственог стање становништва Аутономне покрајине Војводине за 2012. годину, у структури узрока смрти највећи удео имају хроничне незаразне болести (преко 80%), а међу њима на првом месту се налазе кардиоваскуларне болести (54,3%), док су на другом месту малигне болести (22,5%).

У Републици Србији бележи се релативно висока инциденца и mortalитет од малихних тумора, као и висока учесталост фактора ризика према подацима из Националног програма „Србија против рака“ („Службени гласник РС“, број 20/09), који је донела Влада Републике Србије, у којој се наводи да после кардиоваскуларних болести, малигни тумори представљају најчешћи узрок умирања у нашој земљи. Према наведеним подацима стандардизована стопа mortalитета износила је 202,7 на 100.000 у 2006. години што је Републику Србију сврстало међу земље са средњим ризиком од умирања од малигнух болести у Европи, а стандардизоване стопе mortalитета од рака биле су више у Аутономној покрајини Војводини (237,0), а ниже у Републици Србији без података за Косово и Метохију, у односу на републички просек. Примена наведеног Програма у периоду од пет година од доношења (од 2009. године), има за циљ да смањи смртност од малигнух болести, продужи живот оболелих од малигнух болести и побољша квалитет живота оболелих и њихових породица. Један од утврђених циљева наведеног Програма је унапређење дијагностике и лечења малигнух болести, а основне методе лечења су: хирургија, радиотерапија, хемотерапија (укључујући хормонску и другу терапију) и психосоцијална подршка. Одговарајући Уредбама Влада Републике Србије утврдила је Национални програм раног откривања карцинома грлића материце („Службени гласник РС“, број 73/13), Национални програм раног откривања колоректалног карцинома („Службени гласник РС“, број 73/13) и Национални програм раног откривања карцинома

дојке („Службени гласник РС“, број 73/13). Наведени програми предвиђају скрининг који представља откривање до тада непознате болести, коришћењем скрининг теста у привидно здравој популацији која не показује знаке болести. Циљ скрининга је смањивање инциденције и mortalитета од болести за коју се скрининг организује.

Епидемиолошка ситуација у смислу новооболелих и умрлих по локализацијама малигних болести у Аутономној покрајини Војводини по подацима Регистра малигних неоплазми Војводине Института за онкологију Војводине за 2011. годину је следећа:

Инциденција:

- Жене (број новооболелих 4.999) по локализацијама: 26% дојка, 12% дебело црево, 11% плућа, 7% грлић материце, 5% тело материце и 39% остало.
- Мушкарци (број новооболелих 5.159), по локализацијама: 27% плућа, 16% дебело црево, 10% простата, 5% мокраћна бешика, 4% желуцац и 38% остало.

Морталитет:

- Жене (број умрлих 2.699) по локализацијама: 26% дојка, 16% плућа, 11% дебело црево, 7% грлић материце, 5% јажници, 39% остало.
- Мушкарци (број умрлих 3.639) по локализацијама: 34% плућа, 15% дебело црево, 7% простата, 5% желуцац, 4% мокраћна бешика и 35% остало.

Смањење учесталости рака првих пет водећих локализација и унапређење дијагностике раних стадијума болести један је од највећих изазова у онкологији данас. Пораст инциденције ових локализација у земљама у транзицији, евидентирао је нашу земљу на високом месту по броју новооткривених случајева годишње. Предвиђа се да ће у деценијама које долазе, у земљама у развоју, стопа оболелих од рака првих пет локализација расти, како због неспровођења скрининг програма, тако и због старења становништва. Померање старосне границе оболелих ка млађој животној доби додатни је и нови забрињавајући моменат.

Друштвена брига за здравље на нивоу аутономне покрајине, општине, односно града на основу члана 13. став 1. тачка 1. Закона о здравственој заштити обухвата мере за обезбеђивање и спровођење здравствене заштите од интереса за грађана на територији аутономне покрајине, општине односно града и то: праћење здравственог стања становништва и рада здравствене службе на својој територији, као и старање о спровођењу утврђених приоритета у здравственој заштити. На основу тачке 5. наведеног члана, обухвата и обезбеђивање средстава за вршење оснивачких права над здравственим установама чији је оснивач у складу са законом и Планом мреже здравствених установа, а које обухвата изградњу, одржавање и опремање здравствених установа, односно инвестиционо улагање, инвестиционо и текуће одржавање просторија, медицинске и немедицинске опреме и превозних средстава, опреме у области интегрисаног здравственог система, као и за друге обавезе одређене законом и актом о оснивању. Једно од начела здравствене заштите утврђено Законом о здравственој заштити је начело сталног унапређења квалитета здравствене заштите које се остварује мерама и активностима којима се у складу са савременим достигнућима медицинске науке и праксе повећавају могућности повољног исхода и смањивања ризика и других нежељених последица по здравље и здравствено стање појединца и заједнице у целини.

Један од утврђених показатеља Националног програма „Србија против рака“ за планирани петогодишњи период је и доступна, довољна и континуирана едукација на свим нивоима, пре свега у виду побољшања основне обуке у онкологији у оквиру основних студија медицине, побољшања обуке за остале профиле здравствених радника и здравствених сарадника, континуиране медицинске едукације, едукације нездравственог сектора и едукације становништва. Такође дијагностика и лечење-организација и обухват здравственом заштитом утврђени су као показатељ који одговара циљевима исхода за планирани петогодишњи

период, који предвиђа у оквиру система здравствене заштите 100% обухват пацијената националним програмима онколошке здравствене заштите са обезбеђеном дијагностиком, лечењем и палијативним збрињавањем и унапређење процедура које обезбеђују једнаку доступност дијагностике и лечења, од постављања сумње, до спроведеног лечења.

Спровођење Програма унапређења онколошке заштите у Аутономној покрајини Војводини који обухвата обезбеђење потребне опреме, едукацију здравствених радника из општих болница, подизање квалитета рада поликлиничке службе и дневне болнице Института за онкологију Војводине допринеће унапређењу процедура које захтева Национални програм, осавремењавању и побољшању рада здравствене службе на територији Аутономне покрајине Војводине, што је од посебног значаја за рану дијагностику и правовремено лечење оболелих од малигних болести.

У сарадњи са осталим здравственим установама у Аутономној покрајини Војводини, Институт за онкологију Војводине, као стожер свих активности у превенцији, дијагностици и терапији малигних обољења, као и у континуираној едукацији студената и лекара спроводи лечење болесника, а такође врши и дијагностику и праћење ових болесника након завршеног онколошког лечења.

Веома блиска повезаност Института за онкологију Војводине као координатора активности и едукације у Војводини, и осталих здравствених установа потребна је да буде одржана и унапређена и у будућности, за добробит онколошких болесника из Аутономне покрајине Војводине. Циљеви ове сарадње су стандардизација и увођење најмодернијег лечења, и одржавање једнаког квалитета услуге у свим онколошким центрима у Војводини. Због тога је неопходна стална едукација особља ових центара, те веома квалитетна комуникација између лекара.

Општи циљ

Смањење mortalитета и морбидитета онколошких пацијената и унапређење онколошке заштите на територији Аутономне покрајине Војводине.

Специфични циљеви

1. Едукација здравствених радника из 9 општих болница на територији Аутономне покрајине Војводине у просторијама организационих јединица Института за онкологију Војводине и у просторијама самих општих болница у смислу подизања ефикасности дијагностичких процедура.
2. Унапређење квалитета рада поликлиничке службе и дневне болнице Института за онкологију Војводине преко модула за обавештавање путем СМС порука са циљем квалитетног обавештавања пацијената о статусу заказаног прегледа (новостима, променама, потврђеним даљим заказивањима), као и поглед на распоред рада појединачне амбуланте или дијагностичке јединице.
3. Повећање доступности онколошке заштите коришћењем савремених информационо-комуникационих технологија. Употребом модула Е-пацијент – „Закажите од куће“ унапређује се доступност и приступачност здравствене заштите при заказивању онколошких прегледа, дијагностичких процедура и терапија.

Активности програма

1. Набавка, инсталирање и пуштање у рад следеће опреме:
 - лапароскопски стуб са резачем тумора и припадајућим инструментима за ендоскопску хирургију,
 - електро хируршке јединице са пратећом опремом за отворену и ендоскопску хирургију,
 - радио нож,
 - ручни гама бројач са сондама,
 - преносиви рачунар – лаптоп за припрему предавања и видео пројектор за видео презентацију,
 - програмски модул за Е-пацијент – „Закажите од куће“,
 - програмски модул за обавештавање путем слања СМС порука.

2. Едукација здравствених радника по следећем плану и динамици:

Активности у вези са реализацијом првог специфичног циља-едукација здравствених радника из 9 опшних болница на територији Аутономне покрајине Војводине:

А) Стручни показни курсеви терапијских процедура – демонстрација оперативних процедура (онколошких операција) у операционој сали или коришћењем рачунарске мреже и аудио-видео панела у Институту за онкологију Војводине за здравствене раднике из 9 опшних болница на територији Аутономне покрајине Војводине. Динамика одржавања стручних показних курсева је 3 пута у току календарске године.

Б) Радионице на којима здравствени радници из 9 опшних болница на територији Аутономне покрајине Војводине приказују своје случаје здравственим радницима Института за онкологију Војводине ради консултација и стручног сучељавања.

- Едукација из области оперативне онкологије (хирургије и гинекологије) састоји се у презентацији савремених хируршких техника у третману карцинома дојке, колоректума, грлића и тела материце у виду предавања која се једном годишње одржавала у свакој од 9 опшних болница на територији Аутономне покрајине Војводине. Уз предавање лекара, планирана су и предавања медицинских сестара/техничара – стоматерапеута, у циљу едукације овог профила здравствених радника из области третмана и неге пацијената са колостомом.

- Одржавање курсева у виду показних операција три пута годишње у операционим салама Института за онкологију Војводине карцинома дојке, колоректума, грлића и тела материце које би обухватале претходно теоријски обрађене теме. Трајање курсева је два дана, при чему би првог дана била обрађена проблематика појединих хируршких органа (по једна показна операција), док би се другог дана изводиле показне операције код карцинома гинеколошких органа. Као додатни вид ове едукације, на Институту за онкологију Војводине ће се у току курсева, а након показних операција организовати дискусија са колегама из здравствених установа (учесницима курса) када ће бити презентовани и дискутовани најинтересантији случајеви оболелих пацијената из свакодневне хируршко-онколошке праксе. Дискусија ће обухватити различите модалитете и приступе у дијагностици и лечењу презентованих случајева. Трећи вид едукације у делу гинеколошке онкологије биће и практична едукација – основне дијагностичке процедуре у поликлиничкој служби.

- Едукација из области интернистичке онкологије састоји се из предавања из области карцином дебелог црева, карцинома дојке, карцинома тестиса и супортивне терапије и презентације карактеристичних случајева и избора најоптималнијег терапијског поступка.

Активности у вези са реализацијом другог специфичног циља-унапређења квалитета рада поликлиничке службе и дневне болнице Института за онкологију Војводине:

Ефикасно заказивање прегледа, транспарентност при раду и он-лајн обавештеност и контрола стања заказивања, свођење грешке на минимум, смањење путних трошкова пацијената и телефонских рачуна су кључни ефекти. За пацијенте једноставан, комотан и флексибилан начин заказивања медицинских услуга „било где и било када“, као и примање обавештења о заказаном прегледу „било где и било када“ су кључне предности. На овај начин постиже се квалитетно обавештавање пацијената о статусу заказаног прегледа (новостима, променама, потврђеним даљим заказивањима пацијента), и омогућавамо им поглед на распоред рада појединачне амбуланте или дијагностичке јединице. Овај модул представља надоградњу постојећег болничког информационог система.

Активности у вези са реализацијом трећег специфичног циља-повећање доступности онколошке заштите коришћењем савремених информационо-комуникационих технологија:

Пуштањем у рад модула Е-пацијент – „Закажите од куће“ омогућава се заказивање прегледа, дијагностичких и терапијских процедура у било које време и из било ког места („било кад и било где“) – једини услов је приступ интернету. На овај начин омогућава се пацијентима да у здравственом систему нису само „предмет рада“, већ постају активни учесници који се интерактивно укључују у део процеса лечења. Овај модул представља надоградњу постојећег болничког информационог система.

Методологија реализације програма

У 2015. години набавком опреме и пуштањем у рад програмских модула, а паралелно са набавком опреме спроводиће се едукација лекара из 9 опшних болница, као и едукативни курсеви у организационим јединицама Института за онкологију Војводине здравствених радника који се баве здравственом заштитом онколошких пацијената на територији Аутономне покрајине Војводине.

Индикатори

Реализација програма ће се пратити кроз задате индикаторе: набавку опреме, извршену едукацију, извршене показне операције и стручне састанке у циљу подизања нивоа здравствене заштите, као и кроз инсталирање и пуштање у рад модула за Е-пацијент и модула за обавештавање путем слања СМС порука.

Укупна средства потреба за реализацију Програма унапређења онколошке заштите у Аутономној покрајини Војводини за 2015. годину износе 23.370.000,00 динара и то за:

1. Трошкове набавке опреме у укупном износу од 21.993.000,00 динара и то: лапароскопског стуба са резачем тумора и припадајућим инструментима за ендоскопску хирургију, електрохируршке јединице са пратећом опремом за отворену и ендоскопску хирургију, радио ножа, ручног гама бројача са сондама, преносивом рачунара и видеопроектора, програмског модула за Е-пацијента и програмског модула за смс поруке.

2. Трошкове накнада за стручне услуге и трошкове превоза учесника у програму у износу од 1.377.000,00 динара.

960.

На основу члана 31. алинеја 2 Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број: 20/2014) члана 59. став 1 а у вези са чланом 29. ст. 2 и 7 Закона о јавним медијским сервисима („Службени гласник РС“, број 83/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине на седници, одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

ПОКРАЈИНСКУ СКУПШТИНСКУ ОДЛУКУ О ПРАВИЛИМА О СПРОВОЂЕЊУ ЈАВНОГ КОНКУРСА ЗА ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ЧЛАНОВЕ ПРОГРАМСКОГ САВЕТА ЈАВНЕ МЕДИЈСКЕ УСТАНОВЕ „РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА ВОЈВОДИНЕ“

Члан 1.

Овом покрајинском скупштинском одлуком уређује се поступак спровођења јавног конкурса за избор кандидата за чланове Програмског савета Јавне медијске установе „Радио-телевизија Војводине“ (у даљем тексту: Програмски савет РТВ-а).

Члан 2.

Одбор Скупштине Аутономне покрајине Војводине надлежан за област јавног информисања (у даљем тексту: надлежни одбор) расписује јавни конкурс шест месеци пре истека мандата члановима Програмског савета РТВ-а.

Члан 3.

Јавни конкурс се објављује у “Службеном листу Аутономне покрајине Војводине”, једним дневним новинама које излази на територији Аутономне покрајине Војводине и на интернет страници Скупштине Аутономне покрајине Војводине.

Члан 4.

Рок за подношење пријаве на јавни конкурс почиње да тече наредног дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“ и не може бити краћи од осам дана.

Члан 5.

Кандидат за члана Програмског савета РТВ-а бира се из реда стручњака у области медија и медијских посленика, научника, стваралаца у области културе и представника удружења чији је циљ заштита људских права и демократије.

Кандидат за члана Програмског савета РТВ-а не може бити носилац јавних и политичких функција.

Члан 6.

Јавни конкурс садржи следеће податке:

- (1) Место и рок за подношење пријава;
- (2) Документацију коју је потребно поднети уз пријаву;
- (3) Условне које кандидат за члана Програмског савета РТВ-а треба да испуњава;
- (4) Друге податке неопходне за спровођење конкурса.

Члан 7.

У року од 15 дана од дана закључења конкурса, надлежни одбор утврђује листу свих пријављених кандидата који испуњавају услове јавног конкурса.

Надлежни одбор неће разматрати неблаговремене, непотпуне и пријаве увредљиве садржине, о чему ће обавестити подносиоца пријаве.

Члан 8.

Надлежни одбор обавља разговор са кандидатима из члана 7. став 1. ове покрајинске скупштинске одлуке.

Члан 9.

У року од четири месеца од дана утврђивања листе из члана 7. став 1. ове покрајинске скупштинске одлуке, надлежни одбор утврђује коначну листу од 30 кандидата за чланове Програмског савета РТВ-а, коју доставља Управном одбору РТВ-а.

Коначна листа из става 1. ове тачке, треба да одражава територијалну, националну, верску, полну и другу структуру становништва.

Члан 10.

Ова покрајинска скупштинска одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број: 020-32/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

961.

На основу члана 31. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, бр.20./2014.), и члана 7. став 1. Покрајинске скупштинске одлуке о Скупштини Аутономне покрајине Војводине (Службени лист АПВ „“, бр.28/2014), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је :

О Д Л У К У
О ОБРАЗОВАЊУ
ПОКРАЈИНСКОГ САВЕТА ЗА БЕЗБЕДНОСТ

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Образује се Покрајински савет за безбедост (у даљем тексту: Савет) као саветодавно- стручно тело у оквиру система безбедости Републике Србије.

Савет се образује у циљу унапређења превенције на сузбојању криминалитета, подизања безбедносне културе грађана, побољшања укупне безбедности грађана, као и сталне процене безбедности стања у Аутономној покрајини Војводини (у даљем тексту: Покрајина).

II ЗАДАЦИ И СРЕДСТВА ЗА РАД САВЕТА

Члан 2.

У остваривању циљева због којих се образује Савет има следеће задатке:

1. врши одговарајуће процене безбедносног амбијента на нивоу Покрајине.
2. доноси смернице за акционо деловање на превенцији и циљу сузбијања криминала на нивоу Покрајине.
3. врши процену потребних ресурса за реализацију својих активности и предлаже начин за њихово обезбеђивање,
4. пружа помоћ органима локалне самоуправе на унапређењу безбедности,
5. најмање једном годишње подноси извештај Скупштини Аутономне покрајине Војводине о свом раду и процени безбедносног амбијента на нивоу Покрајине.

Члан 3.

Средства за рад Савета обезбеђују се из :

1. Буџетских средстава;
2. Донација;
3. Других извора з складу са законом.

III САСТАВ И НАЧИН РАДА САВЕТА

Члан 4.

Савет има председника, заменика председника и четрнаест чланова.

Председник Савета је председник Скупштине Аутономне покрајине Војводине.

Заменик председника Савета је потпредседник Покрајинске владе.

Чланови Савета су:

- Покрајински заштитник грађана- Омбудсман,
- Чланови Покрајинске владе.- Покрајински секретари за : образовање, управу и националне заједнице; међурегионалну сарању и локалну самоуправу; здравство, социјалну политику и демографију ; урбанизам, градитељство и заштиту животне средине;
- Шест посланика Скупштине Аутономне покрајине Војводине с тим да су четири члана Одбора за безбедост Скупштине Аутономне покрајине Војводине/ председник и три члана Одбора/;
- Три члана Министарства унутрашњих послова.

Мандат председника, заменика председника и чланова Савета траје четири године.

Члан 5.

У раду Савета учествују и представници међународних институција, владиних и невладиних организација, представници Националних савета националних мањина и верских заједница са територије Покрајине, на начин утврђен Пословником о раду Савета.

Члан 6.

Начин рада Савета уређује се Пословник о раду Савета.

Члан 7.

Стручне и административне послове и потребе Савета обавља Служба Скупштине Аутономне покрајине Војводине.

Члан 8.

Скупштина Аутономне покрајине Војводине именује чланове Савета након ступања на снагу ове Одлуке.

IV ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 9.

Супањем на снагу ове Одлуке престаје да важи Одлука о образовању Покрајинског савета за безбедност („ Службени лист АПВ „, бр.4/05, 2709 и 9/11).

Члан 10.

Савет именован Одлуком о именовању чланова Покрајинског савета за безбедност („Службени лист АПВ „, бр.25/2012) наставља са радом до именовања нових чланова Савета.

Члан 11.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине „.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 020-33/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Потпредседник
Скупштине АП Војводине
Ана Томанова Маканова, с.р.

962.

На основу члана 31. алинеја 18. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, бр. 20/2014) и члана 7. став 1 Покрајинске скупштинске одлуке о Скупштини АП Војводине („Службени лист АПВ“, бр. 28/2014), Скупштина АП Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

О Д Л У К У О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ПОСЛОВНИКА О РАДУ СКУПШТИНЕ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

Члан 1.

У Пословнику о раду Скупштине Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број: 37/2014) (у даљем тексту: Пословник) у члану 67. речи: „предлаже Скупштини чланове Програмског одбора Радиодифузне установе Војводине и кандидате за Савет Републичке радиодифузне установе“ замењују се речима: „разматра питања која се односе на рад Покрајинској јавног медијског сервиса - РТВ.“

Члан 2.

У члану 148. после став 2 додају се нови ст. 3 и 4 који гласе:

„Подносилац амандмана има право да образложи амандман, у трајању до два минута.

Ако је амандман поднело више посланика право да га образложи има представник подносилаца амандмана, а уколико он није назначен представник подносиоца је први потписани посланик.

Досадашњи ст. 3, 4, 5, 6 и 7 постају ст. 5, 6, 7, 8 и 9.“

Члан 3.

У члану 201. став 5 речи: „још највише два потпитања у укупном трајању до два минута“, замењују се речима: „једно потпитање у трајању до једног минута“.

У ставу 6 речи: „потпитања у укупном трајању до три минута“ замењују се речима: „потпитање у трајању до два минута“.

После става 6 додаје се нови став 7. који гласи:

„После добијеног одговора на потпитање, посланик има право да, у трајању до једног минута, коментарише одговор на своје потпитање“.

Члан 4.

Члан 202. се брише.

Члан 5.

У члану 203 алинеја 4 се брише.

Члан 6.

„У члану 205. после става 1 додаје се нови став 2 који гласи:

„Посланичко питање може се поставити на седници Скупштине након завршетка рада по утврђеном дневном реду.“

Досадашњи ст. 2 и 3 постају ст. 3 и 4.

У досадашњем ставу 4 који постаје став 5 после речи „поставити“ додаје се слово „и“.

Досадашњи став 5 постаје став 6 мења се и гласи:

„Посланичка питања се не постављају на седници која је сазвана на основу члана 78. став 5 и 79. став 3 Пословника“.

Досадашњи став 6 постаје став 7.“

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 7.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 020-25/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

963.

На основу члана 31. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 20/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

О Д Л У К У О ПРОГРАМУ ЗА ЗАШТИТУ ЖЕНА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ И У ПАРТНЕРСКИМ ОДНОСИМА И ДРУГИХ ОБЛИКА РОДНО ЗАСНОВАНОГ НАСИЉА У АП ВОЈВОДИНИ ЗА ПЕРИОД ОД 2015. ДО 2020. ГОДИНЕ.

Члан 1.

Доноси се Програм за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АП Војводини за период од 2015. до 2020. године. (у даљем тексту: Програм), који чини саставни део ове одлуке.

Члан 2.

Покрајинска влада донеће Акциони план за спровођење Програма.

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине”

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:9-5/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

НАЧИН ИЗРАДЕ
ПРОГРАМАЗА ЗАШТИТУ ЖЕНА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ И У
ПАРТНЕРСКИМ ОДНОСИМА И ДРУГИХ ОБЛИКА РОДНО
ЗАСНОВАНОГ НАСИЉА У АП ВОЈВОДИНИ ЗА ПЕРИОД
ОД 2015. ДО 2020. ГОДИНЕ.

Скупштина АП Војводине је септембра 2008. године усвојила Стратегију за заштиту од насиља у породици и других облика родно заснованог насиља у АП Војводини за период од 2008. до 2012. године („Сл. лист АП Војводине”, бр. 20/2008) – у даљем тексту: Стратегија. Стратегија је представљала први стратешки документ у Републици Србији, који је био усмерен на превенцију и заштиту од насиља у породици и у партнерским односима. Стратегија је у периоду од 2009. године до краја јуна 2013. године успешно спроведена, а реализацијом мера руководио је Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова (од јула 2012. године наставио са радом као Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова). Информацију о спровођењу Стратегије размотрила је и прихватила Влада АП Војводине на својој седници одржаној 5. фебруара 2014. године.

Имајући у виду потребу да се настави развој оквира за сузбијање насиља над женама у породично-партнерском односу и обезбеди одрживост резултата остварених у претходном периоду, Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова иницирао је у мају 2013. године формирање радне групе¹ за израду новог документа с циљем сузбијања насиља над женама у породици и у партнерским односима на територији АП Војводине.

Рад групе заснивао се на искуствима спровођења претходне покрајинске Стратегије, а посебно на налазима и препорукама екстерне евалуације, која је спроведена у оквиру пројекта По-

¹ Чланице и чланови радне групе: Тања Игњатовић (координаторка радне групе) и Вања Мачановић – НВО Аутономни женски центар из Београда, Марија Срдић – НВО Центар за подршку женама из Кикинде, Свјетлана Тимотић и Ивана Николић – НВО Из круга – Војводина из Новог Сада, Марија Ковачев и Сања Нешић – Удружење Рома Нови Бечеј, Тања Павлов – НВО Група 484 из Београда, Слободан Јосимовић – Основно јавно тужилаштво у Зрењанину, Светлана Грбо – Центар за социјални рад Града Зрењанина, Иван Радин и Драган Јекић – Полицијска управа у Зрењанину, Драгана Гардиновачки – Прекршајни суд у Зрењанину, Силвија Крањц – Центар за социјални рад Града Сомбора, Босилка Остојић Павићевић – Полицијска управа у Сомбору, Јелица Бојанић Керкез – Апелациони суд у Новом Саду, Јадранка Буљевић – Основни суд у Новом Саду, Босилка Ђикановић – Медицински факултет Универзитета у Београду, Ранђел Милошевић – Министарство унутрашњих послова Владе Републике Србије, Даница Тодоров – Покрајински заштитник грађана – Омбудсман, Тијана Павлов – Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине-националне заједнице, Биљана Делић и Томислав Богуновић – Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију, Јована Реба и Снежана Станковић – Покрајински секретаријат за спорт и омладину, Ивана Копривица, Татјана Лазор Обрадовић и Анђелија Ђоловић – Покрајински завод за социјалну заштиту, Весна Шијачки и Владислава Игњ – Покрајински завод за равноправност полова, Анита Беретић, Марина Илеш, Маја Бранковић Ђундић, Наташа Окић и Драган Божанић – Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова.

крајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова „Ка свеобухватном систему за сузбијање насиља над женама у Војводини”, а који је реализован од 2009. године до јуна 2013. године и конципиран као подршка спровођењу Стратегије. Такође, на конципирање садржаја новог документа утицали су и Закључна запажања Комитета Уједињених нација о Другом и трећем извештају Републике Србије о спровођењу Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације жена, и нарочито Конвенција Савета Европе против насиља над женама и насиља у породици, која је у Републици Србији ратификована 31.11.2013. године и која дефинише бројне обавезе државе у овој области. Радна група такође је ускладила текст с релевантним државним документима који су усвојени у периоду од почетка реализације прве Стратегије (2009. године) до данас (видети Поглавље I).

Радна група је до маја 2014. године израдила први нацрт Програма који је обухватио следећа поглавља:

- I Увод – кратак приказ међународних докумената, домаћих закона и одлука Аутономне покрајине Војводине, као и претпоставке за израду Програма;
- II Анализа стања – приказ кључних података о стању у Аутономној покрајини Војводини у области насиља над женама у породици и партнерским односима и институционалном одговору на овај феномен у домену превенције и заштите од насиља над женама и родно заснованог насиља;
- III Циљеви – дугорочни циљ и четири краткорочна циља;
- IV Мере за спречавање насиља – организоване у пет посебних поглавља:
 1. Опште правне и политичке мере;
 2. Превентивне мере;
 3. Заштита и подршка;
 4. Праћење и процена ефеката;
- V Препоруке републичким органима;
- VI Завршне одредбе.

Поред нацрта Програма, израђена су и три документа (додатка):

- Одређење приступа и коришћених појмова;
- Предлог практичне политике за економско оснаживање жена које су преживеле насиље у породичном или партнерском контексту;
- Програм за унапређивање превенције и заштите жена из маргинализованих група од насиља у партнерским односима

Саставни део овог Програма представља и Кодекс родно осетљивог медијског извештавања² (додатак бр. 4).

Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова организовао је јавну расправу 24.6.2014. године. Радна група је интегрисала пристигле коментаре с јавне расправе у завршну верзију Програма, које је 15. августа 2014. године предала Покрајинском секретаријату за привреду, запошљавање и равноправност полова.

Датум:

**ПРОГРАМ
ЗА ЗАШТИТУ ЖЕНА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ
И У ПАРТНЕРСКИМ ОДНОСИМА
И ДРУГИХ ОБЛИКА
РОДНО ЗАСНОВАНОГ НАСИЉА
У АП ВОЈВОДИНИ
ЗА ПЕРИОД ОД 2015. ДО 2020. ГОДИНЕ.**

I

УВОД

Међународне обавезе државе, кључна међународна документа Насиље према женама и насиље у породици представљају различите облике родно заснованог насиља, које у несразмерној

² Кодекс родно осетљивог медијског извештавања, Жене то могу у медијима, 2005/2006, НВО Пешчаник, Крушевац.

мери погађа жене и представља вид дискриминације жена. Насиље у породици угрожава остваривање основних људских права и слобода жена. Међународна повеља људских права, као и сви други међународни и регионални документи, који постављају стандарде међународног права у погледу људских права, обавезују државе да испуњавају, штите и поштују људска права и слободу на основу равноправности жена и мушкараца. Отуда проистиче обавеза држава не само да забране кршење људских права жена, него и да предузимају активне мере спречавања и заштите. Обавеза држава јесте да обезбеде да се насиље у породици не дешава, а ако се оно деси да заштите жртве.

Усвајањем Закона о потврђивању Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици („Сл. гласник РС - Међународни уговори”, бр. 12/2013), који је ступио на снагу 8. новембра 2013. године, Република Србија наставила је процес усклађивања свог законодавства и поступања надлежних институција с постављеним међународним стандардима у овој области. Стога ће се и овај Програм првенствено ослањати на стандарде предвиђене предметном Конвенцијом, али и на до сада преузете обавезе које проистичу из ових докумената:

- Општа декларација УН о људским правима (1946);
- Конвенција УН о елиминацији свих облика дискриминације жена (CEDAW) (U.N. Doc. A/34/46) и Општа препорука бр. 19 Комитета за елиминацију свих облика дискриминације жена (U.N.Doc. A/47/38) 1992 – захтевају предузимање свих неопходних мера ради елиминисања дискриминације према женама и сузбијања насиља у породици, укључујући усвајање специфичне легислативе о насиљу у породици, кривичне санкције за починиоце насиља, грађанске правне лекове, превентивне и заштитне мере;
- Декларација УН против насиља над женама (A/Res/48/104) 1993 – конкретизује акције које би држава требало да предузме ради елиминисања насиља у породици: одговарајуће кривично законодавство, развијање националних планова акције, обезбеђивање услуга и ресурса за жене жртве насиља, обука и родна сензибилизација јавних службеника, те обезбеђивање ресурса из владиног буџета ради борбе против насиља у породици;
- Резолуција Комисије УН за људска права 2003/45, Елиминација насиља над женама (E/CN.4/2003/L.11/Add.4) – владе имају „афирмативну обавезу да унапређују и штите људска права жена и девојчица и морају са дужном прилежношћу спречавати, истраживати и кажњавати све акте насиља над женама и девојчицама”;
- Конвенција УН о правима детета (1989) – истиче да су државе обавезне да предузимају „све одговарајуће законодавне, административне, социјалне и образовне мере ради заштите детета од свих облика физичког и менталног насиља”;
- Пекиншка декларација и Платформа за акцију A/CONF.177/20, chap. I (1995) – у области насиља у породици као приоритетно питање препоручено је преиспитивање и ревизија законодавства и предузимање других потребних мера, уз формирање одговарајућих механизма како би се обезбедило да све жене уживају заштиту од насиља у породици, које треба да се третира као кривично дело кажњиво законом (т. 124–126);
- Препорука 1450 (2000) Парламентарне скупштине Савета Европе о насиљу над женама у Европи – препоручује стварање европског програма за борбу против насиља у породици;
- Препорука 1582 (2002) Парламентарне скупштине Савета Европе – подстиче државе чланице „да признају да имају обавезу да спречавају, истражују и кажњавају акте насиља у породици и да обезбеђују заштиту жртвама”;
- Препорука 2002 (5) Комитета министара Савета Европе о заштити жена од насиља – дефинише насиље у породици као „...насиље које се догађа у породици или домаћинству, укључујући, између осталог, физичку и психичку агресију, емоционално и психичко злостављање, силовање и сексуално злостављање, инцест, силовање супружника, сталних или повремених партнера и ванбрачних супружника, кривична дела учињена у име чести, обрезивање гениталија и полних органа и друге традиционалне праксе штетне за жене, као што су принудне удаје” (чл. 1а);
- Препорука 1681 (2004) Парламентарне скупштине Савета Европе „Кампања за борбу против насиља над женама у Европи” – „Акутна природа овог проблема мора приморати државе чланице Савета Европе да посматрају насиље у породици као национални политички приоритет и да се баве њиме у ширем политичком оквиру, уз учешће владе, парламента и цивилног друштва. Државе чланице имају обавезу под међународним правом да делују са дужном прилежношћу ради предузимања ефективних корака за окончање насиља над женама, укључујући насиље у породици, и заштиту жртва. Ако не желе да се сматрају одговорним, државе морају предузимати ефикасне мере спречавања и кажњавања таквих радњи од стране приватних лица и да штите жртве” (чл. 2).
- Препорука Р. (90) 2Е Комитета министара Савета Европе о социјалним мерама у вези са насиљем у породици односи се на предузимање превентивних и других мера у области информисања, раног уочавања и пријављивања насиља, те пружања помоћи, терапије, као и мера у корист деце, жена и учинилаца насиља и др.
- Препорука 1905 (2010) Парламентарне скупштине Савета Европе указује на потребу заштите деце која су сведоци насиља у породици;
- Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама од 2011. године („Сл. гласник РС – међународни уговори”, бр. 12/2013), – документ се односи на све видове насиља над женама, укључујући и насиље у породици, а примењује се на све жртве породичног насиља, дефинише кључне појмове из области насиља и дискриминације, утврђује конкретне обавезе држава у погледу предузимања превентивних и репресивних мера заштите, као и увођења хитних мера заштите и пружања подршке жртвама насиља, прописује принципе међународне сарадње и уводи механизме за праћење примене Конвенције.

Прописи на нивоу Републике Србије:

- Устав Републике Србије („Сл. гласник РС”, бр. 98/2006), јемчи равноправност жена и мушкараца и развија политику једнаких могућности (чл. 15), забрањује непосредну и посредну дискриминацију на било којој основи (чл. 21. ст. 3), гарантује право на једнаку судску заштиту (чл. 21. ст. 2), правну помоћ (чл. 67), право на рехабилитацију и накнаду материјалне или нематеријалне штете проузроковане незаконитим или неправилним радом државних или других органа (чл. 35), право грађана на судску заштиту ако им је повређено или ускраћено неко људско или мањинско право, укључујући и обраћање међународним институцијама с циљем заштите зајемчених права (чл. 22.);
- Кривични законик („Сл. гласник РС”, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012 и 104/2013), насиље у породици дефинише као кривично дело (чл. 194) за које је предвиђена новчана казна или затвор до једне године, односно казна затвора од три месеца до три године у случају тежих облика овог кривичног дела; непоштовање изречених мера заштите од насиља у породици, предвиђених Породичним законом, санкционише се новчаном казном или затвором до три месеца; а силовање у браку такође је санкционисано као кривично дело (чл. 178.);
- Законик о кривичном поступку („Сл. гласник РС”, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014), предвиђа додатну заштиту посебно осетљивих и заштићених сведока током трајања кривичног поступка и посебне мере заштите оштећених лица;

- Породични закон („Сл. гласник РС”, бр. 18/2005 и 72/2011 – др. закон), дефинише насиље у породици као „понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице” (чл. 197), те предвиђа врсте и трајање мера заштите које је суд овлашћен да донесе у посебном поступку (чл. 198);
- Закон о јавном реду и миру („Сл. гласник РС”, бр. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 – др. закон и 85/2005 – др. закон), примењује се у прекршајном поступку у случајевима насиља у породици (чл. 6. ст. 1, 2. и 3);
- Закон о прекршајима („Сл. гласник РС”, бр. 65/2013), почео је да се примењује од 01.03.2014. године;
- Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС”, бр. 85/2005), садржи посебне одредбе о заштити малолетних лица која се у кривичном поступку појављују у својству оштећених;
- Закон о програму заштите учесника у кривичном поступку („Сл. гласник РС”, бр. 85/2005), предвиђа мере за заштиту живота, здравља, физичког интегритета, слободе и имовине учесника у кривичном поступку, односно заштићеног лица;
- Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима („Сл. гласник РС”, бр. 32/2013);
- Закон о извршењу кривичних санкција („Сл. гласник РС”, бр. 55/2014);
- Закон о полицији („Сл. гласник РС”, бр. 101/2005, 63/2009 – одлука УС и 92/2011);
- Закон о оружју и муницији („Сл. гласник РС”, бр. 9/92, 53/93, 67/93, 48/94, 44/98, 39/2003, 101/2005 – др. закон, 85/2005 – др. закон, 27/2011 – одлука УС и 104/2013 – др. закон), онемогућава издавање одобрења за набављање ватреног оружја лицу осуђиваном за кривична дела силовања и насилничког понашања и против којег се води кривични поступак (чл. 8), као и да ће у случају наступања ових околности одобрење бити одузето (чл. 24);
- Закон о равноправности полова („Сл. гласник РС”, бр. 104/2009);
- Закон о забрани дискриминације („Сл. гласник РС”, бр. 22/2009);
- Закон о социјалној заштити („Сл. гласник РС”, бр. 24/2011);
- Закон о заштити података о личности („Сл. гласник РС”, бр. 97/2008, 104/2009 – др. закон, 68/2012 – одлука УС и 107/2012);
- Закон о оглашавању („Сл. гласник РС”, бр. 79/2005);
- Уредба о националном програму здравствене заштите жена, деце и омладине („Сл. гласник РС”, бр. 28/2009);
- Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности („Сл. гласник РС”, бр. 15/2009), утврђује политику и циљеве државе у погледу елиминисања дискриминације жена и побољшања њиховог положаја у друштву;
- Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима („Сл. гласник РС”, бр. 27/2011), дефинише узроке и облике насиља и утврђује политику и циљеве државе у погледу спровођења заштите жена од свих облика партнерског и породичног насиља;
- Стратегија превенције и заштите од дискриминације („Сл. гласник РС”, бр. 60/2013);
- Општи протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и партнерским односима (Влада РС, новембар 2011. године), утврђује обавезу међусобне сарадње и информисаности институција и њихово заједничко деловање у случајевима насиља у породици, а с циљем брзе и ефикасне заштите жртава породичног насиља;
- Посебни протокол о поступању полицијских службеника у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима (Министарство унутрашњих послова, фебруар 2013. године);

- Посебни протокол о поступању центра за социјални рад - органа старатељства у случајевима насиља у породици и женама у партнерским односима (Министарство рада, запошљавања и социјалне политике, март 2013. године);
- Посебни протокол Министарства здравља Републике Србије за заштиту и поступање са женама које су изложене насиљу (Министарство здравља, 2010. година);
- Посебни протокол за правосудје у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима (Министарства правде и државне управе, јануар 2014. године);
- Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања (јануар 2009. године), прописује обавезе и активности државе ради спречавања свих облика и врста дискриминације, нарочито у погледу посебно осетљивих категорија лица међу којима су и жртве насиља у породици.

Прописи на нивоу АП Војводине:

- Статут Аутономне покрајине Војводине („Сл. лист АП Војводине”, бр. 20/2014);
- Покрајинска скупштинска одлука о спровођењу Статута Аутономне покрајине Војводине („Сл. лист АП Војводине”, бр. 20/2014);
- Закон о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине („Сл. гласник РС”, бр. 99/2009 и 67/2012 – одлука УС);
- Покрајинска скупштинска одлука о покрајинској управи („Сл. лист АПВ”, бр. 37/2014);
- Покрајинска скупштинска одлука о Покрајинском заштитнику грађана - омбудсману („Сл. лист АПВ”, бр. 37/2014 и 40/2014 испр.);
- Декларација о равноправности полова („Сл. лист АПВ”, бр. 14/2004);
- Покрајинска скупштинска одлука о равноправности полова („Сл. лист АП Војводине”, бр. 14/2004 и 18/2009 – промена назива акта);
- Покрајинска уредба о посебним облицима социјалне заштите у Аутономној покрајини Војводини („Сл. лист АП Војводине”, бр. 17/2002 и 18/2009 – промена назива акта).

II

АНАЛИЗА СТАЊА

ПОЧЕТНО СТАЊЕ

Неразвијеност институционалних механизма заштите од насиља у породици и насиља над женама представљала је основни проблем у моменту када је Стратегија почела да се спроводи. Као разлози за то навођени су недореченост прописа и непостојање системских решења у области породичне заштите, недостатак утврђених процедура у поступању, неразвијена сарадња међу институцијама и непостојање обавезе размене информација, као и разлози у вези с људским фактором – непрофесионалност и недовољна обученост стручњака/стручњациња који/које пружају заштиту, што укључује стереотипне ставове, минимизирање проблема и последица насиља у породици, те неспремност да се пруже подршка и информације о могућности заштите.

На нивоу АП Војводине није било успостављено систематско прикупљање и анализа података о насиљу у породици и насиљу над женама, што је онемогућавало сагледавање распрострањености и специфичности проблема, као и креирање адекватног институционалног одговора на насиље. Поступање институција неретко је карактерисала толеранција према насиљу у породици и блага казнена политика. Такође, није постојао преглед расположивих услуга и начина остваривања права на заштиту од насиља у породици и других облика родно заснованог насиља, за сваку општину и на свим језицима у употреби у АП Војводини. На нивоу локалних самоуправа нису постојали развијени локални планови деловања који би пружили пуну заштиту жртвама насиља у породици.

Један од највећих проблема представљали су и неадекватни капацитети стручњака/стручњакиња који се у свом свакодневном послу баве насиљем у породици. Поред тога, нарочит проблем био је непријављивање случајева насиља услед притиска средине и неповерења у институције.

ОДГОВОР НА УОЧЕНЕ ПРОБЛЕМЕ

Препознајући потребу да се развију институционални механизми и системске мере заштите од насиља у породици и насиља над женама, Скупштина АП Војводине је септембра 2008. године усвојила Одлуку о Стратегији за заштиту од насиља у породици и других облика родно заснованог насиља у Аутономној покрајини Војводини за период од 2008. до 2012. године („Сл. лист АП Војводине”, бр. 20/2008). Стратегија је представљала први стратешки документ у Републици Србији, који је био усмерен на превенцију и заштиту од насиља у партнерским односима.

Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова, као предлагач и институција одговорна за спровођење Стратегије, средства за спровођење Стратегије обезбедио је уз финансијску подршку Фонда Уједињених нација за подршку акцијама против насиља над женама (United Nations Trust Fund to End Violence against Women – UNTF), који је на глобалном конкурсном подржао трогодишње спровођење Стратегије путем Пројекта „Ка свеобухватном систему за сузбијање насиља над женама у АП Војводини” (један од 21 подржаног пројекта међу 1023 пристигла), у износу од 990.970 америчких долара.

Из буџета Владе АП Војводине било је обезбеђено 1.400.000,00 динара. Учешће Владе огледало се и у обезбеђивању нефинансијске подршке спровођењу активности планираних у оквиру Стратегије: Управа за заједничке послове покрајинских органа обезбедила је значајну подршку у виду услуга штампања и умножавања материјала неопходних за реализацију Пројекта и пружања логистичке подршке приликом организације многобројних догађаја.

Осим подршке пројектним активностима, Влада АП Војводине, у сарадњи са Фондом Б92, подржала је изградњу сигурних кућа у Зрењанину, Панчеву и Сомбору, у укупном износу од 17.000.000,00 динара.

Током спровођења Стратегије у АП Војводини, позитивни помаи на националном и међународном нивоу, такође су утицали на унапређивање општег оквира за заштиту од насиља над женама у породици. Ту спада усвајање Закона о равноправности полова („Сл. гласник РС”, бр. 104/2009), доношење Националне стратегије за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности („Сл. гласник РС”, бр. 15/2009), Националне стратегије за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима („Сл. гласник РС”, бр. 27/2011), као и доношење Акционог плана за спровођење Националне стратегије за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности за период од 2010. до 2015. године („Сл. гласник РС”, бр. 67/2010). Такође је донет Општи протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима (2011. године), као и посебни протоколи о поступању представница/представника надлежних институција (центара за социјални рад, полицијских службеника, здравствених установа, правосудних органа). Важно је истаћи и доношење Закона о социјалној заштити 2011. године („Сл. гласник РС”, бр. 24/2011), који предвиђа услугу неодложне интервенције која се обезбеђује током 24 часа, уз обавезну сарадњу с другим надлежним органима и службама. Закон такође предвиђа могућност да услугу потребне социјалне заштите, а коју не могу у одговарајућем обиму обезбедити установе социјалне заштите, обезбеђује лиценциран пружалац услуге социјалне заштите (члан 64. Закона).

Кључни документи који утичу на даље активности у Републици Србији, укључујући и АП Војводину, на спречавању и сузбијању насиља над женама и насиља у породици, представљају Закључна запажања Комитета Уједињених нација о Другом и трећем извештају Републике Србије о спровођењу Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације жена и нарочито Кон-

венција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, коју је Република Србија ратификовала 31.10.2013. године и која дефинише бројне обавезе државе у овој области (видети у Уводу).

ПРИКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА, ЕВИДЕНЦИЈА, ДОКУМЕНТАЦИЈА И ИСТРАЖИВАЊА

Током 2009. године, у АП Војводини први пут је спроведено теренско истраживање о распрострањености насиља над женама и квалитету и доступности општих и специјализованих услуга за заштиту од насиља.³ Истраживање је спровело Виктимолошко друштво Србије. Истраживање показује да је насиље у породици озбиљан друштвени проблем у Војводини. Више од половине испитиваних жена одговорило је да су након свог пунолетства биле жртве неког облика насиља у породици. Скоро свака друга жена била је жртва психичког насиља, скоро свакој трећој жени је прећено физичким насиљем, а око трећине је и постало жртва физичког насиља. Скоро свака пета жена била је жртва прогањања, а нешто мање од десетине жена је одговорило да су доживеле сексуално насиље. Истраживањем је идентификовано и велико присуство насиља над децом у породицама у којима постоји насиље над женама.

Налази истраживања и даље указују на изражено неповерење жртава у државне органе, пре свега полицију и центре за социјални рад, као и незадовољство начином на који су их они третирали. Кључни извор незадовољства представља однос представника и представника релевантних служби према жртвама, који се огледа у омаловажавању, потцењивању, окривљавању жртве, инертности, незаинтересованости, неразумевању проблема и одсуству емпатије. Подршка, професионализам, слушање и адекватно информисање јесу главни разлози због којих су испитанице биле задовољне радом државних служби. Удео жртава које се обраћају за помоћ невладиним организацијама и даље веома мали, али је веома мало и невладиних организација у АП Војводини које пружају помоћ жртвама насиља у породици. Информисаност о мерама заштите од насиља у породици још увек је на ниском нивоу, што говори у прилог потреби да се даље ради на подизању свести жена, посебно у сеоским срединама.

Убивства жена у породично-партнерском контексту у АП Војводини. Прикупљањем и анализом новинских чланака, Мрежа „Жене против насиља” дошла је до података да је током 2012. године на територији АП Војводине убијено 11 жена у породично-партнерском контексту, а у периоду од 1. јануара до 19. новембра 2013. године убијено је десет жена. Учиниоци у свим случајевима били су познати жени.⁴ Једанаест особа (шест малолетних) у 2012. години и дванаест особа у 2013. години остало је без мајке. Четири жене од 11 у 2012. години, и две жене од десет у 2013. години, пријавиле су насиље и пре него што се убиство десило, док је у осталим случајевима питање претходног пријављивања остало непознато. Уз претпоставку да нису сви случајеви доспели у медије, основано се може сумњати да су наведени бројеви већи.

Током 2010/2011. спроведено је истраживање „Кривично-правни одговор на насиље у породици – правосудна пракса у Војводини”.⁵ Предмет истраживања јесте поступање јавних тужилаштва и судова у Војводини у вођењу кривичног поступка за дело насиља у породици, док је циљ истраживања био да се установе проблеми у вези с правном квалификацијом дела и спровођењем самог поступка, као и ефекти скорашњих измена кривичног законодавства. Истраживањем је координирао Аутономни женски центар.

Основни налази истраживања показују да у већини случајева тужилац није обављао разговор ни са оштећеном, ни с лицем против кога је поднета кривична пријава (79,5%). Кривична пријава је одбачена у 66,7% предмета, а најчешће због недостатка доказа. Приметно је одбацивање кривичне пријаве у случајевима када жртва не одговара моделу „идеалне жртве” (када се брани, односно када је у питању реактивно насиље).

³ Весна Николић-Ристановић (ур.) (2010), Насиље у породици у Војводини, Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова, Нови Сад.

⁴ Све жене убијене 2012. године, познавале су учиниоца, а од тога, њих пет је убио партнер, а три – супруг. Једну жену убио је отац, једну син, једну унук. У 2013, три жене је убио син, две супруг, две партнер. Једну жену је убио бивши партнер, једну бивши супруг и једну свекра.

⁵ Слађана Јовановић, Биљана Симеуновић-Патић, Вања Мацановић (2012), Кривичноправни одговор на насиље у породици у Војводини, Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова, Нови Сад.

Међу лицима којима је изречена казна доминирају мушкарци (94%), старости између 33 године и 48 година, средњег образовања, запослени (42%), око половине их живи у граду, већином родитељи двоје или једног детета, они који раније нису осуђивани (60%) и урачунљиви (57%). У време извршења кривичног дела, око половине (52%) било их је у алкохолизованом стању, а доста њих болује од алкохолизма (39%). Међу жртвама доминирају особе женског пола (84,5%), старости између 33 године и 48 година (35%), најчешће су рођене и живе у граду, са завршеном средњом школом, с двоје деце или с једним дететом, а раније злостављање од стране учиниоца постојало је у 70% случајева. Само шестина жртва тражила је помоћ центара за социјални рад, невладиних организација, лекара или психолога. Доминирало је физичко насиље (92,8%), а у две трећине психичко, које је коинцидирало са случајевима физичког насиља.

Иако је кривична пријава подношена у року од неколико дана, време подношења оптужнице је трајало шест месеци (51%) или између шест месеци и годину дана (39,6%). Судска одлука је доношена најчешће од пола године до годину од подношења кривичне пријаве. У 20,5% случајева жртва се користила правом да не сведочи. Нову процесну меру забране прилажења одређеним лицима са електронским надзором или без њега, суд није ни у једном случају применио, док је мера привременог удаљавања из суднице док жртва сведочи изречена само у једном случају. Међу изреченим санкцијама доминирају мере упозорења (74,3% случајева), пре свега условна осуда (72,0%). Казна је изречена сваком петом учиниоцу. Олакшавајуће околности суд је нашао у 90,1% случајева, међу којима доминирају ранија неосуђиваност (23,7%) и родитељство (21,4%).

У истом истраживању, од укупно 606 тужилачких и судских предмета, малолетна лица препозната су као директне жртве насиља у породици у само 47 предмета (7,8%). Пријављени учиниоци насиља над малолетним лицима у највећем броју јесу особе мушког пола (29), биолошки родитељи (31), док је у два случаја поступак вођен у односу на очуха. Међу лицима којима је изречена кривична санкција у поступку пред првостепеним судом, код више од половине утврђено је да су били раније осуђивани, што је више него на укупном узорку (40%). Преовлађујући облик насиља над децом јесте физичко насиље (29), затим психичко (19), а у по једном случају било је констатовано постојање сексуалног и економског насиља. Учиниоци не признају дело или оспоравају везу с догађајем или пребацују одговорност на жртву, док се они који признају дело или не кају или изражавају само вербално кајање. У погледу структуре малолетних жртва преовладава нешто већа заступљеност девојчица (22) у односу на дечаке (18), деветоро деце било је предшколског, 14 основношколског и 15 средњошколског узраста. Нека деца су због насиља прекинула школовање. Раније злостављање детета од стране учиниоца постојало је чак у 27 случајева, док су у два случаја деца раније присуствовала злостављању другог члана породице. У нешто мање од половине случајева у којима је забележено раније злостављање, оно је било раније пријављено. Као последица вишегодишњег насиља, код три малолетна лица забележени су и покушаји суицида.

У шест случајева дете жртва се користило правом да не сведочи, а нема података о томе да је иједно дете променило исказ током поступка. Нову процесну меру забране прилажења одређеним лицима са електронским надзором или без надзора, суд ни у једном случају није применио. Што се тиче структуре изречених кривичних санкција, највише је условних осуда (23), док су казне затвора изречене седморици учинилаца (у трајању од три месеца до годину дана). Међу олакшавајућим околностима, парадоксално, родитељство учиниоца налази се на првом месту. Тужилаштво је у само 12 случајева у којима су оштећена малолетна лица, тражило извештај надлежног органа старатељства. Ни у једном случају није забележено да је центар за социјални рад позвао представника јавног тужиоца да присуствује конференцији случаја. Охрабрујућа чињеница јесте то што ни у једном случају није било суочавања малолетне жртве и учиниоца.

Истраживање садржи и препоруке за унапређивање судске праксе у случајевима насиља у породици.

Сprovedено је истраживање праксе вођења евиденције и документације свих релевантних служби које учествују у пружању стандардних и специјализованих услуга жртвама насиља у породици током 2009. године.⁶ Резултати истраживања указали су на то да је ова област недовољно законски уређена и да у моменту спровођења истраживања, осим центара за социјални рад, ниједна институција нити организација нема правно уређену обавезу вођења евиденција. Један део институција и невладиних организација, у недостатку званичних евиденција, развио је интерне евиденције. Истраживање је такође указало на то да одсуство јединственог начина евидентирања и обраде случајева насиља у породици онемогућава праћење и анализу распрострањености и карактеристика саме појаве, као и праћење и процену праксе помоћи жртвама и изрицања санкција и других мера према извршиоцима. Такође, одсуство стављања података на увид јавности утиче на ниску транспарентност учинака институција и организација, као и на одсуство адекватног информисања јавности о проблему насиља у породици. Истраживање такође садржи препоруке за даље унапређивање евиденције.

Други покрајински органи и организације које делују на територији АП Војводине такође значајно доприносе у прикупљању информација о насиљу у породици.

Канцеларија Покрајинског омбудсмана наставила је праксу прикупљања података о пријављеним и процесуираним случајевима насиља у породици од надлежних институција на територији АП Војводине. Прикупљени подаци се објављују у годишњем извештају Покрајинског омбудсмана.

Према подацима из Извештаја Покрајинског омбудсмана за 2013. годину, полицијске управе су забележиле 4.114 захтева за пружање полицијске интервенције ради заштите од насиља у породици, односно 687 захтева више него 2012. године. Подаци, међутим, нису сасвим упоредиви будући да у 2012. години податке није доставила Полицијска управа Панчево, а у 2013. години на упитник нису одговориле полицијске управе у Суботици и Кикинди (Полицијска управа Нови Сад је одговорила, али није доставила податке о укупном броју захтева за полицијску интервенцију у оба извештајна периода). Полицијски службеници су интервенисали у 4.105 случајева, а највише су користили упозорење – као и претходних година (2.564, или 62,3%). Поднели су 828 прекршајних пријава (274 мање него 2012. године) и 944 кривичне пријаве (83 више него претходне године). Од укупног броја кривичних пријава, 83% односи се на случајеве у којима је жена жртва насиља. Полицијске управе су упознате са Општим протоколом о сарадњи установа, органа и организација у области насиља над женама у породици и партнерским односима и примењују га, а указују на добру сарадњу са осталим институцијама.

Прекршајни судови (11 судова одговорило на упитник), забележили су 773 захтева за покретање прекршајног поступка (захтеве је подносила искључиво полиција), покренули су 675 прекршајних поступака и изrekli 673 пресуде (највише осуђујућих, међу којима преовлађују новчане казне – 273, а за разлику од претходних година, није изречена ниједна мера безбедности - у судовима који су доставили податке). Према подацима које је доставило пет тужилаштва, евидентирале су 1.053 кривичне пријаве, а покренут је 851 поступак. Сва тужилаштва наводе да су упозната с Протоколом, али подаци указују на то да га сви не примењују.

Кад је реч о кривичним поступцима, четири суда која су доставила податке евидентирала су 295 оптужница и оптужних предлога. Од 259 пресуда, 82% су осуђујуће, углавном условне. Од запримања кривичне пријаве до првог рочишта прође највише три месеца, док судски поступци трају између једног месеца и једне и по године. У парничном поступку (само три суда доставило податке), евидентирано је 89 поднетих тужби у вези с насиљем у породици, од којих је 13 повучено. Изречена је 91 мера заштите, од којих је 39 забрана даљег узнемиравања члана породице.

⁶ Истраживање је спроведено као део активности у оквиру пројекта „Ка свеобухватном систему за сузбијање насиља над женама у Војводини“ којим је координирао Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова.

Према подацима 26 од 45 центара за социјални рад, забележено је 768 обраћања због насиља у породици. У већини случајева, као и до сада, насиље су пријављивале жртве (296), док су полиција (194 пријаве) и остале институције (144 пријаве) пријављивале насиље више него претходних година. У 323 случаја затражена је психолошка помоћ, а правна помоћ у 234 случаја. Полицији је пријављено 527 случајева. На основу Породичног закона процењено је 163, у кривичном 175, а 42 у прекршајном поступку. Сви центри за социјални рад који су доставили податке (осим центара у Сечњу, Новом Бечеју и одељења новосадског центра у Беочину) примењују Посебан протокол о поступању центара за социјални рад – органа старатељства у случајевима насиља у породици и женама у партнерским односима. Центри указују на то да је сарадња с другим институцијама умногоме побољшана пошто је Протокол почео да се примењује.

У 27 домова здравља евидентирано је 514 случајева породичног насиља над женама, а пацијенткиње су саме пријавиле насиље у 91% од наведеног броја. Жене у старосној доби између 20 и 40 година чине 73% укупног броја жртава, а више од половине имају децу. Починиоци су у највећем броју бивши или садашњи муж, односно партнер. Физичко насиље се догодило у 215 случајева, а у 66 случајева је постојала претња или употреба оружја. У 16 случајева пацијенткиња је била трудна, док је у 198 случајева боловала од неке хроничне болести. Процена ризика урађена је само у 29 случајева, а у 288 од укупног броја случајева током времена се, према процени лекара, повећавала учесталост и озбиљност насиља. У 184 случаја жртвама је саветовано да се обрате полицији и центру за социјални рад, а полиција је интервенисала само у 38 одсто случајева.

Формирањем мреже невладиних организација које пружају услугу СОС телефона за жене и децу изложене насиљу у породици и родно-заснованом насиљу на територији АП Војводине – СОС ВОЈВОДИНА, омогућен је стандардизован начин вођења евиденција о пруженим услугама, клијенткињама и другим активностима.⁷

Од покретања телефона, 21. новембра 2012. до 1. октобра 2013. године, обављене су 403 консултације на јединственом бесплатном броју 0800 10 10 10, као и 2293 консултације на бројевима чланица Мреже. У истом периоду реализовано је 125 специјализованих услуга за жене са инвалидитетом, 786 услуга за жене из ромске заједнице, обављене су 954 индивидуалне консултације у Саветовалишту, 286 индивидуалних правних саветовања, 112 услуга писања поднесака, 91 заступање на суду, помоћ у смештању у Сигурну кућу у 13 случајева и 1275 услуга за остваривање права из области социјалне заштите и породичног права. Током 2012. године, женске организације су имале 2139 клијенткиња, а у 2013. години, њихов број је био 1393. Међу женама које су затражиле подршку, око 65% било је без завршене основне школе или са завршеном основном школом, око 84% незапослених, а између 77% и 82% јесу жене са села. Иако у свим случајевима нису прикупљени подаци о деци сведоцима насиља, у 2012. години је регистровано 1000 деце (59% до 14 година и 66% женског пола), а у 2013. години 687 деце (45% до 14 година и 46% женског пола).

Покрајински завод за социјалну заштиту прати и подржава рад центара за социјални рад у АП Војводини и прикупља податке о раду центара у оквиру годишњег извештаја. Анализа извештаја центара за социјални рад, за 2011. и 2012. годину, показује да је број жртава насиља у посматраном периоду у порасту, од 1163 жртве у категорији одрасли (и млади) и старије особе (2010), до 1256 жртава (2011), што је пре свега показатељ повећаног сензибилитета друштва за препознавање феномена насиља и спремности да се на њега реагује.

У 2012. години, центри за социјални рад су покренули укупно 400 поступака за заштиту жртава од насиља по службеној дужности. Од тог броја, око 20% је поступак за изрицање мере заштите.

Мрежу чини шест невладиних организација: Центар за подршку женама (Кикинда), СОС Женски центар (Нови Сад), ...Из круга Војводина (Нови Сад), Удружење Рома Нови Бечеј – СОС телефон на језицима националних мањина (Нови Бечеј), Зрењанински едукативни центар (Зрењанин), Женска алтернатива (Сомбор).

те од насиља у породици. Много случајева у опцији „друго“ (чак 48%) указује на потребу за увођењем прецизнијег извештавања. Такође, покренуто је тридесет кривичних пријава. Према врсти мера заштите од насиља и броју заштићених жртава, у 2012. није издат нити један налог за иселење нити за уселење из породичног стана или куће, изречено је 22 мере забране приближавања члану породице на одређеној удаљености, две мере забране приступа у простор око места становања или места рада члана породице и 150 забрана даљег узнемиравања члана породице (86% свих мера). Укупан број насилника евидентираних у центрима за социјални рад, у 2012. години, јесте 1461 починилац. Од тог броја, 72% су починиоци мушког пола.

Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова, у сарадњи са Аутономним женским центром, 2010. године формирао је експертску радну групу са задатком да креира модел административне базе података о насиљу у породичном контексту. Радна група израдила је предлог заједничке (јединствене) евиденције релевантних служби (центар за социјални рад, полиција, здравствене установе, тужилаштво, судови) о пријављеним случајевима насиља у породичном контексту, који подразумева успостављање електронске размене података између служби. Основни принципи на којима почива предлог заједничке евиденције интегрисани су у Националну стратегију за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима коју је Влада Републике Србије усвојила 1. априла 2011. године. Израђен је и софтвер за електронску обраду података, који су током 2013. године тестирали професионалци и професионалке из Зрењанина и Сомбора. Такође је на бављена и рачунарска опрема за тестирање софтвера. Приликом израде и тестирања софтвера, тражено је мишљење Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, по чијим је препорукама поступано.

ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ

Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова редовно спроводи и подржава активности које су усмерене на подизање нивоа свести јавности о насиљу у породици и неприхватљивости насилног понашања. Сваке године организују се акције поводом кампање „16 дана активизма против насиља над женама“ (од 25. новембра до 10. децембра), а у оквиру којих се поред трибина и акција, организују и стручни састанци с представницима свих релевантних институција и организација, или Покрајински секретаријат подржава и учествује у кампањама које спроводи институције. У претходној години, релевантне покрајинске институције – Покрајински заштитник грађана - Омбудсман, Одбор за равноправност полова Скупштине АП Војводине, Покрајински завод за равноправност полова – у заједничком наступу на прес-конференцијама, као и договором о активностима током кампање, оствариле су синергију активности које различита покрајинска тела и органи реализују у овој области.

СОС телефони у оквиру Мреже СОС ВОЈВОДИНА, такође су део активности подизања свести током кампање „16 дана активизма“. Ту су и посебни пројекти, медијски наступи, уличне акције, учешће на семинарима, тренинзима, трибинама, штампање летака и обележавање значајних датума.

Посебне активности током спровођења покрајинске стратегије биле су у оквиру медијске кампање под слоганом Хоћу да знаш, реализоване од 2009. до 2012. године, емитовањем телевизијског спота и радио цингла на радио и ТВ станицама у Војводини. Кампању је 2012. године подржало тридесет медија (осам телевизија, седамнаест радио станица и пет радио-телевизијских кућа). Медијски спотови и радио цинглови доступни су на следећој адреси <http://www.hocudaznas.org/page.php?id=28>

Секретаријат је током спровођења Стратегије одштампао педесет хиљада летака са информацијама о насиљу у породици, мерама заштите и контактима надлежних институција, на српском, мађарском, румунском, русинском, словачком и ромском језику, креираних за сваку општину посебно. Брошуре „Стоп насиљу над женама“, са информацијама о врстама насиља, законској регулативи и улози државних институција, штампане су на свим језицима у службеној употреби у АП Војводини. У сарадњи с Мрежом

СОС Војводина, а ради промовисања јединственог СОС броја за жене и децу жртве насиља, одштампано је петнаест хиљада промотивних флајера на српском, мађарском, словачком и ромском језику. Такође, штампана је публикација „Ако познајете неког ко преживљава насиље у породици...”, која је настала у сарадњи с британском женском невладином организацијом Against Violence and Abuse (AVA).

С циљем повећања доступности информација о заштити од насиља над женама и насиља у породици, 2009. године покренута је интернет презентација www.hosudaznas.org. Посебна пажња посвећена је безбедности жена, а на сајту су истовремено доступне основне информације о пројекту, основне чињенице о насиљу у АП Војводини и сви производи настали током пројекта, као и интерактивна база података о капацитетима општине у домену спречавања насиља над женама.

Тренинг и укључивање посланица и посланика у активности спровођења Стратегије представљао је начин да се обезбеди то да се питање насиља над женама увек налази високо на агенди политичких приоритета у АП Војводини, као и да се повећа информисаност доносиоца и доносилаца одлука о насиљу над женама. Информације о спроведеним активностима поднете су Влади АП Војводине и одборима у Скупштини АП Војводине: Одбору за безбедност и Одбору за равноправност полова.

ЕДУКАЦИЈА

Едукације с циљем стицања основних и специфичних знања професионалки и професионалаца у области заштите од насиља у породици, у виду циклуса основних и специјализованих семинара и стручних састанака, почеле су у фебруару 2009. године, а до краја 2011. године, одржане су у свих четрдесет пет општина у АП Војводини. Едукације су спроведене према програму Аутономног женског центра, који је акредитован у ресорним институцијама. На тај начин, омогућено је да представнице и представници центара за социјални рад, који су похађали едукације, добију неопходне лиценце за рад.⁸ Учеснице и учесници основне едукације⁹ имали су могућност да се упознају са основним концептима, принципима и поступцима заштите од насиља у породици, укључујући вештине за организовање конференције случаја и развој планова локалних акција. На базичним семинарима учествовали су представници и представнице свих релевантних институција и организација, укључујући локалне самоуправе и организације које се баве заштитом од насиља у породици или заступају интересе рањивих група жена (Ромкиња, жена са инвалидитетом, сеоских жена, избеглих или интерно расељених жена).

У периоду од 2009. до 2012. године, одржано је 226 обука, на којима је учествовало 2.888 професионалки и професионалаца (2.001 жена и 887 мушкараца) из четрдесет пет општина, међу којима је био 761 правник и полицајац и 755 професионалки и професионалаца из центара за социјални рад и из здравства. Едукацију о насиљу у породици прошло је 231 запослено лице у образовним институцијама.

Током 2009. године, у сарадњи са Аутономним женским центром, организован је тренинг за вршњачке тренерице и тренере. Одабрани студенти и студенткиње завршили су обуку за вршњачке едукаторе и почев од 2010. године, одржали су 45 тренинга о родној равноправности, родно заснованом насиљу и спречавању насиља за 986 средњошколаца и средњошколки у АП Војводини. Израђен је Водич намењен младима о могућностима превенције и заштите од насиља Препознај насиље у партнерским односима, који је дистрибуиран у основним и средњим школама у АП Војводини. Водич је препознат као пример добре праксе на страници Виртуелног центра Уједињених нација о размени знања о сузбијању насиља над женама и девојчицама www.endvawnow.org.

⁸ Подаци о лицима која су прошла едукацију, као и о броју сати која су провела на обуци, достављени су Министарству рада и социјалне политике (за запослене у центрима за социјални рад), Лекарској комори (за здравствене раднике), те Министарству унутрашњих послова (за припаднице и припаднике МУП-а). Све учеснице и учесници добили су сертификате о завршеној едукацији.

⁹ Основна едукација састојала се од сета семинара са следећим темама: Насиље у породици и институционална заштита; Организовање конференција случаја за заштиту од насиља у породици; Координирана акција локалне заједнице у превенцији и заштити од насиља у породици.

Средњошколке и средњошколци, учеснице и учесници вршњачке едукације, основали су фејсбук страницу „Хоћу да знаш”, која подстиче умрежавање и дељење информација међу младима, учесницима тренинга. Неки од вршњачких едукатора/едукаторки након завршених студија наставили су да се баве темом насиља у партнерским односима, у оквиру своје струке – као адвокати, психолози у центру за социјални рад, волонтерке на СОС телефону и слично.

Центар за подршку женама из Кикинде такође је реализовао неколико активности чију су циљну групу чинили млади мушкарци и жене. Млади у основним и средњим школама едуковани су у оквиру програма „Крени од себе - препознај насиље у партнерском односу”. Студенткиње и студенти педагошких факултета радили су у оквиру пројекта „Спречимо насиље над девојчицама и девојкама.”

СИСТЕМ ПОДРШКЕ И ЗАШТИТЕ

Приступ правди, правна помоћ и заштита жртава

Ради обезбеђивања бољег приступа правди и правној помоћи и заштити жртава, спроведене су следеће мере: 1) Едукација правника у центрима за социјални рад и правника општинских служби за пружање бесплатне правне помоћи у вези са покретањем судских поступака током заступања интереса жртви насиља у породици; 2) Специјалистичка едукација судија општинских и окружних судова, тужилаца и правника из центара за социјални рад. Такође, судије, тужиоци и правници из центара за социјални рад били су укључени у базичну обуку о насиљу у породици, како би се повезали и сарађивали с представницима свих других служби и установа на локалном нивоу. На стручним састанцима размотрене су могућности и препреке у оквиру кривичноправне и породичноправне заштите од насиља у породици.

Приступ здравственим, психолошким и социјалним услугама

Ради повећања доступности здравствених, психолошких и социјалних услуга жртвама насиља у породици, спроведене су специјалистичке обуке за психологе и социјалне раднике у центрима за социјални рад о саветодавно-терапијском раду са жртвама насиља. Едукацију је прошло 196 запослених из свих центара за социјални рад. Специјалистичке обуке спроведене су и за здравствене раднике у домовима здравља свих општина, с циљем бољег препознавања раних знакова насиља, обављања медицинског и/или медицинско-foreнзичког прегледа и издавања одговарајуће судско-медицинске документације. Едукацију је прошло 170 здравствених радника, односно радница.

Приступ специјализованим услугама

Подржано је формирање јединственог СОС телефона за жене и децу жртве насиља у породици за територију АП Војводине, с циљем повећавања безбедности жена, пружањем адекватних информација и подршком за излазак из насиља. Такође: 1) иницирано је и подржано стратешко планирање заједничког СОС телефона; 2) подстакнуто је оснивање Мреже СОС Војводине; 3) обезбеђена је стручна подршка за стандардизацију услуга СОС телефона у складу са стандардима које је усвојио Савет Европе; 4) суфинансирана је двомесечна обука за нове волонтерке СОС телефона; 5) обезбеђени су компјутери за рад организација; 6) успостављена је сарадња с Телеколом Србије, чиме су обезбеђени технички услови за успостављање бесплатног и јединственог броја за територију целе АП Војводине.

Бесплатни СОС број за територију АП Војводине

Број 0800-10-10-10 бесплатан је и доступан свим женама с територија АП Војводине, сваког радног дана у периоду од 10 до 20 часова. Ову услугу пружају едуковане и посвећене волонтерке невладиних организација „Центар за подршку женама” (Кикинда), „...Из круга Војводина” (Нови Сад) „СОС женски центар” (Нови Сад) „Женска алтернатива” (Сомбор) „Удружење Рома Нови Бечеј – СОС телефон на језицима националних мањина” (Нови Бечеј) и Зрењанински едукативни центар (Зрењанин), које чине Мрежу СОС Војводина. Посебан значај ове иницијативе јесте то што су у њој организације које обезбеђују подршку женама са инвалидитетом, Ромкињама и женама из мањинских заједница, које се суочавају с вишеструким препрекама за излазак из насиља. У наредном периоду потребно је размотрити могућности за обезбеђивање дугорочне одрживости ове услуге, као и начине

да се обезбеди њена доступност током 24 часа, сваког дана у години. Искуства војвођанских организација у спровођењу ове специјализоване услуге послужила су Министарству рада и социјалне политике да током 2013. године започне рад на стандардизовању СОС услуге за подршку женама жртвама насиља и формирање јединствене бесплатне националне линије.

Сигурне женске куће у Војводини

Влада АП Војводине је, у сарадњи с Фондом Б92, подржала изградњу сигурних кућа у Зрењанину, Панчеву и Сомбору, у укупном износу од 17.000.000,00 динара. Површина сваке сигурне куће износи 270 м², а смештајни капацитети јесу од 20 до 25 лежаја. У њима су предвиђени прихват и смештај жена и деце који су преживели насиље у породици или који су били жртве трговине људима, стручни рад у виду пружања психосоцијалне помоћи, едукације, одвијање радно-окупационих и рекреативних активности, а све ради превазилажења последица насиља и припрема за реинтеграцију у социјалну средину. Изградњу сигурних кућа подржале су бројне компаније које послују у Србији.

Бесплатна правна помоћ

Пројекат „Бесплатна правна помоћ и бесплатно правно заступање“ трајао је укупно три године. У 19 општина у АП Војводини, седиштима основних организација адвоката, формирана је Служба за бесплатно правно заступање.¹⁰ Обрађено је преко 5400 предмета, и то у првој фази Пројекта 3089 случајева бесплатне правне помоћи, а у другој фази Пројекта 2314 случајева бесплатног правног заступања. Корисници услуга бесплатне правне помоћи били су подједнако припадници оба пола (1545 жена и 1531 мушкарац) и у највећем броју то су били незапослени, пензионери и издржавана лица (1183 незапослена, 223 издржавана лица и 890 пензионера). Корисници услуга бесплатног правног заступања у већем броју биле су жене (1605 жена и 709 мушкараца). Незапослени (2078) предњаче у смислу социјалне структуре, а према врстама захтева, најбројнији су парнични (1953 захтева), док је кривичних поступака било само 51. На основу наведених података није било могуће издвојити услуге и поступке који су се односили на насиље у породици. Тренутно, службе бесплатног правног заступања пред судовима престале су да раде. Разлози таквог стања су недостатак законске регулативе и финансијских средстава, иако за то у пракси постоји велика потреба.¹¹

САРАДЊА ИЗМЕЂУ ИНСТИТУЦИЈА И ОРГАНИЗАЦИЈА

Сарадња је подстицана путем стручних састанака у свакој општини, подстицањем одржавања конференција случаја и спровођењем координираних акција. Јединствен стандардни општи протокол о поступању и сарадњи усвојила је Влада Републике Србије у децембру 2011. године, а Посебни протокол центара за социјални рад налаже развијање споразума на локалном нивоу, 12 месеци од његовог доношења (до марта 2014. године). У наредном периоду потребно је додатно подстицати локалну интересорску сарадњу и развити стандардизовани процес праћења њене реализације и ефеката.

ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ

Сомбор

Искуства „Сомборског модела“, који се преко десет година успешно примењује, уграђена су у сам Програм, а представници сомборског Центра за социјални рад и полиције били су укључени у реализацију активности, с циљем подстицања умрежавања свих институција у заједници. Од 2003. године, уз дозволу Министарства унутрашњих послова, на дневном и месечном нивоу размењују се сви подаци о пријављеним случајевима насиља у породици између полиције и Центра за социјални рад и уводи се доступност услуга Центра 24 сата, за потребе хитног реа-

¹⁰ Службе су формиране у 19 општина у АП Војводини: Апатин, Ада, Сента, Канижа, Бачка Паланка, Бачка Топола, Бечеј, Зрењанин, Инђија, Кикинда, Ковин, Кула, Нови Сад, Панчево, Рума, Стара Пазова, Сремска Митровица, Сомбор, Суботица (у Шиду је било предвиђено формирање службе, али до тога није дошло).

¹¹ Информација о бесплатном правном саветовању (БПС) и бесплатном правном заступању (БПЗ) пред судовима у Војводини, Покрајински секретаријат за међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу, Нови Сад, март 2013.

говања у случајевима насиља у породици. У каснијем периоду, трећи кључни фактор постало би и тужилаштво, а затим здравство, потом остале институције и судови. То значи да се међусекторском сарадњом, с јасно дефинисаним процедурама и јасно дефинисаним очекивањима институција, постигло правовремено и ефикасно реаговање у заштити од насиља у породици. Хитност реаговања институција, у „Сомборском моделу“, подразумева да је у року од једног сата могуће зауставити насиље, дефинисати задужења и поступке умрежених институција. Брза и ефикасна заштита олакшава сарадњу жртве и институција, а посебно помаже Центру за социјални рад у вођењу породице, све док је насиље проблем. Захваљујући успешној размени података између релевантних служби, могуће је приказати специфичности и трендове насиља у породици на територији Града Сомбора. Према подацима сомборског Центра за социјални рад, за период од 2010. до 2013. године, највише насилника је мушког пола (84%), а међу жртвама је највише жена (67%). Већина случајева пријављеног насиља одиграло се у градској средини (65%), од чега је 77% психичког насиља, док је физичко насиље најмање заступљено, само 4%. Највише је регистровано насиље у партнерским релацијама. Највећи број случајева бележи се у јануару (15%), а најмањи у јулу (2,5%). Највише случајева насиља одиграло се суботом (16,5%), а најмање недељом и уторком (11,5 - 12,6%), најчешће у периоду од 14 до 15 часова, а затим од 15 до 17 часова (укупно 24,5%).

Зрењанин

Град Зрењанин је препознат као специфичан модел функционисања система локалних институција, у којем се примењују конференције случаја, у виду седмичних састанака представника прекршајног суда, тужилаштва, центра за социјални рад и полиције (који чине неформално локално координационо тело), на којима се разматрају информације о свим регистрованим случајевима породичног насиља. Сарадња и обавештавање обављају се на основу неписаног, али функционалног, протокола о сарадњи. Посебан квалитет овог модела рада јесте то што је одређен заменик јавног тужиоца задужен за координацију рада институција и вођење седмичних састанака и прекршајни судија за предмете насиља у породици, што омогућује специјализацију и утиче на општу ефикасност система.

Према подацима Полицијске управе у Зрењанину, у 2012. години, број пријављених догађаја са индицијом о насиљу у породици је за 69% већи у односу на 2011. годину, док је у Граду Зрењанину тај број удвостручен. По свим пријављеним догађајима полиција је поступала, интервенцијом на лицу места и предузимањем осталих овлашћења. Нагли пораст броја догађаја насиља последица је чињенице да је оно било неоткривено и непријављивано, на шта указују и изјаве жртава да се насиље дешавало и раније. Део догађаја насиља који се понављају и које није заустављено, резултат је недовољне едукованости и појединачних, али неоправдавајућих, непрофесионалних и неуједначених поступања полицијских и осталих државних службеника. Уочава се недовољна свест грађана, жртве и насилника, о насиљу у породици, које се и даље сматра „породичним стварима“, нарочито у сеоским срединама. Највише догађаја пријави се у месецу јулу и августу, а најчешће се изврши у периоду од 12 до 20 часова (70% укупно пријављеног насиља). Око 89% учинилаца је мушког пола, а 79% жртава јесу жене, док је број догађаја у којима су жртве деца свега око 5%, што указује на тамну бројку, то јест на значајан део непријављеног насиља над децом. Број поднетих кривичних пријава на територији Полицијске управе у Зрењанину у 2012. години повећан је за 29%, а на територији града Зрењанина за 43%. Самим тим, смањен је број прекршаја услед пријаве насиља у породици за 30%, а на територији града Зрењанина то смањење износи 37%. Увећање броја пријављених догађаја и повећан број кривичних пријава, резултат су повезаног деловања полиције и других органа и институција, продуктивнијег и свеобухватнијег начина прикупљања доказа и спремности службеника да заштите жртву, што је повећало храброст жртава да пријаве насиље, и допринело процесуирању насилника.

ПРАЋЕЊЕ, ПРОЦЕНА ЕФЕКТА И РЕВИЗИЈА

Ради праћења спровођења, процене ефеката и ревизије Стратегије израђени су индикатори (base-line study), на основу којих је извршена процена постигнутих ефеката реализованих мера и

активности. Главни налази спољне анализе која је реализована током друге половине 2012. године показују да су најважнија достигнућа Стратегије:

- 1) Више знања професионалки и професионалаца о насиљу у породици и родно заснованом насиљу, као и о законском оквиру и пружању специјализованих услуга женама жртвама насиља, а уз то – више разумевања професионалки и професионалаца за поменути проблем;
- 2) Проширено знање жена из немаргинализованих група о насиљу у породици и услугама које се пружају у АП Војводини;
- 3) Проширено знање опште јавности о истим питањима и њихово боље разумевање;
- 4) Повећано разумевање међу посланицама и посланицима као доносиоцима одлука у АП Војводини о импликацијама родно заснованог насиља;
- 5) Повећано разумевање проблема насиља у породици и родно заснованог насиља међу младима.

Ови резултати, највероватније, оста ће одрживи, без обзира на наставак активности.

- Међу битним достигнућима јесте и то да у 15% општина постоје три различита облика функционисања сарадње (протокол о сарадњи, конференције случаја, координационо тело), док најмање 28% има макар једну форму функционалне сарадње која показује напредак у доношењу ефективних и ефикасних координираних мера. Међутим, одрживост ових резултата је несигурна уколико се активности у овој области не наставе, јер примена координираних мера није званичан институционални договор, већ је под утицајем личног учешћа и става укључених.
- Потешкоће у обезбеђивању поузданих и конзистентних података о пријављеним случајевима насиља, те о услугама које је пружила институција и мерама које је предузела с циљем окончања насиља, приликом евалуације, указале су на важност завршетка успостављања стандардизованог система података пријављених случајева родно заснованог насиља.
- Пројекат је битно утицао на жене као примарну групу корисница, и на локалном, и на покрајинском нивоу; услед напора пројектног тима и успостављања сарадње с државним институцијама и утицаја на Националну стратегију, реализација Пројекта утицала је на жене и на националном нивоу. Одрживост ове подршке има позитивне тенденције, првенствено због успостављеног законодавног оквира.
- Пројекат је значајно утицао на способност професионалки и професионалаца да пруже специјализоване услуге. Такође, он је имао широк обухват (покривено је четрдесет пет општина), али у овој фази имплементације Стратегије, иако је то било неопходно, било је веома тешко увести мере праћења (менторство и мониторинг), које би обезбедиле квалитетну подршку примени стеченог знања.
- Пројекат позитивно утиче на локалне заједнице; међутим, недостатак систематичног рада с доносиоцима одлука на локалном нивоу отежао је посвећеност локалних самоуправа (у смислу планова на локалном нивоу и буџета за сузбијање насиља над женама) и „власништва” над резултатима.
- Најмањи напредак постигнут је приликом: 1) проширивања знања о насиљу над женама (и разумевања за то) представника/представница маргинализованих група и у пружању специјализованих услуга тим групама; 2) проширивања знања жена из маргинализованих група о насиљу у породици и родно заснованом насиљу и доступним услугама. Највеће препреке у остваривању ових циљева јесу бројне предрасуде и недовољно разумевања професионалки и професионалаца за питања у вези с дискриминацијом и њеним последицама, као и комуникацијске специфичности које треба имати у виду приликом достављања информација различитим маргинализованим групама жена. Стога, чињеница да посебна пажња треба да се обрати на питање маргинализованих жена, јесте и најважнија лекција научена у оквиру спровођења Стратегије.

III

ЦИЉЕВИ

Дугорочни циљ

Допринос успостављању нулте толеранције на насиље према женама у породици и у партнерским односима у АП Војводини и третирању овог облика насиља као кршења људских права.

Краткорочни циљеви:

1. Подигнут ниво јавне свести о неприхватљивости насиља према женама, укључујући осетљивост на потребе жена из вишеструко маргинализованих друштвених група, развојем система превентивних мера и активностима у које су укључени класични и нови медији, будући професионалци и професионалци из релевантних установа, органа и организација, удружења грађана, посебно женске организације, деца и млади, родитељи и стручњаци који раде с децом и младима у АП Војводини.
2. Развијен и унапређен систем општих и специјализованих услуга заштите и подршке за жене жртве, укључујући децу сведоке и друге сведоке почињеног кривичног дела, који поставља права жртве у средиште свих мера, уважава специфичне потребе жртве, без дискриминације по било ком основу, и примењује се делотворном сарадњом свих надлежних установа, органа и организација.
3. Унапређен систем евидентирања и документовања података о насиљу према женама у породици и у партнерским односима у свим надлежним установама, органима и организацијама, заснован на недискриминацији и поштовању стандарда заштите личних података, као и систем за праћење, анализу и истраживање појаве и друштвеног одговора, укључујући и независно праћење, процену и извештавање, који омогућава измене постојећих и развој нових стратешких и акционих мера.
4. Повећана финансијска издвајања из буџета и обезбеђени одговарајући људски ресурси за делотворно, ефикасно и свеобухватно спровођење и праћење ефеката мера и активности предвиђених овом стратегијом на територији целе АП Војводине.

IV

МЕРЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ НАСИЉА

1. Општи приступ, правила и принципи

1.1. Принципи једнакости, недискриминације, поштовања и заштите људских права

Насиље према женама у породици и у партнерским односима представља кршење људских права. АП Војводина, у оквирима својих надлежности, обезбеђује неопходне мере за заштиту права свакога, посебно жена, да живе слободно од насиља, како у јавној, тако и у приватној сфери.

АП Војводина осуђује све видове дискриминације према женама. У оквирима својих надлежности, АП Војводина ће предузимати мере за спречавање дискриминације и за обезбеђивање практичног остварења принципа једнакости између жена и мушкарца у одговарајућим правним и другим актима. Посебне мере неопходне за спречавање и заштиту жена од насиља не сматрају се дискриминацијом.

АП Војводина, у оквиру својих надлежности, обезбедиће примену мера заштите жртава, без дискриминације по било ком основу, као што су пол, род, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или неко друго мишљење, национална припадност или етничко порекло, имовина, рођење, сексуална оријентација,

родни идентитет, узраст, здравствено стање, инвалидитет, брачно стање, статус избеглог или расељеног лица, мигранта, азиланта или неки други статус.¹²

Све мере заштите жена од насиља у породици и у партнерским односима темеље се на принципима усвојеним у Општем протоколу о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима¹³ и стандардима које је поставила Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици.¹⁴

Органи АП Војводине, званичници, службеници, установе и други актери који наступају у име АП Војводине уздржаће се од учешћа у било каквом чину насиља према женама. Органи АП Војводине, у границама својих надлежности, с дужном пажњом предузимаће неходне мере за спречавање и отклањање сваког вида насиља према женама.

1.2. Интегрисани приступ и прикупљање података

Мера: органи и организације АП Војводине обезбедиће одговарајућа финансијска средства и људске ресурсе за спровођење мера и програма за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима, укључујући и оне које спроводе удружења грађана, посебно женске организације.

Носиоци: Скупштина АП Војводине, Покрајинска влада, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област образовања, прописа, управе и националних мањина - националних заједница, покрајински орган управе надлежан за област културе и јавног информисања, покрајински орган управе надлежан за спорт и омладину.

Рок: одређује се према динамици израде буџета АП Војводине за текућу годину.

Мера: органи и организације АП Војводине препознају значај рада удружења грађана, посебно женских организација, у борби против свих облика насиља према женама, те ће они подстицати и подржавати њихов рад и успостављати с њима делотворну сарадњу на свим нивоима.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област образовања, прописа, управе и националних мањина - националних заједница, покрајински орган управе надлежан за област културе и јавног информисања, покрајински орган управе надлежан за спорт и омладину, покрајински орган управе надлежан за област међурегионалне сарадње и локалне самоуправе, Покрајински завод за социјалну заштиту, Покрајински завод за равноправност полова.

Рок: континуирано.

Мера: надлежни органи и организације у АП Војводини развијаће и унапређивати сарадњу с јединицама локалне самоуправе и њеним органима и телима у активностима на спровођењу овог Програма. Стога, упутиће иницијативу (са образложењем), свим локалним самоуправама и телима за равноправност полова на територији АП Војводине:

- (а) приликом дефинисања приоритета у области социјалне заштите да имају у виду потребе жена и других жртава насиља у породици и у партнерским односима, укључујући специфичне потребе вишеструко маргинализованих група жена;

¹² У складу са чл. 2 Закона о забрани дискриминације, „Сл. гласник РС”, бр. 22/2009.

¹³ Влада Републике Србије, новембар 2011.

¹⁴ „Сл. гласник РС – међународни уговори” бр. 12/2013.

- (б) на основу анализе података, у општинска стратешка документа да уграде планове за превенцију и заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима, сагласне с међународним и домаћим стандардима и документима;
- (в) да обезбеде опште услуге подршке и заштите и допринесу реализацији специјализованих услуга подршке за жене и друге жртве и сведоке насиља у породици и у партнерским односима;
- (г) да подрже издвајање средстава за новчану помоћ и формирање фондова за подршку жртвама;
- (д) да се придруже јавним акцијама и кампањама против насиља према женама у породици и у партнерским односима;
- (ђ) да развију одговарајуће системе за координацију мера и услуга на локалном нивоу, за прикупљање података и праћење ефеката локалних планова и мера, размену информација с надлежним органима у АП Војводини и редовно извештавање јавности о предузетим мерама и својим активностима.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област међурегионалне сарадње и локалне самоуправе, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за здравство, социјалну политику и демографију.

Рок: до јуна 2015. године припрема иницијативе; континуирано спроводити мере и сарадњу, уз годишње извештавање и ревизију мера у односу на постигнуте ефекте.

Мера: органи и организације АП Војводине ће подржати истраживања на терену свих облика насиља према женама ради проучавања природе, узрока и последица појаве, за анализу реаговања релевантних установа, органа и организација, као и за процену ефикасности предузетих мера. Резултати ових истраживања биће јавно доступни.

Носиоци: Покрајински завод за равноправност полова, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област образовања, прописа, управе и националних мањина - националних заједница, покрајински орган управе надлежан за област културе и јавног информисања, покрајински орган управе надлежан за спорт и омладину, Покрајински завод за социјалну заштиту.

Рок: континуирано.

2. Превентивне мере

2.1. Општи приступ

Сви органи и организације на територији АП Војводине, у складу са својим овлашћењима, предузимаће све неопходне мере за промоцију промене друштвених и културних образаца понашања жена и мушкараца, ради искорењивања предрасуда, обичаја, традиције и других пракси, које се заснивају на идеји о инфериорности жена, односно на стереотипним улогама жена и мушкараца.

Органи и организације на територији АП Војводине, сходно својим овлашћењима, подстицаће мушкарце и дечаке да, у сарадњи са женама и девојчицама, активно учествују и доприносе спречавању свих облика насиља према женама.

2.2. Мере за подизање свести јавности

Мера: подржати и финансирати редовно организовање јавних акција и кампања против насиља према женама, које спроводе женске организације. Развијати и подстицати сарадњу између локалних самоуправа, институција за људска права, тела за равноправност, удружења грађана, посебно женских организација, ради подизања свести и разумевања шире јавности о различитим манифестацијама и последицама насиља према женама и потреби да се такво насиље спречи.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу, покрајински орган управе надлежан за област културе и информисања.

Рок: континуирано.

Мера: иницирати директно учешће професионалаца из свих релевантних установа, органа и организација, у сарадњи са активисткињама специјализованих женских организација, на подизању свести грађана и грађанки о проблему насиља према женама, намењено и прилагођено специфичним потребама и животним околностима различитих циљних група. Организовати активности с циљем бољег информисања јавности о надлежностима релевантних установа, органа и организација и о механизмима заштите институција за људска права.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област културе и информисања, Покрајински завод за равноправност полова.

Рок: континуирано.

Мера: подржати да све медијске куће на територији АП Војводине, нарочито оне које се финансирају из буџета, примењују Кодекс родно осетљивог извештавања (Кодекс у прилогу овог документа), с циљем да се афирмише култура ненасиља и родне равноправности. Обезбедити сталност у спровођењу и финансирању обука за медијске раднике и раднице о родно осетљивом, недискриминаторном, етичном извештавању о насиљу према женама и насиљу у породици, у складу с Кодексом родно осетљивог извештавања.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област културе и информисања, покрајински орган управе надлежан за област образовања, прописа, управе и националних мањина - националних заједница, Покрајински завод за равноправност полова.

Рок: иницирање примене Кодекса до јуна 2015. године; организовање обука континуирано.

Мера: подстицати класичне и нове медије да реализују тематске емисије и медијске активности којима се подиже ниво јавне свести о распрострањености, узроцима и последицама насиља, да се информишу грађани и грађанке о начинима реаговања у случајевима када се доживи или учини насиље, као и о расположивим мерама за спречавање дела насиља. Подстицати медијске куће да активно подрже кампање против насиља и да извештавају о превентивним активностима које спроводе органи и организације на територији АП Војводине и Републике Србије.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област културе и информисања, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, Покрајински завод за равноправност полова.

Рок: континуирано.

Мера: уз поштовање слободе изражавања и независности, подстицати приватни сектор, сектор за информационе и комуникационе технологије и средства јавног информисања да дају максимални допринос разради и спровођењу правила, смерница и сопствених регулаторних стандарда за спречавање насиља и деградацију прилика жена.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област културе и информисања, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, Покрајински завод за равноправност полова.

Рок: континуирано.

Мера: информисати децу, родитеље и стручњаке који раде с децом и младима о опасностима од деградацију прилика садржаја сексуалне или насилне природе, у информационо-комуникационом окружењу.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област образовања, управе и националних заједница, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, Покрајински завод за равноправност полова.

Рок: континуирано.

2.3. Програми обуке и стручног усавршавања професионалаца

Мера: обезбедити сталност у спровођењу и финансирању основне и специјализоване обуке службеника и стручњака у полицији, центрима за социјални рад, здравственим и образовним установама, тужилаштву и судовима, као и запослених у локалним службама бесплатне правне помоћи и специјализованим удружењима грађана за проблематику насиља према женама у породици и партнерским односима. Едукацију базирати на приступима и принципима садржаним у кључним међународним и домаћим документима, на научним и стручним сазнањима, и фокусирати је на обуку за конкретне поступке и процедуре.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област образовања, прописа, управе и националних мањина - националних заједница, Покрајински завод за социјалну заштиту.

Рок: континуирано.

Мера: обезбедити спровођење и финансирање одговарајуће обуке службеника и стручњака у свим релевантним установама, органима и организацијама за рад са жртвама из посебно осетљивих друштвених група, коју спроводе специјализована удружења грађана и женске организације, које и саме припадају осетљивим друштвеним групама, као што је предложено у Програму за унапређење превенције и заштите жена из маргинализованих група од насиља у партнерским односима (Додатак бр. 3).

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије.

Рок: континуирано.

Мера: редовно ажурирати евиденцију службеника и стручњака који су прошли основну и специјализовану обуку, као и потребе за овом обуком. Периодично анализирати ефекте основне и специјализоване обуке службеника и стручњака у свим релевантним установама, органима и организацијама на територији АП Војводине.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, Покрајински завод за социјалну заштиту

Рок: континуирано.

Мера: упутити препоруку и подржати увођење предмета или програмских јединица о родној равноправности и насиљу према женама за будуће професионалце на свим академским и струковним студијама хуманистичких наука на територији АП Војводине.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област образовања, прописа, управе и националних мањина - националних заједница, покрајински орган управе надлежан за област науке и технолошког развоја, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, Педагошки завод Војводине (у оквиру својих надлежности).

Рок: препорука до марта 2015. године; подршка увођењу континуирано.

2.4. Програми у образовању деце и младих

Мера: сачинити целовит преглед садржаја школских програма на свим образовним нивоима (од предшколског до високошколског нивоа) о родној равноправности, насиљу према женама и насиљу у породици, и на бази те анализе предложити допуне наставних планова и програма.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област образовања, прописа, управе и националних мањина-националних заједница, покрајински орган управе надлежан за област науке и технолошког развоја, Покрајински завод за равноправност полова, Педагошки завод Војводине.

Рок: до краја 2015. године сачинити преглед; предложити допуну програма за школску 2016/2017. годину, потом пратити реализацију програма сваке школске године.

Мера: подстицати и обезбедити сталност спровођења неформалних облика образовања и програма вршњачке едукације у основним и средњим школама на територији АП Војводине, о питањима родне равноправности, људских права и права жена, превенције насиља према женама и насиља у породици, ненасилној комуникацији и изазовима информационо-комуникационих технологија у овој области, користећи стручне ресурсе свих релевантних установа, органа и организација.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област спорта и омладине, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област образовања, прописа, управе и националних мањина - националних заједница, Покрајински завод за равноправност полова.

Рок: континуирано.

2.5. Програми за превенцију понављања насиља

Мера: сагледати ефекте рада (укључујући дугорочне и одложене) постојећих програма за рад са учиниоцима насиља према женама и на основу те анализе и стручне дискусије подстаћи креирање ефективних програма. У случају спровођења програма за рад са учиниоцима насиља осигурати да безбедност и подршка за жртве буду од примарног значаја, да буду реализовани у блиској сарадњи са специјализованим службама за подршку жртвама и да приоритет у финансирању има подршка и рад са жртвама.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, Покрајински завод за социјалну заштиту.

Рок: континуирано.

3. Заштита и подршка

3.1. Општа правила и принципи

Установе, органи и организације на територији АП Војводине, у оквиру својих надлежности, обезбедиће да жене жртве насиља добију свеобухватне мере и услугу заштите и подршке, засноване на разумевању насиља према женама и насиља у породици из родне перспективе, усмерене на остваривање људских права и безбедност жртве.

Све мере заштите и подршке треба и да одговарају специфичним потребама свих жена жртава, и да их обухвате без дискриминације по било ком основу. Услуга треба да буде приступачна (лако доступна) женама различите националности, посебно Ромкињама, женама са инвалидитетом, хроничним болестима, психолошким тешкоћама, те сеоским женама, сиромашним женама, младим и старијим женама, избеглим и расељеним женама, као и женама различите сексуалне оријентације и другим.

Мере и услуге заштите и подршке биће засноване на интегрисаном приступу, тако да узимају у обзир однос између жртве, учиниоца, детета и њиховог ширег друштвеног окружења, уз избегавање секундарне виктимизације. Жене жртве насиља у породици и партнерским односима у АП Војводини имају право да буду заштићене од несарадње, неефикасности и дискриминације надлежних установа, органа и организација.

Пружање услуга не сме да зависи од спремности жене жртве да поднесе пријаву или сведочи против било ког учиниоца.

3.2. Опште услуге подршке

Мера: допринети стварању услова за доследну примену Општег протокола о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима и посебних протокола о поступању полиције, правосудних органа, здравствених установа и центара за социјални рад, подршком обукама запослених, обезбеђивањем услова за подршку у раду, и надзором и контролом поступања.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије.

Рок: континуирано.

Мера: обезбедити да све жртве и сведоци насиља према женама у породици и у партнерским односима, укључујући и децу, у свим релевантним установама, органима и организацијама добију одговарајућу и благовремену информацију о доступним психолошким, правним, здравственим и социјалним услугама, финансијској помоћи, становању, образовању, приликама за запошљавање и друге релевантне информације. Обезбедити информације на свим језицима националних мањина - националних заједница, које живе у АП Војводини, укључујући и знаковни језик. Пружање информација не сме да зависи од спремности жртве да поднесе пријаву или сведочи против било ког учиниоца.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област образовања, прописа, управе и националних мањина - националних заједница, Покрајински завод за социјалну заштиту.

Рок: континуирано.

Мера: иницирати оснивање и подржати постојеће услуге бесплатне правне помоћи, укључујући и специјализоване услуге женских удружења, тако да оне буду доступне за све жене жртве насиља у породици и у партнерским односима.

Носиоци: покрајински орган надлежан за међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу, покрајински орган надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије.

Рок: иницирање до краја 2015. године, подршка континуирано.

Мера: обезбедити информисање жена жртава насиља о могућностима приступа важећим регионалним и међународним механизмима за индивидуалне и колективне жалбе.

Носиоци: покрајински орган надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова

Рок: континуирано.

Мера: иницирати и подржати рад и развој услуга психосоцијалне подршке за жртве, тако да ова услуга буде усмерена на оснаживање и независност жене, и да буде одговарајућа за специфичне потребе жртве, укључујући и њену децу.

Носиоци: покрајински орган надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, Покрајински завод за социјалну заштиту, покрајински орган надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова.

Рок: континуирано.

Мера: иницирати код надлежних органа да се обезбеде услови за доследну примену Протокола, што подразумева едукацију, техничко-логистичку подршку и креирање безбедног и подржавајућег окружења у коме ће се избећи ретрауматизација и обезбедити да све жене жртве насиља, без дискриминације и без обзира на то да ли ће бити покренут судски поступак, приоритетно (по убрзаној процедури) добију медицински и/или судско-медицински преглед и одговарајућу медицинску документацију.

Носиоци: покрајински орган надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова.

Рок: иницијатива до краја 2015. године; праћење примене континуирано.

Мера: упутити локалним самоуправама препоруку да се, у оквиру права на новчану социјалну помоћ која је у надлежности локалне самоуправе, донесу одлуке о новчаној помоћи за жене жртве насиља у породици и/или да се иницира оснивање фонда за подршку жртвама.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу, покрајински орган надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије.

Рок: препорука до краја 2015. године.

Мера: упутити локалним самоуправама препоруку да се у оквиру права и услуга социјалне заштите на локалном нивоу предвиде посебне мере подршке и услуге становања за жене жртве насиља, као што су становање у заштићеним условима (непрофитно становање), ослобађање плаћања или остваривање субвенција приликом плаћања стамбено-комуналних услуга, усклађено са осталим општим услугама подршке за жене жртве насиља.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије.

Рок: препорука до краја 2015. године.

Мера: усвојити практичне мере за подстицање образовања, обуке и помоћи приликом запошљавања за жене са искуством насиља у породици и у партнерским односима, посебно имајући у виду потребе жена из маргинализованих група, у складу с мерама Предлога практичне политике за економско оснаживање жена које су преживеле насиље у породичном или партнерском контексту (Додатак бр.2).

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије.

Рок: континуирано.

3.3. Специјализоване услуге подршке

Мера: обезбедити ажуран преглед извештаја о надзору и супервизији специјализованих услуга подршке за све жртве насиља у породици и насиља у партнерским односима, и на основу тога формулисати предлог конкретних мера за унапређивање свеобухватног, специфичног и одрживог система специјализованих услуга у АП Војводини, који је географски одговарајуће распоређен и усклађен са стандардима услуга у овој области.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, Покрајински завод за социјалну заштиту.

Рок: извештавање једном годишње.

Мера: подржати развој и финансирање постојеће специјализоване услуге анонимне и бесплатне подршке саветовања за жене жртве насиља (бесплатна СОС телефонска линија), која треба да буде non-stop доступна (двадесет четири сата дневно, седам дана у недељи), и која покрива целу територију АП Војводине. Подржати одрживост локалних СОС телефонских линија, приступачних женама из различитих друштвених група, које воде женска удружења специјализована за пружање ове врсте помоћи.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова.

Рок: континуирано.

Мера: подстаћи развој и финансирање сигурних кућа, у довољном броју и одговарајућег географског распореда, тако да буду лако доступне и да омогуће безбедан смештај за жене жртве насиља и њихову децу. Обезбедити да ове услуге буду повезане са свим потребним општим услугама подршке жена, укључујући подршку у становању и помоћ приликом запошљавања.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова.

Рок: континуирано.

Мера: подстаћи оснивање и функционисање довољног броја, одговарајуће географски распоређених, лако доступних кризних центара за случајеве силовања, односно центара за жртве сексуалног насиља, који у истом простору обезбеђују услуге лекарског, судско-медицинског и лабораторијског прегледа, као и информисање, психолошко и правно саветовање.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова.

Рок: континуирано.

Мера: информисати све надлежне институције и пружаоце услуга о неопходности подстицања и охрабривања жена жртава насиља да пријаве учињено дело, или сумњу да ће насиље бити учињено, настављено или поновљено. Информисати их о обавези пружања подршке жртвама насиља, имајући у виду њихове потребе као сведока у свим фазама истраге и судских поступака, усаглашено с проценом ризика и уз употребу свих одговарајућих мера заштите, сагласно са одговарајућим стандардима Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, Покрајински завод за социјалну заштиту, Покрајински завод за равноправност полова.

Рок: континуирано.

Мера: информисати све надлежне институције и пружаоце услуга о неопходности подстицања и охрабривања свих особа које имају сазнање о насиљу према женама да надлежним службама пријаве учињено дело насиља или сумњу да је такво дело учињено или да ће се такво дело наставити или поновити. Подстаћи надлежне институције да прихвате и с пажњом размотре све анонимне пријаве дела насиља према женама.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, Покрајински завод за социјалну заштиту, Покрајински завод за равноправност полова.

Рок: континуирано.

Мера: подстаћи све надлежне институције и пружаоце услуга да предузму неопходне мере да се приликом пружања услуга заштите и подршке жртвама води рачуна о правима и потребама деце сведока насиља, односно да се деца обезбеди психосоцијално саветовање примерено њиховом узрасту и да се омогући присуство особе од поверења у свим процесима у којима дете учествује.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област образовања, прописа, управе и националних мањина - националних заједница, Покрајински завод за социјалну заштиту, Покрајински завод за равноправност полова.

Рок: континуирано.

Мера: развити јасна упутства и упознати све надлежне институције и пружаоце услуга о могућностима и ограничењима приликом размене поверљивих података о личности у вези с делима насиља према женама.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област образовања, прописа, управе и националних мањина - националних заједница, Покрајински завод за социјалну заштиту, Покрајински завод за равноправност полова.

Рок: до краја 2015. године.

Мера: иницирати и подржати организовање специфичних активности усмерених на побољшање услова рада и увођење институционалних мера за превенцију и превладавање професионалног стреса запослених у установама, органима и организацијама, ангажованих на решавању случајева насиља према женама у породици и у партнерским односима.

Носиоци: Покрајински завод за социјалну заштиту, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије.

Рок: континуирано.

4. Праћење, процена ефеката и ревизија

4.1. Праћење спровођења мера и услуга заштите и подршке

Мера: иницирати увођење интерне анонимне корисничке евалуације о приступачности и квалитету информација и услуга, у све установе, органе и организације које пружају услуге женама жртвама насиља, а обавезно у оне које се финансирају из буџета АП Војводине.

Носилац: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова и Покрајински заштитник грађана - Омбудсман.

Рок: иницирати до краја 2015. године.

Мера: подржавати независно праћење и процену ефеката мера и услуга за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским релацијама, које пружају установе, органи и организације на територији АП Војводине; праћење и процену спроводе удружења грађана, посебно женска удружења специјализована за ову проблематику.

Носиоци: Покрајински завод за равноправност полова, покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, Покрајински заштитник грађана - Омбудсман.

Рок: континуирано.

4.2. Праћење спровођења и ревизија Програма

Мера: Овај Програм објавити на интернет странама релевантних органа управе АП Војводине и у медијима. Упознати јавност, надлежне установе, органе и организације, укључујући удружења грађана специјализована за ову проблематику, са Програмом.

Носиоци: Покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, и социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област образовања, прописа, управе и националних мањина - националних заједница, покрајински орган управе надлежан за област културе и информисања, Покрајински завод за равноправност полова, Покрајински заштитник грађана - Омбудсман.

Рок: до јуна 2015. године.

Мера: Покрајинска влада, у складу с Конвенцијом Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, формираће интерсекторско тело надлежно за коор-

динацију, праћење и процену ефеката мера овог Програма. Рад и надлежности интерсекторског координационог тела биће регулисани посебним актом (правилником о раду), након формирања овог тела.

Носилац: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова.

Рок: прва половина 2015. године.

V

ПРЕПОРУКЕ РЕПУБЛИЧКИМ ОРГАНИМА И ИНСТИТУЦИЈАМА

1. Предлози за измене и допуне закона

Мера: Иницирати измене и допуне закона који регулишу правну заштиту од насиља у породици и других родно заснованих облика насиља и отклонити постојеће пропусте и недостатке који отежавају пружање правовремене, делотворне и ефикасне правне заштите жртвама родно заснованог насиља.

Носилац: Скупштина Аутономне покрајине Војводине (чл. 31. Статута АП Војводине)

Рок: континуирано.

1.1. Предлози у домену кривичног законодавства:

Изменити одредбе Кривичног законика, тако да оне буду у сагласности с Конвенцијом Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, тако што ће:

- обезбедити да кривичноправну заштиту уживају сва лица која се према дефиницији насиља у породици из чл. 3. Конвенције, сматрају члановима породице;
- проширити дефиницију насиља у породици како би се сваки акт физичког, психичког, економског и сексуалног насиља сматрао насиљем у породици, у складу с наведеном Конвенцијом;
- обезбедити да се дете увек сматра жртвом, било да трпи директно или индиректно насиље, прописивањем квалификованог облика кривичних дела, уколико су извршена у присуству детета, то јест малолетног лица;
- раздвојити постојећи став 3. члана 194. Кривичног законика, како би кривично дело које је учињено према малолетном лицу у вези са ставовима 1. и 2. било санкционисано у ставу 3, а да кривично дело које је за последицу имало наступање тешке телесне повреде буде санкционисано у посебном ставу 4, док ће постојећи став 4. и 5. постати став 5. и 6;
- изменити одредбе о изрицању казне рада у јавном интересу и предвидети обавезно кумулативно изрицање ове санкције приликом примене мера упозорења (условне осуде и судске опомене), када су у питању кривична дела против брака и породице;
- обезбедити да сваки чин сексуалне пенетрације, без обзира на облик, начин и природу тог чина, учињен над лицем које није дало свој пристанак, представља кривично дело силовања, као и да се за кривично дело силовања у браку гони и без предлога за кривично гоњење;
- обезбедити да сексуално узнемиравање, прогањање и сакаћење женских полних органа буду прописана као посебна кривична дела за која се гони по службеној дужности;

Изменити одредбе Законика о кривичном поступку, Закона о прекршајима, Закона о извршењу кривичних санкција и Закона о полицији, тако да оне буду у сагласности с Конвенцијом Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, тако што ће:

- обезбедити право жртава на информације од прве пријаве и током целокупног поступка;
- обезбедити право жртава на услуге службе за помоћ и подршку током целокупног трајања кривичног поступка (правну и психолошку) и могућност да је током поступка прати „особа од поверења“;

- обезбедити да поступци у случајевима породичног и сексуалног насиља имају статус хитних поступака и да се воде без неоправданог одлагања;
- прописати могућност изрицања хитних мера заштите исцелјења учиниоца насиља и забране приласка, како би се обезбедила тренутна краткотрајна заштита жртава;
- обезбедити право жртава на заштиту, укључивањем услова да се избегава сваки контакт осумњиченог и жртве, обавезним давањем жртви статуса посебно осетљивог сведока;
- обезбедити примену права жртава на специјалну заштиту, уз могућност да испитивање спроведе иста особа на начин прилагођен њеном стању и потребама, уз поштовање достојанства и њеног личног интегритета и онемогућавања визуелног контакта осумњиченог и жртве;
- укинути важење одредбе о ослобађању од дужности сведочења (привилегованих сведока) у случајевима кривичних дела предвиђених Конвенцијом, посебно у случајевима када је кривично дело извршено према малолетном лицу;
- обезбедити право жртава на посебан опрез од стране органа у случајевима алтернативног решавања кривичних поступака и ресторативне правде, укључујући и захтев да се води рачуна о томе да ли је то у интересу жртве;
- омогућити жртви олакшан поступак подношења захтева за истицање имовинскоправног захтева и накнаду стварних трошкова;
- предвидети дужност достављања судских одлука донетих у кривичном поступку Управи за извршење кривичних санкција и органу старатељства надлежном по пребивалишту жртве и по пребивалишту учиниоца насиља;
- обезбедити да надлежне службе систематски прате поштовање изречених условних осуда.

1.2. Предлози у домену породичноправне заштите:

- допунити постојеће мере породичноправне заштите увођењем мере обавезног лечења од алкохолизма и наркоманије, као и мере којом се извршиоцу насиља налаже да се подвргне одговарајућем психосоцијалном третману, а та мера мора бити самостална и у складу са чл. 16. Конвенције;
- конкретизовати начело нарочите хитности у поступању, прописивањем рока у ком се парнични поступак мора окончати;
- уредити посебна правила о одређивању и спровођењу привремених мера, као инструмента којим се обезбеђује хитна заштита жртвама насиља, доношењем мера заштите *ex parte*;
- предвидети обавезу суда који је одредио меру заштите од насиља у породици да пресуду или решење о привременој мери достави жртви насиља у породици у случајевима када жртва није била странка у поступку;
- предвидети могућност да, у случају очигледног избегавања уручења позива или отежане доставе, суд може наредити полицијско довођење лица које активно или пасивно избегава позив или пријем писмена, као и да се уредним позивом сматра позивање телефонским или електронским путем;
- предвидети дужност достављања судских одлука (решења о привременој мери, пресуда о мерама породичноправне заштите, решења о извршењу) органу старатељства, јавном тужилаштву и полицијској управи надлежним по пребивалишту жртве и надлежним по пребивалишту учиниоца насиља;
- предвидети могућност достављања тужби за мере заштите и тужби за продужење мера заштите надлежним јавним тужилаштвима;
- утврдити обавезу органа старатељства да ефективно прати случајеве у којима су изречене мере заштите, те да у случају њиховог кршења, без одлагања предузимају одговарајуће службене радње;

- уврстити у Породични закон упућујуће норме о околностима о којима суд мора да води рачуна приликом одређивања мера заштите од насиља у породици;
- прописати начело нарочите хитности у поступању извршног суда у извршењу одлука донетих према Породичном закону и инструкциони рок за спровођење поступка извршења;
- предвидети дужност суда да у поступку за заштиту од насиља у породици, који се води између странака које имају заједничко малолетно дете или дете над којим је продужено родитељско право, уреди питање вршења родитељског права, укључујући поверавање детета на чување и васпитавање, издржавање детета и остваривање личних контаката родитеља (извршиоца насиља) с дететом или да измени одлуку о поверавању, остваривању личних контаката и издржавању, у складу са чињеницама које су предмет поступка за заштиту од насиља у породици, а све у складу са чл. 31. Конвенције.

1.3. Предлози у вези са Законом о оружју и муницији:

- пооштрили услове за добијање одобрења за набавку, држање и ношење ватреног оружја;
- уврстити сва она кривична дела, као и прекршаје са елементима насиља, у листу кажњивих дела која према Закону о оружју и муницији представљају препреку за добијање одобрења за држање или ношење оружја, без обзира на изречену врсту и висину кривичне или прекршајне санкције;
- као препреку за добијање одобрења за држање или ношење оружја у листу уврстити и ситуације када је према подносиоцу захтева изречена једна или више мера породичноправне заштите од насиља у породици, као и када је према подносиоцу захтева због неког од кривичних дела са елементима насиља примењен институт одлагања кривичног гоњења;
- уврстити у Закон о оружју и муницији члан који би регулисао обавезу државних органа да, у случају да се против запосленог у тим државним органима покрене кривични или прекршајни поступак са елементом насиља, или поднесе тужба за изрицање мера заштите од насиља у породици или примени институт одлагања кривичног гоњења за горенаведена кривична дела, одмах по сазнању одузму службено оружје запосленом који службено оружје користи у обављању задатака;
- увести обавезни лекарски преглед и испитивање менталног и психичког стања и способности приликом давања одобрења за набавку, држање и ношење ватреног оружја;
- увести евиденцију власника, одговорних лица и лица запослених у привредним субјектима и другим организацијама које поседују или продају оружје, а која лица по службеној дужности долазе у контакт са оружјем или носе оружје приликом обављања радних задатака;
- увести евиденцију чланова стрелачких клубова и удружења ловаца;
- увести обавезу Министарства унутрашњих послова да, у случају покретања кривичног или прекршајног поступка са елементом насиља, или покретања поступка за изрицање мера заштите од насиља у породици или примене института одлагања кривичног гоњења за горенаведена кривична дела против лица које је власник, одговорно лице или запослено лице у привредном субјекту или другој организацији која поседује или продаје оружје, или лица које је члан стрелачког клуба, односно удружења ловаца, обавести привредне субјекте или друге организације и удружења, као и стрелачке клубове, да је том лицу привремено забрањено држање или ношење оружја;
- увести обавезно информисање пунолетних чланова породице о томе да је лице, које је члан породице, поднело захтев за набавку оружја или увести јавнодоступну јединствену базу података о лицима која поседују дозволу за држање или ношење оружја, као и базу података о лицима која су поднела захтев за држање или ношење оружја.

2. Предлози и препоруке за промене процедура и поступака

Мера: иницирати измене и допуне процедура и поступака у раду јавних служби и установа, с циљем отклањања пропуста и недостатака који отежавају пружање правовремене, делотворне и ефикасне превенције и заштите жртвама насиља у породици и жртвама других облика родно заснованог насиља.

Носилац: Иницијатива покрајинских органа управе у чији делокруг послова спада дата материја према министарствима Републике Србије чија је то надлежност

Рок: континуирано.

- стандардизовати поступање и вођење евиденције свих релевантних служби, како би се обезбедило правовремено идентификовање насиља у породици и квалитетна документација о њему; увести јединствену евиденцију о процесуираним кривичним делима насиља у породици и изреченим мерама породичноправне заштите од насиља у породици;
- увести специјализацију професионалаца који поступају у случајевима родно заснованог насиља;
- омогућити да случајеви родно заснованог насиља добију статус хитних предмета;
- предвидети пружање психолошке, социјалне и друге стручне помоћи и подршке жртвама родно заснованог насиља, током трајања целокупног кривичног, прекршајног или грађанског поступка заштите;
- омогућити жртвама родно заснованог насиља безбедан и брз приступ правосудју, укључујући и право на бесплатну правну помоћ;
- створити услове да у полицијској патроли која интервенише у случајевима насиља у породици буде и полицијски службеник женског пола;
- обезбедити адекватну социјалну и психолошку помоћ и подршку жртвама насиља у породици, укључујући различите форме услуга и оснивање сигурних кућа за жене и децу жртве насиља у породици, базиране на јасним правилима и стандардима рада који не искључују представнице/представнике друштвено маргинализованих група, као и економску помоћ и приоритет у добијању права на социјално становање;
- формирати посебан државни фонд за накнаду штете жртвама насилних кривичних дела;
- обезбедити женама жртвама насиља доступност адекватним медицинским услугама и рехабилитацији и обезбедити да жртве насиља буду ослобођене плаћања трошкова издавања уверења о повредама;
- основати Кризне центре за жртве силовања и других сексуалних деликата и донети протокол о поступању свих надлежних институција у случајевима сексуалног насиља;
- ослободити жртве насиља у породици и жртве других облика родно заснованог насиља од обавезе плаћања судских такси и трошкова судских поступака;
- унапредити заштиту жена жртава насиља на радном месту путем уређивања адекватних законских механизма за спречавање узнемиравања и сексуалног узнемиравања на радном месту;
- надзирати и непрекидно преиспитивати постојећу ефикасност мера како би се могле мењати и допуњавати, према потребама;
- периодично вршити ревизију постојећих прописа и мера.

VI

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

1. Акциони план за спровођење овог Програма израдиће покрајински органи управе који су одређени као носиоци мера из Програма. Орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова координираће процесом израде Акционог плана. Рок за израду Акционог плана је шест месеци од усвајања Програма.

2. Надлежни органи управе, који су именовани као носиоци активности, прикупљаће податке, пратити спровођење и извештавати Покрајинску владу о резултатима примене Програма, до формирања интерсекторског тела надлежног за координацију, праћење и процену ефеката мера, програма и препорука за заштиту жена од насиља у породици и партнерским односима.

3. Овај Програм објавити у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине”.

Додатак бр.1

ОДРЕЂЕЊЕ ПРИСТУПА И КОРИШЋЕНИХ ПОЈМОВА

A. Позадина

1. Препознавање насиља према женама, укључујући и насиље у породици, као темељног кршења људских права представља резултат вишедеценијског напора глобалног женског покрета да насиље над женама постане видљиво, да прерасте из приватног у друштвени проблем, те да се скрене пажња на специфичне механизме и динамику овог феномена, без чијег разумевања нема одговарајуће стратегије и програма деловања.

2. Иако још увек није довољно истражена област, а тамна бројка насиља потврђује да је број пријављених и забележених случајева свих облика насиља према женама знатно нижи од стварног броја, међународни документи дефинишу и забрањују насиље према женама, укључујући и насиље у породици, сматрајући га обликом дискриминације жена. Домаће законодавство, иако не наглашава родни аспект насиља, следи препоруке кључних међународних докумената. Стање у законодавству и правној пракси указује на бројне могућности унапређивања,¹⁵ које се очекују, имајући у виду да је Република Србија 31. октобра 2013. године потврдила Конвенцију Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици.

B. Приступ

3. Истраживања, статистички подаци и трендови, упоредне анализе и резултати примене Стратегије за заштиту од насиља у породици и других облика родно заснованог насиља у Аутономној покрајини Војводини за период од 2008. до 2012. године, као и међународне препоруке у овој области, били су оквир за израду предлога мера у документу овог Програма. Чланице и чланови радне групе за израду предлога Програма сагласне/сагласни су са следећим констатацијама:

- насиље према женама (родно засновано насиље) представља манифестацију историјски неједнаких односа моћи између жена и мушкараца, односно вишевековне доминације мушкараца над женама и другим члановима породице, и један је од најтежих облика дискриминације жена и кршења њихових основних људских права;
- насиље према женама структурне је природе и представља један од кључних друштвених механизма којима се жене приморавају да буду у подређеном положају у односу на мушкарце;
- насиље према женама показује универзалну природу: присутно је у свим друштвима, у свим земљама и свим слојевима друштва, те погађа особе свих старосних и образовних категорија, особе различитог етничког порекла, као и различитих религија, професионалних, имовинских и личних својстава. Одређене групе жена и деце изложене су већем ризику од насиља;
- насиље према женама може бити различитих облика и манифестација, а одређене друштвене околности (сиromaштво и економска криза, политичке кризе, оружани сукоби, миграције, ретрадиционализација друштва и сл.) могу представљати отежавајуће околности и озбиљне препреке за заштиту, будући да су жене, због недостатка моћи, чешће изложене већим опасностима да постану жртве, а да државе не преузимају довољну одговорност да организују адекватну заштиту;
- због последица које изазива, насиље према женама представља једну од најзначајнијих препрека за напредовање жена и постизање једнакости између мушкараца и жена, препреку у развоју друштва, у успостављању демократије, мира, толеранције и једнакости.

¹⁵ Препоруке републичким органима и институцијама, V поглавље ове стратегије;

Ц. Насиље према женама

4. „Насиље према женама” означава кршење људских права и облик дискриминације жена и представља сва дела родно заснованог насиља која доводе или могу да доведу до: физичке, сексуалне, психичке, односно економске повреде или патње за жене, обухватајући и претње таквим делима, принуду или произвољно лишавање слободе, било у јавном, било у приватном животу;¹⁶

5. Насиље према женама често се означава и термином „родно засновано насиље према женама”, да би се означило да је то насиље усмерено против жене зато што је жена, односно да оно несразмерно погађа жене¹⁷. То је свако дело насиља засновано на родној¹⁸ основи, и укључује следеће видове¹⁹, мада се не ограничава на њих: (а) насиље које се догађа у породици или домаћинству; (б) насиље које се догађа у заједници; (в) насиље које почини или одобри држава; (г) кршење људских права у ситуацијама ратног конфликта;

6. „Насиље у породици” означава свако дело физичког, сексуалног, психичког, односно економског насиља, до којег долази у оквиру породице или домаћинства, односно између бивших или садашњих супружника или партнера, независно од тога да ли учинилац дели или је делио исто боравиште са жртвом²⁰;

7. Насиље у породици обухвата углавном два типа насиља: насиље између садашњих или бивших супружника или партнера и међугенерациско насиље које се најчешће јавља између родитеља и деце (које је родно неутрално, односно обухвата жртве оба пола);

8. Насиље у породици увек представља злоупотребу моћи и контролisanje чланова породице који имају мање моћи или располажу мањим ресурсима. У већини друштава, нарочито у традиционалним и патријархалним заједницама, мушкарци имају знатно више моћи – не само физичке, већ и економске и друштвене. Због тога су насиљу у породици најчешће изложени жене, деца, старија, болесна или лица са инвалидитетом, особе које зависе од других чланова породице.

9. Програм за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима у Аутономној покрајини Војводини за период од 2015. до 2020. године укључује мере за спречавање и заштиту од следећих облика насиља:²¹

- психичко насиље: намерно понашање које озбиљно нарушава психички интегритет неког лица, принудом односно претњом;
- прогањање: намерно понашање понављањем претњи упућених другом лицу, које указују да се лице плаши за своју безбедност;
- физичко насиље: намерно почињена дела физичког насиља над другим лицем;
- сексуално насиље, укључујући силовање: намерно понашање које укључује вагиналну, оралну или оралну пене-трацију сексуалне природе на телу другог лица без њеног/његовог пристанка, коришћењем било ког дела тела или предмета, друге сексуалне радње с лицем без њеног/његовог пристанка или навођење другог лица на покушај сексуалних радњи с трећим лицем без њеног/његовог пристанка; пристанак мора да буде добровољан и да настане као исход слободне воље лица, проценене у контексту датих околности; односи се на дела почињена над бившим, односно садашњим супружницима или партнерима;
- принудни брак: намерно присиљавање одрасле особе или детета да ступи у брак, укључујући и намерно на-мамљивање одрасле особе или детета на територију државе која није њена држава боравишта с циљем принуде да ступи у брак.

¹⁶ Дефиниција насиља према женама је преузета из Конвенције Савета Европе, чл. 3. тачка (а).

¹⁷ Објашњење родно заснованог насиља према женама је преузето из Конвенције Савета Европе, чл. 3. тачка (д).

¹⁸ Појам „род” означава друштвено одређене улоге, понашања, активности и атрибуте, које дато друштво сматра прикладним за жене и мушкарце (дефиниција у Конвенцији Савета Европе, чл. 3. тачка (е)). Начин на који једно друштво види улогу жене и мушкарца зависи од низа фактора: културних, политичких, економских, друштвених и религијских, од обичаја, права, класне и етничке припадности, као и од предрасуда које су раширене у одређеном друштву. Ставови и понашања према роду су научени и могу се мењати.

10. И други облици насиља које именује Конвенција Савета Европе (генитално сакаћење жена, принудни абортус и принудна стерилизација, сексуално узнемиравање) представљају забрањена и кажњива дела, иако овај Програм није укључио специфичне мере превенције и заштите за те облике насиља, оставља могућности да се за њих предвиде специфичне мере и поступци у наредном периоду.

11. Неприхватљивост оправдања за кривична дела, укључујући и дела почињена у име „части”, означава да се нико не може позвати на оно што сматра елементом (своје) културе, религије, обичаја, традиције или неког другог личног разлога, да би се оправдало извршење насиља према женама, као начина да се оно спречи или казни због сумње, претпоставке или стварног кршења традиционалних норми или обичаја прикладног понашања.²²

Е. Дефиниције укључених особа²³:

12. „Жена”: међународни документи, као и приступ овог Програма и мере које су њиме прописане, усредсређују се на насиље према женама због његових специфичних карактеристика. Појам „жена” укључује и девојке испод 18 година старости. Жене свих старосних категорија најчешће су жртве насиља, а насиље над девојкама и девојчицама често је израз културних и религијских традиција које производе зависност жена и репродукују стереотипне моделе женских улога. Жене и девојчице изложене су већем ризику од родно заснованог насиља од мушкараца. Насиље у породици погађа жене несразмерно, иако и мушкарци, посебно дечаки, могу бити жртве насиља у породици.

13. „Дете”: свако људско биће које није навршило осамнаест година живота јесте дете.²⁴ Неки облици насиља више су везани за девојчице (инцест и сексуално насиље, договорени и рани бракови, генитално сакаћење, насиље које су починили млади људи – силовање у банди). У породици или домаћинству деца су изложена и насиљу које се чини према другим члановима породице, најчешће њиховим мајкама, што представља индиректно насиље према деци. Сваки чин (директног и индиректног) насиља према деци оставља последице и представља препреку потпуном и задовољном животу, а може да има последице и у одраслом добу. Овај Програм укључује мере према „деци сведоцима” насиља према женама.

14. „Жртва” означава свако физичко лице које је изложено понашању описаном као „насиље према женама”. Залагањем женских организација, термин „жртва” замењује се термином „особа” која је преживела насиље, у намери да се избегне негативно обележавање, нагласак на пасивности и трпљењу, односно да се нагласе снаге и капацитети уложени да се изађе из насиља. Не постоји типичан профил жртве, али истраживања потврђују да жене, независно од свог социјалног, образовног, економског и других статуса, доживљавају више насиља. Постоји већа вероватноћа да жене које су доживеле насиље у детињству буду изложене насиљу касније у животу (мада ова чињеница није потврђена у сваком појединачном случају).

15. „Учинилац”: у највише случајева мушкарци злостављају жене и децу. Догађају се напади и злостављања које чине жене, што не би требало занемаривати, али не би требало ни да одврати пажњу од основног проблема и родне димензије насиља. Насиље према женама најчешће чине особе које су жени познате и које су у неком односу с њом: садашњи или бивши брачни и сексуални партнери, чланови породице, рођаци и пријатељи, познаници (укључујући колеге и клијенте), особе на различитим позицијама власти (укључујући надређене, лекаре, терапеуте, неговатеље, свештенике/верске вође, учитеље, запослене у институцијама).

16. „Жртве из маргинализованих група”: знатно је већа вероватноћа да ће различитим облицима родно заснованог насиља бити изложене особе које припадају друштвено маргинализованим групама, у односу на различита својства: расу, национал-

¹⁹ Препорука Rec(2002)5 Комитета министара државама чланицама о заштити жена од насиља и Меморандум са објашњењима.

²⁰ Дефиниција насиља у породици преузета је из Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, чл. 3. тачка (б).

²¹ Дефиниције облика насиља су преузете из Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, чл. 33, 34, 35, 36 и 37.

²² Образложење у вези са чл. 42 Конвенције Савета Европе, параграф 216.

²³ Дефиниције су базиране на Препоруци Rec(2002)5, Меморандуму са објашњењима, и Конвенцији Савета Европе чл. 3. тачка (е) и (ф), чл. 26. и чл. 27.

²⁴ Према УН Конвенцији о правима детета (1989).

ност, класу, старосну доб, место порекла и живота, економски и породични статус, инвалидитет, хроничне болести и психолошке тешкоће, сексуалну оријентацију, статус избеглог или расељеног лица, мигранта или азиланта, као и друга лична својства или карактеристике окружења. Обичаји, религија, традиција и друге праксе специфичне за поједине друштвене групе, мада то нису и не смеју бити, често се користе као оправдање за одсуство интервенције и заштите.

17. „Сведок” обухвата сваку особу која је присуствовала или има сазнање о делу насиља, или која има оправдане разлоге да сумња да је такво дело почињено или да би се могло очекивати даља дела насиља. Овај Програм укључује мере према „сведоцима” насиља према женама.

Ф. Одговорност АП Војводине, установа, органа и организација

18. Органи АП Војводине, званичници, службеници, установе и други актери који наступају у име АП Војводине у овом плану и програму преузели су обавезу уздржавања од учешћа у било каквом чину насиља према женама, као и да у границама својих надлежности, с дужном пажњом предузимају неопходне мере на спречавању и отклањању сваког вида насиља према женама.

19. Професионално поступање базирано је на општеприхваћеним принципима који оријентишу праксу и који представљају саставни део интерних упутстава о раду, обавезних за све запослене, која се користе и приликом увођења у посао новозапослених стручњака, а која су садржана у усвојеним државним документима:²⁵

- безбедност (сигурност) жртве представља приоритет у деловању служби, установа и органа;
- безбедност и добробит детета, осигурањем безбедности и подржавањем аутономије ненасилном родитељу;
- за насилно понашање одговоран је искључиво учинилац;
- приликом свих интервенција, надлежни би требало да размотре неједнакост моћи између жртве насиља и учиниоца, што укључује разлику у поступцима и третману жртве и учиниоца;
- поштовање потреба, права и достојанства жртве;
- приоритет свих интервенција јесте заустављање насиља, а потом обезбеђивање других мера подршке и помоћи;
- хитност поступка усаглашава се с проценом опасности ситуације и угрожености жртве/жртава;
- установе, органи и организације, у оквиру својих улога и надлежности, одговорни су да зауставе насиље и предузму мере заштите жртве/жртава.

20. Тежећи системским, свеобухватним и усклађеним решењима, установе, органи и организације на територији АП Војводине, у оквиру својих надлежности, предузимаће мере и поступке за превенцију и заштиту од свих облика насиља према женама у породици и у партнерским односима, нудећи обједињени и целовити одговор на насиље према женама, који у средиште ставља права жртве. Сви поступци и мере примењиваће се делотворном сарадњом свих надлежних установа, органа и организација, укључујући скупштине и управе на свим нивоима, те институције за заштиту људских права, тела за равноправност и удружења грађана, а посебно женске организације специјализоване за подршку женама и деци жртвама насиља. Биће обезбеђена одговарајућа финансијска средства и људски ресурси за спровођење мера из овог Програма. Надлежни органи АП Војводине предлажиће формирање интерсекторског тела надлежног за координацију, праћење и процену ефеката мера из овог Програма, ради праћења његовог спровођења.

21. Скупштина АП Војводине, у складу са својим надлежностима, предлажиће Скупштини Републике Србије измене и допуне одговарајућих закона, како би се у што краћем року постигла њихова пуна усклађеност с Конвенцијом Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, коју је Народна скупштина Републике Србије потврдила 31. октобра 2013. године.

²⁵ Општи протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и партнерским односима (Влада РС; 24. новембар 2011) и посебни протоколи система унутрашњих послова (2013), система здравствене (2010) и социјалне заштите (2013) и посебни протокол правосудног система (2014).

Додатак бр. 2

Предлог Програма за економско оснаживање жена са искуством насиља у породици и у партнерском односу

Сажетак:

Економско оснаживање жена са искуством насиља у породици и у партнерском односу игра значајну, а често и кључну улогу у изласку из насиља и реинтеграцији у друштво. У постојећим програмима и акционим плановима, комплексност родно заснованог насиља над женама није препозната, као ни потребе жена жртава насиља, нити чиниоци који производе њихову рањивост. Одсуство податка о спровођењу ових програма и средствима издвојеним за њихово спровођење отежава утврђивање њихових ефеката. Примери добрих пракси још увек су веома ретки. Овај недостатак ствара основу за промену постојећег стања. Неопходно је створити услове да се дугогодишња невидљивост ове групе жена, стави у функцију њиховог економског оснаживања. Унапређивањем њиховог положаја, ставара се шанса за заустављање и превенцију будућег насиља, побољшање квалитета живота жена, успостављање сигурнијег окружења и смањење сиромаштва.

Да би биле успешне, мере у овој области морају поћивати на индивидуализованом, свеобухватном и континуираном приступу који ће заједнички развијати све надлежне институције.

Кључне речи: економско оснаживање, жене, насиље у породици, партнерско насиље, родно засновано насиље, програми, мере

Листа скраћеница:

АПВ –	Аутономна покрајина Војводина
АЖЦ –	Аутономни женски центар
ЕУ –	Европска унија
МЕРР –	Министарство економије и регионалног развоја
МРЗБСП –	Министарство за рада, запошљавање, борачка и социјална питања
НЗС –	Национална служба за запошљавање
ПСЦЗРП –	Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова
ПСЦСПД –	Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију
ПСЗ –	Покрајинска служба за запошљавање
ЦСР –	Центар за социјални рад

1. УВОД

Спречавање и заустављање мушког насиља над женама и економско оснаживање жена основни су приоритети Аутономне покрајине Војводине у области родне равноправности. Иако економско оснаживање жена које су биле изложене насиљу игра значајну, а често и кључну улогу у изласку из насиља и реинтеграцији у друштво, у Војводини су се активности у ове две области спроводиле одвојено, или с врло мало додирних тачака. Стратегија за заштиту од насиља у породици и других облика родно заснованог насиља у АП Војводини за период од 2008. до 2012. године, предвиђала је социјално-економске мере за подстицање запошљавања, samozapošljavanja и каријерног вођења жена жртава родно заснованог насиља, али ове мере до сада нису спровођене. У Националној стратегији за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима, у две стратешке области (превенција и систем мера заштите и подршке жртвама), говори се о потреби да се размотри могућност успостављања механизма финансирања програма економског оснаживања који су намењени женама, али нису доступни подаци о искуствима у спровођењу ових мера.

Национална стратегија запошљавања и локалне стратегије и акциони планови запошљавања не препознају експлицитно жене жртве породичног насиља као посебно рањиву групу. Комплексност родно заснованог насиља над женама није препозната, као ни потребе жена жртава насиља, нити чиниоци који производе њихову рањивост. Одсуство податка о спровођењу ових стратегија и средствима издвојеним за њихово спровођење отежава утврђивање њихових ефеката. Примери добрих пракси још увек

су веома ретки и дешавају се изван државних политика. Ипак, овај недостатак ствара основу за промену постојећег стања. Неопходно је створити услове да се дугогодишња невидљивост ове групе жена, стави у функцију њиховог економског оснаживања. Унапређивањем њиховог положаја, ставара се шанса за заустављање и превенцију будућег насиља, успостављање сигурнијег окружења, смањење сиромаштва и побољшање квалитета живота жена.

Економско оснаживање жена је процес који женама повећава приступ и контролу над економским ресурсима и могућностима, укључујући радна места, финансијске услуге, имовину и друга производна добра (помоћу којих једна особа може остварити приход), развој вештина и приступ информацијама о тржишту.²⁶ Учешће жена у економским активностима и њихово економско оснаживање има кључни значај за јачање људских права жена и омогућава им да контролишу властите животе и имају утицај у друштву.²⁷

Уважавајући чињеницу да економски положај жене представља значајан фактор који утиче на изложеност жена насиљу и у великој мери одређује могућност да из насиља изађе, Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова иницирао је формирање радне групе²⁸ за израду предлога практичне политике за економско оснаживање жена које су преживеле насиље.

Циљ овог предлога практичне политике јесте да се дефинишу смернице и предложе модели програма за економско оснаживање жена са искуством породичног/партнерског насиља, а који ће бити у складу с потребама и приоритетима ових жена, уважавати специфичности и сложеност проблема насиља над женама и омогућавати њихову реинтеграцију у друштво.

2. АНАЛИЗА ТРЕНУТНОГ СТАЊА

2.1. Запошљавање, рад и насиље према женама

Економска зависност од партнера један је од најчешћих разлога због којег жене дуго остају у браку или партнерском односу у којем има насиља. Жене које су изложене насиљу често су незапослене или престану с радом брзо по ступању у брак, а најчешће након рођења деце. Насилни партнер активно умањује самопоуздање и самопоштовање жене, уверавањем да је неспособна и да је нико неће запослити, а без уштеђевине и радног искуства, уз велику незапосленост и дуготрајну кризу, оне и саме сумњају у могућност лаког запослења или запослења које би им донело довољна примања за самосталан живот и бригу о деци.²⁹ Економско насиље, које представља механизам којим насилник постиже контролу и доминацију над партнерком, заступљено је у чак 45,7% случајева у којима постоји неки вид насиља у породици, а односи се на одузимање новца и имовине, забрану коришћења заједничких добара, забрану запошљавања, наставка школовања и друго.³⁰ Истовремено, жеља жене за економском независношћу представља фактор ризика за појаву насиља, а његова очигледна последица јесте онеспособљавање жене за самосталну egzистенцију, што се сматра најчешћим разлогом останка у заједници с насилником.³¹

Подаци за Војводину³² показују да egzистенцијални проблеми представљају најчешћи разлог због којег жене нису напустиле насилнике. На питање који је био разлог за ненапуштање насилника, односно за повратак након напуштања, готово свака пета жена

(18,3%) одговорила је да није имала где да оде, односно није имала могућност да реши стамбено питање, док је 14,6% одговорило да је разлог био недостатак основних средстава за живот. Другим речима, готово једна трећина испитаница (32,9%) као разлог ненапуштања навела је egzистенцијални проблем. Међу женама које су напустиле насилнике, највише их је било међу онима које су у последњих десет година више зарађивале од својих партнера. Ови подаци су у складу са сличним истраживањима која показују да економска самосталност представља један од најзначајнијих предуслова жениног изласка из ситуације насиља. Истовремено, одлука да се изађе из насилне везе и започне живот самохране мајке за многе жене (34%) носи висок ризик од сиромаштва.³³ У случајевима када напусте насилника, жене се суочавају с тешкоћама приликом поновног укључивања на тржиште рада. Оне су често дуго биле изван тржишта рада, теже се сналазе у промешаном окружењу, могу имати неконкурентне квалификације (или их уопште немају), а одсуство самопоуздања и самовредновања додатно им отежава положај. Истраживање спроведено у Србији³⁴ указало је на то да су готово све жене које су преживеле насиље биле у сталној потрази за било каквим послом (најчешће сезонским), али су прилике за запошљавање биле ретке, углавном неповољне, а послови слабо плаћени и несигурни. Већина ових жена сналазила се тако што је обављала привремене и повремене послове (сезонски послови, кућна радиност и слично). Тек неколико њих имало је сопствену пензију и оне су једине, од свих испитиваних жена, имале сопствени стални приход. Неке испитанице биле су запослене, па су због различитих разлога остале без посла, али има и оних које никада нису биле у радном односу.³⁵ Упркос томе, и запослене, и незапослене жене, имају позитиван став према раду, те незапосленост не представља истински избор жене, већ директну последицу економских и других облика насиља у породици, којима је жена изложена и других околности у којима се нашла.³⁶

2.2. Постојеће мере и активности на националном, покрајинском и локалном нивоу

Стратешки документи у Републици Србији у области запошљавања и samozapošljavanja начелно препознају жртве породичног насиља као посебну рањиву циљну групу, али се оне посматрају као хомогена група, те се у овим документима жене жртве насиља углавном не спомињу експлицитно.

У Националној стратегији запошљавања за период 2011-2020. године³⁷ истиче се да ће мере активне политике бити усмерене према теже запошљивим лицима, а националним акционим плановима запошљавања који се доносе на годишњем нивоу дефинишу се категорије теже запошљивих лица, као и мере и активности за унапређивање њихове запошљивости.

У акционим плановима запошљавања за 2011, 2012. и 2013. годину,³⁸ предвиђена је посебна мера „Подстицање запошљавања жртава породичног насиља и трговине људима“, а као непосредни ефекат ових мера у све три године наводе се два резултата: „Успостављен механизам сарадње МЕРП и НСЗ са институцијама надлежним за проблеме жртава породичног насиља и трговине људима“ и „Креирани посебни програми запошљавања за жртве породичног насиља и трговине људима, како би се подстакло њихово социо-економско укључивање“. За ову меру су одређени и индикатори:

ски секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова, Нови Сад, стр. 86.

33 Klein, S. (Ed.). (2009). The poverty risks of women affected by violence and their children – Report on the socio-economic situation in Austria, WAVE – Women against violence Europe, Vienna.

34 Истраживање је спровео Аутономни женски центар у сарадњи са женским организацијама у Србији у три региона у Србији: Западна Србија (Ужиче, Нови Пазар, Тутин), Јужна Србија (Врање, Лесковац, Власотинце) и Војводина (Нови Сад, Нови Бечеј и Сомбор). Др Павловић Бабић, Драгица и Кузмановић, Добринка (2011). Извештај са фокус група и индивидуалних интервјуа. Аутономни женски центар. Београд. Доступно на:

http://www.socijalna-ohenzija.womenngo.org.rs/images/pdf/sr/Kvalitativno_istrizivanje_-_Srbija.pdf

35 Др Павловић Бабић, Драгица и Кузмановић, Добринка (2011). Извештај са фокус група и индивидуалних интервјуа. Аутономни женски центар. Београд. Доступно на: http://www.socijalna-kohezija.womenngo.org.rs/images/pdf/sr/Kvalitativno_istrizivanje_-_Srbija.pdf

36 Могућности запошљавања за жене које су преживеле насиље – Извештај (2011), Аутономна женска кућа, Центар за жене жртве рата – РОСА и Подзетнички центар – РОСА, Загреб, стр. 15–16.

37 Доступно на: http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678

38 Национални акциони планови за 2012, 2013. и 2014. годину доступни су на: <http://www.minrzs.gov.rs/sektor-za-zaposljavanje-plan-zaposljavanja.php>.

26 Starter Pack on Economic Empowerment of Women and Girls. (2012). DFID.

27 On Equal Footing – Policy For Gender Equality And The Rights And Role Of Women In Sweden's International Development Cooperation 2010–2015. (2010). Swedish Ministry for Foreign Affairs.

28 Радну групу чиниле су: Рада Гујанчић (Женски центар Ужице), Ружица Рудић Вранић (Фемин Кратива), Бобана Маџановић (Аутономни женски центар), Радослава Аралица (Зрењанински едукативни центар), Милана Лазич (Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва), Маја Бранковић Ђундић (Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова) и Драган Божанић (координатор радне групе, Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова). Подришку у изради документа пружиле су Тања Игњатовић (Аутономни женски центар), Мирјана Максимовић (Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва)

29 Могућности запошљавања за жене које су преживеле насиље – Извештај (2011), Аутономна женска кућа Загреб, Центар за жене жртве рата – РОСА, Подзетнички центар – РОСА, Загреб.

30 Игњатовић, Тања (2006). О насиљу у породици из евиденције центра за социјални рад у 2005. у: За живот без страха (приручник). Аутономни женски центар. Београд. стр. 14–20.

31 Игњатовић Тања, Пеших, Данијела (2012). Ризици од сиромаштва за жене жртве насиља. Аутономни женски центар. Београд. стр. 21.

32 Николић-Ристановић, Весна (2010). Насиље у породици у Војводини. Покрајин-

- Број и структура жртава породичног насиља укључених у мере АПЗ, по мерама.
- Број и структура жртава породичног насиља које су запослене шест месеци након укључивања у мере АПЗ, по мерама.

Национални акциони план запошљавања за 2014. годину ("Сл. гласник РС", бр. 118/2013), у VII-мој глави КАТЕГОРИЈЕ ТЕЖЕ ЗАПОШЉИВИХ ЛИЦА, закључује да је потребно „у програме и мере активне политике запошљавања укључивати и остала теже запошљива лица и посебно осетљиве категорије незапослених као што су: дугорочно незапослени, особе са инвалидитетом, Роми, жене, корисници новчане социјалне помоћи, рурално становништво, избегла и расељена лица, повратници према споразуму о реадмисији, деца без родитељског старања, жртве породичног насиља и трговине људима, самохрани родитељи, супружници из породице у којој су оба супружника незапослена, родитељи деце са сметњама у развоју и сл. тако да омогуће њихову интеграцију на тржиште рада и подрже побољшање квалитета живота.“

Као носиоци активности, предвиђени су Министарство за рада, запошљавање, борачка и социјална питања, Национална служба за запошљавање, центри за социјални рад и организације цивилног друштва.

Од МИНРЗС је добијена информација да поменути механизам сарадње са институцијама није успостављен и да НСЗ сарађује са центрима за социјални рад у појединачним случајевима. Према њиховом искуству, веома мало жртава породичног насиља се на овај начин (преко ЦСР) обраћао за помоћ у посредовању при запошљавању, тако да су у 2013. години три жене жртве насиља у породици похађале обуку за активно тражење посла, једна жена је завршила обуку у клубу за тражење посла, пет жена је учествовало на сајмовима запошљавања, једна жена је похађала обуку за потребе тржишта рада и једна је била укључена у функционално основно образовање одраслих.

Подстицање запошљавања и социјалног укључивања теже запошљивих лица, развоја социјалног предузетништва и подршка регионалној и локалној политици запошљавања представља један од три циља политике запошљавања. У оквиру овог циља, дефинисана је мера која се односи на обезбеђење једнаког учешћа жена у мерама активне политике запошљавања, у оквиру које је предвиђена активност на подстицању запошљавања незапослених жена из посебно осетљивих категорија, а међу њима се наводе „жене из сигурне женске куће, односно жртве породичног насиља“.

Као што је већ наведено, у Националној стратегији за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима, у две стратешке области (превенција и систем мера заштите и подршке жртвама), начелно се говори о потреби да се размотри могућност успостављања механизма финансирања програма економског оснаживања који су намењени женама. Акциони план за спровођење ове Стратегије још увек није усвојен.

Подаци Покрајинске службе за запошљавање о спровођењу активних мера запошљавања за 2012. годину показују да међу 2260 жена, које су се током 2012. године у АП Војводини запослиле, спровођењем активних мера запошљавања, није било жена које су преживеле насиље у породици или партнерско насиље. На основу доступних података, није могуће закључити да ли ова група жена није упозната/информисана о предвиђеним мерама запошљавања и samozapoшљавања, да ли послодавци нису упознати с мерама или мере нису спровођене.

Покрајински акциони план за запошљавање у Аутономној покрајини Војводини за 2014. годину³⁹ први пут препознаје жене које су претрпеле насиље као специфичну циљну групу. У оквиру циља који се односи на „Унапређивање социјалне инклузије и једнаког приступа тржишту рада“ и потциља „Уједначавање положаја жена и мушкараца на тржишту рада“, говори о „подстицању запошљавања жена из категорије теже запошљивих лица, између

³⁹ Доступно на: http://www.spriv.vojvodina.gov.rs/images/vesti/2014_02_Februar/PAP_2014.pdf

⁴⁰ Подаци о локалним акционим плановима у другој половини 2013. године прикупљени су од 11 општина које су укључене у пројекат „Интегрисани одговор на насиље над женама у Србији“ који ИСПЗРП спроводи у партнерству са UN Women, UNDP и UNICEF: Апатин, Бачка Топола, Бечеј, Ириг, Кањижа, Ковин, Панчево, Сремска Митровица, Темерин, Вршац, Зрењанин.

осталог и жена у ситуацији партнерског и породичног насиља“.

Локални акциони планови⁴⁰ показују сличне праксе у погледу укључивања жртава насиља у породици. У већини случајева, жене жртве насиља у породици нису предвиђене као посебна циљна група. У случајевима када се жртве насиља (не експлицитно жене) начелно препознају као циљна група, оне нису видљиве у конкретним мерама нити су одређена средства у те сврхе. У једном случају, у оквиру овог циља предвиђена је само једна активност – Развој модела субвенционисања послодаваца који запошљавају лица из социјално угрожене популације. Предвиђено је да се модел развија од 1.1.2013. до 31.12.2013. и каже се да у те сврхе нису потребна додатна средства. Понекад се у оквиру појединих мера (нпр. јавни радови) предност даје послодавцима који обезбеђују запошљавање теже запошљивих категорија, али не постоје подаци о начину реализације и висини одређених средстава.

Законом о социјалној заштити уведене су мере које се односе на запошљавање радно способних корисника социјалне помоћи (члан 86.) којима се предвиђа сарадња центара за социјални рад и организација надлежних за послове запошљавања у спровођењу мера социјалне укључености радно способних корисника права на новчану социјалну помоћ. Међутим, Правилник о активацији радно способних корисника НСП још увек није усвојен, због чега нема података о укључености жена које су преживеле насиље.

Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова упутио је упитник свим центрима за социјални рад на територији АП Војводине, како би се стекао увид у број жена које се налазе или су се налазиле у ситуацији насиља, а код којих је планом мера и услуга за заустављање насиља препозната неопходност економског оснаживања. Укупно 26 центара за социјални рад (57,7%) одговорило је на упитник. Према достављеним подацима, 49 жена је упућено на филијалу службе за запошљавање, од којих се само једна запослила и то у трајању од месеца дана. За укупно 84 жене је препознато да је потребно предузети неке од мера за њихово економско оснаживање. Међу предложеним мерама доминирају: мере запошљавања, доквалификације и једнократне новчане помоћи.

2.3. Карактеристике постојећих мера

1. Родна димензија насиља у породици није у довољној мери препозната у националним, покрајинским и локалним стратегијама и акционим плановима који се односе на запошљавање и samozapoшљавање. У случајевима када су наведене као посебна циљна група, жртве насиља у породици представљане су као хомогена група и не препознаје се да насиље у породици непропорционално више погађа жене.

2. Потребне и искуство жена које су преживеле насиље у породичном и партнерском контексту и специфичности њихове ситуације нису у довољној мери препознате у наведеним мерама (обуке за активно тражење посла, учешће на сајмовима запошљавања, обука за потребе тржишта рада). Стога, ове мере најчешће нису у складу с њиховим потребама. Проблем се поједностављено види као искљученост жена с тржишта рада, а решење у њиховом укључивању у постојеће мере запошљавања и samozapoшљавања које су општег карактера и које не уважавају специфичност и сложеност проблема насиља.

3. Видљиво је одсуство интегрисаних услуга и недовољна сарадња институција у креирању и спровођењу мера. Мере су једнодимензионалне и не прави се веза с другим програмима као што су социјално становање, психосоцијална подршка, брига о деци и осталим питањима које представљају потребу жена.

4. Мере нису креиране према могућностима запошљавања у локалној средини у односу на специфичан положај жена (не води се довољно рачуна о вишеструкој рањивости појединих група жена, образовним квалификацијама, самохраним мајкама, здравственом стању, психолошким последицама насиља).

5. Када се ради о жртвама насиља у породици, видљиво је одсуство детаљне анализе проблема. Стратешки документи понекад садрже неадекватне претпоставке. У Националној стратегији запошљавања нпр. каже се да посебну пажњу треба усмерити на кампање за јачање свести о значају укључивања на тржиште рада и мотивацији незапослених лица да социјалну помоћ друштва замене за продуктивно запошљавање, пре свега запошљавањем

у социјалним предузећима. Ово умногоме почива на неадекватном схватању значаја који рад има за жене жртве насиља. Као што је већ речено, и запослене и незапослене жене имају позитиван став према раду, те незапосленост не представља истински избор жене, већ директну последицу економских и других облика насиља у породици којима је жена изложена, и других околности у којима се нашла.

6. Не постоје подаци о ефектима ових политика, њихово спровођење није предмет систематског мониторинга и евалуације.

2.4. Добре праксе

Женски центар Ужице

Пројекат Женског центра из Ужица „Прикупљањем и рециклажом текстила до одрживих социјалних услуга за становништво” представља један од пионирских покушаја да се развије модел запошљавања жена из тешко запошљивих група. Пројекат се спроводи од 2010. године, а у различитим временским периодима имао је подршку различитих актера: Град Ужице, „МПП Јединство” Севојно и Национална служба за запошљавање, а остварена је и сарадња с бројним организацијама.

Пројекат се реализовао у две фазе:

1. Формирање социјалног сервиса за становништво.
2. Формирање центра за рециклажу текстила.

До сада је реализована прва фаза пројекта. Наиме, формиран је социјални сервис и у 2010. години његове услуге је користило 280 породица на месечном нивоу, при чему је донирано 16500 комада гардеробе и другог текстила. Сервис тренутно располаже с преко 17500 комада различите гардеробе и другог текстила сортираног за донирање. Прикупљено је 35 тона текстила за рециклажу.

Друга фаза пројекта осмишљена је тако да омогући економску независност и тржишно пословање и подразумева изнајмавање могућности за набавку опреме за рециклажу текстила, чиме би се створили услови за тржишно пословање и економску самосталност. Израђен је бизнис план, дефинисана је потребна опрема за рециклажу и путем пројекта ЕУ за Прекограничну сарадњу Србија – Црна Гора „Прикупљањем и рециклажом текстила до одрживих решења” добијена су средства за набавку дела опреме за производњу предмета од рециклираног текстила, чиме су се стекли почетни услови за изградњу тржишне одрживости. Да би Пројекат постао потпуно одржив, неопходно је набавити још један део опреме која ће се користити за производњу регенерата од рециклираног текстила.

Од укупно једанаест запослених, пет жена је претрпело породично насиље. Од ових пет жена, три су самохране мајке које немају решено стамбено питање, имају незапослену децу или децу која се школују, а две су жене са инвалидитетом.

Иницијатива „За фонд – Против неправедности!”

Аутономни женски центар, у сарадњи са 24 женске организације цивилног друштва из 20 градова у Србији (окупљене у Мрежи Жене–сиромаштво–развој), од 17. до 24. октобра 2011, спровео је кампању за формирање фонда за жене. Предложене су допуне Закона о равноправности полова (које се односе на могућност оснивања буџетског фонда за подстицање равноправности полова као посебног евиденционог рачуна при буџету Министарства рада и социјалне политике РС и при буџетима локалних самоуправа). Средства из Фонда користила би се за ублажавање последица неједнакости између жена и мушкараца, а нарочито за: сузбијање насиља у породици, економско оснаживање жена, заштиту женског здравља, унапређивање партиципације жена у јавном и културном животу, унапређивање образовања жена, подстицање жена на бављење науком и обезбеђивање равноправног третирања полова у развијању и финансирању спортских активности. Такође, формулисани су и предлози за Одлуке о оснивању Фонда за унапређење положаја жена на националном⁴¹ и локалном нивоу.⁴²

⁴¹ Доступно на: <http://www.zafondzazene.rs/OdlukaOosnivanjuFondaRepublika.html>

⁴² Доступно на: <http://www.zafondzazene.rs/OdlukaOosnivanjuFondaBeograd.html>

Искуства из Хрватске:

Иницијатива невладиног сектора: Модел програма запошљавања за жене које су преживеле насиље, Аутономна женска кућа Загреб, Центар за жене жртве рата – РОСА и Подузетнички центар – РОСА

Полазећи од искустава у примени мера за подстицање запошљавања жртава насиља у породици, дефинисаних у оквиру Националног плана за потицање запошљавања посебних скупова незапослених особа за 2011. и 2012. годину, невладине организације Аутономна женска кућа Загреб, Центар за жене жртве рата – РОСА и Подузетнички центар – РОСА развиле су модел који подразумева деловање на три нивоа:

- 1) Осигурати целовиту и системску помоћ и подршку женама које су преживеле насиље, као и специфична знања и вештине потребне при тражењу посла. У склоништу за жене, као и за жене које се овим организацијама обраћају за помоћ, уз психолошку и правну помоћ и подршку, саставља се индивидуални план (према потребама жене) за проналажење посла, напредовање на пословном плану, додатну едукацију и усавршавање, подизање самопоуздања и осећања сигурности у постизању планираних циљева, презентацију личних квалитета, вештина и знања, информисања о загарантованим правима (укључујући и меру за подстицање запошљавања жртава насиља у породици коју спроводи Хрватски завод за запошљавање). Организује се посебан програм од пет тематских радионица (десет дана) које обухватају: комуникацијске вештине, презентацију и самопрезентацију (два дана), писање биографије и молбе (један дан), ИТ технологије и канцеларијске вештине (четири дана), обавезе и права на радном месту (један дан) и додатне информације – додатна права или новине на тржишту рада (један дан). У ову сврху састављен је и Водич – могућности запошљавања за жене које су преживеле насиље, с прегледним информацијама и примерима који могу да послуже женама у тражењу посла (Бего, 2011).
- 2) Редовно користити доступну меру подстицајног запошљавања жена које су преживеле насиље: анализе примене ове мере показују да је веома мало жена запослено на овај начин, те да би се морали обезбедити систематско информисање и доступност информација за све потенцијалне кориснице ове мере.
- 3) Информисање послодаваца о мери суфинансирања запошљавања жена које су преживеле насиље: Истраживање је показало да чак 89% послодаваца није знало да постоје ове мере, а они који су знали нису подносили захтев, јер сматрају да се тражи доста документације, дуго се чека на решавање захтева или због оба наведена разлога, или нису имали потребу (Уред правобранитељице за равноправност сполова и „Оаза”, 2008). Стога је мотивисање послодаваца да примењују ове подстицајне мере једна од битних системских активности.

Safe House Economic Empowerment (SHE-Empowerment – ОНАснаживање)

Основни циљ пилот-пројекта јесте да се жене жртве насиља из Западне Бачке оснаже да започну нове, економски независне животе. Жене (оне које су боравиле у сомборској сигурној кући, оне које је ЦСР регистровао као угрожене, потенцијалне жртве насиља, али и оне које су „локалне лидерке” идентификовале као потенцијалне припаднице ове циљне групе) стећи ће знања, вештине и самопоуздање за запошљавање и самозапошљавање. Ово је последња карика која недостаје у институционалном одговору на насиље над женама (пружање помоћи економског оснаживања уз постојеће услуге физичке и психолошке помоћи), што чини постојећу помоћ далеко ефикаснијом, јер смањује мотиве да се жена врати насилнику.

Специфични циљеви:

- 1) Да сомборска сигурна кућа (ССК) добије нову, самоодрживу услугу с развијеним капацитетима за тренинге, и стручњацима и актерима из приватног сектора који ће помоћи женама да достигну економску независност. У току пројекта, први круг тренинга и курсева у ССК финансираће се из буџета пројекта, а након тога из профита социјалног предузећа при сигурној кући (фактор одрживости након завршетка пројекта);

- 2) Да жене примењују знања и користе новостворену мрежу ССК да започну сопствени посао, нађу нови или напредују на постојећем послу. Биће формирана база података (резултат умрежавања с приватним сектором) — друштвено одговорних организација и појединаца који нуде неку од услуга које женама могу да помогну на путу њиховог економског осамостаљивања (нпр. тренинг, пракса, запослење, помоћ/савет при развијању сопственог бизниса, и слично).

Тренинзи/курсеви у оквиру ССК укључиваће курсеве за развој бизнис планова; курсеве за стицање специфичних вештина (у зависности од интересовања жена и потреба тржишта); и тренинге за стицање социјалних вештина (у светлу економског оснаживања).

Након завршетка пројекта, финансирање нове услуге ССК биће реализовано из профита организације са социјалном сврхом (социјалног предузећа – СП), којом ће управљати полазнице које успешно заврше тренинге. Сврха СП-а биће да континуирано улаже профит у образовање и економско оснаживање жена које долазе у ССК и то ће бити дефинисано статутом организације.

Делатност организације биће производња поврћа у пластеницима, будући да је у односу на друге размотрене опције деловања најприкладније, уз могућност остварења значајног профита. Тржиште продаје је делимично идентификовано, али маркетинг истраживање ће помоћи да још боље таргетирамо тржиште и максимизирамо успех предузећа. С друге стране, женама ће бити омогућено и да, уколико започну стакленичку производњу у оквиру својих домаћинстава, користе и мрежу (набавке и продаје) и бренд које ће настати у току пројекта.

На крају пројекта, очекује се да услуга покаже потенцијал за самоодрживост, и као таква биће документована и представљена доносиоцима одлука, како би се пракса реплицирала у другим ситним кућама у Србији.

Партнерство и сарадња: Поред Фонда Б92, који је носилац пројекта, партнери су Центар за социјални рад Сомбор и СМАРТ Колектив. Центар за социјални рад Сомбор управља сомборском сигурном кућом и пионир је у увођењу и примени интегрисаног институционалног одговора на насиље над женама. СМАРТ Колектив има искуство у развоју профитних организација са социјалном сврхом и развијену мрежу контаката са актерима из приватног сектора. Велики број невладиних организација је такође изразио интересовање за пројекат и жељу да допринесе током имплементације. Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова и Покрајински секретаријат за пољопривреду, шумарство и водопривреду пружиће институционалну подршку развоју нове иновативне услуге с потенцијалом у Војводини.

3. ПРЕДЛОГ ПРОГРАМА ЗА ЕКОНОМСКО ОСНАЖИВАЊЕ ЖЕНА СА ИСКУСТВОМ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ И У ПАРТНЕРСКОМ ОДНОСУ

3.1. Смернице на којима почива предлог Програма

Практичне политике за економско оснаживање жена које се налазе у ситуацији насиља у породичном или партнерском контексту почивају на општим принципима у заштити жртава насиља у породици дефинисаним у Општем протоколу о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима.⁴³ Поред ових принципа, практичне политике за економско оснаживање жена у ситуацији породичног или партнерског насиља придржавају се и посебних смерница:

1. Индивидуализован приступ: смернице уважавају потребе и специфичности животне ситуације кориснице и њима су примерене и прилагођене.
2. Свеобухватан приступ: поред мера за укључивање на тржиште рада, смернице укључују и програме индивидуалне психосоцијалне подршке, као и активности усмерене на дугорочно унапређивање индивидуалних капацитета жена за укључивање у економски живот.
3. Континуиран приступ: смернице пружају континуирану подршку, прате потребе жена и прилагођавају се новонасталим ситуацијама.
4. Сензибилизација заједнице на проблеме жена које се налазе у ситуацији насиља.
5. Смернице уважавају локалне ресурсе и развијају сарадњу између јавног, приватног и цивилног сектора.
6. Жене са искуством насиља које су кориснице услуга из јавног сектора, односно које нису регистроване у евиденцији ЦСР, имају права да се пријаве за мере економског оснаживања, самостално или преко својих пружалаца услуга, равноправно са женама које се налазе на евиденцији локалног ЦСР.
7. Послодавци који учествују у спровођењу овог програма у обавези су да обезбеде корисници програма заштиту права на приватност сходно закону, односно да не износе податке о томе да је корисница програма претрпела насиље и да је због тога запослена.
8. Праћење, процена ефеката и промоција добрих пракси интегрални су део ових практичних политика.

⁴³ Доступно на: http://www.gendernet.rs/files/dokumenta/Domaci/Opsti_protokol.pdf

3.2. Предлог мера

1) ОПШТИ ПРИПРЕМНИ НИВО

Циљ	Специфични циљ	Мера/Активност	Одговорни
1. Креирани предуслови за укључивање на тржиште рада жена са искуством насиља.	1.1. Дефинисани неопходни предуслови за спровођење програма.	1.1.1. Мапирање постојећег стања на институционалном нивоу за спровођење предвиђених мера. 1.1.2. Израда препорука за унапређивање нормативног и програмског оквира.	ПСПЗРП
	1.2. Дефинисани критеријуми за учешће послодаваца у програмима.	1.2.1. Израдити критеријуме и процедуре за укључивање у програм и праћење односа послодавац–жена и санкционисање и заштите од злоупотреба.	ПСПЗРП, ПСЗСПД НСЗ, ПСЗ ОЦД, ЦСР
		1.2.2. Израда Протокола о поступању послодаваца према женама које запошљавају (уговор о поверљивости).	
		1.2.3. Израда модела субвенционисања послодаваца који запошљавају жене које су претрпеле насиље.	
		1.2.4. Укључивање послодаваца с циљем подизања свести и упознавања с програмом.	
		1.2.5. Укључивање локалних институција и организација у програме – промовисање мултисекторске сарадње.	
		1.2.6. Пружити интегрисану подршку развоју различитих модела социјалног предузетништва (социјална предузећа, организације цивилног друштва са шифром делатности, задругарство и друго), као облику за подстицање запошљавања и samozapoшљавања жена са искуством насиља.	
		1.2.7. Подржати развој и увођење нових, одрживих услуга за економско оснаживање жена у оквиру постојећег система социјалне заштите (нпр. програми економског оснаживања у сигурним кућама).	
	1.3. Дефинисани критеријуми и начини за укључивање жена у програме запошљавања.	1.3.1. Прикупљање података од ЦСР о женама које су преживеле насиље и код којих је планом мера и услуга предвиђено економско оснаживање (лична социјална карта).	ПСПЗРП, ОЦД, ЦСР
		1.3.2. Израда критеријума за укључивање жена које су претрпеле насиље у програм запошљавања и samozapoшљавања.	
		1.3.3. Груписање кандидаткиња према могућностима за учешће у различитим специфичним програмима (1) Субвенционисано запошљавање – Интервентни програм; (2) Samozapoшљавање; (3) Запошљавање/samozapoшљавање жена у социјалним предузећима, организацијама цивилног друштва с регистрованом привредном делатношћу, задругама и друго.	
		1.3.4. Израда предлога за унапређивање постојећих и креирање нових модела социјалног становања.	
		1.3.5. Обезбеђивање услуга за бригу о деци.	
		1.3.6. Спровођење јавних позива за доделу бесповратних средстава непрофитним организацијама/ институцијама за развој иновативних програма економског оснаживања жена са искуством насиља.	

2) ПРОГРАМ СУБВЕНЦИОНИСАНОГ ЗАПОШЉАВАЊА/ИНТЕРВЕНТНИ ПРОГРАМ представља почетну фазу подршке и намењен је женама које су најмање конкурентне на тржишту рада и којима је најтеже да остваре економску независност. Овај програм представља у највећој могућој мери субвенционисану иницијативу.

Циљ	Специфични циљ	Мера/Активност	Одговорни
Оснажене и подржане од стране институција и организација, жене са искуством насиља укључене су у тржиште рада и остварују економску независност.	Креирани и спроведени специфични програми подршке и запошљавања за жене са искуством насиља из теже запошљивих група.	Организовање индивидуализованих и континуираних програма психосоцијалне подршке за све кандидаткиње одабране према критеријумима за учешће у програмима.	ПСПЗРП, ПСЗСПД, НЗС, ПСЗ, ОЦД, ЛС
		Спровођење програма за основну професионалну обуку, као и програма доквалификације и/или преквалификације.	
		Спровођење обука за активно тражење посла или самозапошљавање – почетна фаза.	
		Развој и спровођење програма за финансијско и дигитално описмењавање за жене кориснице програма (оне којима је потребно).	
		Обезбеђивање каријерног вођења и пружање подршке у обраћању институцијама.	
		Обезбеђивање социјалног становања или других видова помоћи за решавање стамбеног питања уколико је потребно.	
		Обезбеђивање услуге бриге о деци.	
		Менторинг, праћење напредовања и подршка укључивању жена корисница програма, у економски и друштвени живот.	
		Додела субвенција послодавцима за запошљавање жена са искуством насиља према моделу развијеном у тачки 1.2.3.	
		Спровођење мониторинга и евалуација.	ПСПЗРП

3) ПРОГРАМ САМОЗАПОШЉАВАЊА. Програм је намењен женама које могу или желе да се самозапосле и поседују неопходне квалификације, знања и вештине, или желе да их стекну.

Циљ	Специфични циљ	Мера/Активност	Одговорни
Оснажене и подржане од стране институција и организација, жене са искуством насиља укључене су у тржиште рада и остварују економску независност.	Креирани и спроведени специфични програми подршке за жене са искуством насиља из теже запошљивих група.	Организовање индивидуализованих и континуираних програма психосоцијалне подршке за све кандидаткиње одабране према критеријумима за учешће у програмима.	ПСПЗРП, ПСЗСПД, ОЦД, НЗС, ПСЗ, ЛС
		Спровођење прилагођених програма професионалне обуке, доквалификација и/или преквалификација.	
		Менторинг, каријерно вођење, подршка у обраћању институцијама (писање биографије, израда бизнис плана, обезбеђивање финансија).	
		Промоција и едукација о важности професионалног удруживања на различитим нивоима за жене са искуством насиља.	
		Спровођење обука за самозапошљавање.	
		Спровођење обуке за самозапошљавање, самозапошљавање у области социјалног предузетништва, задругарства или цивилном сектору (регистрована привредна делатност)	
		Пружање подршке након оснивања одговарајућег облика социјалног предузетништва.	
		Мониторинг, праћење напредовања и укључивања жена корисница програма у економски и друштвени живот.	
		Додела субвенције за самозапошљавање кандидаткиња одабраних према критеријумима за учешће у програму.	
		Обезбеђивање социјалног становања или других видова помоћи за решавање стамбеног питања (уколико је потребно).	
		Обезбеђивање услуга бриге о деци.	
		Мониторинг и евалуација.	ПСПЗРП

Додатак бр.3

Програм за унапређивање превенције и заштите жена из маргинализованих група од насиља у породици и партнерским односима

Сажетак: Програм је саставни део Стратегије за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима у Аутономној покрајини Војводини за период од 2014. до 2020. године. Програм је развила радна група коју су чиниле представнице организација које заступају интересе жена које су у ситуацији насиља и које припадају маргинализованим друштвеним групама. Циљ овог програма јесте превенција и унапређивање заштите од насиља у породици и у партнерским односима према женама из маргинализованих група.

Кључне речи: жене у ситуацији насиља, маргинализоване групе жена, програм, Ромкиње, жене са инвалидитетом, сеоске жене.

1. УВОД

Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова, у периоду од 2009. до 2013. године, спроводио је Стратегију за заштиту од насиља у породици и других облика родно заснованог насиља у АП Војводини (у даљем тексту: Стратегија). Стратегија се ефикасно спроводила у свих 45 општина у АП Војводини путем различитих активности, као што су програми едукације за стручњаке који раде на питању насиља у својим институцијама, унапређивање сарадње локалних институција у заустављању насиља у породици и партнерским односима, спровођење истраживања о роднозаснованом насиљу у АП Војводини и успостављање система редовног евидентирања пријављених и процесуираних случајева насиља. Циљ ових активности био је да институционална заштита за жене жртве насиља постане ефикаснија, да се повећа свест јавности о неприхватљивости насиља над женама, као и да се саме жене охрабре да пријаве насиље.

Током спровођења Стратегије и на основу налаза екстерне евалуације, уочена је потреба за изградом и реализацијом специфичног сета активности усмерених на превенцију и заштиту жена које припадају рањивим групама. Екстерна евалуација⁴⁴ је показала да је најмањи напредак у спровођењу Стратегије остварен код повећања разумевања и знања професионалаца о насиљу над женама из маргинализованих група и у пружању специјализованих услуга тим маргинализованим групама. С тим циљем, Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова иницирао је изразу Програма за унапређивање превенције и заштите жена из маргинализованих група од насиља у породици и партнерским односима. Програм је саставни део Стратегије за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима у Аутономној покрајини Војводини за период од 2014. до 2020. године. Овај програм развила је радна група коју су чиниле представнице организација које заступају интересе жена које се налазе у ситуацији насиља и које припадају маргинализованим друштвеним групама. Чланице радне групе су: Свјетлана Тимотић, Ивана Николић (...ИЗ КРУГА ВОЈВОДИНА), Даница Јовановић (Удружење Рома Нови Бечеј), Ана Сађиповић (Удружење Ромкиња „Освит“), Светлана Шарић (СОС Власотинце), Марија Маркуш (Удружење жена „Голбичанка“), Тамара Благојевић (Екуменска хуманитарна организација), Славица Денић (Сектор за ромска питања – Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова), Марина Илеш и Маја Бранковић Ђундић (Сектор за равноправност полова – Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова). Програм је посебно усмерен на унапређивање превенције и заштите Ромкиња, жена са инвалидитетом и жена из сеоских средина.

2. ЦИЉ ПРОГРАМА: превенција и унапређивање заштите жена из маргинализованих група од насиља у породици и у партнерским односима.

⁴⁴ Екстерна евалуација пројекта „Ка свеобухватном систему за сузбијање насиља над женама у Војводини, јануар 2009–децембар 2012, евалуацијски тим: Јасмина Кнежевић, Александра Весић Антић, Зорица Рашковић, Мирјана Беара, Ивана Копривица, Татјана Лазор Обрадовић, март 2013.

3. НАЈВЕЋИ ИЗАЗОВИ И РАЗЛОЗИ ЗА НЕДОВОЉНУ РАЗВИЈЕНОСТ УСЛУГА ПОДРШКЕ ЖЕНАМА ЖРТВАМА НАСИЉА ИЗ МАРГИНАЛИЗОВАНИХ ГРУПА

Највећи узрок за недовољно развијену подршку женама које су изложене насиљу у породици и у партнерским односима, а које припадају маргинализованим групама, јесу многе предрасуде и слабо разумевање професионалаца о питањима у погледу дискриминације и њених последица, као и комуникацијске специфичности које треба узети у обзир приликом информисања различитих маргинализованих група жена.

4. АНАЛИЗА ТРЕНУТНОГ СТАЊА

Подаци о положају жена жртава насиља из маргинализованих група прикупљени су на основу интервјуа, анкета и искустава жена које припадају овим групама и женских невладиних организација које заступају интересе ових жена. Знатан део информација заснован је на налазима Екстерне евалуације пројекта „Ка свеобухватном систему за сузбијање насиља над женама у АП Војводини“.

4.1. Опште препреке

Традиционално патријархално васпитање о положају жене у заједници, стид и навика да буду несхваћене и одбачене у друштву неке су од главних препрека с којима се суочавају жене из маргинализованих група када је у питању насиље у породици и у партнерским односима.

Живот у изолацији и низак ниво свести о сопственим вредностима утичу на непрепознавање феномена насиља, непознавање сопствених права и недовољну информисаност о надлежностима институција и о законској регулативи за заштиту од насиља.

Основне препреке за пријављивање насиља јесу: страх од последица након пријаве насиља (страх од одмазде супруга или неког члана породице, страх да ће други чланови породице или деца бити злостављани, страх да ће деца бити одузета), економска зависност од супруга, те недостатак подршке породице и непостојање места где могу да оду у таквој ситуацији, као и диспропорција моћи у односу на насилника.

Отежавајући фактори који такође утичу на приступ надлежним институцијама јесу: постојање језичких баријера, физичка удаљеност институција од места у којима живе, као и архитектонске баријере. Удаљеност ромских насеља и сеоских средина, као и слабо развијена комуникациона мрежа, посебно отежавају могућност да се насиље пријави.

На пријаву насиља утиче и низак ниво поверења у институције. Приликом пријаве насиља већина жена које припадају овим групама суочавају се с дискриминацијом, неразумевачем и стереотипним представама професионалаца о групама којима припадају. Сиромаштво се често види као доминантан проблем, док се насиљу придаје мањи значај.

Традиционалне и затворене патријархалне заједнице у којима су жене у подређеном положају и појачане представе о томе да је насиље оправдана и приватна ствар, чине жене са села и Ромкиње изузетно рањивим на насиље. Овакво окружење утиче и на развијену културу трпљења међу женама из ових заједница – ако сам преживела до сад, преживећу и надаље.

Ромкиње – рани и принудни бракови, живот у проширеним породицама, немогућност доношења одлука и учешћа у планирању породице, немогућност да самостално одлучују о свом телу, те очекивања да буду одговорне за живот породице, као и висока толеранција заједнице према насиљу над женама јесу специфичности које Ромкиње чине посебно рањивим и угроженим.

Друштвени положај ромске жене, која је често неписмена или функционално писмена и необразована, незапослена или без могућности да располаже сопственим приходима, не говори језик већинске заједнице или га слабо разуме и недостатак личних докумената, утичу на приступ институцијама и на институционалну заштиту Ромкиња од насиља.

Расизам, недостатак поштовања, стереотипи и предрасуде већинског становништва према Ромима, рефлектују се и у поступању институција у погледу заштите Ромкиња од насиља. Традиционалне вредности и обичаји који утичу на могућност жена да реализују сопствене изборе и изложеност насиљу у породици сматрају се личним избором и животом који је карактеристичан за ромску заједницу.

На излазак из насиља посебно утиче сегрегисаност ромских насеља, немогућност жена да се самостално и без пратње обраћају институцијама, неинформисаност о поступцима заштите и недовољна свест о потреби здравствене заштите, велики број деце и недостатак подршке породице и заједнице да се изађе из насиља.

Жене са села – незапосленост и низак ниво образовања, предрасуде о улози жене у породици које се генерацијски преносе, карактеристичне су за жене са села. Традиционалне вредности у погледу брака и породице које се негују у сеоским срединама, а у којима се насиље сматра саставним делом брачног и породичног живота, утичу и на низак ниво свести жена о сопственим правима и могућностима избора. На пријаву и излазак из насиља посебно утичу осећање стида, појачана одговорност за одржавање породице на окупу, склоност ка самоокривљавању за насиље које се дешава. Средина која је благонаклона према насиљу и склона да осуђује жене које су пријавиле и/или напустиле насилне партнере, додатно утиче на мотивацију жена које су у ситуацији насиља да се обрате институцијама за помоћ.

Жене са инвалидитетом – стереотипно мишљење да нико не би повредио на било који начин жену са инвалидитетом посебно је карактеристично за ставове средине према женама са инвалидитетом које су изложене насиљу, као и приликом поступања институција у таквим случајевима. Постојање физичких, комуникацијских и психолошких баријера, као и недовољно развијен систем подршке који је прилагођен женама са различитим врстама инвалидитета, основна су ограничења у поступању институција у погледу насиља над женама са инвалидитетом.

Посебно рањива група јесу мајке деце са инвалидитетом које су у већини случајева економски зависне од насилника, будући да због бриге о детету са инвалидитетом често напуштају посао и не могу да раде. Недостатак подршке породице и заједнице додатни су фактори који утичу на могућност изласка из насиља.

5. ПРИСТУПИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Приступ запослених у институцијама са уважавањем, подизање свести о феномену насиља и информисање о могућностима изласка из насиља путем услуга СОС телефона, виде се као начини за задобијање поверења и подстицања жена које припадају маргинализованим групама да пријаве насиље.

За изградњу поверења Ромкиња кључно је премोшћавање језичке баријере ангажовањем сензибилисаних Ромкиња или неромкиња које разумеју и говоре ромски језик и које ће им бити подршка у контакту са институцијама. У комуникацији с Ромкињама требало би водити рачуна о разумевању садржаја, док је употреба страних речи и израза апсолутно непримерена.

Активни сеоских жена представљају значајан потенцијал у организовању превентивних активности и мреже подршке. Сензибилизација представница актива сеоских жена за насиље према женама у породици и партнерским односима и успостављање сарадње са институцијама, може да повећа свест сеоских жена о насиљу у породици и да повећа ниво поверења у институције.

Повећању поверења жена са инвалидитетом у институције може да допринесе: приступ са уважавањем, без осуђивања и/или дискриминације жене; обезбеђивање сигурног простора где ће им се веровати и пружити им могућност да о свом животу одлучују самостално; разумевањем начина свакодневног функционисања жене са инвалидитетом/мајке детета са инвалидитетом. Информисање о услугама СОС телефона такође може да подстакне веће пријављивање насиља.

6. ПРЕДЛОЗИ МОДЕЛА

6.1. Израда и имплементација специфичних обука за професионалце за рад с маргинализованим групама жена

Иако су примери насиља над маргинализованим групама жена коришћени током едукације коју је организовао Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова у периоду од 2009. до 2013. године, изостао је систематски и дубљи осврт на маргинализацију као појаву, њене узроке и последице, као и специфичности партнерског насиља којем су изложене маргинализоване групе жена. Стога, опште едукације о насиљу над женама нису могле деловати на још увек учестале предрасуде, па самим тим и на промене у понашању професионалаца/професионалки у опхођењу и решавању случајева насиља над женама из маргинализованих група. Одсуство системског приступа овом проблему, непостојање посебних едукација у погледу дискриминације маргинализованих група, специфичности ситуације насиља и потреба у вези с тим специфичностима, као и недовољна сарадња спроводиоца Стратегије са женским невладиним организацијама које заступају интересе жена из маргинализованих група у ситуацији насиља, уочени су као главна ограничења када је реч о утицају Стратегије на унапређивање превенције и заштите жена из ових група.

Код професионалаца/професионалки који се баве заштитом од насиља у партнерским и породичним односима постоји свест о малом броју пријава насиља над женама из ових група, те су они сагласни у оцени да се жене са села, жене мањинске етничке припадности, Ромкиње и жене са инвалидитетом врло ретко јављају институцијама. Квалитативна анализа у оквиру екстерне евалуације показала је да професионалци имају много предрасуда према женама из рањивих група, да у неким случајевима не препознају да су жене из ових група изложене насиљу, док насиље веома често повезују са сиромаштвом, које јесте значајан фактор али не и једини узрок насиља, а излазак из сирмаштва није мера којом се насиље зауставља. Израда и имплементација специфичних обука за професионалце/професионалке за рад с маргинализованим групама жена у сарадњи са женским невладиним организацијама које заступају интересе жена из рањивих група које су изложене насиљу представља део активности које би требало да допринесу унапређивању превенције и институционалне заштите жена из ових група од насиља.

Специфичне обуке би требало да буду фокусиране на следеће садржаје:

- патријархалне хијерархије и механизми њиховог одржавања;
- појам, врсте и искуства роднозаснованог насиља рањивих група жена;
- специфичности вишеструко рањивих група жена;
- појам, врсте и искуства дискриминације рањивих група жена;
- предрасуде и стереотипи о женама из ових група и о њиховим родним улогама;
- друштвени положај и специфичности живота Ромкиња, жена са инвалидитетом и жена са села.

Тематски садржаји који се односе на жене са инвалидитетом требало би да укључе и специфичне садржаје (круг насиља, врсте насиља, последице насиља, насиље у контексту живота жене с инвалидитетом, социјални и медицински модел инвалидности, специфичности у вези са искуством инвалидности и породичног насиља, приступачност у најширем смислу и системи подршке).

Подстицањем акредитације ових обука може да се обезбеди одрживост програма као и значајан обухват професионалаца који су циљна група едукације.

За имплементацију овог програма неопходно је обезбедити средства у буџету АП Војводине, а у оквиру средстава за спровођење Стратегије за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима у Аутономној покрајини Војводини за период од 2015. до 2020. године у оквиру мере која гласи: обезбедити спровођење и финансирање одговарајуће обуке службеника и стручњака у свим релевантним установама, органима и организацијама за рад са жртвама из посебно осетљивих друштвених група, коју спроводе специјализована удружења грађана и женске

организације које и саме припадају осетљивим друштвеним групама, као што је предложено у Додатку бр. 3.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије.

Рок: континуирано.

Део ових активности могао би да се реализује спровођењем конкурса којим би се подстакле и подржале женске невладине организације да развијају курикулум и реализују дате обуке.

6.2. Увођење специфично усмерених активности с циљем повећања знања и разумевања маргинализованих група жена о доступним услугама и њиховим правима

Током спровођења претходне стратегије није било прилагођеног начина информисања жена из маргинализованих група о насиљу, односно њиховим правима и могућностима. Комunikационе специфичности у вези с различитим маргинализованим групама углавном нису биле узете у обзир. Једини изузетак су жене из етничких мањинских група јер је информативни материјал штампан на пет језика националних мањина које живе у АП Војводини. Комunikацијске препреке – од очитих (у вези са слепим, слабовидим, глувим и наглувим женама), преко језичких (жене из мањинских група, Ромкиње) до начина и приступа информацијама (посебно када су у питању „затвореније“ заједнице, као што су сеоске и ромске) нису превазиђене, нити су развијени специфични комunikацијски приступи за сваку од маргинализованих група.

Повећању информисаности Ромкиња и подстицању да пријаве насиље може допринети подршка жена у које имају поверење са сличним искуствима (искуством насиља); информисање о услугама СОС телефона на српском, ромском и мађарском језику, активности и присуство стручних лица у заједницама може да допринесе повећању поверења у институције система и професионалце. Информативне радионице с практичним примерима, информативне кампање, ТВ спотови на ромском језику и тематске емисије у медијима такође могу да допринесу повећању информисаности и подстакну пријављивање насиља.

Активи сеоских жена представљају значајан потенцијал у унапређивању информисаности сеоских жена о насиљу у породици и партнерским односима. Сензибилизација представница активних сеоских жена за насиље према женама у породици и партнерским односима и информисање о услугама СОС телефона представљају активности којима би се допринело повећању пријава насиља. Поред информативних кампања и ТВ спотова, тематски садржаји о насиљу над женама и информације о врстама помоћи и подршке у локалним медијима и другим локалним информативним ресурсима, такође се сматрају видом информисања који може да допринесе повећању пријава насиља. Имајући у виду регионалне разлике, специфичности одређених сеоских заједница и вишеструко рањиве жене које живе у сеоским срединама, посебно усмерени програми информисања требало би да буду креирани у сарадњи с представницама сеоских заједница и засновани на идентификованим потребама и локалним ресурсима.

Информисање жена са инвалидитетом требало би да укључи различите едукативне садржаје (штампани материјал, информисање путем кратких информативних филмова; информативне радионице с практичним примерима); обезбеђене тумаче знаковног језика за жене са оштећењем слуха; материјале на Брајевом писму и звучне записе за жене са оштећењем вида; информације прилагођене женама са интелектуалним инвалидитетом. Коришћење интернет садржаја и друштвених мрежа такође би требало да буде један од видова информисања жена са инвалидитетом и мајки деце са инвалидитетом.

Специфично усмерене активности с циљем повећања знања и разумевања маргинализованих група жена о доступним услугама и њиховим правима спроводиће се као посебна мера у оквиру Стратегије за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима у Аутономној покрајини Војводини за период од 2015. до 2020. године, а која гласи: иницирати директно учешће професионалаца из свих релевантних установа, органа и организација, у сарадњи са активисткињама специјализованих женских организација, подизање свести грађана и грађанки о проблему

насиља према женама, намењено и прилагођено специфичним потребама и животним околностима различитих циљних група. Организовати активности с циљем бољег информисања јавности о надлежностима релевантних установа, органа и организација и о механизмима заштите институција за људска права.

Активности које су усмерене на посебне циљне групе, а које су наведене у оквиру овог програма, реализоваће се путем Акционог плана за спровођење Стратегије, који се израђује на годишњем нивоу.

Носиоци: покрајински орган управе надлежан за област привреде, запошљавања и равноправности полова, покрајински орган управе надлежан за област здравства, социјалне политике и демографије, покрајински орган управе надлежан за област културе и информисања, Покрајински завод за равноправност полова.

Рок: континуирано.

Подстицање информисаности жена из наведених група такође може да се реализује увођењем ове активности у постојеће конкурсе Покрајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова, а који су намењени пројектима невладиних организација.

Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова део ових активности интегрисаће у свој редован рад с циљем унапређивања већ постојећих активности (увођење звучних записа за жене са оштећењем вида у оквиру интернет-странице www.hocudaznas.org, превод и објава садржаја на језицима националних мањина које живе на територији АП Војводине, обезбеђивање функционисања јединственог СОС телефона за Војводину, припрема садржаја о партнерском и роднозаснованом насиљу за локалне медије у сарадњи с невладиним организацијама које заступају интересе жена које су циљна група, превод и штампање постојећег материјала на језике националних мањина на територији АП Војводине).

Предуслов за пуну реализацију Програма за унапређивање превенције и заштите жена из маргинализованих група од насиља у партнерским односима јесте усвајање Стратегије за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима у Аутономној покрајини Војводини за период од 2015. до 2020. године, израда Акционог плана за спровођење Стратегије на годишњем нивоу и обезбеђивање средстава за његову имплементацију.

Додатак бр. 4

Кодекс родно осетљивог медијског извештавања⁴⁵

Циљ Кодекса родно осетљивог медијског извештавања јесте допринос унапређивању равноправности полова, променом медијске слике жене, повећањем интересовања медија за питања равноправности полова и стварањем једнаких услова за напредовање и усавршавање новинарки и новинара.

Образложење

Држава Србија потписница је свих међународних докумената о спречавању дискриминације на основу пола, укључујући и Конвенцију о елиминацији свих облика дискриминације жена.

Устав Србије, као и други правни документи, гарантује равноправност полова у Србији.

Студија о изводљивости прикључења Европској унији државу Србију обавезује на стварање услова за равноправан третман жена и мушкараца на свим пољима.

Медијска слика жена

Обавеза новинарки/новинара јесте да на поштен, коректан и фер начин говоре и пишу и о женама и о мушкарцима, избегавајући стереотипе и предрасуде.

⁴⁵ Кодекс родно осетљивог извештавања настао је на иницијативу женских организација окупљених у оквиру програма Норвешке народне помоћи ЖЕНЕ ТО МОГУ У МЕДИЈИМА (2005/2006).

Обавеза новинарки/новинара јесте да користе политички коректан говор саображен идејама формулисаним у Декларацији о људским правима: ни једна група (или појединка/појединац) не може бити дискриминисана/дискриминисан језиком само зато што припада другачијој раси, вери, језику, нацији, етничкој групи, полу, добу, језику, полној оријентацији и др.

Обавеза новинарки/новинара јесте да поштују правила српског језика о слагању у роду, броју и падежу и с тим у вези да за занимања која обављају жене – увек када за то постоји могућност – употребљавају женски род. Новинари/новинарке обавезују се да ће избегавати изразе и термине који су последица стереотипа и предрасуда о половима као што су поларитети: лепши, слабији и нежнији пол – за жене, јачи пол – за мушкарце и слично.

Обавеза новинарки/новинара јесте да питању породичног насиља, трговине људима, секс-трафикаинга, чије су жртве најчешће жене, прилазе с дужним поштовањем, без сензационализма.

Равноправност полова

Обавеза новинарки и новинара јесте да промовишу вредности и принципе толеранције недискриминације и међусобног уважавања међу женама и мушкарцима.

Обавеза новинарки/новинара јесте да се баве истраживањем и извештавањем о (не)равноправности полова.

Обавеза новинарки/новинара јесте да се баве истраживањем и извештавањем о свим облицима дискриминације на основу пола.

Обавеза новинарки/новинара јесте да с једнаком пажњом приступају мушким и женским потребама и интересима приликом извештавања, као и да с подједнаком заинтересованошћу говоре и пишу о мушким и женским постигнућима.

Обавеза новинарки/новинара јесте да извештавају јавност о напорима и активностима државе на плану уређења и унапређивања области равноправности полова.

Обавеза новинарки/новинара јесте да извештавају о достижућима у области равноправности полова како на локалном, националном тако и на глобалном нивоу.

Обавеза новинарки/новинара јесте да прате активности цивилног сектора, женских и других невладиних организација ради побољшања положаја жена.

Равноправан третман жена и мушкараца запослених у медијима.

Обавеза медија је да раде на стварању једнаких услова и могућности за напредак и усавршавање жена и мушкараца запослених у медијима.

Обавеза медија је да раде на стварању услова за једнаку доступност водећих позиција и женама и мушкарцима запосленим у медијима.

Обавеза медија је да креирају атмосферу међусобног поверења, сарадње и коректног односа међу запосленим женама и мушкарцима.

964.

На основу члана 92. став 4. Закона о буџетском систему („Службени гласник РС“, број: 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13- испр. и 108/13) и члана 7. став 1 Покрајинске скупштинске одлуке о Скупштини Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“ број 28/14) Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

ОДЛУКУ О АНГАЖОВАЊУ РЕВИЗОРА ЗА ОБАВЉАЊЕ ЕКСТЕРНЕ РЕВИЗИЈЕ ЗАВРШНОГ РАЧУНА БУЏЕТА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ ЗА 2014 ГОДИНУ

Члан 1.

Екстерну ревизију завршног рачуна буџета Аутономне покрајине Војводине за 2014. годину, обавиће лице које испуњава услове за обављање послова ревизије финансијских извештаја прописане законом којим се уређује рачуноводство и ревизија а у складу са чланом 92. став 4. Закона о буџетском систему, уколико Аутономна покрајина Војводина није обухваћена Програмом ревизије Државне ревизорске институције за 2015. годину.

Поступак јавне набавке за ангажовање ревизора спровешће Покрајински секретаријат за финансије.

Члан 2.

Ову одлуку објавити у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 40-73

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

965.

На основу члана 35. став 1. тачка 8. Закона о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине („Службени гласник РС“, број 99/09 и 67/12-одлука УС) и члана 52., а у вези са чланом 108. Закона о високом образовању („Службени гласник РС“, број 76/05, 100/07-аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12 и 99/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

ОДЛУКУ О РАЗРЕШЕЊУ ЧЛАНА НАДЗОРНОГ ОДБОРА ПЕДАГОШКОГ ЗАВОДА ВОЈВОДИНЕ

I

Разрешава се, дужности члана Надзорног одбора Педагошког завода Војводине, Мр Анамарија Вичек из реда запослених, именована за члана Надзорног одбора Педагошког завода Војводине Одлуком Скупштине Аутономне Покрајине Војводине број („Службени лист АПВ“ број 42/13), са даном доношења ове одлуке.

II

Ову одлуку објавити у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:022-8/13

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

966.

На основу члана 35. став 1. тачка 8. Закона о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине („Службени гласник РС“, број 99/09 и 67/12-одлука УС) и члана 52., а у вези са чланом 108. Закона о високом образовању („Службени гласник РС“, број 76/05, 100/07-аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12 и 99/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**О Д Л У К У
О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНА НАДЗОРНОГ ОДБОРА
ПЕДАГОШКОГ ЗАВОДА ВОЈВОДИНЕ**

I

За члана Надзорног одбора Педагошког завода Војводине, из реда запослених, именује се Мр Виолета Петковић, магистар методичко- дидактичких наука из области наставе српског језика и књижевности.

II

Ову одлуку објавити у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:022-7/13

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

967.

На основу члана 35. став 1. тачка 8. Закона о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине („Службени гласник РС“, број 99/09 и 67/12-одлука УС) и члана 52., а у вези са чланом 108. Закона о високом образовању („Службени гласник РС“, број 76/05, 100/07-аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12 и 99/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**О Д Л У К У
О ИЗМЕНИ ОДЛУКЕ
О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА САВЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У НОВОМ САДУ**

I

За члана Савета Универзитета у Новом Саду, из реда представника предлагача, именује се проф. др Момир Самарџић, уместо др Данице Баћановић.

II

Ову одлуку објавити у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:022-16/12

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

968.

На основу члана 35. став 1. тачка 8. Закона о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине („Службени гласник РС“, број 99/09 и 67/12-одлука УС) и члана 52., а у вези са чланом 108. Закона о високом образовању („Службени гласник РС“, број 76/05, 100/07-аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12 и 99/14), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је

**О Д Л У К У
О ИЗМЕНИ ОДЛУКЕ О
ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА САВЕТА
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА
У НОВОМ САДУ**

I

За члана Савета Филозофског факултета у Новом Саду, из реда представника предлагача, именује се Радивој Јововић, асистент на Факултету за правне и пословне студије др Лазар Врратић у Новом Саду, уместо др Ранка Кончара.

II

Ову одлуку објавити у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:022-18/12

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

969.

На основу члана 31. алинеја 13 Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број:20/2014) и члана 47. Пословника о раду Скупштине Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број: 37/2014), Скупштина Аутономне покрајине Војводине на седници одржаној 23. децембар 2014. године, донела је

**О Д Л У К У
О ИЗМЕНАМА ОДЛУКЕ
О ИЗБОРУ ПРЕДСЕДНИКА И ЧЛАНОВА ОДБОРА
СКУПШТИНЕ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ**

Члан 1.

У Одлуци о избору председника и чланова одбора Скупштине Аутономне покрајине Војводине („Сл. лист АПВ“, бр.19/2012, 25/12, 29/12, 33/12, 15/13 и 18/13 , 47/13 и 42/14), у делу I врше се следеће измене:

1. У тачки 1. Одбор за питања уставно-правног положаја Покрајине, б и р а с е
 - Душан Јаковљев, за члана Одбора, уместо Бранислава Богаршког.
2. У тачки 3. Одбор за прописе, р а з р е ш а в а с е
 - Душан Јаковљев, за члана Одбора.
3. У тачки 8. Одбор за образовање, науку, културу, омладину и спорт, б и р а с е
 - Селеша Ђенђи за председника Одбора уместо проф. др Светлане Лукић-Петровић,
4. У тачки 15. Одбор за административна и мандатна питања, б и р а с е
 - Душан Јаковљев, за члана Одбора, уместо Бранислава Богаршког.

Члан 2.

Ову Одлуку објавити у “Службеном листу Аутономне покрајине Војводине”.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01Број:020-15/12

Нови Сад, 23. децембар 2014. година.

Председник
Скупштине АП Војводине,
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

970.

На основу члана 31. алинеја 2. Статута Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“ број 20/2014) и члана 70. Пословника о раду Скупштине Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 37/2014), Скупштина Аутономне покрајине Војводине, на седници одржаној 23. децембра 2014. године, донела је:

О Д Л У К У
О ПОТВРЂИВАЊУ МАНДАТА ПОСЛАНИКА
У СКУПШТИНИ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ

Члан 1.

Потврђују се мандати посланицима у Скупштини Аутономне покрајине Војводине Ковач Тинде, дипломираном текстилном машинском инжењеру из Суботице, са Изборне листе VAJDASÁGI MAGYAR SZÖVETSÉG - Pásztor István – SAVEZ VOJVOĐANSKIH MAĐARA – Istvan Pastor и Кеpestеш Дејану, пољопривредном техничару из Бачке Тополе, са Коалиционе изборне листе ЛИГА СОЦИЈАЛДЕМОКРАТА ВОЈВОДИНЕ – Ненад Чанак, са 23. децембра 2014. године.

Члан 2.

Ова одлука објавиће се у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“.

СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број: 020-5/12

Нови Сад, 23. децембар 2014. године

Председник
Скупштине АП Војводине
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)

971.

На основу члана 35. Покрајинске скупштинске одлуке о Скупштини Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 28/14) и члана 70. Пословника о раду Скупштине Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 37/14), Одбор за административна и мандатна питања Скупштине Аутономне покрајине Војводине, је на седници одржаној 22. децембра 2014. године, донео

ОДЛУКУ
О ПРИМАЊИМА ПОСЛАНИКА
У СКУПШТИНИ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овом одлуком уређује се право на плату посланика у Скупштини Аутономне покрајине Војводине (у даљем тексту: Скупштина), накнаду трошкова за обављање посланичке функције и друге накнаде и примања предвиђена овом одлуком.

Члан 2.

Посланик остварује права и дужности од дана потврђивања мандата до дана престанка мандата у Скупштини.

Члан 3.

Посланик може бити у радном односу у Скупштини.
Посланику може престати радни однос на лични захтев, и пре истека времена на које је изабран за посланика у Скупштини.
У радном односу у Скупштини могу бити:

- председник Скупштине, потпредседници Скупштине, председници скупштинских одбора и посланичких група, на лични захтев и
- посланици, на предлог посланичке групе, а у складу са могућностима буџета Аутономне покрајине Војводине.

Одлуке из ст. 1. и 2. овог члана доноси одбор надлежан за административна питања.

II ПРИМАЊА ПОСЛАНИКА

Члан 4.

Посланик у Скупштини има право на:

- 1) плату и накнаде плате;
- 2) накнаду плате по престанку посланичке функције, у складу са законом и покрајинском скупштинском одлуком о Скупштини;
- 3) накнаду за обављање функције;
- 4) бесплатан превоз, накнаду за присуство на седници Скупштине, њених радних тела и посланичких група;
- 5) накнаду трошкова за службено путовање и
- 6) друге накнаде и остала примања предвиђена овом одлуком.

Плата и накнаде плате

Члан 5.

Право на плату у месечном износу има посланик који је у радном односу у Скупштини.

Начин утврђивања и коефицијент за обрачун плате посланика из става 1. овог члана утврђује се одлуком Скупштине, у складу са законом.

Решење за обрачун и исплату плате посланику из става 1. овог члана доноси одбор надлежан за административна питања.

Посланик који је у радном односу у Скупштини има право на накнаду плате, у складу са законом и покрајинским прописима.

Накнада плате по престанку посланичке функције

Члан 6.

Посланик који је у радном односу у Скупштини има право на накнаду плате по престанку посланичке функције, у висини плате коју је имао на дан престанка функције, а најдуже три месеца. Ово право се може продужити до стицања права на пензију, али не дуже од три месеца.

Посланик коме је престала функција за време породилског одсуства, односно одсуства ради неге детета, има право на накнаду плате по престанку посланичке функције у висини плате из става 1. овог члана, до истека одсуства.

Право из ст. 1. и 2. овог члана посланик остварује на основу писаног захтева поднетог одбору надлежном за административна питања у року од 15 дана од дана престанка функције.

Право из ст. 1. и 2. овог члана не припада посланику коме је престао мандат пре истека времена на које је изабран ако је правноснажном судском одлуком осуђен на безусловну казну затвора у трајању од најмање шест месеци.

Право из ст. 1. и 2. овог члана посланику не припада у случају подношења оставке на посланичку функцију.

Право из става 1. овог члана престаје заснивањем радног односа, стицањем права на пензију, као и у случају избора, односно именовања на другу функцију по основу које остварује плату.

Накнада за обављање функције

Члан 7.

Посланик има право на накнаду за обављање посланичке функције (посланички додатак), у нето месечном износу у висини 35% од нето плате председника одбора Скупштине, који је у радном односу у Скупштини.

Посланику који обавља функцију председника, односно потпредседника Скупштине, председника одбора и председника посланичке групе, а који није у радном односу у Скупштини, припада накнада за обављање функције.

Висину накнаде из става 2. овог члана утврђује одлуком одбор надлежан за административна питања.

Посланик остварује право на посланички додатак до истека мандата.

Накнада за присуство на седници Скупштине, њених радних тела и посланичких група

Члан 8.

Посланик који присуствује седници Скупштине, њених радних тела и посланичких група има право на нето накнаду у висини 4% од нето плате посланика који је у радном односу у Скупштини.

Посланик који у истом дану присуствује на више седница, има право на накнаду из става 1. само по једном основу.

Накнада из става 1. овог члана не припада посланику који је у радном односу у Скупштини.

Бесплатан превоз

Члан 9.

Посланик има право на бесплатан превоз у железничком, друмском, речном и јавном градском саобраћају, на територији АП Војводине у свим правцима и за неограничен број путовања.

Посланику који за долазак на седницу Скупштине, њених радних тела и посланичких група користи сопствени аутомобил, припада накнада трошкова у висини од 15% од цене литра погонског горива по пређеном километру, с тим што удаљеност пребивалишта посланика од Новог Сада и параметре за утврђивање цене горива утврђује посебном Одлуком одбор надлежан за административна питања.

Посланик који у истом дану присуствује на више седница, има право на накнаду из става 2. само по једном основу.

Накнада трошкова за службени пут у земљи и иностранство

Члан 10.

Посланику који се упућује на службени пут у земљи и иностранство, а на основу одлуке надлежног скупштинског одбора, припада накнада трошкова путовања у складу са прописима којима се регулишу службена путовања посланика у Скупштини.

III ДРУГЕ НАКНАДЕ И ПРИМАЊА ПОСЛАНИКА

Отпремнина поводом пензионисања

Члан 11.

Посланик има право на отпремнину, у случају престанка радног односа, ради коришћења права на пензију или због престанка радног односа по сили закона због губитка радне способности.

Право из става 1. овог члана не припада посланику уколико је користио право на накнаду плате по престанку посланичке функције из члана 6. ове одлуке.

Отпремнина из става 1. овог члана исплаћује се у висини троштруке просечне месечне плате по запосленом у Републици исплаћене у последња три месеца, на основу званичних података републичког органа надлежног за послове статистике, на дан исплате.

Помоћ у случају смрти посланика или члана уже породице

Члан 12.

У случају смрти посланика, члановима уже породице умрлог припада помоћ у висини погребних трошкова, према приложеној документацији.

Под погребним трошковима у смислу овог члана подразумевају се : ковчег и комплетно опремање ковчега, надгробни знак (дрвени крст или дрвена плоча), пријем и смештај покојника у капелу и коришћење капеле, сахрањивање у гроб или гробницу, кремирање и похрањивање урне, уређење и формирање хумке, коришћење гробног места у првој години, превоз покојника од места смрти до места сахрањивања у месту његовог пребивалишта и присуство свештеног лица на сахрани ради одржавања верског обреда сахрањивања, као и други нужни трошкови сахрањивања.

Право на помоћ из става 1. овог члана припада посланику уколико је сахранио члана уже породице.

Под ужом породицом у смислу овог члана сматрају се брачни друг и деца.

Члан 13.

Под другим примањима у смислу ове одлуке сматрају се давања поводом Божићних и новогодишњих празника.

Члан 14.

Решење о примању посланика из ове одлуке доноси одбор надлежан за административна питања, уколико посебним прописом није другачије уређено.

Члан 15.

Новчана средства за примања посланика обезбеђују се у буџету Аутономне покрајине Војводине.

IV ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 16.

Даном ступања на снагу ове одлуке престаје да важи Покрајинска скупштинска одлука о правима посланика у Скупштини Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 7/2005, 4/2007, 18/2009/-промена назива акта и 5/2010 – др. Одлука)

Даном ступања на снагу ове одлуке на посланике престају да се примењују одредбе Одлуке о накнади трошкова и других примања изабраних лица у органима Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 1/2003, 16/2005 и 1/2006)

Члан 17.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Аутономне покрајине Војводине“, а примењује се почев од 01. јануара 2015. године.

ОДБОР ЗА АДМИНИСТРАТИВНА И МАНДАТНА ПИТАЊА СКУПШТИНЕ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

18 Број: 120-216

Нови Сад, 22.децембар 2014. године

Председник Одбора
Роберт Санто, с.р.

**ИСПРАВКА
ПОКРАЈИНСКЕ СКУПШТИНСКЕ ОДЛУКЕ
О БУЏЕТУ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ
ЗА 2015. ГОДИНУ
„Службени лист АПВ“ број 53/2014“**

У „Службеном листу АПВ“ број 53/2014 од 23.децембра 2014. године у Покрајинској скупштинској одлуци о буџету Аутономне покрајине Војводине за 2015. годину, на страни 1994, после члана 34. теба да стоји:

“СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

01 Број:40-84/14

Нови Сад, 23. децембар 2014. година

Председник
Скупштине Ап Војводине
Иштван Пастор, с.р.
(Pásztor István, s.k.)”

ИСПРАВКА

У „Службеном листу АПВ“ број 53/2014 од 23. децембра 2014. године на унутрашњим странама листа (од стране 1824 до 2002 стране) уместо датума: „18. децембар 2014.“ треба да стоји датум: „23. децембар 2014.“ и уместо: „број 52” треба да стоји: „број 53”.

редакција „Службеног листа АПВ“

С А Д Р Ж А Ј

Редни број	Предмет	Страна	Редни број	Предмет	Страна
СКУПШТИНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ			954.	Покрајинска скупштинска одлука о Дугорочном Програму мера за спровођење одгајивачког програма у Аутономној покрајини Војводини за период 2015 – 2019. године;	2032
937.	Покрајинска скупштинска одлука о измени покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинском заштитнику грађана – омбудсману;	2003	955.	Покрајинска скупштинска одлука о Програму унапређења сточарства у Аутономној покрајини Војводини за 2015. годину;	2034
938.	Покрајинска скупштинска одлука о престанку рада Фонда за капитална улагања Аутономне покрајине Војводине;	2003	956.	Покрајинска скупштинска одлука о Посебном Програму из области јавног здравља за територију Аутономне покрајине Војводине за 2015. годину;	2040
939.	Покрајинска скупштинска одлука о образовању Управе за капитална улагања Аутономне покрајине Војводине;	2003	957.	Покрајинска скупштинска одлука о Програму очувања плодности код оболелих од малигних болести у Аутономној покрајини Војводини за 2015. годину;	2068
940.	Покрајинска скупштинска одлука о Дирекцији за робне резерве АП Војводине;	2004	958.	Покрајинска скупштинска одлука о Програму унапређења превенције инфекција хуманим папилома вирусом у Аутономној покрајини Војводини за 2015. годину;	2073
941.	Покрајинска скупштинска одлука о обезбеђивању средстава за суфинансирање новина које објављују информације на језицима националних мањина - националних заједница;	2006	959.	Покрајинска скупштинска одлука о Програму унапређења онколошке заштите у Аутономној покрајини Војводини за 2015. годину;	2077
942.	Покрајинска скупштинска одлука о додели буџетских средстава црквама и верским заједницама;	2007	960.	Покрајинска скупштинска одлука о правилима о спровођењу јавног конкурса за избор кандидата за чланове Програмског савета Јавне медијске установе “Радио-телевизије Војводине“;	2079
943.	Покрајинска скупштинска одлука о начину и критеријумима доделе буџетских средстава за националне савете националних мањина;	2008	961.	Одлука о образовању Покрајинског савета за безбедност;	2080
944.	Покрајинска скупштинска одлука о објављивању прописа и других аката;	2010	962.	Одлука о изменама и допунама Пословника о раду Скупштине Аутономне покрајине Војводине;	2081
945.	Покрајинска скупштинска одлука о престанку важења покрајинских скупштинских одлука;	2011	963.	Одлуку о Програму за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АП Војводини за период од 2015. до 2020. године;	2081
946.	Покрајинска скупштинска одлука о Изменама и допунама Програма заштите, уређивања и коришћења пољопривредног земљишта на територији Аутономне покрајине Војводине у 2014. години;	2011	964.	Одлука о ангажовању ревизора за обављање екстерне ревизије завршног рачуна буџета Аутономне покрајине Војводине за 2014. годину;	2109
947.	Покрајинска скупштинска одлука о програму заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији Аутономне покрајине Војводине у 2015. години;	2013	965.	Одлуку о разрешењу члана Надзорног одбора Педагошког завода Војводине;	2109
948.	Покрајинска скупштинска одлука о изменама Годишњег програма коришћења средстава из Буџетског фонда за воде Аутономне покрајине Војводине за 2014. годину;	2019	966.	Одлуку о именовању члана Надзорног одбора Педагошког завода Војводине;	2110
949.	Покрајинска скупштинска одлука о Годишњем Програму коришћења средстава из Буџетског фонда за воде Аутономне покрајине Војводине за 2015. годину;	2020	967.	Одлука о измени Одлуке о именовању чланова Савета Универзитета у Новом Саду;	2110
950.	Покрајинска скупштинска одлука о Годишњем програму коришћења средстава из Буџетског фонда за развој ловства Аутономне покрајине Војводине за 2015. годину;	2021	968.	Одлука о измени Одлуке о именовању чланова Савета Филозофског факултета у Новом Саду;	2110
951.	Покрајинска скупштинска одлука о Годишњем програму коришћења средстава из Буџетског фонда за шуме Аутономне покрајине Војводине за 2015. годину;	2022	969.	Одлуку о изменама Одлуке о избору председника и чланова одбора Скупштине Аутономне покрајине Војводине;	2110
952.	Покрајинска скупштинска одлука о Годишњем програму унапређења саветодавних послова у пољопривреди у Аутономној покрајини Војводини за 2015. годину;	2024	970.	Одлука о потврђивању мандата посланика у Скупштини Аутономне покрајине Војводине.	2111
953.	Покрајинска скупштинска одлука о Програму мера подршке за спровођење пољопривредне политике за развој села Аутономне покрајине Војводине за 2015. годину;	2029	ОДБОР ЗА АДМИНИСТРАТИВНА И МАНДАТНА ПИТАЊА СКУПШТИНЕ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ		
			971.	Одлука о примањима посланика у Скупштини Аутономне покрајине Војводине	2111
			ИСПРАВКЕ		
					2112

ОГЛАШАВАЊЕ НЕВАЖЕЋИМ ИЗГУБЉЕНИХ ИСПРАВА: 250 динара

Уплата на рачун бр 340-15329-18 /позив на бр. 13/ ДОО Мађар со Кфт. Нови Сад, Војводе Мишића бр1,

Текст огласа , са потврдом о уплати /примерак или фотокопија уплатнице/ слати на адресу:

„Службени лист АПВ” Мађар со Кфт, Војводе Мишића бр.1 Нови Сад

Издавач: Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине - националне заједнице.

Одговорни уредник: Дијана Катона, Тел. 021- 487 44 27

Штампа: ДОО Мађар со Кфт. Штампарија ФОРУМ ,Војводе Мишића бр1, Нови Сад. Телефони; редакција 021 457 060,

Служба претплате: 021 557 244 , Огласно одељење: 021 457 633, E mail:sl.listapv@magyarszo.com